



VALTIONEUVOSTON KANSLIA



Hallituksen vuosikertomuksen 2014 liite 3

Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta

Hallituksen vuosikertomus 2014, liite 3

Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta

ISBN PDF 978-952-287-163-3
ISBN Nid. 978-952-287-164-0
ISSN PDF 2323-962X
ISSN Nid. 2341-7129

Edita Prima, 2015

Kuvailulehti

Julkaisija ja julkaisuaika	Valtioneuvoston kanslia 23.4.2015		
Tekijät	Valtioneuvoston kanslia, valtiovarainministeriö		
Julkaisun nimi	Hallituksen vuosikertomuksen 2014 liite 3 Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Hallituksen julkaisusarja 4/2015		
Asiasanat	vuosikertomus, tilinpäätös		
Julkaisun osat / muut tuotetut versiot	1/2015; Hallituksen vuosikertomus 2014 2/2015; Hallituksen vuosikertomuksen 2014 liite 1 Ministeriöiden tuloksellisuuden kuvaukset 3/2015; Hallituksen vuosikertomuksen 2014 liite 2 Tilinpäätöslaskelmat		
Painopaikka ja -aika	Edita Prima, 2015	Sivuja 228	Kieli Fi

Tiivistelmä

Valtioneuvosto antaa eduskunnalle hallituksen vuosikertomuksen perustuslain 46 §:ssä säädettyinä kertomuksena hallituksen toiminnasta, valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta sekä niistä toimista, joihin hallitus on eduskunnan päätösten johdosta ryhtynyt.

Hallituksen vuosikertomuksesta säädetään tarkemmin valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 9 a §:ssä sekä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 17 ja 18 §:ssä. Talousarviolain 18 §:ssä edellytetään, että hallituksen vuosikertomukseen otettavien valtiontalouden ja valtion taloudenhoidon sekä toiminnan tuloksellisuuden kuvausten tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista, valtion taloudellisesta asemasta sekä tuloksellisuudesta (oikea ja riittävä kuva). Säädösta-solla kertomuksen sisältöä määrittävät erityisesti myös valtion talousarviosta annetun ase-tuksen (1243/1992) vaatimukset.

Vuodelta 2014 annettava hallituksen vuosikertomus muodostuu neljästä osasta, itse vuosikertomuksesta sekä kolmesta liitteestä:

Liite 1 Ministeriöiden tuloksellisuuden kuvaukset

Liite 2 Tilinpäätöslaskelmat

Liite 3 Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta

Presentationsblad

Utgivare och datum	Statsrådets kansli, 23 april 2015		
Författare	Statsrådets kansli, finansministeriet		
Publikationens titel	Regeringens årsberättelse 2014, bilaga 3 Åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden och ställningstaganden		
Publikationsserie och nummer	Regeringens publikationsserie 4/2015		
Publikationens andra versioner	1/2015; Regeringens årsberättelse 2014 2/2015; Regeringens årsberättelse 2014, bilaga 1 Ministeriernas resultatöversikter 3/2015; Regeringens årsberättelse 2014, bilaga 2 Bokslutskalkyler		
Tryckeri/tryckningsort och -år	Edita Prima, 2015	Sidor 228	Språk Fi

Sammandrag

Statsrådet lämnar regeringens årsberättelse till riksdagen som den berättelse om regeringens verksamhet, skötseln av statsfinanserna och om hur budgeten har följts samt om regeringens åtgärder med anledning av riksdagens beslut som det föreskrivs om i 46 § i grundlagen.

Närmare bestämmelser om regeringens årsberättelse finns i 9 a § i lagen om statsrådet (175/2003) och i 17 och 18 § i lagen om statsbudgeten (423/1988). Enligt 18 § i lagen om statsbudgeten ska de redogörelser för statsfinanserna och skötseln av statsfinanserna samt resultat av statens verksamhet som tas in i regeringens årsberättelse ge riktiga och tillräckliga uppgifter om hur budgeten följts och om statens intäkter och kostnader, om statens ekonomiska ställning och resultat (rättvisande bild). På författningsnivå bestäms berättelsens innehåll dessutom särskilt av kraven i förordningen om statsbudgeten (1243/1992).

Regeringens årsberättelse för 2014 består av fyra delar: själva årsberättelsen och tre bilagor.

Bilaga 1 Ministeriernas resultatöversikter

Bilaga 2 Bokslutskalkyler

Bilaga 3 Åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden och ställningstaganden

SISÄLLYS

1	Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta	7
1.1	Suuri valiokunta.....	7
1.2	Ulkoasiainvaliokunta	7
1.3	Valtiovarainvaliokunta	16
1.4	Tarkastusvaliokunta	42
1.5	Hallintovaliokunta	98
1.6	Lakivaliokunta	114
1.7	Liikenne- ja viestintävaliokunta	118
1.8	Maa- ja metsätalousvaliokunta.....	135
1.9	Puolustusvaliokunta	154
1.10	Sivistysvaliokunta.....	156
1.11	Sosiaali- ja terveysvaliokunta	178
1.12	Talousvaliokunta	203
1.13	Tulevaisuusvaliokunta.....	204
1.14	Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta	206
1.15	Ympäristövaliokunta.....	213

1 Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta

1.1 Suuri valiokunta

Eduskunnan kirjelmä valtioneuvoston selonteosta EU-politiikasta 2013

VNS 6/2013 vp — EK 3/2014 vp

Suuri valiokunta

Eduskunta on hyväksynyt selonteon johdosta suuren valiokunnan mietinnön mukaisen kannanoton, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta, mutta eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto toimittaessaan mietinnössä mainitut selvitykset samalla antaa riittävät tiedot eduskunnassa näillä valtiopäivillä jatkuvalla keskustelulle Suomen Euroopan unionia koskevista lähivuosien tavoitteista ja painopisteistä.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle maaliskuussa 2014 selvityksen tulevan Euroopan komission ohjelmaan vaikuttamisesta ja huhtikuussa tätä täydentävän selvityksen tavoitteistaan komission tulevalle ohjelmakaudelle (E 34/2014 vp). Tämän pohjalta eduskunnan täysistunto keskusteli toukokuussa Suomen Euroopan unionia koskevista lähivuosien tavoitteista ja painopisteistä. Lisäksi valtioneuvosto toimitti kesäkuussa siltä edellytetyn selvityksen Euroopan keskuspankin mandaatin mahdollisen laajenemisen vaikutuksista sekä näkemyksistä keskuspankkien mandaatista ja toimivallasta (E 74/2014 vp).

Jaana Jokelainen, EUS, valtioneuvoston kanslia

1.2 Ulkoasiainvaliokunta

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009

VNS 1/2009 vp — EK 17/2009 vp

Ulkoasiainvaliokunta

5. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy toimiin siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksien kehittämiseksi tasolle, joka mahdollistaa Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisen kestävästi kohottamisen vähintään siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian määrittämälle vähimmäistasolle.

5. Turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa (v. 2012) määritellään siviilikriisinhallintaoperaatioiden tavoitteeksi 150 suomalaisasiantuntijan taso. Siviilikriisinhallinnan vuonna 2014 valmistunut uusittu kansallinen strategia asettaa Suomen osallistumisen tavoitteeksi vuositasolla 150 siviilikriisinhallinnan asiantuntijaa.

Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksien osalta operatiiviset tehtävät kuuluvat sisäasiainministeriön alaiselle Kriisinhallintakeskukselle, joka kouluttaa ja rekrytoi siviilikriisinhallinnan asiantuntijat sekä huolehtii rekrytointiin liittyvästä henkilöstöhallin-

nosta, materiaalista ja logistiikasta sekä tutkimuksesta ja kehittämisestä. Kriisinhallintakeskus toimii valtiotyönantajan edustajana lähetetyille siviilikriisinhallinnan asiantuntijoille ja ylläpitää operaatioihin liittyvää tilannekuvaa ja päivystysjärjestelmää. Kriisinhallintakeskus on operatiivisten tehtävien osalta toimeenpannut ja toteuttanut siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian tavoitteita. Tavoitteiden toteutus on osa keskuksen ja ministeriön välistä tulostavoiteasiakirjaa.

Vuoden 2014 aikana Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisessa ei päästy siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian ja selonteon määrittämälle vähimmäistasolle.

Siviilikriisinhallintaa rahoitetaan kahdelta eri budjettimomentilta. Ulkoasiainministeriön siviilikriisinhallintamomentilta (24.1021) rahoitetaan asiantuntijoiden lähettämisestä syntyvät kustannukset, joista suurimpana ovat palkat ja olosuhdekorvaukset. Vuonna 2014 ulkoasiainministeriön määräraha oli 17,36 miljoonaa euroa, josta asiantuntijakustannuksiin osoitettiin 16,3 miljoonaa. Siviilikriisinhallinnan kotimaanvalmiudet rahoitetaan sisäministeriön budjettimomentilta (26.01.23). Vuonna 2014 sisäministeriön määräraha momentilla oli 1,439 miljoonaa euroa, josta valtaosan ministeriö ohjasi alaiselleen Kriisinhallintakeskukselle tulostavoiteasiakirjan mukaisesti. Asiantuntijataso oli keskimäärin 136 asiantuntijaa vuoden 2014 aikana. Asiantuntijataso vaihteli helmikuun 124 kesäkuun 149 asiantuntijaan. Tilanne pysyi loppuvuonna n. 140 asiantuntijan tasolla, kunnes laski vuoden lopussa 133 asiantuntijaan. Naisten määrä asiantuntijoista vaihteli 33 ja 38 prosentin välillä ollen vuoden lopussa 37 prosenttia. Suomi on linjautensa mukaisesti kärkiluokkaa naisten lähettämisessä asiantuntijoiksi, EU:n jäsenmaiden lähettämien naisasiantuntijoiden keskimääräinen osuus on puolet Suomen prosenteista. Paitsi naisten osuutta, niin Suomi on painottanut myös korkeamman profiilin paikkoja asiantuntijarekrytoinneissa. Lisäksi asiantuntijamäärältään isojen operaatioiden (Kosovo, Afganistan) pienentäminen ja alasajo vaikuttavat lähetettävien asiantuntijoiden määrään vähentävästi. Uudempien Afrikan operaatioiden kielitaitovaatimukset ja haasteelliset olosuhteet ovat osaltaan vaikeuttaneet sopivien asiantuntijoiden löytämistä. Vaikeutuneet turvallisuustilanteet, kuten Ukraina ja Ebola-epidemia, asettavat koulutukselle ja rekrytoinneille lisähaasteita ja aiheuttavat lisäkustannuksia.

Siviilikriisinhallintaoperaatioiden toimintaympäristöt ovat yhä vaativampia, mistä aiheutuu jatkuvasti uusia haasteita myös kotimaan valmiuksille, mukaan lukien kouluttaminen, varustaminen ja terveydenhuolto erityisesti asiantuntijoiden turvallisuuteen liittyvästä näkökulmasta. Kriisinhallintakeskuksen koulutus on monipuolista ja takaa ns. pre deployment -koulutuksen kaikille operaatioihin valituille. Siviilikriisinhallinta-tehtäviin lähtevistä valtaosa on käynyt myös Kriisinhallintakeskuksen toimesta järjestetyn EU Concept Course -peruskurssin, joita järjestettiin kolme vuonna 2014. Lisäksi on järjestetty useita muita koulutustapahtumia ml. asiantuntijoiden hakemisen tueksi järjestetyt koulutustilaisuudet. Esimerkiksi rikosseuraamusalan asiantuntijoille ja oikeusalan asiantuntijoille pidettiin erilliset teemapäivät tarkoituksena lisätä siviilikriisinhallinnan alan tuntemusta ja kyseisten alojen asiantuntijoiden hakeutumista peruskursseille. Lisäksi vuonna 2014 yksi peruskursseista suunnattiin erityisesti rikosseuraamusalan asiantuntijoille ja järjestettiin yhdessä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen kanssa. Siviilikriisinhallinnan koulutusta järjestettiin yhteistyössä useiden kansallisten ja kansainvälisten koulutusalan toimijoiden kanssa.

Kotimaan valmiuksien näkökulmasta suurin haaste määrärahojen riittävyyden lisäksi on koulutetun henkilöstön saatavuus naispoliisi- ja oikeusalan tehtäviin. Vuonna 2014 osallistuttiin kolmeen uuteen YK:n rekrytointialoitteeseen, joista kahden tavoitteena oli saada nostettua naisten osuutta YK:n rauhanturvaoperaatioissa. Toisessa

kerättiin YK:n tehtävistä kiinnostuneita naispoliiseja ja toisessa esimiestason naisedokkaita YK:n rostereihin. Suomesta naispoliisipooliin löytyi 20 hakijaa, mikä oli odotettua parempi tulos. Vaikka Suomi ei tullut valituksi aloitteeseen, vaan se suunnattiin enemmän kehitysmaille, saatiin kartoituksella kuitenkin lisättyä kansainvälisistä tehtävistä kiinnostuneiden naisten, ml. poliisien, määrää. Ministeriön johdon erityisellä panostuksella pyrittiin vaikuttamaan positiivisesti YK:n poliisi- ja sihteeristötehtävien rekrytointeihin ja poolit olivat esillä myös ministerin matkalla YK:n päämajassa. Lisäksi ministeriön hallinnonalalla on selvitetty mahdollisuuksia helpottaa naispoliisien hakeutumista siviilikriisinhallintatehtäviin. Yhteistyössä ulkoasiainministeriön kanssa kehitettiin rekrytointimenettelyitä sujuvien käytänteiden vakiinnuttamiseksi. Asiantuntijoiden saatavuuden varmistamiseksi selvitettiin mahdollisuutta korottaa Afrikan operaatioiden palkkaluokkia, mikä toteutetaan vuoden 2015 puolella.

Nykyisellä määrärahasolla ei ole mahdollista saavuttaa siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian ja turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon määrittämää asiantuntijoiden vähimmäistasoa.

Angelika Forsström, ylitarkastaja, sisäministeriö

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012

VNS 6/2012 vp — EK 6/2013 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.5.2013 seuraavat ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaiset kannanotot:

1. Eduskunta edellyttää, että selonteosta kehitetään kokonaisvaltainen turvallisuusstrategia, joka ohjaa tasapainoisesti kaikkia turvallisuuden alalla toimivia hallinnonaloja ja niiden voimavarojen kehittämistä, ml. kyberturvallisuus, huoltovarmuus ja energiaturvallisuus,
2. Eduskunta edellyttää, että turvallisuus- ja puolustuspoliittista selontekomenettelyä kehitetään niin, että linjausten toteutuminen ja ohjausvaikutus yli hallituskausien vahvistuu ja että valtioneuvosto ryhtyy yhteistyössä eduskunnan kanssa toimenpiteisiin menettelyn kehittämiseksi.
3. Eduskunta edellyttää, että selkeään toimeksiantoon perustuva laaja-pohjainen parlamentaarinen seurantaryhmä asetetaan tukemaan selonteon valmistelua alusta saakka.
4. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle selvityksen pohjoismaisen turvallisuus- ja puolustusyhteistyön etenemisestä.
5. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle selvityksen kyberstrategian toimeenpanon etenemisestä vuoden 2014 alussa.
6. Eduskunta edellyttää, että sotilaallisen kriisinhallinnan järjestelyjen kehittämisessä tavoitteeksi tulee asettaa kansallisen kriisinhallintavetaraaniohjelman laadinta.

7. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin, jotta seuraavan vaalikauden alussa eduskunnalla on käytössään selvitys puolustuksen pitkän aikavälin haasteista ja niihin vastaamisesta, jotta puolustusjärjestelmän toimivuus varmistetaan vuoden 2015 jälkeisellä kaudella. Tämä edellyttää, että puolustusvoimille taataan edellytykset täyttää lakisääteiset tehtävänsä myös 2020-luvulla, josta lopulliset päätökset tekee seuraava hallitus ja eduskunta.

Vuoden 2012 turvallisuus- ja puolustuspoliittista selontekoa käsiteltiin eduskunnassa keväällä 2013. Eduskunta hyväksyi selontekoa koskevan eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan mietinnön (UaVM 1/2013 vp) ja mietinnön mukaisen kannanoton, joka esitetään eduskunnan erillisessä kirjelmässä (6/2013 vp). Eduskunnan kirjelmässä esitettyihin toimenpiteisiin on ryhdytty valtioneuvostossa. Myös tasavallan presidentti ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta ovat käsitelleet eduskunnan kirjelmässä esitetyn kannanoton.

1–3. Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko on valtioneuvoston kokonaisvaltainen ohjausasiakirja, joka muodostaa perustan Suomen politiikan ohjaamiselle ja toiminnan vahvistamiselle maan etujen ja tavoitteiden edistämiseksi. Selonteot pohjautuvat jatkossakin laaja-alaiseen turvallisuuskäsitteeseen, ja tarkastelun aikajänne ulottuu yli hallituskausien.

Vuoden 2012 selonteon laadinnassa toteutettu yhteistyö eduskunnan kanssa oli hyödyllistä, ja vastaavanlainen järjestely on perusteltua myös tulevien selontekojen valmistelussa. Eduskuntaa informoidaan selonteon toimeenpanosta perustuslain § 97 nojalla. Lisäksi selontekojen toteutumisesta raportoidaan osana talousarvion toimeenpano- ja seurantamenettelyjä. Myös jatkuvuuden turvaaminen selonteon linjauksen toimeenpanossa yli hallituskausien on tärkeää. Erityisesti puolustuksen kehittäminen edellyttää materiaalihankinta-, suunnittelu- ja elinkaaripäivitysten pitkäkestoisuuden vuoksi hallituskausien yli ulottuvaa tarkastelua.

4. Pohjoismaista turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä kehitettiin edelleen vahvan ulkopoliittisen yhteistyön rinnalla. Pohjoismaiden puolustusministerit hyväksyivät puolustusyhteistyön pitkän aikavälin tavoitteet joulukuussa 2013. Suomen ja Ruotsin puolustusministereiden aloitteesta käynnistettiin keväällä 2014 selvitys maiden välisen puolustusyhteistyön tiivistämisestä. Valtioneuvosto on antanut kesäkuussa 2014 selvityksen pohjoismaisen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan etenemisestä. Eduskunta saa jatkossakin perustuslain § 97 nojalla säännöllisesti tietoa yhteistyön etenemisestä.

5. Turvallisuuskomitea on antanut selvityksen kyberturvallisuusstrategiasta ja sen toimeenpano-ohjelmasta eduskunnan puolustusvaliokunnalle, hallintovaliokunnalle sekä liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

6. Puolustusministeriö antoi kesäkuussa 2013 poikkihallinnollisena yhteistyönä valmistellun ohjauskirjeen, jolla käynnistettiin kriisinhallintatehtävissä palvelevien ja palvelleiden tukitoimia kehittävän kriisinhallintaveteraaniohjelman laatiminen. Toimenpiteissä korostuu erityisesti kriisinhallintatehtävissä toimivien henkilöiden psykososiaalisen tuen kehittäminen. Asiakirjassa luetelluilla toimenpiteillä vastattiin tuen välttämättömyksiin kehittämistarpeisiin, ensi vaiheessa vuosina 2013–2014. Toimenpiteet, joista tärkeimpänä voidaan pitää sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan vastuulla olevan sotilastapaturmalainsäädännön uudistamista vastaamaan kriisinhallintaoperaatioiden koventuneita palvelusolosuhteita, toteutetaan puolustusministeriön,

Pääesikunnan ja asiaan liittyvien hallinnonalojen poikkihallinnollisena yhteistyönä. Samalla jatketaan uusien tarvittavien toimenpiteiden selvittämistä ja suunnitelmallista toteuttamista.

7. Valtioneuvoston toimintalinjan mukaisesti puolustusministeriön johdolla eduskunnalle annettiin aktiivisesti ja kattavasti tietoa puolustuksen pitkän aikavälin haasteista ja niihin vastaamisesta syksyn 2013 ja kesän 2014 välisenä aikana.

Eduskunnan informointi käynnistettiin 10.10.2013, kun puolustusministeri asetti parlamentaarisen selvitysryhmän. Sen puheenjohtajana toimi kansanedustaja Ilkka Kanerva ja siinä olivat edustettuina kaikki eduskuntapuolueet, suuret puolueet kahdella jäsenellä ja pienemmät yhdellä edustajalla. Ryhmän työskentelyä tukivat pysyvät asiantuntijat puolustushallinnosta ja ulkoasiainministeriöstä, mutta käytännössä ryhmä kuuli eri alojen asiantuntijoita huomattavasti laajemmassa mitassa.

Informointia toteutettiin kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa syksyn 2013 aikana käsiteltiin puolustuksen toimintaympäristöä. Toisessa vaiheessa keväällä 2014 käsiteltiin puolustusvoimien nykytilaa, kehitysnäkymiä ja puolustuksen ylläpidon haasteita. Prosessi päättyi 30.9.2014. Eduskunta tuotti sille annetun informointiaineiston perusteella oman loppuraporttinsa (*Puolustuksen pitkän aikavälin haasteet, Eduskunnan kanslian julkaisu 3/2014*), joka julkaistiin 1.10.2014. Ryhmä totesi johtopäätöksensä, että materiaalien suorituskykypuutteiden korjaamiseen tarvitaan vähintään valtioneuvoston selonteossa (VNS12) esille tuotu lisärahoitus. Ilman riittävää materiaali-investointitasoa puolustuksen perusvalinnat – koko maan puolustaminen, yleinen asevelvollisuus, sotilaallinen liittoutumattomuus – edellyttävät uudelleenarviointia jo tulevan hallituskauden aikana. Mikään ryhmän tarkastelemista rahoitusratkaisuista ei kuitenkaan vastaa 2020-luvulla edessä olevien merkittävien meri- ja ilmavoimien suorituskykyhankkeiden rahoitustarpeeseen..

Asia ei aiheuta enää toimenpiteitä.

Minna Laajava, lähetystöneuvos, ulkoasiainministeriö, Sami Nurmi, vanhempi osastoesiupseeri, ulkoasiainministeriö

Afganistanin tilanne

Afganistan, sotilaallinen kriisinhallinta

VNS 2/2011 vp — EK 4/2012 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 30.3.2012 valtioneuvoston ryhtyvän seuraaviin toimenpiteisiin:

1. Valtioneuvosto valmistelelee vastaisuudessa eduskunnalle annettavat kriisinhallintatilanteita koskevat selvitykset tai selonteot kokonaisvaltaisesti, mukaan lukien Suomen osallistumisen kaikki osa-alueet kattaen diplomatian, kehityksen, rauhanvälityksen, siviilikriisinhallinnan ja sotilaallisen kriisinhallinnan sekä toiminnan vaikuttavuusarvion.

2. Valtioneuvosto antaa eduskunnalle säännönmukaisesti selvityksen Afganistanin kehityksestä ja Suomen kokonaispanoksen toimeenpanosta ja vaikuttavuudesta, mukaan lukien kriisinhallintaoperaation kehitys.

3. Valtioneuvosto antaa eduskunnalle hyvissä ajoin laaja-alaisen selvityksen suunnitelmista Suomen mahdollisiksi osallistumismuodoiksi ISAF-seuraajaoperaatioon vuoden 2014 jälkeen.

Valtioneuvosto on valmistellut eduskunnalle annettavat kriisinhallintatilanteita koskevat selvitykset tai selonteot kokonaisvaltaisesti. Lausuman johdosta selvitysten ja selontekojen sisältöä on kehitetty ulkoasiainministeriön ja eduskunnan hyvässä yhteistyössä. Eduskunnalle tiedotettiin vuoden 2014 aikana useita kertoja Afganistanin kehityksestä, Suomen suunnitelmista ISAF-seuraajaoperaatioon osallistumiseksi (ml. UTP 25/2014 vp) ja Suomen osallistumisesta Naton ISAF-/RS-operaation kumppanimaiden ulkoministerikokouksiin (UAO 43/2014 vp, UAO 65/2014 vp). Suomen kokonaistuesta Afganistanille ja Suomen osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon "Resolute Support" (VNS 8/2014 vp). Selonteon mukaisesti Suomi on sitoutunut tukemaan Afganistania pitkäjänteisesti ja kokonaisvaltaisesti kehitysyhteistyön, sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan keinoin. Afganistan on noussut yhdeksi Suomen tärkeimmistä kehitysyhteistyökumppaneista. Ulkoasiainvaliokunta antoi 5.12.2014 asiasta mietinnön, jossa valiokunta ehdottaa eduskunnan kannaksi, että sillä ei ole huomautettavaa selonteon johdosta. Selonteon mukaisesti Tasavallan presidentti päätti Suomen osallistumisesta Naton Resolute Support -operaatioon noin 80 sotilaalla 1.1.2015 alkaen. Ulkoministeriö seuraa Afganistanin kehitystä ja arvioi Suomen läsnäoloa sekä toiminnan vaikuttavuutta säännöllisesti. Tarkoituksena on jatkaa eduskunnan tiivistä informoimista Afganistanin tilanteesta ja Suomen kokonaisvaltaisesta osallistumisesta.

Ulkoasiainministeriö

Jalkaväkimiinat

HE 15/2011 vp — EV 47/2011 vp

Ulkoasiainvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 25.11.2011, että valtioneuvosto toteuttaa jalkaväkimiinojen suorituskyvyn korvaamiseen tarkoitettut ohjelmat puolustusmenojen leikkaamisesta huolimatta.
2. Eduskunta edellytti, että jalkaväkimiinojen korvausohjelman toteuttamisesta annetaan vuosittain selvitys ulkoasiain- ja puolustusvaliokunnille.
4. Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto edistää Ottawan sopimuksen kattavuuden ja tehokkuuden lisäämistä, muun muassa Euroopan unionin kautta.

Valtioneuvosto päätti 21.12.2011 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Hallitus linjasi vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon yhteydessä Suomen liittyvän Ottawan sopimukseen vuonna 2012 ja hävittävän jalkaväkimiinansa sopimuksen määräysten mukaisesti vuoteen 2016 mennessä. Tehtyjen linjausten yhteydessä puolustusvoimille myönnettiin 200 miljoonan euron (sis. alv) lisärahoitus korvaavien järjestelmien rahoittamiseen. Lisäksi sovittiin, että puolustushallinto käyttää korvaushankkeeseen 100 miljoonaa euroa omia määrärahojaan. Vuonna 2004 tehdyt linjaukset vahvistettiin uudelleen vuoden 2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa. Jalkaväkimiinojen suorituskyvyn korvaamisen

suunnittelu aloitettiin puolustusvoimissa vuonna 2004. Korvaavat hankinnat käynnistyivät vuonna 2009 ja ne päättyivät suunnitelman mukaisesti vuonna 2016.

2. Jalkaväkimiinojen korvausohjelman toteutumisesta annetaan vuosittain selvitys ulkoasiain- ja puolustusvaliokunnille. Vuoden 2014 selvitys annettiin valiokunnille 23.4.2014 puolustusministeriön 17.4.2014 päivätyllä kirjeellä n:o 86/50.06.04/2010.

4. Ottawan sopimuksen kattavuuden ja tehokkuuden lisäämistä on tuettu laajasti sekä Suomen kansallisissa puheenvuoroissa että EU:n puheenvuoroissa jalkaväkimiinoja käsittelevissä kokouksissa ja konferensseissa. Ottawan sopimuksen kattavuus on ollut yhtenä aiheena EU:n kahdenvälisessä asevalvontadialogissa relevanttien kolmansien maiden kanssa, mitä Suomi on osaltaan tukenut. Suomi on säännönmukaisesti raportoinut sopimuksen osapuolikokouksissa ja vuoden 2014 tarkastelukonferenssissa sopimusvelvoitteidensa toimeenpanosta. Suomi edistää Ottawan sopimuksen kattavuuden ja tehokkuuden lisäämistä myös jatkossa sekä kansallisesti että EU:n kautta. Sopimukseen on liittynyt 162 valtiota.

Jukka Pajarinen, ulkoasiainsihteri, ulkoasiainministeriö

Ulkoasiain-, puolustus- ja sisäasiainministeriön yhteisen vakausrahaston perustamismahdollisuuden selvittäminen

K 5/2010 vp — EK 56/2010 vp

Perustuslakivaliokunta

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.3.2011 käsitelleessään hallituksen toimenpitekertomusta vuodelta 2009:

4. että valtioneuvosto selvittää seuraavan vaalikauden alussa ulkoasiain-, puolustus- ja sisäasiainministeriön yhteisen vakautusrahaston perustamismahdollisuuden.

Valtioneuvosto päätti 24.3.2011 ryhtyä kannanotosta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Hallitusohjelman mukaan selvitetään mahdollisuutta voimavarojen joustavaan käyttöön vakauttamisrahaston perustamisen kautta. Huomiota kiinnitetään kriisinhallinnan ja kehitysyhteistyön johdonmukaisuuteen kokonaisvaltaisen lähestymistavan mukaisesti. Resurssitilanteesta johtuen vakauttamisrahaston perustaminen ei tällä hetkellä vaikuta mahdolliselta. Kuitenkin tilanteen niin vaatiessa kehitysyhteistyön rahoituksessa voidaan käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa käyttää nopeutettua ja joustavaa menettelyä, jotta voidaan vastata sellaisiin konfliktitilanteisiin, joita avun pitkäkestoisessa suunnittelussa ei voida välttämättä ottaa ennakoivasti huomioon.

Minna Laajava, lähetystöneuvos, ulkoasiainministeriö

Valtioneuvoston selonteko Suomen osallistumisesta EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon Keski-Afrikan tasavallassa

VNS 2/2014 — EK 8/2014

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta on kirjelmässään ilmoittanut hyväksyneensä selonteon johdosta seuraavan lausunnon:

1. Eduskunta hyväksyy suomalaisten joukkojen osallistumisen operaatioon, mutta edellyttää, että valtioneuvosto täydentää suomalaisen joukon tehtäviin ja kustannuksiin liittyviä tietoja operaation käynnistymisen jälkeen antamalla niistä ulkoasiainvaliokunnalle selvityksen.
2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto sisällyttää vastaisuudessa kriisinhallintaoperaatioita koskeviin selontekoihin tai selvityksiin arvion siitä, millä tavalla kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan lähestymistapaa on noudatettu operaatioiden suunnittelussa niin EU:ssa kuin kansallisesti.
3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto tiedottaa säännönmukaisesti jokaisen kriisinhallintaoperaation päätyttyä kullekin operaatiolle asetettujen tavoitteiden ja vaikuttavuuden toteutumisesta antamalla niistä ulkoasiainvaliokunnalle selvityksen.

Valtioneuvosto on toimittanut lisäselvityksen eduskunnalle 9.5.2014 edellä olevan lausunnon mukaisesti.

Minna Laajava, lähetystöneuvos, ulkoasiainministeriö

Kehityspolitiikan vaikuttavuutta ja johdonmukaisuutta käsittelevä valtioneuvoston selonteko

Kohti reilumpaa maailmaa ilman köyhyyttä

VNS 5/2014 vp — EK 26/2014 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta on hyväksynyt selonteon johdosta mietinnön mukaisen kannanoton, että eduskunta edellyttää valtioneuvoston ryhtyvän seuraaviin toimenpiteisiin:

1. Valtioneuvosto laatii kerran vaalikaudessa selonteon, jossa Suomen kehityspolitiikan sisällön, mukaan lukien painopisteiden ja kohdemaiden, lisäksi arvioidaan saavutettuja tavoitteita, pitkän aikavälin vaikuttavuutta ja toimeenpanossa ilmenneitä ongelmia. Seuraavan vaalikauden alussa eduskunnalle tulee antaa selvitys, jossa arvioidaan perinteisen kehitysyhteistyön uudistamista ja vaihtoehtoja kehitysmaiden tukemiseksi ja köyhyyden vähentämiseksi. Selvityksen pohjaksi valtioneuvoston tulee teettää riippumaton arvio nykymuotoisen kehitysyhteistyön vaikuttavuudesta.
2. Valtioneuvoston kanslian johdolla EU-koordinaatiota käytetään tehokkaasti kehityspoliittisen johdonmukaisuuden vahvistamiseksi.

3. Valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin yksityissektorin toimintaedellytysten vahvistamiseksi kehitysyhteistyössä ja elintarviketuotantoon ja maaseudun kehittämiseen kohdennettavan määrärahan kasvattamiseksi.

Valtioneuvosto päätti 18.9.2014 ryhtyä kannanotosta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Eduskunnan edellyttämän riippumattoman arvion laatimisen valmistelu aloitettiin syksyllä 2014. Sen arvioidaan valmistuvan kevään 2015 lopulla.

Suomen politiikkajohdon mukaisuustyön painopistealueita ovat turvallisuus, ruokaturva, kauppa, maahanmuutto ja verotus, joista monet ovat myös EU-politiikkoja. Syksyn 2014 aikana käytiin keskusteluja ministeriöiden kesken siitä, kuinka valtioneuvosto pystyisi olemassa olevan EU-koordinaatiojärjestelmän puitteissa vahvistamaan kehitysnäkökohtien huomioimista Suomen kannoissa. Tavoitteena on kevään 2015 aikana hyödyntää Euroopan komission kehitysasioiden pääosaston maaliskuussa 2015 valmistuvaa, komission yleisen työohjelman pohjalta muodostettavaa vuosittaista prioriteettilistausta, joka yksilöi kehitysvaikutusten kannalta tärkeimmät valmis-teilla olevat komission aloitteet. Näin voidaan yksilöidä komission laajasta työohjelmasta Suomen painopistealueita koskevat aloitteet, joita EU-koordinaatiojärjestelmässä tulee erityisesti seurata kehitysnäkökulmasta.

Ministeriöiden välinen yhteistyö ja vuoropuhelu kullakin painopistealalla puolestaan ennakoit kannanmuodostusta ja parantaa näin ko. järjestelyn hyödyntämismahdollisuuksia.

Valtioneuvosto pyrkii myös siihen, että jatkossa painopistealueiden lisäksi määritellään niitä koskevat sisältötavoitteet ja toimenpiteet, joiden toteutumista seurataan myös EU-koordinaation osalta.

Yksityissektorin toimintaedellytyksiä kehitysyhteistyössä on vahvistanut perustamalla Tekesin kanssa BEAM – Business with Impact -kehitysinnovaatio-ohjelman vuosiksi 2015–2019. Lisäksi Finnfundin pääomaa on korotettu (4x10milj + 8milj) ja Finnpartnership-liikekumppanuusohjelman uudistamista on jatkettu. Finnfundin pääomakorotus on 20 % pienempi kuin edellisellä hallituskaudella.

UM on ollut aktiivisesti mukana Team Finland -toiminnassa, mm. parantamassa kehitysmää- ja kriisiliiketoiminnan mahdollisuuksia.

Kehitysmaiden yksityissektorin toimintaedellytyksiä UM on vahvistanut kauppaa tukevan kehitysyhteistyön keinoin. Suomen tähän suunnatut määrärahat ovat laske-neet 52 prosentilla vuodesta 2011 vuoteen 2013.

Elintarviketuotannon ja maaseudun kehittämisen osalta Suomen kokonaistuki maatalous-ruokaturvasektorille oli vuonna 2013 noin 50 miljoonaa euroa eli n. 5 % varsinaisesta kehitysyhteistyöstä. Suomen tuki maataloussektorille kasvoi voimakkaasti 2006–2010 seuraten yleistä kansainvälistä trendiä ruokakriisin (2007/2008) jälkeen. Tämän hetkisten suunnitelmien mukaan Suomen tuki pysyy samalla tasolla vuonna 2015, jonka jälkeistä aikaa tullaan tarkastamaan seuraavassa hallitusohjelmassa. Huomioitavaa on, että useat sektorin ohjelmat ovat päättymässä vuoden 2015 aikana, joten tuen nostamiseen tarvitaan sektorille useita uusia ohjelmia. Ruokaturvaan

vaikuttavat maatalouden lisäksi laajasti muut sektorit, erityisesti vesi-, sosiaaliturva- ja terveyssektorit.

Ulkoasiainministeriö

Konsulipalvelulain muutoksen toimeenpano

HE 102/2014 vp; EV 129/2014 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että ulkoasiainministeriö seuraa ja arvioi konsulipalvelulain muutoksen toimeenpanoa ja palvelujen saantia vaikuttavuusarviointiin liittyvien epävarmuuksien vuoksi ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin palvelujen varmistamiseksi. Lainsäädännön toimivuudesta ja vaikutuksista tulee antaa ulkoasiainvaliokunnalle selvitys vuoden kuluttua asetuksen voimaantulosta.

Ulkoasiainministeriö tulee seuraamaan ja arvioimaan konsulipalvelulain muutoksen toimeenpanoa eduskunnan kannan mukaisesti. Ulkoasiainministeriö tulee antamaan eduskunnan pyytämän selvityksen vuoden kuluessa asetuksen voimaantulosta.

Teemu Turunen, yksikön päällikkö, lähetystöneuvos, ulkoasiainministeriö,

1.3 Valtiovarainvaliokunta

Verotusmenettelystä annetun lain ja työturvallisuuslain muuttaminen

HE 92/2012 vp — EV 46/2013 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellyttää sosiaali- ja terveysministeriön huolehtivan siitä, että rakennusalan työsuhde- ja verovalvontaa varten julkaistaan yhteistä rakennustyömaata koskeva kattava ja riittävän yksityiskohtainen yleisohje noin vuotta ennen lainmuutosten tavoiteltua voimaantuloa 1.7.2014.

Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut työsuojeluhallinnon internetsivuilla www.tyosuojelu.fi muistion ”Rakennustyö ja yhteinen rakennustyömaa”, joka on tarkoitettu eduskunnan edellyttämäksi ohjeeksi koskien yhteistä rakennustyömaata.

Muistion laadintaan ovat sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosaston ja aluehallintovirastojen työsuojelun vastualueiden lisäksi osallistuneet keskeiset työmarkkinajärjestöt ja se on annettu tiedoksi verohallinnolle.

Esa Virtanen, yli-insinööri, työsuojeluosasto

Sokeria sisältävien elintarvikkeiden valmisteverotus

HE 148/2010 vp — EV 189/2010 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.11.2010, että hallitus jatkaa sokeria sisältävien elintarvikkeiden valmisteverotuksen kehittämistä siten, että terveysvaikutukset asetetaan nykyistä selkeämmin lain tavoitteeksi ja että erityisesti selvitetään tuotteiden sokeripitoisuuden käyttöönotto veron perusteena. Hallituksen tulee myös seurata nyt hyväksyttävän lain vaikutuksia kuluttajien terveyteen sekä kaupalle ja teollisuudelle. Samoin tulee seurata myös lain mahdollisia vaikutuksia harmaan talouden aiheuttamiin ongelmiin. Hallituksen tulee hyödyntää tehtäviä selvityksiä terveysvaikutteisten verojen käyttöönoton edistämiseksi Euroopan unionissa.

Hallitus on seurannut vuoden 2011 alussa käyttöönotetun makeisveron vaikutuksia. Makeisvero on täyttänyt sille asetetut fiskaaliset tavoitteet ja toiminut odotetusti. Valtiovarainministeriön vuoden 2012 alussa asettama työryhmä on selvittänyt sokeriveron käyttöönottoa ja nykyisen veron veropohjan laajentamista vaihtoehtona sokeriverolle. Työryhmä antoi 31 päivän tammikuuta 2013 loppuraportin, jossa korostettiin lasten ja nuorten kulutukseen vaikuttamista. Työryhmä katsoi, että

nykyinen makeisvero on varsin toimiva. Työryhmä katsoi, että sokerin terveyttä edistävään vaikutukseen liittyy merkittäviä epävarmuuksia. On otettava huomioon, että sokeria verotettaessa kulutus voi siirtyä halvempiin tuotteisiin tai niitä korvataan muilla epäterveellisillä tuotteilla, kuten suolaisilla tuotteilla. Työryhmä kannatti nykyisen makeisveron veropohjan ja verotasojen tarkistamista terveellisen ravitsemuksen edistämisen huomioon ottamiseksi, mikä otettiin huomioon virvoitusjuomaveroa korotettaessa vuonna 2014. Korotus kohdistettiin vain sokeria sisältäviin juomiin.

Makeisveron vaikutuksia on seurattu vuodesta 2010. Ensimmäinen selvitys tehtiin Valtion taloudellisessa tutkimuskeskuksessa vuonna 2012 ja seurantaa jatketaan edelleen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maarit Kallio, säädösvalmisteluavustaja, valtiovarainministeriö

Eduskunnan finanssivallan huomioon ottaminen EU-lainsäädäntöuudistuksissa

HE 155/2012 vp — EV 174/2012 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.12.2012, että vaiheittaisten muutosten kumulatiivinen vaikutus eduskunnan budjettivaltaan sekä kansalliseen suvereniteettiin on otettava korostetun huolellisesti huomioon, jos EU-sääntelyä jatkossa aiotaan edelleen vahvistaa kansallista päätöksentekoa rajoitettavalla tavalla.

Eduskunnan budjettivaltaa koskevia uusia EU-sääntelyehdotuksia ei ole annettu. Valtioneuvosto kiinnittää asiaan erityistä huomiota mahdollisen uuden EU-sääntelyn yhteydessä.

Niko Ijäs, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö

Yhteisöjen korkovähennysoikeuden rajoittaminen

HE 146/2012 vp — EV 156/2012 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.12.2012, että valtiovarainministeriö seuraa lainmuutoksen vaikutuksia yritystoiminnan edellytyksiin. Ministeriön tulee lisäksi yhdessä Verohallinnon kanssa erityisesti seurata lainmuutoksen vaikutuksia etuyhteydessä olevien yritysten pääomarakenteisiin ja velkojen korkojen vähentämisessä tapahtuviin muutoksiin sekä kartoittaa verotuskäytännössä mahdollisesti ilmeneviä uusia verosuunnittelutoimia. Eduskunta edellytti lisäksi, että valtiovarainministeriö arvioi lain kehittämistarpeita saadun tiedon sekä elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmän työn perusteella ja ryhtyy tarvittaviin toimiin lainsäädännön edelleen kehittämiseksi. Arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota erityisesti kiinteistösijoitustoimintaa harjoittavien yritysten veroasemaan.

Esitykseen HE 146/2012 vp perustuvaa lainmuutosta sovelletaan ensimmäisen kerän verovuoden 2014 verotuksessa. Eduskunnan lausumassaan edellyttämästä lainmuutoksen vaikutusten seurannasta on sovittu Verohallinnon kanssa. Seuranta voidaan toteuttaa vasta ensimmäisen lain soveltamisvuoden eli verovuoden 2014 jälkeen.

Lisäksi valtiovarainministeriön 21.11.2011 asettamassa elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmässä käsiteltiin yleensä tulolähdejakoja ja tulolähdejaon vaikutusta korkovähennysoikeuden rajoittamiseen. Työryhmä antoi muistionsa kesäkuussa 2013 on käsitelty asiaa. Erityisesti kiinteistösijoitustoimintaa harjoittavien yritysten veroasemaan vaikuttaa yleensä yhteisöjen verotuksessa sovellettava verotettavan tulon jakaminen elinkeinotoiminnan, maatalouden ja muun toiminnan tulolähteisiin. Tulolähdejaon mahdollisilla yleisillä muutoksilla olisi vaikutusta myös kiinteistösijoitustoimintaa harjoittaviin yrityksiin, joten korkovähennysoikeuden rajoitussäännösten muutostarpeet otetaan huomioon tulolähdejaon muutosten jatkovalmistelussa. Lisäksi korkovähennysrajoitussäännösten mahdollisissa muutoksissa otetaan huomioon OECD:n hanke veropohjan rapautumisen ja voiton siirron estämiseksi eli niin sanottu BEPS-hanke. Hankkeessa selvitetään myös suosituksia korkovähennysoikeuden rajoitussäännöiksi.

Maarit Kallio, säädösvalmisteluavustaja, valtiovarainministeriö

Veronkorotusta koskevan sääntelyn kehittäminen

HE 191/2012 vp – EV 114/2013 vp

Valtiovarainvaliokunta

1. Eduskunta edellyttää, että valtiovarainministeriö arvioi veron- ja tulinkorotusta koskevan sääntelyn kehittämistarpeita yleisesti ja suhteessa ne bis in idem -kiellon asettamiin rajoituksiin. Samassa yhteydessä

ministeriön tulee selvittää yhdessä oikeusministeriön kanssa myös se vaihtoehto, että veronkorotus määrättäisiin rikosprosessissa silloin, kun asia käsitellään yleisessä tuomioistuimessa.

2. Eduskunta edellyttää, että valtiovarainministeriö selvittää yhdessä oikeusministeriön kanssa mahdollisuuden ottaa käyttöön nimenomaisesti verotuksessa sovellettava tehokasta katumista koskeva erityissäännös myös Suomessa.

Valtiovarainministeriö laatii lausumien edellyttämät selvitykset yhteistyössä oikeusministeriön kanssa vuoden 2014 aikana.

Valtiovarainministeriö on yhteistyössä oikeusministeriön kanssa laatinut lausumien edellyttämät selvitykset ja ne on toimitettu eduskunnalle joulukuussa 2014.

Maarit Kallio, säädösvalmisteluavustaja, valtiovarainministeriö

Osuuskuntien verotusta koskeva sääntelykokonaisuus

HE 185/2013 vp — EV 221/2013 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että valtiovarainministeriö valmistelee osuuskuntien verotusta koskevan sääntelykokonaisuuden niin, että sitä koskeva esitys voidaan antaa eduskunnalle kevään 2014 aikana ja lainmuutokset saattaa voimaan vuoden 2015 alusta.

Valmistelussa tulee huolehtia siitä, että alan toimijoita kuullaan avoimesti ja esitettyjen näkökohtien vaikutus veromalliin arvioidaan huolellisesti. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon kansainväliseen veropakoon liittyvien näkökohtien lisäksi myös sääntelyn neutraalisuus eri toimijoiden kesken.

Valtiovarainministeriö on valmistellut osuuskuntien verotusta koskevan sääntelykokonaisuuden, ja esitys on annettu eduskunnalle 2014. Lainmuutokset on saatettu voimaan vuoden 2015 alusta laeilla 1399/2014, 1400/2014, 1401/2014, 1402/2014 ja 1403/2014.

Asia ei anna aihetta enempään toimenpiteisiin.

Maarit Kallio, säädösvalmisteluavustaja, valtiovarainministeriö

Kiinteistöverotuksen sisällyttäminen osaksi ennakoperintää

HE 76/2013 vp; HE 102/2013 vp — EV 123/2013 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että valtiovarainministeriö selvittää erikseen mahdollisuuden sisällyttää kiinteistövero osaksi ennakoperintää. Tätä koskeva arvio tulee esittää valtiovarainvaliokunnalle vuoden 2014 aikana.

Asia on selvitetty valtiovarainministeriön vero-osaston ja Verohallinnon yhteistyönä. Asiaa koskeva muistio 19.12.2014, ”Selvitys mahdollisuuksista sisällyttää kiinteistövero osaksi ennakoperintää” on toimitettu eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle joulukuussa 2014.

Asia ei anna aihetta enempään toimenpiteisiin.

Maarit Kallio, säädösvalmisteluavustaja, valtiovarainministeriö

Eduskunnan talousarviolausumat vuoden 2012 talousarvioon (EK 31/2011 vp — HE 59/2011 vp, HE 119/2011 vp, HE 128/2011 vp)

Säätutkaverkon laajentaminen

Momentti 31.50.01

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin säätutkaverkoston laajentamiseksi siten, että säävaroitustoiminnasta voidaan huolehtia alueellisesti kattavasti.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta liikenne- ja viestintäministeriö on todennut seuraavaa:

Valtioneuvoston kevään 2009 kehyspäätöksessä osoitetulla säätutkaverkoston uusimisen yhteensä 6 milj. euron määrärahalla on modernisoitu kahdeksan säätutkaa vuosina 2012–2014. Näin on parannettu tutkaverkoston kattavuutta ja poistettu verkoston häiriöalttiutta.

Vuoden 2013 kolmannessa lisätalousarviossa osoitettiin 1,5 milj. euron lisämääräraha Kesälahdelle sijoitetun säätutkan hankintaan. Tutka on otettu operatiiviseen käyttöön loppuvuonna 2014. Lisäksi 2014 ensimmäisessä lisätalousarviossa on osoitettu 1,4 milj. euron rahoitus Keski-Suomeen sijoitettavalle uudelle säätutkalle, jolla parannetaan paikallisesti tutkatiedon laatua sekä nostetaan verkoston toimintavarmuutta. Alueellisen kattavuuden varmistaminen ja tutkaverkoston suurimpien katvealueiden peittäminen edellyttää vielä kahta uutta tutkaa, jotka sijoitettaisiin Itä-Suomeen ja Lappiin.

Ilmatieteen laitos on selvittänyt mahdollisuutta rahoittaa investointi vaihtoehtoisin keinoin. Laitoksen taloudellinen tilanne, asema nettobudjetoituna virastona sekä päätös avata laitoksen data-aineistot maksuttomaan käyttöön eivät anna mahdollisuutta rahoituksen järjestämiseen budjettitalouden ulkopuolelta. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa ja ottaen huomioon jo olemassa olevan tutkaverkoston uusiminen, ei valtion talousarvion puitteissa ole nykyisellään mahdollisuutta saada rahoitusta lisätutkille luopumatta joistain muista laitoksen hankkeista.

Eduskunnan talousarviolausumat vuoden 2013 talousarvioon
(EK 36/2012 vp – HE 95/2012 vp, HE 166/2012 vp)

Varhaiskasvatus

Lausuma 2

Momentti 29.01.01

Eduskunta edellyttää, että varhaiskasvatustalouden jatkovalmistelussa hallitus selvittää kaikkien varhaiskasvatukseen liittyvien tehtävien siirtämisen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle ja huolehtii siitä, että varhaiskasvatuksen perusteiden laatiminen määritellään selkeästi Opetushallituksen tehtäväksi. Lisäksi Opetushallitukselle on turvattava riittävät resurssit sille siirtyvien tehtävien hoitamiseen.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö on todennut seuraavaa:

Lasten päivähoiton yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta siirrettiin lasten päivähoitosta annetun lain muutoksella (909/2012) sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön 1.1.2013. Lasten päivähoitosta annetun lain 9 §:n mukaan päivähoitoon liittyviä asiantuntijaviraston tehtäviä hoitaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos toimii tehtävässään yhteistyössä Opetushallituksen kanssa. Varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan parhaillaan. Hallitusohjelman mukaan säädetään laki varhaiskasvatuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän toimikaudelle 7.12.2012 – 28.2.2014. Lain valmistelun yhteydessä ratkaistaan myös ohjausjärjestelmään liittyvät kysymykset.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on käynnissä varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus. Uudistuksen ensimmäisenä vaiheena hallitus antoi 18.12.2014 esityksen eduskunnalle laeiksi lasten päivähoitosta annetun lain muuttamisesta (HE 341/2014). Esityksen mukaan Opetushallitus toimisi varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastona Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sijasta. Esityksen mukaan valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatiminen sekä kehittämistoiminnan suunnittelu-, valmistelu ja toimeenpanotehtävät ja hyvään hallintoon kuuluva neuvonta, tiedottaminen ja muu asiakaspalvelutyö ja informaatio-ohjaus edellyttäisivät kolmea henkilötyövuotta vastaavan määrärahan eli 225 000 euron osoittamista Opetushallitukselle. Määräraha lisättäisiin vuodesta 2015 alkaen Opetushallituksen toimintamenot momentille 29.01.02.

Hallituksen 18.12.2014 antamassa esityksessä ehdotetaan myös muutosta varhaiskasvatuksen tilastoviranomaisen osalta. Varhaiskasvatuksen kansallisista ja kansainvälisistä tilastotehtäviä hoitaisi jatkossa Tilastokeskus Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sijasta. Tilastointitehtävistä aiheutuvat menot katettaisiin opetus- ja kulttuuriministeriön momentilta 29.10.20, Yleissivistävän koulutuksen ja lasten päivähoiton kehittäminen (siirtomääräraha 2 v). Esitykseen sisältyy myös arviointia koskeva säännös. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus toimisi jatkossa myös varhaiskasvatuksen arvioinnin riippumattomana asiantuntijaorganisaationa. Muutos ei esityksen mukaan edellyttäisi määrärahalisäystä momentille 29.01.04, vaan tehtävät hoidettaisiin nykyisillä voimavaroilla. Arviointikeskuksen henkilökunnan kokonaismäärä on noin 40 henkilöä. Arviointia koskevassa pykäläehdotuksessa esitetään myös, että

varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Varhaiskasvatustalainsäädännön valmistelua jatketaan opetus- ja kulttuuriministeriössä ja tässä yhteydessä tarkastellaan myös valvontaan liittyvää säätelyä ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston roolia.

Oppijan verkkopalvelukokonaisuus

Lausuma 3

Momentti 29.01.02

Eduskunta edellyttää, että hallitus osoittaa kehyspäätöksessään riittävät resurssit Opetushallituksen vastaaman oppijan verkkopalvelukokonaisuuden kehittämiseen ja ylläpitoon. Palvelu on olennainen osa nuorten koulutustakuun toteutumista.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö on todennut seuraavaa:

Eduskunta edellytti vuonna 2012, että hallitus osoittaa kehyspäätöksessään riittävät resurssit Opetushallituksen vastaaman oppijan verkkopalvelukokonaisuuden kehittämiseen ja ylläpitoon. Palvelu on olennainen osa nuorten yhteiskuntatakuun toteutumista. Myös esimerkiksi ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen uuden rahoitusjärjestelmän toimeenpano on pitkälle riippuvainen Todennetun osaamisen rekisteristä (TOR) saatavista tiedoista. Valtion vuoden 2014 talousarviossa on Opetushallitukselle siirretty ja asetettu käyttöön oppijan verkkopalvelun käyttöönoton ja ylläpidon edellyttämä 3,275 miljoonan euron lisämääräraha. Vuoden 2015 talousarviossa tarkoitukseen on varattu 2,325 miljoonan euron lisämääräraha.

TOR:n tarkoituksena on tuoda ns. luvanvaraiseen opetukseen kuuluvat tutkintotiedot yhteen kansalliseen palveluun, jota kautta ne ovat hallitusti kaikkien näitä tietoja tarvitsevien tahojen käytettävissä kaikissa tutkintotietoa hyödyntävissä prosesseissa luotettavasti, turvallisesti, yhdenmukaisesti ja ajantasaisesti. Todennetun osaamisen rekisteri muodostaisi tutkintotiedon perustietovarannon, joka sisältää luotettavimman tiedon kunkin suomalaisen oppijan todennetusta osaamisesta, yksittäisestä opintosuorituksesta tutkintotasoon asti. Viranomaistietovaranto korvaisi paperisen todistuksen ensisijaisena asiointimuotona. Tietovaranto palvelisi laajasti kansalaisia ja eri viranomaisia (esim. KELA, TEM, STM, kunnat, Tilastokeskus, Evira). Sähköisenä viranomaistietovarantona todennetun osaamisen rekisteri helpottaa kansalaisen asiointia sekä vähentää eri hallinnonalojen päällekkäistä virkатыötä, erillisten ja päällekkäisten rekisterien ylläpitoa ja siten tietojärjestelmien ylläpitokustannuksia. Viranomaiset ja kansalaiset saisivat tarvitsemansa tiedot luotettavasti yhdestä rekisteristä.

TOR toteutetaan osana Opintopolku.fi palvelua vaiheittain siten, että alkuvaiheessa rakennetaan Sähköisen asiointin ja demokratian vauhdittamisohjelman (SADE) rahoituksella valmiiksi haku- ja valintapalveluiden edellyttämä suoritusrekisteri. Ajanjaksolla 2015 – 2018 rekisteriä on tarkoitus kehittää ja laajentaa siten, että sinne tuotetaan kaikki opetushallinnon sekä muiden viranomaisten järjestämät tutkinnot (mm. palo- ja pelastus, poliisi, puolustus). Lisäksi rekisteriin on tarkoitus tuoda myös osa muista lyhytkestoisista opintosuorituksista ja suoritustiedoista (esim. pidempikestoiset kansanopistokoulutukset). Keskitetyn tietovarannon kautta tiedot ovat sekä oppi-

jan itsensä että viranomaisten käytettävissä. Todennetun osaamisen rekisterin ylläpitovaiheen on tarkoitus käynnistyä vaiheittain vuosien 2018 ja 2019 aikana. Palvelun ylläpidon kustannukset on tarkoitus jakaa keskeisten hyödynsaajien kesken.

Lainauskorvausmäärärahan korottaminen

Lausuma 4

Momentti 29.01.22

Eduskunta edellyttää, että lainauskorvauksiin varattu määräraha korotetaan asteittain sellaiselle tasolle, että tekijät saavat kohtuullisen korvauksen teostensa lainaamisesta.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö on todennut seuraavaa:

Vuoden 2013 talousarvioesityksen eduskuntakäsittelyssä hyväksyttiin 200 000 euron korotus määrärahaan. Lainauskorvausmääräraha kasvoi siten 3 625 000 eurosta (2012) 3 825 000 euroon (2013).

Valtion talousarvion määrärahan korotus, joka vuoden 2014 talousarvioesityksessä on ollut talousarvion kehysten puitteissa mahdollista kohdistaa tekijänoikeudella suojatun aineiston käyttöoikeuskorvauksiin, kohdistettiin lainauskorvausmäärärahan korottamiseen. Vuoden 2014 talousarvioesityksessä lainauskorvausmäärärahaa esitettiin korotettavaksi 150 000 eurolla. Eduskunta hyväksyi esitetyn lisäksi 100 000 euron lisäkorotuksen määrärahaan. Vuoden 2014 lainauskorvausmääräraha kasvoi näin ollen 4 075 000 euroon.

Terveyshaittoja aiheuttavien kosteus- ja homevaurioiden poistaminen koulu- ja päiväkotirakennuksista

Lausuma 5

Momentti 29.10.34

Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa koulurakennusten kasvavan korjausvelan ja homehaittojen poistamiseen tähtäävän kokonaisuohjelman puitteissa riittävän valtion rahoitusosuuden ja edistää alan koulutuksen kehittämistä ja pätevyysvaatimusten määrittelyä.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö on todennut seuraavaa:

Opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto laativat 10.2.2012 suunnitelman koulu-, päiväkoti- ja hoitoalan rakennusten terveyshaittoja aiheuttavien kosteusvaurioiden poistamiseksi valtioneuvoston 12.5.2010 periaatepäätöksen edellyttämällä tavalla. Suunnitelmassa esitettiin 100 miljoonan euron määrärahaa valtionavustusten myöntämiseksi kosteus- ja homevaurioiden korjaamiseen seuraavan kymmenen vuoden aikana.

Asiaa on selostettu tarkemmin Tilimuistutusvastauksessa EK 5/2013 – M 5/2013 – TrVM 1/2013 – TRO 1/2011 vp kohta 10.

Hanko—Hyvinkää-radan sähköistys

Lausuma 8

Momentti 31.10.77

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet Hanko—Hyvinkää-radan sähköistystä koskevan hankkeen käynnistämiseen.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta liikenne- ja viestintäministeriö on todennut seuraavaa:

Hanko—Hyvinkää-radan sähköistys sisältyi vuoden 2012 liikennepoliittisen selonteon suunnitteluohjelmaan, jonka kohteiden suunnitteluvalmiutta tuli edistää ja arvioida myös vaihtoehtoisia ratkaisuja. Hanko—Hyvinkää-radan sähköistyksen ratasuunnitelman laatiminen on käynnistetty vuoden 2011 lopulla. Syöttöasemien sijaintiin liittyvä selvitys on valmistunut 2011.

Hankearvio on päivitetty 2014–2015. Uuden hankearvion mukaan hankkeen hyötykustannussuhde on 0,7. Hankkeen kustannusarvio on 55 milj. euroa (MAKU 135, 2010=100). Hankearvion päivityksen yhteydessä esille ei ole tullut seikkoja, jotka edellyttäisivät hankkeen toteuttamista ennen liikennepoliittisen selonteon vuosille 2012–2015 ajoitettuja hankkeita.

Ratasuunnitelma valmistui 2012. Ratasuunnitelman hallinnollinen käsittely aloitettiin vuoden 2013 syksyllä ja tulee lainvoimaiseksi vuoden 2015 alkupuolella. Toteutus päätös voidaan tehdä ratasuunnitelman hyväksymisen jälkeen.

Kohtuuhintaisen valtion tukeman vuokra-asuntotuotannon lisääminen

Lausuma 11

Luku 35.20

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää lisätoimia kohtuuhintaisen valtion tukeman vuokra-asuntotuotannon lisäämiseksi valtion talousarvion valtuuttamaan täyteen määrään saakka.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Valtioneuvosto sopi valtiontalouden kehüksien vahvistamisen yhteydessä mm. seuraavista toimista kohtuuhintaisen valtion tukeman vuokra-asuntotuotannon lisäämiseksi.

Valtioneuvosto päätti myöntää Helsingin seudulla käynnistysavustuksia enintään 10 milj. euroa vuodessa vuoden 2015 loppuun asti. Myös korkotukilainoituksen omavastuukorkoa alennettiin määräaikaisesti yhteen prosenttiin.

Lisäksi aiesopimusta toteuttaville kunnille myönnettiin kunnallistekniikka-avustuksia enintään 15 milj. euroa vuodessa vuoden 2015 loppuun asti.

Valtioneuvosto päätti myös, että käynnistysavustuksen voi saada rakennettaessa vuokra-asuntoja 20 vuoden takauslainalla pääkaupunkiseudulle pääsääntöisesti asuinalueiden täydennysrakentamiseen.

Kesällä 2014 valtion korkotukilainoituksen omavastuukorko laskettiin määräaikaaisesti 1 prosenttiin myös opiskelijoiden ja nuorten asuntojen uudistustannon osalta.

Lisäksi otettiin käyttöön käyttötarkoituksen muutosavustus, jolla edistetään toimisto- ja teollisuusrakennusten muuttamista vuokra-asuntokäyttöön.

Hallitus päätti keväällä 2013 aloittaa uudelleen kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rakennuttamisen omistamansa A-Kruunu Oy:n toimesta ja pääomittaa tätä 30 miljoonalla eurolla. A-Kruunu Oy on käynnistänyt rakennuttamistoimintansa ja sillä on tavoitteena rakennuttaa vuoden 2018 loppuun mennessä 2 000 uutta kohtuuhintaista vuokra-asuntoa.

Eduskunnan talousarviolausumat vuoden 2014 talousarvioon (EK 33/2013vp — HE 112/2013 vp, HE 193/2013 vp)

Kuntapalveluiden kustannusseuranta

Lausuma 1

Yleisperustelut

Eduskunta edellyttää, että kuntapalveluiden kustannusseurantaa kehitetään siten, että palveluiden kustannuksista on saatavilla kuntakohtaiset ajantasaiset ja vertailukelpoiset tiedot

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Kuntapalveluiden kustannusseurannan parantamiseksi valtiovarainministeriö on vuoden 2014 aikana käynnistänyt palveluiden kustannuslaskentamallin kehittämisen sekä jatkanut hankkeitaan kuntapalveluiden ajantasaisten ja vertailukelpoisten tiedon tuottamiseksi. Lisäksi ministeriö on jatkanut hallitusohjelman mukaisesti kuntatuottavuuden ja tuloksellisuuden edistämistyötä kuntapalveluiden kustannuslaskennan ja seurannan hyvien käytäntöjen jakamiseksi kuntien kesken.

Valtiovarainministeriön asettaman kuntien talous- ja toimintatietojen, tilastoinnin ja tietohuollon kehittämissuunnitelman (Kuntatieto-ohjelma, VM078:00/2012) tavoitteena on kuntien taloutta ja toimintaa kuvaavien tietojen tuotannon, jalostuksen ja jakelun tuottavuuden sekä tietojen laadun parantaminen. Ohjelmassa on vuoden 2014 aikana käynnistetty kuntien palvelutoimintaa kuvaavien yhdenmukaisten laskentatunnisteiden (kuntien tehtävä- ja palveluluokitus) sekä muiden keskeisten taloustietojen kohdentamisessa tarvittavien tietojen määrittely. Samanaikaisesti valtiovarainministeriön asettamassa kuntatalouden ohjauksen tarvitsemien tietojen ja laskentamallien kehittämistä valmistelevalle työryhmälle (VM045:00/2014) määriteltiin periaatteet Kuntatieto-ohjelmassa kehitettävään kuntien tehtävä- ja palveluluokitukseen perustuvalla yhdenmukaisella kustannuslaskentamallilla, jonka avulla kunnat ja kuntayhtymät kohdentaisivat taloutta ja toimintaa kuvaavat tietonsa yhteisesti sovituille tunnisteille. Lisäksi kuntatieto-ohjelmassa on vuoden 2014 aikana määritelty tavoitetila kuntien taloutta ja toimintaa kuvaavien tietojen käsittelylle kuntien tietohuollon kehittämiseksi

sekä käynnistetty yhdenmukaisen tiedonsiirtostandardin (XBRL) määrittely taloustietojen välittämiseksi hallinnon eri rakenteiden välillä. Ohjelmassa tuotettavat tietomäärittelyt on tarkoitettu saadaan valmiiksi vuoden 2015 aikana ja kuntien tiedon tuotannon kehittämisessä tarvittavat prosessi- ja tiedonsiirtomäärittelyt vuoden 2016 kuluessa. Määrittelyt yhdessä kehitettävän kustannuslaskentamallin kanssa luovat edellytykset paremman ja vertailukelpoisen tiedon kattavalle ja kustannustehokkaalle tuottamiselle.

Valtiovarainministeriön asettaman kuntatuottavuuden ja tuloksellisuuden koordinaatioryhmän (VM004:00/2012) työnä on valmisteltu keväällä 2014 julkaistu kestävä kuntatuottavuuden ja tuloksellisuuden mittaamisen käsikirja (http://www.kuntatuottavuus.fi/kao-wiki/mittaamisen_kasikirja_FIN.pdf). Käsikirja on tarkoitettu erityisesti kuntien käyttöön ja sen avulla pyritään edistämään toimien vaikutusten tunnistamista, seuranta ja arviointia kunnissa. Käsikirjan lisäksi koordinaatioryhmä on vuoden 2014 aikana koonnut ja ylläpitänyt konkreettisia kuntaesimerkkejä käytännöistä kuntapalvelujen kustannusten ja tuottavuuden arviointimalleista ja arviointien tuloksista, joita on julkaistu www.kuntarakenne.fi – tietopankin kuntatuottavuusosiossa. Osana kuntatuottavuus ja tuloksellisuustyötä on myös järjestetty kunnille seminaareja tuottavuuden ja tuloksellisuuden kehittämiseen liittyvistä aiheista.

Teollisuuden tarvitsemat logistiset kuljetukset

Lausuma 2

Momentti 31.10.20

Eduskunta edellyttää, että keskisuuret liikennehankkeet kootaan erilliseksi teemaohjelmaksi, jolla edistetään teollisuuden tarvitsemien logististen kuljetusketjujen toimivuutta.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta liikenne- ja viestintäministeriö on todennut seuraavaa:

Suunnitteilla olevien isojen yhteysvälikohtaisten kehittämisinvestointien lisäksi liikenneverkolla on merkittäviä yksittäisiä ongelmakohteita, joiden palvelutaso ei vastaa nykyliikenteen vaatimuksia. Näistä yksittäisistä keskisuurista liikennehankkeista on tarkoituksenmukaista muodostaa valtakunnallisia investointiohjelmia ns. koreja.

Liikennehallinnossa on koottu kokonaisuus, jonka toimenpiteet kohdistuvat elinkeinopoliittisesti tärkeisiin kohteisiin ja tavarankuljetusten solmupisteisiin ja joilla edistetään etenkin viestiteollisuuden kuljetustehokkuutta. Ohjelmiin sisältyy kaikkien liikennemuotojen hankkeita ja älyliikennettä.

Kesällä 2014 on laadittu esitys elinkeinopoliittisesti tärkeistä liikennehankkeista, jotka omalta osaltaan edistäisivät teollisuuden tarvitsemien logististen kuljetusketjujen toimivuutta. Esitys sisälsi yhteensä 21 kohdetta, joiden kustannuksista valtion osuus oli yhteensä noin 155 milj. euroa. Vuoden 2014 toisessa lisätalousarviossa tehtiin päätös neljästä hankkeesta, joissa valtion rahoitusosuus on yhteensä 31 milj. euroa.

Vuoden 2015 talousarviossa tehtiin päätös viidestä keskisuuresta hankkeesta, joista kolme oli liikennepoliittisen selonteon hanketta ja kaksi elinkeinopoliittista hanketta.

Länsimetron jatkaminen

Lausuma 3

Momentti 31.10.34

Eduskunta edellyttää, että hallitus päättää Länsimetron jatkamista koskevan hankkeen 30 prosentin valtionavustuksen maksamisen ajoituksesta viimeistään kevään 2014 kehyspäätöksen yhteydessä edellyttäen, että Espoo on omalta osaltaan tehnyt siihen mennessä hanketta koskevat toteuttamispäätökset.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta liikenne- ja viestintäministeriö on todennut seuraavaa:

Vuoden 2015 talousarviossa on tehty päätös Länsimetron rakentamisen avustamisesta välillä Matinkylä—Kivenlahti. Hankkeen rakentamiskustannukset ovat noin 801 milj. euroa vuoden 2013 marraskuun Maarakennusindeksin (MAKU) mukaan (136,7). Valtion avustus on enintään 30 prosenttia hankkeen rakentamiskustannuksista kuitenkin enintään 240 milj. euroa (MAKU-indeksin 136,7 hintatasossa). Luvut ovat ilman arvonlisäveroa, avustukset maksetaan arvonlisäverottomiin menoihin.

Valtio maksaa avustuksen jälkikäteen toteutuneiden rakennuskustannusten mukaisesti seuraavasti: vuonna 2017 83 milj. euroa (vuosien 2014–2016 menoihin), vuonna 2018 80 milj. euroa (vuoden 2017 menoihin), vuonna 2019 65 milj. euroa (vuoden 2018 menoihin) ja vuonna 2020 14 milj. euroa (vuoden 2019 menoihin).

Valtionavustuksen myöntöpäätöksen edellytyksenä on, että Espoo sitoutuu kaavoittamaan alueelle sijoittuvan asuntotuotannon määrän ja laadun valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti.

Istanbulin sopimus

Lausuma 4

Momentti 33.03.63

Eduskunta edellyttää, että Istanbulin sopimuksen toimeenpanon edellyttämät voimavarat otetaan huomioon vuosia 2015–2018 koskevassa kehyspäätöksessä.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Istanbulin sopimuksen toimeenpanoon liittyen turvakotipalvelun rahoitusvastuu siirrettiin valtiolle vuoden 2015 alusta rakennepoliittisen ministeriryhmän 29.11.2013 tekemän päätöksen perusteella. Samassa yhteydessä turvakodeille myönnettiin valtion talousarviossa 8 miljoonan euron määräraha. Jotta määräraha riittäisi olemassa olevan toiminnan ylläpitoon sekä vähitellen turvakotitoiminnan lisäämiseen, sosiaali- ja terveysministeriö esittää vuoden 2015 lisätalousarviossa 3 300 000 euron lisäystä kuluvalle vuodelle turvakotipalvelujen ylläpitoon. Vastaava esitys on sisällytetty ministeriön kehysesitykseen vuosille 2016–2019. Lisäksi kehyksiin on esitetty turvakotipaikkojen asteittaiseen lisäämiseen 2 milj. euron vuosittaista lisäystä 2017 alkaen.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on tällä hetkellä kolme hanketta, joiden tavoitteena on Istanbulin sopimuksen toimeenpanon varmistaminen. Nämä hankkeet koskevat auttavaa 24x7 -puhelinta, seksuaalisen väkivallan uhrin tukea ja palvelujen kehittämistä sekä turvakotipalvelujen kehittämistä valtakunnallisesti. Muilta osin Istanbulin sopimuksen artikloiden toimeenpano sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla tapahtuu sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen normaalina kehityksenä ja palvelujen rahoittamisena.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Edellä mainitut määrärahalisäykset turvakotipaikkojen säilyttämiseksi ja asteittaiseksi lisäämiseksi vuodesta 2017 lukien on sisällytetty valtion 2015 ensimmäiseen lisätalousarvioon sekä valtiovarainministeriön kannan mukaiseen ehdotukseen julkisen talouden suunnitelmaksi 2016–2019.

Veteraanipalveluiden turvaaminen

Lausuma 5

Momentti 33.50.57

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää kevään 2014 kehyspäätökseen mennessä, mikä on oikea ja riittävä määrärahasoikeus veteraanipalveluiden turvaamiseen kehyskaudella 2015–2018.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Veteraanien kuntoutusmäärärahan tason arviointi perustuu Kansaneläkelaitokselta saatuihin, rintamalisän saajien tietoihin ja ennusteisiin rintamapalvelukseen osallistuneiden lukumääristä. Määrärahan riittävyyden arviointi keski-ikäisten 90-vuotiaiden veteraanien osalta on osoittautunut vaikeaksi. Iäkkäiden ja toimintakyvyltään heikkenneiden hakijoiden terveydentila vaihtelee ja niiden veteraanien määrää, jotka kykenevät osallistumaan kuntoutukseen ei pystytä täsmällisesti ennakoimaan. Laskelmissa on otettu huomioon arvio vuosittaisesta veteraanien kasvavasta poistumasta (-15 %). Vuonna 2013 veteraaneista 68 %:a pääsi kuntoutukseen. Veteraaneista noin 10–15 %:a on pitkäaikaishoitopäätöksellä laitoshoidossa.

Rintamaveteraanien kuntoutukseen on varattu valtion talousarviossa vuodelle 2015 30,6 milj. euroa. Valtiokonttori ohjaa kunnille tästä summasta 10 milj. euroa veteraanien kotiin vietäviin avopalveluihin. Määrärahaa on käytettävissä veteraania kohden noin 1 500 euroa, mikä on noin 70 euroa enemmän kuin vuonna 2014 veteraania kohden. Vuosittaisiin määrärahoihin lisätään kunnista edellisen vuoden palautusmäärärahat. Vuodelta 2013 palautui kuntoutusmäärärahaa 1,6 milj. euroa ja syyskuussa 2014 kunnille jaettua avopalveluiden järjestämiseen osoitettua määrärahaa palautui 294 000 euroa. Syksyn 2014 lisäjaon taso on aikaisempiin vuosiin verrattuna siinä määrin korkea, että todennäköisesti myös vuodelta 2014 palautuva määräraha tulee olemaan suhteellisen korkea. Vuodelta 2014 palautuva määräraha siirtyy käytettäväksi vuonna 2015 ja tulee siten korottamaan vuonna 2015 käytettävissä olevaa veteraanikuntoutuksen määrärahaa. Rintamasotilaseläkelain muutoksen, jolla kunnat saavat Kelalta tiedot kuntansa rintamalisän saajista, ei arvioida lisäävän kuntoutuksen määrää, koska suurin osa veteraaneista on jo nyt kuntien tiedossa.

Rintamaveteraaniasiain neuvottelukunta arvioi yhdessä Valtiokonttorin ja veteraanijärjestöjen kanssa vuosittain määrärahatarpeita ja esittää arvionsa määrärahojen riittävydestä sosiaali- ja terveysministeriölle.

Eduskunnan lisätalousarviolausuma vuoden 2014 talousarvioon

(EK 19/2014 vp — HE 66/2014 vp)

Altia Oyj

Lausuma 1

Momentti 23.10.88

Eduskunta edellyttää, että ennen lopullisen myyntipäätöksen tekemistä valtiovarainvaliokunnalle annetaan selvitys, miten työllisyys, suomalaisen viljan käyttö ja tuotto-odotus suhteessa käyttökohteeseen on varmistettu sekä mahdollisuudet yleisöantiin on selvitetty. Samalla tulee selvittää valtion mahdollisuus säilyä osaomistajana Altia Oyj:ssä ja sitä kautta vaikuttaa Altia Oyj:n päätöksentekoon.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtioneuvoston kanslia on todennut seuraavaa:

Ottaen huomioon Altia Oyj:n taloudellinen tilanne ja toimialan haasteelliset markkinat, ei valtioneuvoston kanslialla yhtiön omistajaohjauksesta vastaavana tahona ole meneillään tällä hetkellä yhtiön omistuksesta luopumiseen tähtäviä toimenpiteitä.

Petoeläinkorvaukset

Lausuma 2

Momentti 30.40.42

Eduskunta edellyttää, että hallitus sisällyttää seuraavaan lisätalousarvioesitykseen määrärahan, joka mahdollistaa vuoden 2013 petoeläinkorvausten täysimääräisen maksamisen vahvistetun kehyksen puitteissa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta maa- ja metsätalousministeriö on todennut seuraavaa:

Vuonna 2013 suurpedot aiheuttivat vahinkoja yhteensä 8,580 milj. eurolla. Vahinkojen korvaamiseen osoitettiin määrärahaa vuoden 2013 talousarviossa (3,800 milj. euroa), vuoden 2014 ensimmäisessä lisätalousarviossa (3,200 milj. euroa) ja vuoden 2014 kolmannessa lisätalousarviossa (1,580 milj. euroa). Suurpetojen aiheuttamat vahingot korvattiin täysimääräisesti.

**EK 20/2014 vp — VNS 4/2014 vp — VaVM 6/2014 vp
(Eduskunnan kirjelmä valtioneuvoston valtiontalouden kehyksistä vuosille
2015–2018 antaman selonteon johdosta)**

Rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanon kiirehtiminen

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanoa ja huolehtii julkisen talouden tasapainottamisesta keskipitkällä aikavälillä.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Suomen julkinen talous on ollut vuodesta 2009 lähtien syvästi alijäämäinen. Heikon kansainvälisen suhdannekehityksen lisäksi talous on kärsinyt teollisuuden rakennemuutoksesta, joka on heikentänyt talouden kasvumahdollisuuksia. Kasvunäkymät ovat vaikeat, eivätkä julkisen talouden tulot riitä ylläpitämään kaikkia nopeamman talouskasvun varaan rakennettuja julkisen talouden rakenteita ja tehtäviä. Samalla väestön ikärakenteen muutos myös kasvattaa ikäsidonnoisia julkisia menoja, joiden kasvu jatkuu nopeana vielä kahden vuosikymmenen ajan. Tämä heikentää julkisen talouden rahoitusasemaa ja aiheuttaa voimakasta kasvupainetta etenkin kuntien velkaan.

Näissä oloissa finanssi- ja muussa talouspolitiikassa täytyy löytää tasapaino kotimaisen kysynnän tukemiseksi yli taantumien, julkisen talouden velkaantumisen taittamiseksi keskipitkällä aikavälillä sekä talouden kasvun edellytysten kohentamiseksi ja julkisen talouden kestävyuden varmistamiseksi pitkällä aikavälillä.

Kun talous on taantumassa ja talouden voimavarat vajaassa käytössä, julkisen valtion toimet voivat oikein kohdennettuna tukea talouden kokonaiskysyntää lyhyellä aikavälillä. Toisaalta julkisen talouden rakenteellinen rahoitusasema pitäisi pyrkiä tasapainottamaan samassa tahdissa, kun talouden tuotanto sopeutuu kohti potentiaalista tasoaan. Mittavat välittömät sopeutustoimet myöhemmin tilanteessa, jossa talous on jo saavuttanut tasapainon, ajaisivat talouden uudelleen taantumaa pois tuotannon edellytysten määrittämältä tasapainoiselta kasvu-uralta. Korkeasuhdanetta, jota olisi tarkoituksenmukaista viilentää sopeutustoimin, ei ole näköpiirissä.

Pääministeri Jyrki Kataisen ja pääministeri Alexander Stubbin hallitusten finanssi- ja muuta talouspolitiikkaa ovat ohjanneet konkreettiset tavoitteet mm. valtionvelan kääntämisestä laskuun suhteessa kokonaistuotantoon. Hallitusten politiikkaa ovat ohjanneet myös julkisen talouden rakenteelliselle rahoitusasemalle asetettu tavoite korkeintaan 0,5 prosentin suuruudesta alijäämästä suhteessa kokonaistuotantoon keskipitkällä aikavälillä sekä EU:n perussopimuksessa määritetyt julkisen talouden alijäämän ja velan enimmäisviitearvot. Lisäksi hallitukset ovat pyrkineet uudistamaan talouden rakenteita talouden kasvua ja julkisen talouden kestävyyttä tukevalla tavalla. Näiden ohessa hallitukset ovat tukeneet kotimaista kysyntää erilaisin määräaikaisiin ja kohdennettuihin toimiin.

Kun talouden kasvu ja työllisyys ovat jääneet ennakoitua heikommiksi ja myös kasvunäkymä on vaisu, valtiontaloudelle asetetut tavoitteet ovat karanneet. Tavoitteiden saavuttamiseksi vaalikauden aikana on päätetty valtion menoja vähentävistä ja tuloja lisäävistä toiminnoista, jotka ovat nettomääräisesti noin 6,6 mrd. euroa vuoden 2019 tasolla eli 2,8 % suhteessa kokonaistuotantoon, kun vertailukohtana on edellisen vaalikauden viimeinen kehyspäätös.

Välittömien sopeutustoimien ja rakenteellisten toimien tarkoitus on tukea luottamusta siihen, että Suomi pystyy pitämään huolta julkisesta taloudestaan ja kyvystään vastata velvoitteistaan. Vain luottamus luo tarvittavan pelivaran toteuttaa julkisen talouden kestävyysvajeen turvaamiseksi tarvittavat, pidemmällä ajalla vaikuttavat toimet.

Valtion alijäämien pienentäminen etupainotteisesti on tärkeää kiihtyvän velkaantumisen kierteen ehkäisemiseksi keskipitkällä aikavälillä, ennen kuin rakenteelliset uudistukset ehtivät kantaa hedelmää. Mitä uskottavampia toimet taloudellisen toiminnan edellytysten vahvistamiseksi ovat, sitä vähemmän tarvitaan välittömiä sopeutustoimia, jotka jarruttavat talouden kasvua lyhyellä aikavälillä.

Hallituksen rakennepoliittinen ohjelma

Hallitus päätti rakennepoliittisesta ohjelmasta ja asetti sen tavoitteet 29.8.2013 sekä täsmensi ohjelmaa ja päätti sen toimeenpanosta 29.11.2013. Toimeenpanoa vahvistettiin 25.3.2014 kehysriihessä ja 28.8.2014 budjettiriihessä.

Ohjelman tavoitteena oli korjata Suomen julkisen talouden kestävyysvaje. Syyskuussa 2014 valtiovarainministeriön arvion mukaan julkisen talouden kestävyysvaje on 4,0 % suhteessa BKT:een. Rakennepoliittinen ohjelma sisälsi keskeiset elementit talouden rakenteiden uudistamiseksi talouden kasvua ja julkisen talouden kestävyyttä tukevalla tavalla. Elementit olivat:

- Kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentäminen,
- Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus,
- Eläkeuudistus,
- Työurien pidentäminen alkupäästä,
- Työurien katkosten vähentäminen,
- Rakenteellisen työttömyyden alentaminen,
- Tonttitarjonnan ja asuntorakentamisen lisääminen,
- Digitalisointi ja siihen liittyen muun muassa kansallisen palveluväylän toteuttaminen.

Kuntien tehtävät ja velvoitteet

Rakennepoliittisen ohjelman mukaan tavoitteena oli hoitaa kuntatalouden arvioidusta runsaan kahden miljardin euron rakenteellisesta alijäämästä puolet vähentämällä kuntien tehtäviä ja velvoitteita yhden miljardin euron edestä. Samaan aikaan oli tarkoitus varmistaa, etteivät uudet kuntien tehtävät ja velvoitteet koskevat päätökset heikennä kuntien rahoitusasemaa.

Kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsiminen osoittautui haasteelliseksi eikä tavoitteissa onnistuttu. Julkisen talouden suunnitelmiin sisällytettyjen rakennepoliittisen ohjelman toimenpiteiden arvioidaan nettona pienentävän kuntien menoja selvästi alle

100 milj. eurolla. Kuntien tehtäviä ja velvoitteita lisäävien hankkeiden osalta hallitus määrittä periaatteet ja määrärahat, joiden puitteissa hankkeet on toteutettava.

Hallitus vahvisti rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanoa 28.8.2014 päättämällä, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä otetaan käyttöön uusi budjettikehysjärjestelmä. Sen avulla varmistetaan, että julkisten sosiaali- ja terveysmenojen kehitys noudattaa tavoitteeksi asetettua menorajoitetta. Järjestelmän kautta voidaan varmistaa kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisestä tavoiteltava hyöty kunnille ja valtiolle. Järjestelmä on menettelynä kytketty myös julkisen talouden suunnitelmaa ja talousarviota koskevaan päätöksentekoon. Valtiovarainministeriön asettama sosiaali- ja terveystalouden hallinnan toteuttavaa budjettikehysjärjestelmää valmisteleva ryhmä on julkaissut ehdotuksensa helmikuussa 2015 (Valtiovarainministeriön julkaisu 6/2015). Työryhmä on tarkastellut kahta lakisääteisen sitovuuden perusteella eroavaa vaihtoehtoa ratkaisumallia sote-budjettikehysjärjestelmälle. Työryhmän näkemyksen mukaan sote-budjettikehysjärjestelmän toteutustapa ja vaikutusten arviointi sekä laajempi toteutustapojen tarkastelu on edelleen jatkovalmistelussa tarpeen.

Sote-uudistus

Sote-uudistuksen tarkoituksena on luoda uudenlainen palvelurakenne julkiselle sosiaali- ja terveydenhuollolle. Hallituksen esitys uudeksi sote-järjestämislaiksi annettiin eduskunnalle 4.12.2014. Järjestämislailla oli tarkoitus uudistaa kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, tuottamista, hallintoa, suunnittelua, rahoitusta ja valvontaa koskevat säännökset. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on 5.3.2015 antanut uuden lausuntonsa hallituksen esityksestä, jossa se esittää, että tarkistettavat lakiehdotukset ja niiden perustelut eivät muodosta riittävää perustaa arvioida asianmukaisesti alkuperäiseen hallituksen esitykseen verrattuna olennaisten muutosehdotusten perustuslainmukaisuutta ottaen huomioon perustuslain lainsäädäntömenettelyä koskevat säännökset, hyvän lainvalmistelun periaatteet ja lainsäädäntökokonaisuuden laajakantoisuuden. Hallituksen esityksen käsittely on siten käytännössä rauennut ja sote-uudistuksen jatkovalmistelusta päätettävään uuden hallitusohjelman valmistelun yhteydessä.

Työeläkeuudistus ja työurat

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt saavuttivat ratkaisun sopimukseksi vuoden 2017 työeläkeuudistuksesta 26.9.2014. Ratkaisu täyttää sille asetetut tavoitteet nostaa eläkkeellesiirtymisiän odote vähintään 62,4 vuoteen 2025 mennessä ja pienentää julkisen talouden kestävyysvajetta runsaalla prosenttiyksiköllä.

Keskeisiä hallituksen toteuttamia toimia, joilla pidennetään työuria alkupäästä, ovat korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistuksen ensimmäinen vaihe, korkeakoulujen hakijasuman purkaminen, opintotukiajan rajoitus sekä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmallien uudistukset, jotka parantavat koulutuksen läpäisyä ja nopeuttavat siirtymistä työelämään. Lukiokoulutuksen ja toisen asteen ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen sekä vapaan sivistystyön rakenteiden ja rahoituksen uudistamista koskevat hallituksen esitykset on annettu eduskunnalle syksyllä 2014. Vapaata sivistystyötä koskevien uudistusten on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2016 ja lukio- sekä ammatillista koulutusta koskevien 1.1.2017.

Rakenteellinen työttömyys

Päätöksessään rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanon vahvistamisesta 28.8.2014 hallitus täsmensi myös toimia rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi työvoimahallintoa ja -palveluita tehostamalla. Päätös perustui arvioon, etteivät aiemmin päätetyt toimet riitä alentamaan rakenteellista työttömyyttä tavoitteeksi asetulla 1 prosenttiyksiköllä, koska talouden tilanne ja näkymät ovat osoittautuneet aiemmin arvioitua heikommiksi.

Asuntotuotanto

Elokuussa 2014 solmittu valtion ja Helsingin seudun kuntien sopimus tukee infrastruktuurihankkeita ja asuntotuotantoa, jotka ovat tärkeitä talouden tuotantopotentiaalin vahvistamiseksi. Lisäksi ARA:n kautta tuetaan vuokra-asuntojen rakentamista ja tarjontaa sekä asuntojen korjaamista.

Sähköinen tunnistaminen

Sähköistä tunnistamista koskeva laki on keskeinen edellytys kansallisen palveluväylän toteuttamiselle ja kattavalle palvelujen digitalisoinnille. Lakiesitys on valmistunut hallitusohjelman mukaisessa aikataulussa.

Työllisyysasteen nostaminen

2. Eduskunta edellyttää, että kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi hallitus panostaa työllisyysasteen nostamiseen, jolloin pääpaino on kiinnitettävä niihin työikäisiin väestöryhmiin, joiden työllisyys on nyt selvästi muuta väestöä matalampaa, sekä työurien pidentämiseen alusta, keskeltä ja lopusta. Kuntoutusta työkyvyttömyyden ehkäisemiseksi on kehitettävä. Huomiota tulee kiinnittää pienten ja erityisesti kasvuyritysten toimintaedellytyksiin.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta työ- ja elinkeinoministeriö on todennut seuraavaa:

Hallituksen rakennepoliittinen ohjelma sisältää useita toimia rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi ja työmarkkinoiden toiminnan tehostamiseksi. Rakennepoliittiseen ohjelmaan sisältyvillä toimilla pyritään alentamaan rakenteellista työttömyyttä yhdellä prosenttiyksiköllä. Työvoimapolitiittisten toimien täytäntöönpano on edennyt ohjelmassa sovitun mukaisesti.

Vuoden 2015 alussa tuli voimaan säädösuudistus, jonka tavoitteena on alentaa rakenteellista työttömyyttä. Säädöksillä vakinaistetaan työvoiman palvelukeskusten toiminta ja laajennetaan niiden toiminta koko maahan, lisätään kuntien rahoitusvastuuta työmarkkinatuen rahoituksessa ja uudistetaan palkkatuki. Palkkatuen määrää ja kestoä koskevilla muutoksilla palkkatukea pyritään kohdentamaan nykyistä enemmän pitkäaikaistyöttömille. Palkkatuen uudistamisella pyritään parantamaan palkkatuetun työn vaikuttavuutta lisäämällä yritysten osuutta palkkatuetun työn tarjoajana. Lisäksi otetaan käyttöön ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien pitkäkestoinen palkkatuki.

Työmarkkinoiden toimivuutta lisätään kehittämällä työnvälitystä rakennepoliittisessa ohjelmassa päätetyllä tavalla. TE-toimistot ovat lisänneet merkittävästi työttömille

tehtävien työtarjouksien määrää, ja aktiiviseen työnhakuun liittyviä työttömyysturvan sanktioita sovelletaan johdonmukaisesti. Työttömyysturvan ehtoja tarjotun työpaikan vastaanottamiseksi on muutettu vuoden 2015 alusta lähtien tavoitteena lisätä työttömien alueellista liikkuvuutta. Työllistymissuunnitelman seuranta ja työnhakijan raportointia on tehostettu sähköisen palvelun avulla. TE-toimistot lisäävät ja kehittävät yritysysteistyötä mm. jalkautumalla yrityksiin ja lisäämällä henkilöstön osaamista. Kohtaanto-ongelmia lievitetään lisäämällä työvoimakoulutuksen osuvuutta yritysten ja työmarkkinoiden tarpeisiin.

Hallitusohjelmaan sisältyvän nuorisotakuun täytäntöönpano käynnistyi vuoden 2013 alussa. Nuorisotakuu ja siihen sisältyvät koulutustakuu ja nuorten aikuisten osaamisohjelma ovat luoneet uusia työ- ja koulutusmahdollisuuksia nuorille. Nuorisotakuuseen sisältyvillä toimenpiteillä edistetään nuorten työllisyyttä, lisätään nuorten ammattitaitoa ja vahvistetaan mahdollisuuksia itsenäiseen elämään. Nuorisotakuun tavoitteena on tarjota jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vasta valmistuneelle työ-, työkokeilu- opiskelu, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi ilmoittautumisesta.

Taantumasta johtuvat sosiaaliset ongelmat

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus kiinnittää vakavaa huomiota pitkittyneestä taantumasta johtuviin sosiaalisiin ongelmiin eriarvoisuuden ja syrjäytymiskehityksen pysäyttämiseksi ja työttömyyden torjumiseksi.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Asumistukea ja työttömyysturvaa on pyritty kehittämään niin, että ne aikaisempaa paremmin kannustaisivat ansiotulojen hankintaan ja samalla tämä vähentäisi syrjäytymistä ja pitkäaikaista toimeentulotuen saamista. Työmarkkinajärjestöjen työllisyys- ja kasvusopimuksen sekä hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti työttömyysturvaan säädettiin 1.1.2014 lukien 300 euron suojaosuus. Sen mukaisesti työtön voi ansaita kuukaudessa 300 euroa ilman etuuskien menettämistä. Muutoksella kannustetaan vastaanottamaan myös lyhytkestoista työtä, tekemään osa-aikaista työtä tai hankkimaan tuloja pienimuotoisesta, sivutoimisesta yrittäjätoiminnasta. Suojaosuus mahdollistaa työttömälle paremman tulotason, kannustaa toimeliaisuuteen ja ehkäisee syrjäytymiskehitystä. Tämän lisäksi vuoden 2015 alussa voimaan tulleeseen yleisestä asumistuesta annettuun lakiin (938/2014) sisällytettiin myös 300 euron suuruinen tulonsaajakohtainen ansiotulovähennys. Sen mukaisesti ansiotuloista vähennetään enintään 300 euroa kuukaudessa määriteltäessä tuloista riippuvaa omavastuusuutta asumistuessa. Tältä osin uudistus tulee voimaan kuitenkin vasta syyskuun 2015 alusta lukien.

Toimeentulotukilaissa on ollut väliaikaisena säännös etuoikeutetusta ansiotulosta, jolla on pyritty kannustamaan tuensaajia pienten ansiotulojen hankkimiseen. Tämän tarkoituksena on ollut osaltaan edistää aktiivista toimintaa ja ehkäistä syrjäytymistä. Säännöksen mukaisesti toimeentulotukea myönnettäessä kotitalouden ansiotuloista on voitu vähentää vähintään 20 %, enintään 150 euroa kuukaudessa. Etuoikeutettua tuloa koskeva säännös muutettiin pysyväksi 1.1.2015 lukien (940/2014). Samalla vähennys muutettiin tulonsaajakohtaiseksi.

Kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia (189/2001) muutettiin 1.1.2015 alkaen siten, että kuntouttava työtoiminta kohdistuisi aiempaa paremmin niihin työttömiin,

jotka eivät alentuneen työ- ja toimintakyvyn takia kykene osallistumaan julkisiin työvoimapaalveluihin.

Uusi sosiaalihuoltolaki tulee voimaan 1.4.2015. Se tuo omatyöntekijän erityistä tukea tarvitseville henkilöille, sekä sosiaalisen kuntoutuksen uutena sosiaalipalveluna tukemaan syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden osallisuutta ja toimintakykyä. Lakiin sisältyy myös nuorisopalvelutakuu nuorten syrjäytymisen torjumiseksi.

Pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen tähtäävä ohjelmakokonaisuus PAAVO (2008 -2015) päättyy vuoden 2015 lopussa. Ohjelman aikana on rakennettu ja hankittu noin 2 300 uutta asuntoa asunnottomille ja palkattu asunnottomuus -työhön noin 350 uutta asumissosiaalisen työn ammattilaista. Asunnottomien asumisen laatu ja turvallisuus on parantunut ja asumiseen liittyvät sosiaalisen kuntoutuksen edellytykset ovat kohentuneet. Pitkäaikaisasunnottomuus on laskenut vuodesta 2008 vuoteen 2013 yli tuhannella henkilöllä ja asunnottomuus on laskenut reilusta 8 000 noin 7 500 yksinäiseen asunnottomaan.

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö teki 4.6.2014 hankintapäätöksen matalan kynnyksen toimintamallin kehittämiseksi vaikeimmassa asemassa oleville nuorille sekä mallin levittämiseksi ja juurruttamiseksi. Ministeriö jakoi päätöksellään eduskunnan myöntämän 300 000 euron määrärahan kolmelle toimijalle: A-klinikkasäätiön ja Kouvolan kaupungin Nuoret eteenpäin -toimintamallille, Helsingin Diakonissalaitoksen säätiön VAMOS-toimintamallille (pilottikuntana Kuopio) sekä Nuorten Ystävät ry:n VAPA-valmennuspajamallille (pilottikuntana Muhos).

Taloutta ja työllisyyttä edistävien lisätoimien mahdollisuus

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi mahdollisuutta taloutta ja työllisyyttä edistäviin lisätoimiin, mutta korostaa, että mahdolliset toimet on tehtävä määräraha-kehityksen puitteissa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Valtiontalouden ja julkisen talouden näkymät edellyttävät toimia alijäämäisyyden alentamiseksi sekä velkakehityksen taittamiseksi. Kehyskaudelle 2012–2015 kohdistuvia säästöpäätöksiä on tehty kauden jokaisen kehyspäätöksen yhteydessä. Kaikkiaan vaalikauden aikana on päätetty julkisen talouden menoja vähentävistä ja tuloja lisäävistä toimenpiteistä, jotka vahvistavat nettomääräisesti julkista taloutta n. 2,8 % suhteessa kokonaistuotantoon vuoden 2019 tasolla. Kaikkiaan talouspolitiikka on siten supistavaa. Hallitus on kuitenkin pyrkinyt kasvua ja työllisyyttä tukeviin täsmätoimenpiteisiin.

Keväällä 2014 julkisen talouden suunnitelman yhteydessä hallitus päätti ohjata valtion varallisuutta nykyistä tuottavampaan käyttöön. Osana valtion varallisuuden uudelleenkohdentamista päätettiin merkittävistä kasvupanostuksista, joiden määrä vuosina 2014–2015 on yhteensä n. 460 milj. euroa. Keskeisimmät panostukset liittyvät uutta kasvua luoviin osaamis- ja innovaatioinvestointeihin sekä nopeasti työllistäviin liikenne- ja rakentamishankkeisiin. Panostuksia kohdennettiin mm. kasvuyritysten pääomasijoituksiin Teollisuussijoituksen ja Tekesin kautta, Team Finland -toimintaan ja Finpron avustuksiin. Tekesin lainavaltuuksia korotettiin kohdennettavaksi cleantech- ja biotaloussektorin hankkeisiin ja digitaaliseen arvonluontiin perustuvaan liiketoimin-

taan. Yliopistoja varauduttiin pääomittamaan kolminkertaisesti yliopistojen keräämään yksityiseen pääomaan nähden.

Kesällä 2014 pääministeri Alexander Stubbin hallitus päätti työllisyyttä, kasvua ja ostovoimaa tukevista toimenpiteistä. Muun muassa Finnveran mahdollisuuksia rahoittaa keskisuurten yritysten kasvua ja kansainvälistymistä laajennettiin, minkä lisäksi hallitus käynnisti asunto- ja infrastruktuurirakentamista koskevan toimenpideohjelman ja päätti mm. tukea länsimetron jatketta Kivenlahteen saakka. Vuoden 2015 talousarvioon sisältyi kevennyksiä perusväylänpidon säästöihin sekä rahoitusta uusiin väylähankkeisiin.

Toimenpiteet on toteutettu valtiontalouden kehysten puitteissa.

Pääministeri Alexander Stubbin hallitus päätti myös kotimaisen kysynnän, ostovoiman, työllisyyden ja suhdannetilanteen helpottamiseksi ansiotuloverotukseen tehtävistä inflaatiota vastaavista tarkistuksista vuodelle 2015 (alentaa verotuottoa arviolta 218 milj. euroa). Tavoitteena on varmistaa, että pieni- ja keskituloisten eläkeläisten ja palkansaajien verotus ei vuonna 2015 kiristy. Hallitus päätti myös yritysten edustusmenojen 50 prosentin vähennyskelpoisuuden palauttamisesta vuoden 2015 alusta, jonka arvioidaan vaikuttavan matkailu- ja ravintola-alan palvelujen kysyntään ja siten alan työllisyyttä. Muutoksen arvioidaan vähentävän verotuloja 38 milj. euroa vuodessa.

Vuoden 2015 talousarvion täydennysesityksen yhteydessä hallitus päätti yksityisten investointien lisäämiseksi jatkaa tuotannollisten investointien kaksinkertaista poistomahdollisuutta vuoteen 2016 saakka. Elinkeinotoimintaa harjoittava verovelvollinen saa tehdä kalenterivuosina 2013–2016 käyttöön ottamansa tehtaan ja työpajan, sekä tuotannollisessa toiminnassa käytettävien uusien koneiden ja laitteiden hankintamenosta säännönmukaiseen poistoon verrattuna kaksinkertaisen poiston enintään kahtena peräkkäisenä verovuonna. Korotettujen poistojen arvioidaan vähentävän valtion verotuottoja 65 milj. euroa vuodessa.

Koulutusta koskevien uudistusten vaikutusten ennakoarviointi

5. Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi koulutusta koskevien uudistusten vaikutukset etukäteen monipuolisesti ja huolellisesti ennen hallituksen esitysten antamista tai ennen muiden päätösten tekoa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö on todennut seuraavaa:

Valtioneuvosto on useissa ohjelmissaan ja päätöksissään sitoutunut hyvään lainvalmisteluun, johon osana kuuluu uudistusten vaikutusten arviointi etukäteen. Vaikutusten arviointi lainvalmistelun yhteydessä noudatetaan oikeusministeriön hyväksymiä lainvalmisteluohjeita ja säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjeita.

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on osallistunut Kunnallistalouden ja hallinnon neuvottelukunnan taloudellisten vaikutusten arviointijaoston toimintaan sekä Valtiovarainministeriön kuntavaikutuksia arvioivan työryhmän toimintaan kuluneella hallituskaudella.

Vaikutusten arviointi tapahtuu opetus- ja kulttuuriministeriössä virkatyönä säädös-kohtaisesti. Arvioinnissa hyödynnetään opetus- ja kulttuuriministeriön virkamiesten

tietämyksen lisäksi erityisesti Opetushallituksen asiantuntemusta ja tietovarantoja. Ammatillisen koulutuksen tutkinnon perusteiden valmisteluprosessissa on siirrytty menettelyyn, jossa Opetushallitus arvioi perusteiden uudistamisen yhteydessä niiden mahdolliset kustannusvaikutukset ja muut vaikutukset ja toimittaa tämän arvion opetus- ja kulttuuriministeriölle (menettely aloitettu 1.8.2015 voimaan tulevien perusteiden osalta). Korkeakouluja koskevia uudistuksia on valmisteltu läheisessä yhteistyössä korkeakoulujen kanssa. Esimerkiksi opiskelijavalintauudistuksen II vaiheen osalta työtä on tukenut erityinen opiskelijavalintojen kehittämisryhmä, jossa korkeakoulut ovat olleet laajasti edustettuina. Lisäksi valmisteluun on liittynyt sidosryhmille suunnattuja seminaareja ja työpajoja, joissa säännösluonnoksia ja niiden vaikutuksia on pohdittu. Säännösvalmistelu on syksyllä 2014 annettujen lakien osalta tapahtunut poikkeuksellisen kiireellisellä aikataululla.

Valtiontalouden tarkastusvirasto arvio parhaillaan opetus- ja kulttuuriministeriön johtamis- ja ohjausjärjestelmiä. Arviointiin sisältyy säädösvalmistelun tarkastelu. Opetus- ja kulttuuriministeriö on mukana oikeusministeriön johtamassa ministeriöiden säädösvalmistelun kehittämistä koskevassa ryhmässä. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä myös uudistusten seurantaan. Vuoden 2010 yliopistouudistus arvioidaan seuraavan kerran vuonna 2016 ja vuoden 2015 ammattikorkeakoulu-uudistus vuonna 2018.

Nuorisotakuu

6. Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii nuorisotakuun toteuttamisesta ja panostaa aiempaa enemmän ennaltaehkäisevään ja ns. matalan kynnyksen toimintaan, jotta myös kaikkein vaikeimmassa asemassa olevat nuoret saadaan aktiivitoimenpiteiden piiriin.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö on todennut seuraavaa:

Opetus- ja kulttuuriministeriön vastaa nuorisotakuuseen kuuluvan koulutustakuun toteuttamisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt ja toteuttanut koulutustakuun toimeenpanemiseksi laajoja kehittämistoimia, kuten ammatillisen peruskoulutuksen riittävän tarjonnan turvaaminen, opiskelijavalintojen sekä sähköisten hakujärjestelmien uudistaminen, koulutuksen läpäisyn tehostaminen, koulutuksen työelämälähtöisyyden ja työpaikalla tapahtuvan opiskelun kehittäminen, ammatillisen koulutukseen ohjaavien ja valmistavien koulutusten kehittäminen, sekä joustavien koulutuspolkujen mahdollistaminen mm. tutkintojärjestelmää uudistamalla ja oppilaitosmuotoista ja oppisopimusmuotoista koulutusta yhdistäviä koulutusmalleja kehittämällä.

Koulutustakuun toimeenpano aloitettiin jo vuonna 2012 lisäämällä ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamääriä metropolialueella ja eräissä muissa kasvukeskuksissa. Ammatillisen peruskoulutuksen tarjontaa vuosina 2014–2016 koskevat päätökset tehtiin kesällä 2013. Niiden mukaan ammatillisen koulutuksen tarjontaa parannettiin alueilla, joilla on eniten koulutusta tarvitsevia nuoria ja työvoiman tarvetta. Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon rakenteellista kehittämistä on jatkettu edelleen hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti tavoitteena uudistaa lukion, ammatillisen peruskoulutuksen, ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön rakenteita. Uudistuksen tavoitteena on lukio- ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestäjien toimintaedellytysten, yhteistyön ja laadun parantaminen ja jatko-opintoihin sekä työelämän tarpeisiin vastaavan koulutuksen valtakunnallisen ja

alueellisen saavutettavuuden turvaaminen. Koulutuksen sääntely- ja rahoitusjärjestelmiä uudistetaan siten, että toimintaa tehostava ohjausvaikutus on nykyistä suurempi.

Opiskelijaksi ottamisen perusteita ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa koskeva opetus- ja kulttuuriministeriön asetus (4/2012) tuli voimaan 1.1.2013. Uudessa asetuksessa yhteishakua muutettiin siten, että jatkossa sen kautta koulutukseen hakeutuvat pääsääntöisesti juuri perusopetuksensa päättäneet sekä vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa ja koulutuspaikkaa olevat. Vailla koulutuspaikkaa olevat asetetaan lisäpisteillä etusijalle koulutuspaikan jo saaneisiin nähden. Lukion oppimäärän suorittaneet hakevat yhteishaussa omassa valintaryhmässään kuten ennenkin. Muutoksella voitiin suunnata yhteishaun piirissä olevaa koulutustarjontaa perusopetuksen päättäneille sekä vailla toisen asteen tutkintoa ja koulutuspaikkaa oleville. Muutoksilla ei rajoitettu tutkinnon suorittaneiden oikeutta hakeutua ammatilliseen peruskoulutukseen, vaan heitä ohjattiin käyttämään yhteishaun sijasta muita hakuväyliä.

Uutta asetusta sovellettiin ensimmäisen kerran syksyn 2013 yhteishaussa yhdessä uudistettujen sähköisten haku- ja valintapalveluiden (opintopolku.fi) kanssa. Sähköiset hakupalvelut laajennettiin kattamaan ammatilliseen koulutukseen valmistavat ja valmentavat koulutukset (pl. vammaisten valmentava ja kuntouttava koulutus), perusopetuksen lisäopetus sekä lukiokoulutukseen valmentava koulutus keväällä 2014.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2011–2016 edellyttämän ammatillisen koulutukseen ohjaavien ja valmistavien koulutusten selkiyttämistyön tuloksena eduskunnalle on annettu hallituksen esitys (HE 211/2014), jossa esitetään nykyisten neljän erilaisen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen sijaan jatkossa järjestettäväksi kahta valmentavaa koulutusta: ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta (VALMA) ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta (TELMA). Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2015.

Vuoden 2014 alussa voimaan tulleessa oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013) säädettiin perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitetussa opetuksessa olevan oppilaan sekä lukiolaissa (629/1998) ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tarkoitetussa koulutuksessa olevan opiskelijan oikeudesta opiskeluhuoltoon. Lain tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä sekä turvata varhainen tuki sitä tarvitseville.

Perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa parannettiin oppilaiden osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia kouluissa ja oppilaitoksissa sekä työrauhaa. Perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa opetus- ja kulttuuriministeriö edellytti, että opetuksen ja koulutuksen järjestäjän tulee edistää kaikkien opiskelijoiden osallisuutta ja huolehtia siitä, että kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua oppilaitoksen toimintaan ja kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä opiskelijoiden asemaan liittyvistä asioista. Esityksessä ehdotettiin muutettavan perusopetuslakia myös siten, että jokaisessa peruskoulussa olisi oppilaskunta.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2011–2016 edellytetyt hyvän oppilaan ja opinto-ohjauksen kriteerit perusopetukseen, lukiokoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen annettiin suosituksina kaikille opetuksen ja koulutuksen järjestäjille 1.8.2014 alkaen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö avusti nuorten työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä yhteensä 27 miljoonalla eurolla vuonna 2014 (josta 6 miljoonaa nuorisotyön veikkausvoittovaroista, 21 miljoonaa euroa ns. budjettivaroista). Tästä 8 miljoonaa on hallituksen nuorisotakuuhankkeen kautta ns. budjettivaroihin saatua lisärahoitusta. 8 miljoonan euron lisärahoituksen ansiosta etsivä nuorisotyö on saatu hallitusohjelman tavoitteen mukaisesti laajennettua miltei koko maahan. Vuonna 2014 etsivän nuorisotyön kattavuus kunnista oli 95 %, ainoastaan 15 kunnassa sitä ei ole, kun vuonna 2011 kuntakattavuus oli 77 %. Vuonna 2013 etsivä nuorisotyö tavoitti 27 117 nuorta, joista pitempiaikaista tukea tarvitsi 16 627 nuorta. Tavoitettujen nuorten määrä on kasvanut merkittävästi vuodesta 2010 (jolloin tavoitettiin 5 724 nuorta). Ainoastaan hyvin pieni osa pitempiaikaista tukea tarvitsevista nuorista kieltäytyy tarjotuista toimenpiteistä.

Nuorten työpajatoimintaa on 86 % kunnista ja 14 835 alle 29-vuotiasta osallistuu toimintaan. Opetus- ja kulttuuriministeriö avustaa Valtakunnallista Työpajayhdistystä, joka toimii nuorisotyön palvelu- ja kehittämiskeskuksena.

Nykyisellä määrärahasolla voidaan varmistaa etsivän nuorisotyön palvelutarjonta miltei kaikissa kunnissa sekä kehittää nuorten työpajatoimintaa, jotta nuoren tarvitsema yksilöllinen tuki kohdentuisi mahdollisimman tehokkaasti.

Tietojärjestelmissä olevien tietojen hyödyntäminen nuorille suunnatuissa palveluissa

7. Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii toimia, joilla parannetaan viranomaisten mahdollisuuksia hyödyntää niitä tietojärjestelmissä olevia tietoja, joita tarvitaan esim. nuorisotakuuseen liittyvien palveluiden järjestämisessä sekä syrjäytyneiden nuorten auttamisessa. Samalla on arvioitava lainsäädäntöön liittyvät muutostarpeet.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö on todennut seuraavaa:

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa osaltaan tiedonkulun parantamiseen todennetun osaamisen rekisterin kehittämisellä, jonka tarkoituksena on tuoda ns. luvanvaraiseen opetukseen kuuluvat tutkintotiedot yhteen kansalliseen palveluun, jota kautta ne ovat hallitusti kaikkien näitä tietoja tarvitsevien tahojen käytettävissä kaikissa tutkintotietoa hyödyntävissä prosesseissa luotettavasti, turvallisesti, yhdenmukaisesti ja ajantasaisesti. Kun lukion ja ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä uudistetaan samalla aikataululla, saadaan tulevaisuudessa (arvio 2017 alkaen) henkilötunnus-pohjaisesti reaaliaikainen tieto siitä, ketkä peruskoulun päättäneistä ovat parhaillaan opiskelemassa toisella asteella ja ketkä saavat toisen asteen tutkinnon suoritettua.

Todennetun osaamisen rekisteri muodostaa tulevaisuudessa tutkintotiedon päätietovarannon, joka sisältää luotettavimman tiedon kunkin suomalaisen oppijan todennetusta osaamisesta, yksittäisestä opintosuorituksesta tutkintotasoon asti. Todennetun osaamisen rekisteri sähköisenä viranomaistietovarantona vähentää eri hallinnonalojen päällekkäistä virkatyötä ja helpottaa kansalaisen asiointia. Tietolähteestä voidaan jakaa tietoja luotettavasti niitä toiminnassaan tarvitseville viranomaistoimijoille, kuten kunnat, KELA, Eläketurvakeskus, TEM, koulutuksen järjestäjät, Kansallinen arviointivirasto KARVI, VM ja Tilastokeskus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on avustanut yhdessä Sitran kanssa Espoossa ja Mikkelissä toimivaa Tajua Mut! -liputusmallikokeiluhanketta. Hankkeen tarkoituksena on parantaa eri hallinnonalojen viranomaisten välistä tiedonkulkua varhaisessa vaiheessa yksittäisen nuoren mahdollisen syrjäytymiskehityksen katkaisemiseksi.

Nuorisolain (72/2006) uudistus on käynnistynyt. Sen yhteydessä käsitellään muutostarpeita, jotka koskevat viranomaisten välistä tiedonvaihtoa ja kunnissa toimivia monialaisia nuorten ohjaus- ja palveluverkostoja.

Pitkätähätäimen liikenneväyläohjelma

8. Eduskunta edellyttää, että liikenneväylien kunnossapidon ja kehittämisen turvaamiseksi laaditaan pitkäjänteinen ohjelma, jossa otetaan konkreettisesti kantaa ohjelman realistiseen rahoitukseen.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta liikenne- ja viestintäministeriö on todennut seuraavaa:

Liikennepoliittikkaan on yritetty saada pitkäjänteisyyttä hallituskauden alussa laadittavan liikennepoliittisen selonteon avulla. Tämä on kuitenkin osoittautunut riittämättömäksi keinoksi. Pitkäjänteisyyttä voidaan lisätä laatimalla aina hallituskauden alussa pitkäjänteinen 12-vuotinen liikennepoliittinen tavoitesuunnitelma parlamentaarisessa yhteistyössä. Tätä on ehdottanut parlamentaarinen korjausvelkatyöryhmä. Tavoitesuunnitelma sisältäisi liikennepoliittiset tavoitteet ja periaatteet liikenneinfrastruktuurin ja -palvelujen jatkuvalla ylläpidolle ja kehittämiselle. Tavoitteena olisi täysimääräisesti ottaa käyttöön liikennepoliittikan uusiin keinoihin sisältyvä potentiaali hyvinvoinnin, työllisyyden, taloudellisen kasvun ja Suomen kilpailukyvyn parantamiseksi.

Sote-uudistus

9. Eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveystalouden uudistuksen taloudelliset vaikutukset arvioidaan analyttisesti kaikkien toimenpiteiden osalta ja että uudistus luo edellytyksiä kestäväsvajeeseen supistamiselle.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Hallitus antoi eduskunnalle 4.12.2014 esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esitykseen sisältyy alustava arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista. Sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä laadittujen taloudellisten arvioiden lisäksi uudistuksen taloudellisia arvioiteja on laadittu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella uudistuksen eri vaiheissa.

Taloudellisten vaikutusten arviointi on haastavaa, koska näin suuren kokoluokan uudistuksesta ei ole aikaisempaa kokemusta. Järjestämislain toimeenpano ei automaattisesti alenna kustannuksia, sillä ikääntymisen arvioidaan kasvattavan sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia 1,5 prosentin vuosivauhtia. Uudistuksen toimeenpanossa tavoitellaan kustannustehokkaita ratkaisuja. Uudistuksen tavoitteena on hillitä kustannusten kasvua 850 miljoonalla eurolla vuosina 2017–2021. Kustannusten kasvun hillintä edellyttää väestön palvelutarpeiden ymmärtämistä ja tarkoituksenmukaista voimavarojen kohdentamista, kyvykästä johtamista sekä kansallista ohjausta, joka toteutetaan perustamalla sosiaali- ja terveysministeriöön uusi ohjausyksikkö.

Lisäksi uudistukselle on asetettu tavoitteeksi kuntatalouden tasapainottaminen. Rakennepoliittisessa ohjelmassa asetetun tavoitteen saavuttamiseksi ja kuntatalouden tasapainon turvaamiseksi valmistellaan julkisten sosiaali- ja terveystalouden kustannusten hallinnan toteuttavaa budjettikehysjärjestelmää, jonka tarkoituksena on tukea kustannusten hillitsemistä.

Sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä tehdyn vaikutusarviointityön lisäksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta (THL) tilattiin syksyllä 2014 vaikutusarviointi, jonka kohteena oli parlamentaarisen ohjausryhmän johdolla valmisteltu lakiesitys. 15.9.2014 julkaistussa vaikutusarvioinnissa lakia on tarkasteltu muun muassa palveluverkon, hallinnon sekä tuotantorakenteiden toimivuuden, valtion ja kuntiin kohdistuvien taloudellisten vaikutusten sekä ohjattavuuden näkökulmasta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen laatiman arvion mukaan uudistuksen kustannuskehitykseen vaikuttavat sekä valtakunnalliset päätökset että taloudelliset kannusteet kustannusten hillitsemiseen. Arviointien laadinnassa on hyödynnetty aikaisempien samantyyppisten kokeilujen tuloksia, Kainuun hallintomallia ja Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiriä (Eksote), joissa sosiaali- ja terveystalouden tuotanto on pyritty integroimaan samankaltaisesti kuin lakiesityksen mukaisessa uudistuksessa. Näiden esimerkkien mukaisesti THL on arvioinut, että uudistuksella voitaisiin saavuttaa yhteensä 450 miljoonan euron säästö kustannusten kasvussa.

Uudistuksen kustannushyötyjen saavuttaminen edellyttää taitoa ohjata palvelujärjestelmää siten, että voidaan hyödyntää lakiesityksen mukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon integraatorakenteen tarjoamat mahdollisuudet. Järjestämistä ja tuottamista vastaavan mittakaavan kasvu luo aiempaa paremmat mahdollisuudet toimintojen tehostamiseen ja tuottavuuden kasvuun sekä edelleen kustannusten kasvun hillintään ja yksittäisissä toiminnoissa myös kustannusten alenemiseen.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Valtiovarainministeriö on sote-uudistuksen käsittelyn yhteydessä viimeisessä vaiheessa 27.2.2015 julkistanut laskelmansa eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan luonnoksen mukaisen sote-uudistuksen vaikutuksista kuntien talouteen. Laskelman mukaan uudistuksesta aiheutuva laskennallinen nousupaine kunnan tuloveroprosenttiin on enimmillään 2 prosenttiyksikköä. Vastaavasti laskelmassa, jossa on otettu huomioon sote-uudistuksen lisäksi myös aiemmin päätettyjen valtionosuusuu- distuksen ja valtionosuusleikkausten vaikutukset, laskennallinen muutospaine veroprosenttiin on enimmillään + 6,7 prosenttiyksikköä (korotustarve) ja alimmillaan – 2,4 prosenttiyksikköä (laskuvara).

Terveyshuollon laaturekisterit

10. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin terveyshuollon laatuun kuvaavien julkisten rekistereiden laatimiseksi.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut sosiaali- ja terveyshuollon sähköisen tiedonhallinnan strategian laajassa yhteistyössä kansalaisten, sosiaali- ja terveyshuollon organisaatioiden sekä eri ministeriöiden ja Kuntaliiton kanssa. Strategia on toimeenpanovaiheessa ja sen keskeisenä painopisteenä on kansalaisen näkökulma.

Tavoitteena on, että palveluiden laatu- ja saatavuustieto on valtakunnan laajuisesti saatavilla ja se auttaa palveluntarjoajan valinnassa. Luotettava ja vertailukelpoinen tieto eri vaihtoehtoista ja palveluiden tarjoajista lisää valinnanvapautta.

Tarkoituksena on kehittää palveluja kuvaavaa tietopohjaa ja sitä hyödyntäviä sähköisiä palveluja edelleen niin, että kansalaiset voivat vertailla sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajia yhtenäisellä tavalla. Avoimena tietona tarjotaan esimerkiksi palvelujen saatavuus (jono- ja ajanvaraustiedot), palveluvalikoima, laatu (esim. sairaalainfektiot), vaikuttavuus, hinta, sijainti ja palautteet. Valmistelutyö on kytketty Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen palveluvaaka-hankkeeseen.

1.4 Tarkastusvaliokunta

EK 11/2008 vp — K 6/2008 vp — K 10/2008 vp — TrVM 1/2008 vp

4. Sähköinen tunnistaminen ja varmennepalveluiden puutteiden ja ongelmien korjaaminen

Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin esille tulleiden sähköisen tunnistamisen ja viranomaisten varmennepalveluiden puutteiden ja ongelmien korjaamiseksi ja esittävän niitä koskevat lainsäädäntöratkaisut sekä muut tarpeelliset toimenpiteet.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Eduskunnan lausuman mukaisesti on erilaisissa hankkeissa tai työryhmissä pyritty ratkaisemaan sähköisen tunnistamisen ongelmia vuodesta 2008 lähtien. Alan toimijoilla on ollut ristiriitaisia näkemyksiä tarvittavista ratkaisuista eikä myöskään viranomaisilla ole ollut yhtenevää kantaa. Toukokuusta 2014 lähtien valmisteltiin laajalla, avoimelle valmistelulla lakiehdotus (HE 272/2014), jolla muutetaan nykyistä sähköisen tunnistamisen ja allekirjoituksen lakia (617/2009) siten, että toimijoiden välille muodostetaan luottamusverkosto ja kaikkien edellytetään pitävän henkilötietonsa ajantasaisena tarkistamalla ne määräajoin väestötietojärjestelmästä. Lakiesitys annettiin eduskunnalla 27.11.2014. Eduskunta hyväksyi lain 21.1.2015 (139/2015) ja se tulee voimaan 1.1.2016. Lain toimeenpanon valmistelu on aloitettu ja se tehdään avoimena valmisteluna, johon alan toimijat voivat laajasti osallistua.

Lakimuutoksen on tarkoitus poistaa sähköisen tunnistamisen markkinoita vaivanneet ongelmat ja antaa mahdollisuuksia myös uusille toimijoille tulla markkinoille. Lakimuutos ei ratkaise varmennetoimintaan liittyviä ongelmia, mutta se selkeyttää tilannetta ja antaa mahdollisuuden hakea valtionhallinnon varmennetoiminnalle toimintamallit, jotka ovat sopuosinnussa markkinoiden kanssa.

Informaatio-ohjauksen toimivuus sosiaali- ja terveydenhuollossa

3. Riittävät voimavarat ja toimintaedellytykset aluehallinnon ohjaus- ja valvontatoiminnalle

Eduskunta edellyttää, että hallitus aluehallinnon uudistamishankkeessa varaa aluehallinnon suorittamalle ohjaus- ja valvontatoiminnalle riittävät voimavarat ja toimintaedellytykset ennalta ehkäisevälle ohjaukselle. Tarkastusvaliokunta ei pidä hallituksen vuosikertomuksessa esitettyjä toimenpiteitä riittävinä. Seuraavassa hallituksen vuosikertomuksessa tulee antaa selvitys siitä, miten aluehallintovirastojen sosiaali- ja terveydenhuollon kanteluruuhkaa on purettu ja miten henkilöstövoimavaroja on siirretty ennalta ehkäisevään toimintaan.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Valtion vuoden 2013 talousarviossa sekä kehyspäätöksessä 2014 – 2017 on osoitettu 1,725 miljoonan euron pysyvä määrärahalisäys aluehallintovirastoille sosiaali- ja terveydenhuollon valvonta-

sekä ympäristölupatehtävien resurssien vahvistamiseen. Määrärahan turvin aluehallintovirastojen sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien resurssit on voitu säilyttää ennallaan vuodesta 2013 alkavassa tarkastelussa, ts. niihin tuottavuusohjelman puitteissa kohdistetuista määrärahalisäyksistä johtuen suunnitelluista htv-vähennyksistä on voitu luopua. Lisäksi erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon kanteluruuhkan purkamiseen on kohdistettu projektimuotoisesti lisäresursseja seuraavasti:

- Vuosina 2013–2014 toteutettiin pahiten ruuhkautuneen Etelä-Suomen aluehallintoviraston kanteluruuhkan purkuprojekti. Valtiovarainministeriö osoitti projektia varten Etelä-Suomen aluehallintovirastolle yhteensä 576 800 euron lisämäärärahan. Kanteluiden käsittelyyn keskittyneiden projektityöntekijöiden työpanos oli yhteensä 12,5 henkilötyövuotta. Projektissa valmisteltiin kantelupäätöksiä yhteensä 848 kappaletta. Projektin ansiosta kanteluiden käsittelyaika lyheni merkittävästi. Samalla projektin puitteissa kehitettiin ja tehostettiin kanteluiden käsittelyn kokonaisprosessia sekä käynnistettiin kanteluiden käsittelyn sähköisen työtilaratkaisun kehitystyö. Nämä toimenpiteet hyödyttävät myös muita aluehallintovirastoja.
- Vuosina 2014–2015 toteutetaan edellä todettua vastaavia kanteluruuhkan purkuprojekteja myös Lounais-Suomen, Itä-Suomen, Länsi- ja Sisä-Suomen sekä Pohjois-Suomen aluehallintovirastoissa. Valtiovarainministeriö on osoittanut tätä varten kyseisille aluehallintovirastoille yhteensä 413 000 euron lisämäärärahan.

Lisäresurssien kohdentamisen ohella hallintolakia (368/2014) on muutettu 1.9.2014 alkaen siten, että kanteluiden käsittely hallinnollisesti keveämpänä muistutusmenettelynä helpottuu. Kyseiset säädösmuutokset valmisteltiin valtiovarainministeriön asettamassa työryhmässä, minkä jälkeen ne viimeisteltiin hallituksen esitykseksi oikeusministeriössä.

Edellä esitettyjen toimenpiteiden myötä resursseja ja toiminnan painopistettä on jatkossa mahdollista siirtää aiempaa enemmän ennaltaehkäisevään toimintaan. Virastojen toiminnan ohjausta tullaan tulevilla strategiakaudella 2016 – 2019 myös kehittämään siten, että tämä pystytään myös toteamaan ja raportoimaan konkreettisten asetettavien tavoitteiden ja niiden seurannan kautta.

Lisäksi Valviran ja AVI:n valtakunnallisilla valvontaohjelmilla on toteutettu suunnitelmaperusteista valvontaa sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä alkoholihallinnossa. AVI:t ovat osallistuneet myös työhön, jossa Valvira, Tukes ja Evira ovat ohjanneet kuntia toteuttamaan suunnitelmaperusteista ympäristöterveydenhuollon valvontaa.

Vuonna 2014 sosiaali- ja terveydenhuollossa toteutettiin valvontaohjelmien mukaista valvontaa seuraavilla alueilla: kiireetön hoitoon pääsy, lasten ja nuorten ehkäisevät terveyspalvelut, kotiin annettavat palvelut, vanhustenhuolto, kunnalliset lastensuojelupalvelut, mielenterveys- ja päihdehuolto, vammaisten asumispalvelut sekä lastensuojelun ja toimeentulotuen määrääjät.

Valvontaohjelmien mukaisen suunnitelmaperusteisen valvonnan tarkoituksena on ehkäistä ennalta epäasianmukaisia toimintakäytäntöjä sekä puuttua säädösten vastaiseen toimintaan ja huolehtia myös siitä, ettei asiakas- ja potilasturvallisuus vaarannu.

EK 21/2008 vp — K 15/2008 vp — TrVM 6/2008 vp

2. Julkishallinnon tietojärjestelmien yhteentoimivuus

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla taataan julkishallinnon ja ensimmäiseksi terveydenhuollon tietojärjestelmien yhteentoimivuus, yhteiset sovelluspalvelut ja avoimet rajapinnat tietojärjestelmien väliseen saumattomaan tietojen vaihtoon.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa todennut seuraavaa:

Eduskunta on edellyttänyt kirjelmässään (EK 21/2008 vp), että julkishallinnon ja sen sisällä ensimmäisenä terveydenhuollon tietojärjestelmien yhteentoimivuus, yhteiset sovelluspalvelut ja avoimet rajapinnat taataan siten, että tietojärjestelmien välinen tiedonvaihto toteutuu saumattomasti. Edellä mainittuja tavoitteita ja linjauksia toteutetaan terveydenhuollon kansallisessa sähköisen tiedonhallinnan (KanTa -hanke) ja sosiaalihuollon sähköisen tiedonhallinnan hankkeessa.

Yhteentoimivuuden edistämiseksi valtiovarainministeriö on 24.3.2014 asettanut julkisen hallinnon tietoarkkitehtuuriryhmän (VM006:03/2013). Ryhmän tehtävänä on kehittää ja tukea julkisen hallinnon yhteistä ja kohdealueiden tietoarkkitehtuurityötä ja tietojen yhteentoimivuutta toiminnan tavoitteiden ja tietohallintolain mukaisesti osana julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuuria sekä ohjata julkisen hallinnon yhteistä sanastotyötä tietojen yhteentoimivuuden ja kansallisen palveluarkkitehtuurin tukena.

Terveydenhuollon tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämiseksi valtiovarainministeriö on rahoittanut sosiaali- ja terveysministeriötä sosiaali- ja terveydenhuollon alueellisen kokonaisarkkitehtuurin kehittämisen tukiprojektin (VM/201/02.02.03.09/2013) toteuttamiseksi, jossa on vuosien 2013 ja 2014 aikana

tuotettu kuntien, sairaanhoitopiirien ja kansallisten toimijoiden yhteistyönä laadittu sosiaali- ja terveydenhuollon alueellisen tiedonhallinnan ja tietojärjestelmäratkaisujen kehittämistä ohjaava tavoitetilan kuvaus sekä kehittämistä ohjaavia linjausehdotuksia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi annetussa hallituksen esityksessä (HE 324/2014) kuvattujen yhteentoimivuustavoitteiden edistämiseksi valtiovarainministeriö on käynnistänyt kunta- ja palvelurakennemuutoksen ICT-tukiohjelman (VM 139:00/2013) uudelleen suunnittelun. Ohjelman sisällön muutoksen tavoitteena on luoda kehittää toimintamallia ja kohdentaa tukitoimenpiteitä, paremmin Sote-uudistuksen tavoitteita sekä valtiovarainministeriön vastuulla olevaa julkisen hallinnon tietohallinnon yleistä ohjaustehtävää tukevaksi.

Valtiovarainministeriön asettamaan sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelmaan (SADe-ohjelma, VM38:00/2009) sisältyvässä sosiaali- ja terveysalan palvelukokonaisuudessa kehitetään sähköisiä palveluja sekä kansalaisille että sosiaali- ja terveydenhuollosta järjestämisestä vastaaville viranomaisille (mm. ajanvaraus, palveluseteli- ja ostopalvelujärjestelmä).

Valtiovarainministeriön kansallisen palveluväylän toteuttamisohjelmassa (VM140:00/2013) luoda kansallinen sähköisten palvelujen infrastruktuuri, joka sisältää kansallisen palveluväylän ja siihen liittyvät tietovarannot, kansallisen sähköisen tunnistusmallin, kansalliset ratkaisut yritysten, muiden organisaatioiden ja luonnollisten henkilöiden roolien ja valtuutusten hallintaan, kansalaisten, yritysten ja viranomaisten tarvitsemat yhteiset palvelunäkymät, jotka kokoavat tunnistauneelle käyttäjälle häntä koskevat julkisen hallinnon palvelut ja tietoaineistot. Kansallinen palveluarkkitehtuuri edistää tietojärjestelmien yhteentoimivuutta osaltaan standardoimalla palveluiden välistä tiedonsiirtoa sekä kehittämällä kansallisia palveluja.

Valtiovarainministeriön asettamassa Kuntatieto-ohjelmassa (VM078:00/2012) kehitetään kuntasektorille JHS-suosituksia ja määrittelyitä kuntien taloutta ja toimintaa kuvaavien eri hallinnon tasoilla suunnittelussa, päätöksenteossa ja seurannassa käytettävien tietojen yhtenäistämiseksi. Kuntatieto-ohjelmassa määritetään yhteinen suositus kuntien ja kuntayhtymien tililuettelosta, tehtävä- ja palveluluokituksesta, toimipaikkatiedosta sekä taloustietojen välittämisestä tietojärjestelmien välillä. Suositukset valmistuvat vuoden 2015 aikana. Ohjelmassa luotavat yhteentoimivuuden kuvaukset ja määritykset ohjaavat terveydenhuollon järjestämisvastuullisia ja toimintayksiköitä kehittämään tietojärjestelmiensä yhteentoimivuutta erityisesti taloustietojen käsittelyn osalta.

K 12/2014 vp, K 16/2014 vp — TrVM 7/2014 vp

EK 16/2010 vp — K 11/2010 vp, K 13/2009 vp — TrVM 5/2010 vp

4. Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden asettaminen ja tulosten raportointi/sosiaali- ja terveyspalvelut

Eduskunta edellyttää, että hallitus tekee selvityksen ja vertaa julkisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen kustannuksia ja kokonaistaloudellisia hyötyjä kuntien omana toimintana, ostopalveluna ja ulkoistettuna palveluna. Valiokunta ei pidä hallituksen vuosikertomuksessa esitettyjä toimenpiteitä riittävinä. Meneillään oleva sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistus osoittaa, että valmistelun ja päätöksenteon tueksi tarvitaan luotettavia tietoja esimerkiksi eri tavoin tuotettujen sosiaali-

li- ja terveyspalvelujen kustannuksista ja kokonaistaloudellisista vaikutuksista.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki korostaa yhtenäisen tietopohjan tarvetta. Sosiaali- ja terveysalueen järjestämispäätöksen on perustuttava sosiaali- ja terveysalueen väestön hyvinvointi- ja terveysseurantatietoihin sekä palvelutarpeeseen. Myös palvelujen toimintaa ja taloutta koskevat seurantatiedot ja niiden mukaiset palvelujen toteuttamisen aiheuttamat kustannukset on otettava huomioon järjestämispäätöksessä. Lisäksi järjestämispäätöksessä tulee määritellä keskeiset periaatteet järjestöiltä ja yrityksiltä hankittaville palveluille.

Tällä hetkellä julkisten sosiaali- ja terveydenhuollon yksikkökustannuksissa on huomattavia alueellisia ja paikallisia vaihteluita, joiden syyt ovat moninaiset. Vastaavasti ostopalveluista ja kokonaisulkoistuksista voidaan joutua maksamaan eri tavoin maan eri osissa. Maassa ei ole kattavaa, yhtenäistä tuotteistusta eikä julkisten palveluiden myyntihintoja säädellä. Selvitys vaihtoehtoisten tuotantotapojen kokonaistaloudellisista vaikutuksista kaikkine oheisvaikutuksineen on hyvin haastava tehtävä ja edellyttää tietopohjan systemaattista kehittämistä.

THL kehittää ja kerää sote-uudistuksen edellyttämää tietopohjaa. THL tukee uudistuksen operatiivista toimeenpanoa tuottamalla ns. lähtötilanteen tietoa valtakunnallisesti ja sote-alueittain. THL kerää ja tuottaa yhdessä sote-alueiden ja tuotantoalueiden kanssa seuranta- ja arviointitietoa uudistuksesta ja sen toteutumisesta.

Kansallisilla tietojärjestelmäpalveluilla ja sotelain myötä vahvistuvalla tietohallinnon ohjauksella ja alueellisella koordinaatiolla voidaan luoda nykyistä paremmat edellytykset tietoon perustuvalla johtamisella.

EK 30/2010 vp — K 20/2010 vp — TrVM 8/2010 vp

3. Verotukien raportointi

Eduskunta edellyttää, että verotuet saatetaan hallituksen toimesta samalla tavoin valvonnan ja seurannan piiriin kuin budjetin kautta myönnetty määrärahat.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Verotuella tarkoitetaan kansalliseen määritelmään perustuvaa poikkeamaa verotuksen normaalista perusrakenteesta. Verotuen tavoitteena on tiettyjen toimintojen tai verovelvollisryhmien tukeminen vähennyksillä, verovapaudella, alennetuilla verokannoilla, veronhuojennuksilla tai veronmaksua lykkäävillä säännöksillä. Verotukien määrittely perustuu verolajikohtaisesti sovittuihin konventioihin. Verotuet lasketaan pääsääntöisesti menetetyin verotulon periaatteella, jolloin tuki on normista poikkeavasta verosäännöksestä aiheutuva verotulon menetys, kun muut säännökset pysyvät muuttumattomina.

Suomen verolainsäädäntöön liittyvät verotuet käytiin kattavasti läpi verolajeittain vuonna 2009, jolloin verotukien luokittelussa ja laskennassa tarvittavat normijärjestelmät määriteltiin. Selvitys on saatavissa Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen

(VATT) sivustolta (Verotuet Suomessa, VATT, Valmisteluraportit 5 lokakuu 2010). Sen jälkeen VATT ja valtiovarainministeriö ovat yhteistyössä vuosittain päivittäneet kvantitatiiviset arviot verotukien määrästä ja tasoista. Lisäksi uusista verotuista tehdään vastaavat arviot yhteisesti sovitun ja hyväksytyt normijärjestelmän mukaisesti. Vuoteen 2013 saakka verotukia koskeva raportti julkaistiin VATT:in sivuilla. Vuodesta 2014 alkaen se on julkaistu valtiovarainministeriön sivuilla.

Verotuet ja niiden euromääräiset suuruusluokka-arviot raportoidaan säännönmukaisesti sekä valtion talousarvioesityksissä että vuosittain hallituksen vuosikertomuksessa. Hallituksen vuosikertomuksessa käydään myös läpi tuoreimpia tutkimuksia eri verotukien vaikuttavuusanalyseistä. Tällä tavoin päätöksentekijät saavat tietoa verotukien vaikuttavuudesta.

Valtiovarainministeriö myös tilaa tutkimuksia verotukien vaikutuksista ja vaikuttavuudesta. Esimerkiksi ETLA tekee parhaillaan selvitystä vuosina 2013 – 2014 voimassa olleen tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennyksen käytöstä ja vaikutuksista ja VATT kotitalousvähennyksen vaikutuksista.

6. Lainsäädännön laadukkuuden turvaaminen

Eduskunta edellyttää, että hallitus kohdentaa lainvalmisteluun aikaisempaa enemmän voimavaroja lainsäädännön laadukkuuden turvaamiseksi. Erityistä huomiota on kiinnitettävä oikeusnormien määrään, säädöshuoltoon ja paremman sääntelyn periaatteisiin sekä vaikutusarviointien tekemiseen ja lainsäädännön tasapuolisuuteen kohderyhmille.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö on todennut seuraavaa:

Kansliapäälliköt vastaavat lainvalmistelusta ja sen kehittämisestä ministeriöissään, ja kansliapäällikkökokouksella on keskeinen rooli hallitusohjelman toteutumisen koordinoimisessa. Hallitusohjelman lainvalmistelua koskevien tavoitteiden toimeenpanoon ja seurantaan on asetettu säädöspolitiikan yhteistyöryhmä, jossa ovat edustajat kaikista ministeriöistä.

Ministeriöt arvioivat vuonna 2014 säädösvalmistelun voimavarojen määrää ja riittävyyttä. Osassa ministeriöitä resursseja on jouduttu lisäämään mm. hallituskauden päättymisestä johtuvan kiireen vuoksi ja osassa resursseja on kokonaisuudessaan vähennetty säästösyistä. Kansallisessa valmistelussa ministeriöiden henkilöstön riittävyydessä on merkittäviä puutteita enemmän kuin vuonna 2012. Osaamista sitä vastoin nähdään olevan enemmän. Keskimääräisesti resursseissa (aika, henkilöstö, osaaminen) nähdään olevan vähäisiä puutteita. EU-valmistelussa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoteen 2012 nähden.

Oikeusnormien määrästä ja pituudesta ei ole saatavilla laintarkastuksen tilastoja vuodelta 2014. Oikeusministeriön laintarkastus tarkastaa säädökset lakitekniseltä kannalta. Hallituksen esitykset ja säädökset käännetään pääasiallisesti valtioneuvoston kanslian käännöstoimistossa ja käännessivumäärä oli siellä 28 524 vuonna 2014. Säädöskääntäminen ruuhkautui pahasti keväällä ja syksyllä ennen viimeisiä hallituksen esitysten antopäiviä. Säädöskäännöksiä jouduttiin siksi ulkoistamaan runsaasti.

Lainkirjoittajan opas saatettiin sähköiseen muotoon vuonna 2014. Oikeusministeriössä on aloitettu hallituksen esitysten laatimisohjteen ja vaikutusarvioinnin ohjeistuksen uudistaminen.

Kansalaisten ja hallinnon vuorovaikutukseen säädösvalmistelussa tarkoitettu lausuntopalvelu.fi pilotoitiin vuonna 2014. Lainvalmistelun kuulemisohjeen päivittäminen on käynnistetty ja se valmistuu vuonna 2015. Virkakielikampanja päättyy vuoden 2015 lopussa.

EK 42/2010 vp – M 8/2010 vp – TrVM 9/2010 vp

1. Harmaan talouden torjunta laajalla toimenpideohjelmalla

Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän harmaan talouden torjuntaan laajalla toimenpideohjelmalla. Toimenpiteiden aiheuttamat menot tulee nähdä sijoituksena, ei kustannuksena.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sisäministeriö on todennut seuraavaa:

Valtioneuvosto on 19.1.2012 hyväksynyt periaatepäätöksen ”Tehostettu harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelma vuosille 2012–2015” http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisuta_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20120119Tehost/VN_periaatepaatosehdotus_22.12.2011_2.pdf, jossa on kokonaisvaltaisesti arvioitu myös eduskunnan kannanottojen asiakokonaisuuksia ja otettu ne tarkoituksenmukaiseksi katsotussa laajuudessa ja muodossa osaksi mainittua torjuntaohjelmaa. Toimintaohjelmalla toteutetaan hallitusohjelmaan kirjattua tavoitetta harmaan talouden tehostusta torjunnasta. Hallitusohjelman mukaan harmaan talouden torjunta on hallituksen kärkihankkeita. Ohjelman tavoitteena on vähentää harmaata taloutta ja talousrikollisuutta sekä tukea laillista yritystoimintaa ja tervettä kilpailua. Ohjelmalla turvataan verojen ja muiden maksujen kertymistä, julkisten palveluiden säilymistä ja varmistetaan julkisten palveluiden rahoituspohjaa. Toimintaohjelmalla tuetaan tervettä yrittäjyyttä ja työllisyyttä.

Torjuntaohjelman 22 hankkeesta 6 on toteutunut, 14 käynnissä ja 2 keskeytetty. Kehysriihessä 21.3.2013 hallitus hyväksyi 11 uutta harmaan talouden torjunnan lisätoimenpidettä, joista 5 toimenpidettä on toteutunut, 5 käynnissä ja 1 keskeytetty.

Poliisille osoitettu talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnan tehostamisraha 6,4 milj. euroa on kohdennettu pääosin lisähenkilöstön 94 viran palkkauksesta aiheutuviin kustannuksiin sekä harmaan talouden tiedotuskampanjan toteuttamiseen, rahanpesurikosten, korruption paljastamisen ja liikenteen harmaan talouden paljastamisen tehostamiseen. Poliisihallitus määritteli poliisiyksiköiden talousrikostorjunnan minimihenkilöstöresurssit aikaisempien vuosien tapaan. Poliisiyksiköt veloitettiin raportoimaan resursseistaan ja tuloksistaan kuukausittain Poliisihallitukselle, joka taasen raportoi kuukausittain sisäministeriön poliisiosastolle.

2. Talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämishjelmiin sisältyvien hankkeiden toimeenpano ja niiden vaikutusten raportointi

Eduskunta edellyttää hallituksen raportoivan talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämishjelmiin sisältyvien hankkeiden toimeenpanosta ja niiden vaikutuksista ohjelmakauden päätyttyä. Harmaan talouden ja talousrikosten torjuntaohjelmien vaikutusten analysoimiseksi

on kehitettävä menetelmiä, joilla vaikutuksia pystytään mahdollisimman luotettavasti seuraamaan.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sisäministeriö on todennut seuraavaa:

Harmaan talouden torjunnan ministerityöryhmä seuraa ohjelman toteutumista ja niiden vaikuttavuutta ja ryhtyy tarvittaessa lisätoimenpiteisiin. Lisäksi virkamiehistä koostuva talousrikostorjunnan johtoryhmän tehtävänä on sovittaa yhteen eri viranomaisten suunnitelmia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa sekä seurata ja raportoida säännöllisesti ministerityöryhmälle torjuntaohjelman etenemisestä ja mahdollisesti tarvittavista uusista toimenpide-ehdotuksista.

Osaan toimintaohjelman hankkeista eduskunta on jo hyväksynyt lainsäädännön muutoksia.

Hallitus raportoi sopivalla tavalla eduskunnalle periaatepäätökseen sisältyvien hankkeiden etenemisestä ja toimeenpanosta.

Poliisi on keskittynyt vuoden 2014 aikana avoinna olevien talousrikosjuttujen lukumäärän vähentämiseen ja rikoshyödyn jäljittämisen tehostamiseen. Rikoshyödyn jäljittämiseen liittyvä poliisin ohjeistus ajantasaistettiin uuden lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

3. Harmaan talouden torjuntaan riittävät voimavarat

Eduskunta edellyttää hallituksen kohdentavan harmaan talouden torjuntaan riittävät voimavarat. Harmaan talouden torjunnan viranomaisresursointi on irrotettava tuottavuusohjelmasta. Viranomaistoimintoihin on suunnattava riittävästi määrärahoja koulutuksen ja erityisosaamisen kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö on todennut seuraavaa:

Tuomioistuinten, ulosottolaitoksen, Konkurssiasiamiehen toimiston ja syyttäjälaitoksen toimintaan kohdistettiin v. 2014 yhtä suuri lisärahoitus (5,2 milj. euroa) kuin v. 2013. Erillisrahoituksella on ollut suuri merkitys oikeusministeriön hallinnonalalla harmaan talouden torjunnassa. Erillisrahoitus on kuitenkin koettu ongelmalliseksi tuomioistuinlaitoksen riippumattomuuden kannalta.

Talousrikostorjuntaan liittyvän viranomaistoiminnan kasvu tuottaa aiempaa enemmän talousrikosasioita tuomioistuinten käsiteltäväksi. Vuonna 2014 käräjäoikeuksiin saapui 948 laajaa talousrikosasiaa ja ratkaistiin 904 asiaa. Saapuvia asioiden määrä kasvoi yhdeksän prosenttia edellisestä vuodesta. Tuomioistuimissa lisämäärärahalla (1,561 milj. euroa) on voitu rahoittaa 24 henkilötyövuoden työpanos, mikä on mahdollistanut sen, ettei vireillä olevien talousrikosasioiden määrä ole kasvanut toteututta jyrkemmin. Laajoja talousrikosasioita oli 31.12.2014 vireillä yhteensä 710 asiaa. Keskimääräinen käsittelyaika oli 8,5 kuukautta, kun se kaikissa rikosasioissa oli keskimäärin 4,1 kuukautta.

Ulosottolaitoksessa ja Konkurssiasiamiehen toimistossa lisämäärärahalla (1,343 milj. euroa) on rahoitettu ulosoton erikoisperinnässä 10 henkilötyövuoden työpanos ja panostettu koulutukseen sekä tehty konkurssipesien erityistarkastuksia. Erikoispe-

rinnän toiminta on vuoden 2014 puolivuotiskatsauksen mukaan jatkunut tuloksellisena, mm. selvitettyä otettu euromäärä, selvitettyjen velallisten määrä ja ulosmitatun ja takavarikoidun omaisuuden määrä ovat kasvaneet edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta. Myös euromääräisen tuloksen arvioidaan olevan hyvä, vaikka sen ei arvioida nousevan vuoden 2013 korkealle tasolle, koska perittyjen varojen tuloutuminen vaihtelee vuosittain riippuen tapausten käsittelyajoista.

Syyttäjälaitos on osoittanut vuoden 2014 lisämäärärahalla (2,296 milj. euroa) 31 syyttäjähenkilötyövuoden panoksen harmaan talouden torjuntaan. Keskimääräinen syyteharkinta-aika talousrikosasioissa on lyhentynyt noin kuukaudella.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sisäministeriö on todennut seuraavaa:

Vuoden 2014 alussa otettiin käyttöön poliisin uusi organisaatio, jonka valmistelussa yhtenä keskeisenä tavoitteena oli varmistaa poliisilaitoskohtaisesti riittävät sekä laadulliset että määrälliset talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnan resurssit. Vuodelle 2014 poliisille on kohdennettu 6,4 milj. euroa tehostamisrahaa talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaan. Tehostamisrahalla on huomattava merkitys poliisin suorituskykyyn, sillä kohdennettu määrä on noin 20 % poliisin talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnan vuosittaisista kokonaiskustannuksista.

Tehostamisrahan ja samalla koko talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnan kustannuksien seuranta järjestettiin vuoden 2014 alussa poliisissa uudella tavalla, jolloin tulosten ja resurssien määrän seuranta on lähes reaaliaikaista. Tämä on osaltaan ollut vaikuttamassa myös poliisiyksiköiden oman tilannetietoisuuden paranemiseen ja tarvittavaan reagointiherkkyyteen. Poliisihallituksen poliisiyksiköille asettamat henkilöstöresurssitavoitteet olivat keskeinen seurannan kohde. Poliisihallitus teki myös kenttäkäynnit jokaiseen poliisiyksikköön seurannan ja raportoinnin tehostamiseksi. Vuotta 2014 koskeva alustava henkilötyövuosimäärä on kaikkiaan 439, joka on samaa tasoa vuoden 2013 kanssa ja siinä on 81 htv:n lisäys vuoteen 2011 verrattuna. Käytettävissä olevilla resursseilla pystyttiin vähentämään avointen juttujen määrää vuoden 2013 lopun tilanteeseen verrattuna sekä jäljittämään rikoshyötyä hieman yli 47 milj. euroa.

Harmaan talouden vastaista tiedotuskampanjaa on jatkettu yhdessä yli 20 yhteistyökumppanin kanssa eri medioissa ja luentotilaisuuksilla kouluissa. Kuljetusalaan kohdistuvaa harmaan talouden tehostettua torjuntaa jatkettiin pilottina Liikkuvan poliisin lakkauttamisen jälkeen Lounais-Suomen poliisilaitoksessa. Torjunnan keskeisin tavoite oli tiivistää kuljetusalan harmaan talouden torjunnassa viranomaisyhteistyötä.

Korruption tunnistamiseen liittyvää tutkimustoimintaa, jota Poliisiammattikorkeakoulu suorittaa yhteistyössä Vaasan yliopiston kanssa tuettiin tehostamisrahalla. Poliisiammattikorkeakoulussa on meneillään ympäristörikoksiin liittyvä tutkimus, johon Poliisihallitus on myös osallistunut.

Syyttäjäteistyössä poliisi on osallistunut Valtakunnansyyttäjänviraston järjestämään koulutukseen syytteestä sopimisesta ja samalla on sovittu, että lain soveltamista seurataan tiiviisti vuoden 2015 aikana, kun siitä aletaan saada kokemuksia.

4. Tilajavastuulain kokonaisarviointi

Eduskunta edellyttää hallituksen ottavan tilajavastuulain kokonaisarvioinnin ja uudistuksen kohteeksi. Lain kehittämistarpeita on eriteltävä

käytännössä saatujen kokemusten pohjalta ja laille asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta työ- ja elinkeinoministeriö on todennut seuraavaa:

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 4 päivänä lokakuuta 2012 kolmikantaisen työryhmän selvittämään tilaajavastuulain uudistamistarve niin, että lailla pystytään nykyistä tehokkaammin ehkäisemään ja torjumaan talousrikollisuutta sekä harmaata taloutta. Työryhmän työn pohjalta hallitus antoi eduskunnalle hallituksen esityksen (HE 161/2014) laeiksi tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain ja lähetetyistä työntekijöistä annetun lain muuttamisesta.

5. Tietojenvaihtoa, tietojärjestelmiä sekä muita viranomaisyhteistyön edellytyksiä parannetaan harmaan talouden torjunnassa

Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin, jotta viranomaisten välistä tietojenvaihtoa ja tietojärjestelmiä sekä muita viranomaisyhteistyön edellytyksiä parannetaan talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnassa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Valtiovarainministeriö on asettanut joulukuussa 2014 Kansallisen tulorekisterin perustamishankkeen, jossa valmistellaan ehdotus kansalliseksi tulorekisteriratkaisuksi. Tulorekisterin käyttöönotto antaisi uusia mahdollisuuksia harmaan talouden torjuntaan. Tulorekisteristä Verohallinto ja muut viranomaiset sekä lakisääteistä tehtävää hoitavat tahot voisivat ajantasaisesti tarkistaa yksittäisen yrityksen työntekijöitä ja palkanmaksua koskevien raportointivelvoitteiden täyttämisen. Palkanmaksua koskevat tiedot olisivat käytettävissä ajantasaisesti, jolloin erilaiset työnantajavelvoitteisiin liittyvät laiminlyönnit olisivat todettavissa huomattavasti nykyistä helpommin ja nopeammin. Tulorekisteri antaa myös kansalaisille mahdollisuuden itse tarkkailla palkkatietojen ilmoittamiseen liittyvien velvoitteiden täyttämistä sekä raportoinnin oikeellisuutta. Palkansaajat voisivat itse tarkistaa tulorekisteristä työnantajan sinne ilmoittamat häntä koskevat palkanmaksutiedot milloin tahansa. Tulorekisterin käyttöönotto on suunniteltu vuodelle 2019.

Pohja viranomaisten ja yritysten väliselle tietojenvaihdolle luodaan Kansallisen palveluarkkitehtuurin toteuttamisohjelmassa, joka asetettiin kesäkuussa 2014. Ohjelmassa toteutetaan tiedonsiirtokanava palveluväylä, kehitetään tunnistamisen mallia ja tehdään uusi julkisen hallinnon tunnistuksen ohjauspalvelut, kehitetään roolien ja valtuutusten hallinnan sähköinen ratkaisu sekä tehdään palvelunäkymät kansalaiselle, yritykselle ja viranomaiselle. Kansallisen palveluarkkitehtuurin ensimmäiset ratkaisut otetaan käyttöön 2015 – 2016. Kansallinen palveluarkkitehtuuri tehostaa kokonaisarkkitehtuurin yhteentoimivuuden kuvausten toimeenpanoa.

Valtiovarainministeriö varasi myös sisäasiainministeriölle, oikeusministeriölle, työ- ja elinkeinoministeriölle ja sosiaali- ja terveysministeriölle mahdollisuuden täydentää valtiovarainministeriön edellä olevaa vastausta.

6. Rekisteritietojen ajantasaisuuden, luotettavuuden ja saatavuuden parantamiseksi

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rekisteritietojen ajantasaisuuden, luotettavuuden ja saatavuuden parantamiseksi. Tässä yhteydessä on arvioitava myös rekisterimerkintärikosta koskevan sääntelyn kehittämistarvetta, jotta kriminalisoinnilla voidaan tehokkaasti ennalta ehkäistä rekisteritietojen vääristely.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta työ- ja elinkeinoministeriö on todennut seuraavaa:

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 10 päivänä syyskuuta 2012 työryhmän valmistelemaan yritysten harmaan talouden torjuntaan liittyvien julkisten velvoitteiden hoitamisen helpottamista. Työryhmän tehtävänä on parantaa harmaan talouden torjunnassa tarvittavien rekisteritietojen saatavuutta. Työryhmän erityisenä tehtävänä oli selvittää mahdollisuudet saada esimerkiksi tilaajavastuulain mukaisten velvoitteiden täyttämiseen tarvittavat viranomaistiedot maksutta sekä selvittää mahdollisuuksia edistää viranomaisrekisterien ajantasaisuutta ja luotettavuutta.

Työryhmä esitti, että tilaajavastuulain edellyttämät tiedot tulisi olla saatavilla yhdestä viranomaisen ylläpitämästä palvelusta, joka olisi parhaiten toteutettavissa yritys- ja yhteisötietojärjestelmän (YTJ) kautta. Työryhmän esityksiä on huomioitu hallituksen esityksessä (HE 161/2014) laeiksi tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain ja lähetetyistä työntekijöistä annetun lain muuttamisesta.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Valtiovarainministeriö on ohjannut julkisen hallinnon yhteisten perustietovarantojen tietojen ajantasaisuuden, luotettavuuden ja saatavuuden parantamista määrittämällä tietojen avaamiselle ja käytölle yhteiset periaatteet sekä tuottamalla perustietovarantojen kehittämiseen ja tiedonsiirtorajapintojen toteutukseen liittyviä yhteisiä määräyksiä ja linjauksia. Vuoden 2013 alusta on aloitettu siirtyminen julkishallinnon sisäisten vakiomuotoisten tietoluovutusten maksuttomuuteen niissä tietojärjestelmissä, jotka sisältyvät tietohallintolakiin. Maksuttomuus koskee valtion virastojen ja laitosten, yliopistojen ja Kansaneläkelaitoksen sekä kuntien vakiomuotoisia sähköisiä tietohankintoja Väestörekisterikeskuksesta, Maanmittauslaitoksesta ja Patentti- ja rekisterihallituksesta.

Vuonna 2014 aloitetussa JHS-hankkeessa määritellään vuosina 2014 – 2015 suositus julkishallinnon tietorekisterien kuvailemiseksi yhtenäisin metatiedoin. Yhdenmukaiset rekisterien kuvailutiedot helpottavat ja tehostavat rekisteritietojen hyödyntämistä viranomaisten toiminnassa, rekisteritietojen jatkokäytössä, tutkimuksessa ja tilastoinnissa.

Valtiovarainministeriö asetti 24.3.2014 julkisen hallinnon tietoarkkitehtuuriryhmän. Sen tehtävänä on kehittää julkisen hallinnon yhteistä tietoarkkitehtuuria, tietovarantoja ja tietojen yhteentoimivuutta. Tehtäviin kuuluu yhteisen sanastotyön ohjaus tietojen yhteentoimivuuden ja kansallisen palveluarkkitehtuurin tueksi.

Valtiovarainministeriö asetti vuonna 2013 avoimen tiedon ohjelman vuosille 2013 – 2015. Valtionhallinnossa on vuodesta 2011 lähtien avattu merkittäviä tietoaineistoja, kuten paikkatietoja, sää-, ilmasto- ja meridataa ja ilmastomalleja, liikennedataa, Tilastokeskuksen aineistoja, verotietoja (yhteisöverotiedot), talousdataa ja kulttuuritietoaineistoja. Avoimen tiedon ohjelma toimii yhteistyössä ministeriöiden, virastojen ja laitosten, kuntien sekä avoimen tiedon yhteisöjen toimijoiden kanssa. Julkisten, maksutta ja koneluettavassa muodossa olevien tietovarantojen saatavuuden parantamiseksi toteutettiin kansallinen avoimen datan portaali Avoindata.fi, joka otettiin käyttöön 15.9.2014. Palvelun tavoitteena on tarjota avatut tietovarannot ja yhteentoimivuuden kuvaukset ja ohjeet keskitetysti löydettäviksi ja edelleen käyttöön. Palvelusta vastaa Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori.

Ehdotus julkisen hallinnon suositukseksi (JHS 189) avoimen tietoaineiston käyttöluvaksi hyväksyttiin julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunnassa (JUHTA) joulukuussa 2014. Suosituksen tavoitteena on, että julkishallinnon avoimissa tietoaineistoissa sovelletaan yhtenäistä avointa ja kansainvälisesti yhteentoimivaa käyttöilupua Creative Commons 4.0 (CC BY 4.0), jonka perusteella käyttäjä voi vapaasti kopioida, muokata ja jakaa luvan kohteena olevaa tietoaineistoa. Useat tietovarantojaan avaaneet viranomaiset ovat ottaneet suositellun käyttöluvan käyttöön.

7. Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momentin tarkistaminen

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momentin tarkistamiseksi muun muassa siten, että se kattaa työvoimahallinnon, työsuojelun sekä ulkomaalaisrekisteröinnin.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Kohta on otettu huomioon valmisteltaessa valtioneuvoston periaatepäätöksenä hyväksyttyä tehostettua harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelmaa vuosille 2012 – 2015. Toimintaohjelman hankkeen 13 mukaan: ”Viranomaisten välisiä tiedonvaihdon esteitä puretaan ja tarvittavat viranomaisrekisterit saatetaan joustavasti harmaan talouden torjuntaviranomaisten käyttöön. Selvitetään viranomaisten mahdollisuutta antaa nykyistä laajemmin oma-aloitteisesti tarpeellisia tietoja vastuviranomaiselle. Talousrikollisuuden ja harmaan talouden ehkäisemiseksi laajennetaan tarkemman selvityksen perusteella esimerkiksi ulkomaalaisasioita hoitavien viranomaisten sekä julkisia tukia ja elinkeinolupia myöntävien viranomaisten tiedonsaantioikeuksia. Tehtävän selvityksen perusteella mahdollistetaan rahanpesun torjunnan tietojen käyttö viranomaistoiminnassa nykyistä laajemmin. Saatujen kokemusten perusteella laajennetaan tarvittaessa Harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoselvitysten käyttöalaa harmaan talouden torjunnassa. Selvitetään viranomaisten toimintaedellytysten ja -valtuuksien kehittämistarpeita harmaan talouden torjunnassa ja ryhdytään selvitysten pohjalta tarpeellisiin toimiin kolmikantaisesti.” Päävastuutahoksi on nimetty sisäasiainministeriö ja muiksi vastuutahoiksi kunkin hallinnonalan ministeriöt.

Osana mainittua harmaan talouden torjuntaohjelman hanketta on käynnistetty ns. VTPR-hanke (viranomaistietopalvelurajapinta-hanke), joka on Valtiovarainministeriön hallinnonalan VATU-kärkihanke (valtion tuottavuus- ja tuloksellisuusohjelma). Hankkeessa Verohallinto toteuttaa viranomaistietopalvelurajapinnan, jolla tavoitellaan jul-

kishallinnon yritystietovarantojen tietojen saattamista joustavasti velvoitteidenhoitoseelvitykseen oikeutettujen viranomaisten käyttöön. Vuonna 2014 ensimmäiset hankeviranomaiset alkoivat hyödyntää edellisenä vuonna toteutetun rajapinnan kautta saamia tietoja toiminnassaan. Tuotantoon siirretyt rajapintaliittymät koskevat Ulosotto-hallintoa, Verohallintoa, Ely-keskusta, Konkurssiasiamiestä, Tekesiä ja TEM-konsernia. Rajapinnan hyödyntäminen tietojen hankinnassa oli odotettuakin aktiivisempaa, minkä seurauksena VTPR-hanke saavutti vuodelle 2016 asetetun kappalemäärätavoitteen (100 000 velvoitteidenhoitoseelvitystä) jo vuonna 2014. Vuoden 2015 aikana toteutetaan työttömyysvakuutusrahaston, Tullin ja Eläketurvakeskuksen rajapintaliittymät. Keskustelut sosiaali- ja terveysministeriön kanssa on käynnistetty työsuojeluhallinnon tilaajavastuu- ja ulkomaalaistarkastustoiminnon liittämiseksi velvoitteidenhoitoseelvityspalvelun käyttäjiksi, joka rajapintaliittymän toteutuksen lisäksi edellyttää tietojenvaihtosäännöksiä ajantasaistamista.

Kevään 2013 kehysriihessä hallitus linjasi yhtenä harmaan talouden torjunnan lisätoimena harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoseelvitysten käyttöalan laajentamista siten, että se kattaa kaikki keskeiset yritystuet ja elinkeinoluvat silloin, kun niiden edellytyksenä on se, että toimija on hoitanut lakisääteiset velvoitteensa. Harmaan talouden selvitysyksikössä on valmistunut elokuussa 2014 selvitykset ulkomaalaislupia käsittelevien viranomaisten (TEM, Migri, Poliisi), poliisin lupahallinnon (elinkeinoluvat) sekä julkisten tukien myöntäjien tiedonsaantioikeuksien laajentamiseksi. Selvitysten pohjalta velvoitteidenhoitoseelvityspalveluita voidaan laajentaa samassa yhteydessä, kun selvityksen pyytäväviranomaista koskevaa lainsäädäntöä muutetaan tiedonsaantioikeuksien laajentamiseksi. Lisäksi Selvitys poliisin nykyisten tietojensaantioikeuden riittävydestä muilta viranomaisilta on käynnistetty harmaan talouden selvitysyksikössä elokuussa 2014 yhteistyössä poliisihallinnon kanssa, jossa selvitetään tietojenvaihdon kehittämistarpeita huomioiden erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden torjuntastrategian hankkeen 15 mukaisia kehittämistarpeita.

Eduskunnassa on käsiteltävänä kaksi hallituksen esitystä, joissa Harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoseelvitysten käyttöalaa laajennetaan tukemaan säätiövalvontaa (HE 166/2014) sekä työtaturma- ja ammattitaituilla säädettyä vakuuttamisvelvoitteiden valvontaa (HE 277/2014). Joukkoliikennelainsäädäntöä koskevan hallituksen esityksen (HE 315/2014) mukaan liikennelupaviranomaisen tietojenvaihtosäännöksiä laajennetaan, jolloin velvoitteidenhoitoseelvitysten käyttäminen tulisi mahdolliseksi joukkoliikennelupien myöntämisessä ja valvonnassa.

8. Majoitus- ja ravintoalalla käytettäviä tyyppihyväksytyjä kassakoneita koskevan lainsäädännön valmisteleminen

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tyyppihyväksytyjä kassakoneita koskevan lainsäädännön valmistelemiseksi ja käyttöön ottamiseksi ohimyyntin kontrolloimiseksi ravintola-alalla. Ravintola-alalta saatujen kokemusten perusteella vastaavanlaisen lainsäädännön ulottamista muillekin käteistoimialoille on harkittava.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta työ- ja elinkeinoministeriö on todennut seuraavaa:

”Osana harmaan talouden toimintaohjelmaa hallitus edellyttää, että tehdään majoitus- ja ravitsemisalalla selvitys kassakoneiden manipuloinnin yleisyydestä sekä mahdollisuudesta torjua ohimyyntiä. Selvityksen pohjalta valmistellaan tarpeelliset säännökset velvollisuudesta käyttää tyyppihyväksytyjä kassakoneita sekä velvolli-

suudesta tarjota kuitti laiminlyönneistä aiheutuvine mahdollisine seuraamuksineen. Selvitetään vastaavanlaisen lainsäädännön tarve ja soveltuminen muilla käteistöimialoilla (toimintaohjelmanhanke 8).

Kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annettu laki tuli voimaan vuoden 2014alusta. Lain soveltamisalaa ei ole rajattu pelkästään majoitus- ja ravitsemisalaan. Tyyppihyväksytyjen kassakoneiden osalta Harmaan talouden selvitysyksikön laatima selvitys kassalaitteista ja tulonsalauksesta (ilmiöselvitys 13/2013) valmistui kesällä 2013.”

9. Verovalvonnan tarpeiden huomiointi arvopapereiden moniportaisessa hallintarekisteröinnissä

Eduskunta edellyttää, että hallitus kiinnittää arvopapereiden moniportaisessa hallintarekisteröinnissä vakavaa huomiota verovalvontaan. Lisäksi lainsäädännön vaikutuksia tulee seurata erityisen tarkasti ja puuttua lainsäädännöllisin ja muin toimenpitein lainvastaisiin järjestelyihin.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Hallituksen esitys arvopaperimarkkinalainsäädännön kokonaisuudistukseksi (HE 32/2012 vp) annettiin eduskunnalle huhtikuussa 2012. Lait tulivat voimaan 1.1.2013. Lainsäädännön valmistelun yhteydessä arvopaperien moniportaista hallintaa koskeva sääntely erotettiin omaksi asiakokonaisuudekseen jatkotyöhön. Hankkeen toisessa vaiheessa arvioitiin virkatyönä mahdollisuuksia kehittää arvopaperien moniportaista hallintaa ja erityisesti selvitettiin kansainväliseen yhteistyöhön ja verotietojen vaihdon parantamiseen liittyviä kysymyksiä siinä. EU:n arvopaperikeskusasetuksen (909/2014) voimaantulon johdosta asetettiin keväällä 2014 valtiovarainministeriön työryhmä laatimaan ehdotukset kansallisen lainsäädännön tarpeellisiksi muutoksiksi asetuksen johdosta. Työryhmän hallituksen esityksen muotoon laatimat ehdotukset olivat lausunnoilla kesällä 2014. Työryhmän työtä omistuksen julkisuutta koskevien ehdotusten osalta asetettiin seuraamaan erillinen seurantaryhmä. Lausuntokierroksen palautteen huomioinnin jälkeen laadittiin syksyllä virkatyönä hallituksen esitys, joka annettiin lausuntokierrokselle marraskuussa 2014. Saatujen lausuntojen jälkeen asetuksen kansallista voimaansaantoa on jatkovalmisteltu. Valmistelussa on kiinnitetty erityistä huomiota viranomaisten tietojensaantiin riippumatta siitä säilytetäänkö arvopaperi Suomessa vai ulkomailla. Esityksen valmistelussa on niin ikään pyritty turvaamaan osakeomistuksen yleisöjulkisuus nykytasolla. Esitystä on valmisteltu yhteistyössä oikeusministeriön kanssa.

Veroviranomaisten tietojensaanti hallintarekisteröityjen osakkeiden omistajista tulee laajentumaan voimakkaasti 2017 lukien.

Veroviranomaiset tulevat saamaan hyvin kattavasti tietoa suomalaisista hallintarekisteröidyistä osakeomistuksista OECD:n yleisen yhteisen automaattisen tietojenvaihdon mallin (Common Reporting Standard – CRS) ansiosta. Tämä otetaan käyttöön Berliinissä 29 päivänä lokakuuta 2014 allekirjoitetulla monenkeskisellä toimivaltaisten viranomaisten sopimuksella finanssilitittien automaattisesta vaihtamisesta. Tietojenvaihto alkaa vuonna 2017 koskien tietoja vuodelta 2016. Sopimuksen on tähän mennessä allekirjoittanut yli 50 valtiota tai oikeusaluetta. Lisäksi sitoumuksen liittyä sopimukseen on antanut lähes 100 valtiota tai oikeusaluetta.

Lisäksi ns. virka-apudirektiivin (Euroopan unionin neuvoston direktiivi 2011/16/EU hallinnollisesta yhteistyöstä verotuksen alalla) muutos, joka on sisällytettävä kansalliseen lainsäädäntöön 1 päivänä tammikuuta 2016 mennessä, sisältää CRS vastavat säännöt. Sitä sovelletaan jäsenvaltioiden välisessä tietojenvaihdossa. Myös siinä tietojenvaihto alkaa vuonna 2017 koskien tietoja vuodelta 2016, paitsi Itävallan osalta, joka tulee mukaan vuotta myöhemmin.

Veroviranomaisten tietojensaantia hallintarekisteröidyistä omistuksista helpottaa myös valmisteilla oleva ehdotus lähdeverolain muutoksesta, jolla on tarkoitus parantaa lähdeverolain mukaista vaatimusta osingon tosiasiallisen saajan asuinvaltion selvittämisestä.

10. Törkeiden veropetosten ja muiden törkeiden talousrikosten enimmäisrangaistuksen koventaminen

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin törkeiden veropetosten ja muiden törkeiden talousrikosten enimmäisrangaistuksen koventamiseksi.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö on todennut seuraavaa:

Valtioneuvosto on 19.1.2012 hyväksynyt periaatepäätöksen ”Tehostettu harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelma vuosille 2012–2015”, johon sisältyy rangaistusasteikkojen tarkistamisen tarpeen selvittämistä ja valmistelemista koskeva tavoite (numero 17). Oikeusministeriössä on valmisteilla asiaa koskeva selvitys.

11. Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa oikeushenkilön rangaistusvastuun arvioinnin kohteeksi. Oikeustilan arvioinnissa on pantava merkille yhteisöosakon tuomitsemisen edellytykset yhtä lailla kuin yhteisöosakon suuruus.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö on todennut seuraavaa:

”Oikeushenkilön rangaistusvastuun arviointia ei sisällytetty tavoitteena valtioneuvoston 19.1.2012 hyväksymään tehostetun harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelmaan, koska oikeushenkilön rangaistusvastuun sääntelyssä ei ole havaittu merkittäviä ongelmia.”

12. ”Ne bis in idem” -oikeusperiaatteen soveltaminen

12. Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin, jotta ”ne bis in idem” -periaatteen soveltamista selkeytetään lainsäädäntötoimin ja ottaen samalla erityisesti huomioon sen, ettei näin heikennetä talousrikosten seuraamusjärjestelmän ennalta ehkäisevää vaikutusta.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö on yhdessä valtiovarainministeriön kanssa todennut seuraavaa:

Ne bis in idem on latinankielinen fraasi ja oikeusperiaate, jonka mukaan ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti.

Eduskunta on selkeyttänyt lainsäädäntöä 22.10.2013 hyväksytyllä lailla erillisellä päätöksellä määrättävästä veron- tai tullinkorotuksesta sekä eräillä siihen liittyvillä laeilla, jotka ovat tulleet voimaan 1.12.2013.

13. Törkeää kiskonnantapaista työsyrijintää koskevan säännöksen valmistelu

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee säännöksen rikoslain 47 lukuun törkeästä kiskonnantapaisesta työsyrijinnästä.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö on todennut seuraavaa:

”Valtioneuvoston hyväksymään tehostetun harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelmaan sisältyy kvalifioitujen tekemuotojen tarpeen rikosten törkeyden mukaan selvittämistä ja valmistelemista koskeva tavoite (numero 17). Tämä tavoite koskee nimenomaan tarvetta säätää törkeästä kiskonnantapaisesta työsyrijinnästä oma tekemuoto.

Törkeää kiskonnantapaista työsyrijintää koskeva selvitystyö sisältyy kohdassa 10 olevaan oikeusministeriön selvitykseen.”

14. Pimeää palkkaa koskevien rikosjuttujen asianmukainen käsittely turvaamalla voimavarat poliisi-, syyttäjä- ja tuomioistuinlaitoksessa

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin voimavarojen turvaamiseksi poliisi-, syyttäjä- ja tuomioistuinlaitoksessa, jotta pimeää palkkaa koskevat rikosjutut voivat tulla asianmukaisesti käsitellyiksi.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sisäministeriö on todennut seuraavaa:

Poliisi on ollut mukana viranomaisyhteistyössä toteutetuissa harmaan talouden valvontaiskuissa. Poliisi on osaltaan ulottanut harmaan talouden valvonnan osaksi ulkomaalais- ja ravintolavalvontaa.

Yhdessä suunniteltuja ja ajoitettuja ulkomaisen työvoiman väärinkäytön paljastamiseksi tehtäviä valvontaiskuja on tehty vuoden 2014 aikana niin aluehallinto- kuin veroviranomaistenkin kanssa koko maassa erityisesti veronumerovalvonnan yhteydessä.

Poliisin ja syyttäjän esitutkintayhteistyössä on talousrikosten tutkinnassa jo vuosia toteutettu uuden lainsäädännön mukaista prosessia. Tutkintas suunnitelmien laatiminen ja palaverikäytännöt ovat olleet käytössä jo ennen uuden lainsäädännön voimaan tuloa. Tämä kehityssuunta tarkoittaa myös sitä, että paljastavaan toimintaan ja reaaliaikaiseen tutkintaan voidaan entistä enempi siirtää toiminnan painopistettä.

16. Selvitys säätää ilman kiinteää toimipaikkaa Suomessa toimivat ulkomaalaiset yritykset lähdeverovelvollisiksi tai ennakonpidätyksenalaisiksi

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää välittömästi selvityksen siitä, miten ulkomaalaiset yritykset tulisi säätää velvollisiksi periä lähdevero tai toimittaa ennakonpidätys, vaikka yrityksellä ei ole Suomessa kiinteää toimipaikkaa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Kohta on otettu huomioon valmisteltaessa valtioneuvoston periaatepäätöksenä hyväksytyä tehostettua harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelmaa vuosille 2012 – 2015. Toimintaohjelman hankkeen 10 mukaan: ”Verotukseen liittyvien oikeuksien ja velvoitteiden tulee olla samat kaikilla Suomessa asuvilla työvoimaan osallistuvilla henkilöillä ja riippumattomia maahanmuuttajan asemasta verosopimukset ja kansainväliset verosäännökset huomioon ottaen. Tehdään kokonaisarvio ulkomaisen työvoiman käyttöä koskevan sääntelyn toimivuudesta ja puutteista. Selvityksen pohjalta valmistellaan työnantajien velvollisuus ennen työntekijän lähettämistä tehdä Suomen viranomaiselle ilmoitus lähetetyistä työntekijöistä sekä Suomessa toimivien ulkomaisten työnantajien velvollisuus rekisteröityä Suomeen EU:n lainsäädännön mahdollistamissa rajoissa. Lisäksi selvitetään, voidaanko ulkomaille rekisteröidyille yrityksille säätää velvollisuus periä lähdevero tai toimittaa ennakonpidätys niiden maksaessa Suomessa tehdystä työstä veronalaista palkkaa riippumatta siitä, onko yrityksellä Suomessa kiinteä toimipaikka vai ei.”Päävastuutahoksi on nimetty valtiovarainministeriö ja muiksi vastuutahoiksi työ- ja elinkeinoministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö. Valtiovarainministeriössä on vuonna 2012 käynnistetty hankkeen mukainen selvitys. Valtiovarainministeriössä on valmisteltu verotusta koskeva selvitysmuistio, joka on ollut lausuntokierrokselle alkuvuonna 2013. Lähetetyistä työntekijöistä annettavan ennakoilmoitusmenettelyn, ulkomaisille työnantajille säädettävän velvollisuuden periä lähdeveroa tai toimittaa ennakonpidätys Suomessa tehdystä työstä ja ulkomaisten yhteisöjen laajan rekisteröintivelvollisuuden sijaan työryhmä esitti pääasiallisina keinoina siirtymistä palkanmaksukausittaiseen palkkatietojen ilmoitusmenettelyyn sekä veronumeron käytön laajentamista. Lausuntokierroksen jälkeen selvitystyötä on jatkettu yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä sisäasiainministeriön kanssa ulkomaisen työvoiman käyttöä koskevan kokonaisarvion tekemiseksi. Selvitys on kokonaisuudessaan valmistumassa vuoden 2015 alkupuolella.

17. Ongelmakohdat liiketoimintakiellosta annetussa laissa ja sen soveltamiskäytännössä

Eduskunta edellyttää hallituksen käynnistävän välittömästi selvityksen siitä, minkälaisia ongelmakohtia liiketoimintakiellosta annettuun lakiin ja sen soveltamiskäytäntöön sisältyy. Tämän jälkeen on ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotta liiketoimintakiellosta muodostuu uskottava harmaan talouden torjuntakeino.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sisäministeriö on todennut seuraavaa:

Poliisi odottaa liiketoimintakieltoa koskevan lainsäädäntövalmistelun edistymistä. Lainsäädännön muutoksien avulla edistetään tehokasta valvontaa.

Poliisi on suorittanut vuoden 2014 aikana liiketoimintakiellon valvontaa perustoiminnan yhteydessä. Kenttäkäyntien yhteydessä Poliisihallitus kehotti poliisiyksiköitä panostamaan myös liiketoimintakieltojen edellytysten tutkintaan ja valvontaan. Poliisihallitus teki poliisiyksiköille kyselyn vuoden 2014 aikana valvonnan tehostamiseksi ja kehittämiseksi. Saatujen ehdotusten käsittely on kesken ja tavoitteena on, että vuoden 2015 arvioidaan voimassa olevan ohjeen päivitystarve.

Liiketoimintakiellon tehostamisesta on valmistunut arviomuistio ja sitä koskevaa lausuntopalautetta arvioidaan oikeusministeriössä.

18. Käännetyn todistustaakan käyttökelpoisuus menettämisseuraamuksen tuomitsemisessa

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää menettämisseuraamuksen tuomitsemisen osalta käännetyn todistustaakan käyttökelpoisuuden, jotta turvataan rikoshyödyn poissaaminen.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö on todennut seuraavaa:

Valtioneuvoston hyväksymään tehostetun harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelmaan sisältyy rikoshyödyn tuomitsemisessa sovellettavaa käännetyn todistustaakan selvittämistä ja valmistelemista koskeva tavoite (numero 18).

Rikoshyödyn menettämistä koskevan direktiivin täytäntöönpanoa on valmisteltu oikeusministeriön alkuvuonna 2014 asettamassa työryhmässä. Työryhmän mietintöön sisältyy ehdotus käännetyn todistustaakan käyttöönnotosta laajennetussa hyödyn menettämisessä.

19. Hallinnollisten seuraamusmaksujen käytön laajentaminen aloilla, joilla harmaa talous on laajaa

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää välittömästi hallinnollisten seuraamusmaksujen käytön laajentamista nykyisestä erityisesti aloilla, joilla harmaa talous on laajaa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa on todennut seuraavaa:

Tätä kannanottoa toteuttaa eduskunnan 22.10.2013 hyväksymä laki erillisellä päätöksellä määrättävästä veron- tai tullinkorotuksesta ja siihen liittyvät lait, jotka ovat tulleet voimaan 1.12.2013.

Oikeusministeriön oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa vuosille 2013 – 2015 todetaan keskipitkän aikavälin tavoitteena, että hallinnollisten sanktioiden käyttöalan laajentamisen edellytykset selvitetään.

20. Käteisrahan ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen myös Euroopan sisärajaliikennettä koskevaksi

Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin, jotta käteisrahan ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen myös Euroopan sisärajaliikennettä koskevaksi selvitetään pikaisesti.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Tullin laatiman selvityksen perusteella EU:n ulkorajoilla voimassa olevan ilmoittamisvelvollisuuden kaltainen järjestelmä edellyttäisi Tullia miehittämään ilmoitusten vastaanottamista varten sellaisiakin sisärajanylityspaikkoja, joissa ei nykyisin miehitystä tarvita. Pelkästään mahdollisten käteisrahan kuljettamisen ilmoitusten vastaanottamista varten miehityksen palauttaminen rajanylityspaikoille, joilla sellaista tarvetta ei varsinaisia tullitehtäviä varten ole, ei nähdä perustelluksi. Lisäksi tarkasteltiin mallia, jossa matkustajan tulisi tullivirkailijan kysyessä sanktion uhalla kertoa, onko hänellä mukanaan tietyn määrään ylittävä summa käteisiä varoja. Tullilain (1466/1994) 3 §:n 5) kohdan mukaan sellainen rahanpesurikos, johon sisältyy omaisuuden maahan tuontia ja maasta vientiä on nykyisinkin tullirikos, joten Tulli on toimivaltainen tällaisia tekoja torjumaan ja tekemään tarkastuksia, kun sillä on riittävä epäily teon tekeillä olosta myös sisärajoilla. Vaikka säädettäisiin rangaistuksen uhka sille, että matkustaja Tullin kysyessä antaa vääriä tietoja, tulisi Tullin oikeuden tehdä tarkastuksia käteisrahan oikean määrän selvittämiseksi, joka tapauksessa säätää edellyttävän syytä epäillä, että ilmoitus on virheellinen. Tällaisen lisäsääntelyn käytännön hyöty näyttäisi jäävän vähäiseksi. Rahapesun selvittelykeskus on nykyisinkin toimivaltainen myös Tullin sisärajoilla löytäminen käteisvarojen suhteen.

21. Ylipitkien talousrikosprosessien lyhentäminen

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ylipitkien talousrikosprosessien lyhentämiseksi. Samalla on nostettava arvioinnin kohteeksi se, että nykymuotoinen esitutinnan toimittamisvelvollisuus säädettäisiin joustavammaksi, jotta esitutkintaviranomaiset voisivat keskittää voimavarojaan nykyistä tarkoituksenmukaisemmalla tavalla.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö on todennut seuraavaa:

Syyttäjälaitos on osoittanut 31 syyttäjähenkilötyövuoden panoksen harmaan talouden torjuntaan vuonna 2014. Keskimääräinen syyteharkinta-aika on niissä lyhentynyt noin kuukaudella.

Vuoden 2014 alussa voimaan tullut esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädäntö on tehostanut syyttäjän ja esitutkintaviranomaisen yhteistyötä, mikä edesauttaa talousrikosprosessien kokonaiskeston lyhentämistä. Syyteneuvottelua koskeva lainsäädäntö on tullut voimaan vuoden 2015 alussa. Lainsäädännön tarkoituksena on tehostaa esitutkintaa, syyteharkintaa ja tuomioistuinkäsittelyä ja se antaa syyttäjälle laajennetut mahdollisuudet esitutinnan rajoittamiseksi sen myötä käsittelyn nopeuttamiseksi. Uuden lainsäädännön voimaantulon myötä lausuman toive on toteutettu.

22. Harmaan talouden torjunta hallituksen lainsäädäntösuunnitelman laadinnassa

Eduskunta edellyttää hallituksen lainsäädäntösuunnitelman laadinnassa nostavan harmaan talouden torjunnan nimenomaisesti esille sekä strategiatasolla että merkittäviä säädöshankkeita valittaessa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö on todennut seuraavaa:

Lainsäädäntösuunnitelman lainsäädäntöhankkeisiin sisältyvät harmaan talouden torjuntaan liittyvät lainsäädäntömuutokset.

23. Veronkiertämisen luonteisen verosuunnittelun ehkäiseminen lainsäädännössä

Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan lainsäädäntöä valmisteltaessa siitä, ettei lainsäädäntö mahdollista veronkiertämisen luonteista verosuunnittelua.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Lainsäädäntöä valmisteltaessa selvitettiin eri lainsäädäntövaihtoehtoja. Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta (983/2012) ja laki verotusmenettelystä annetun lain 65 §:n muuttamisesta (984/2012) tulivat voimaan 1.1.2013, ja lakeja sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2014 toimitettavassa verotuksessa. Muutoksella rajoitetaan yhteisöjen sekä avoimien yhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden suorittamien korkomenojen vähennysoikeutta elinkeinotoiminnan tulolähteessä. Rajoitusta sovelletaan sekä kansallisiin että rajat ylittäviin korkosuorituksiin. Sääntelyllä puututaan yritysten verosuunniteluun. Lisäksi Suomi osallistuu aktiivisesti EU:n ja OECD:n veropohjan rapautumisen vastaisiin hankkeisiin. Hankkeiden edetessä on arvioitava lainsäädännön muutostarpeet

24. Voimavarojen kohdentaminen merkittävimpien harmaan talouden torjuntakeinojen vaikuttavuuden jälkiseurantaan

Eduskunta edellyttää hallitukselta voimavarojen kohdentamista merkittävimpien harmaan talouden torjuntakeinojen vaikuttavuuden jälkiseurantaan. Huomiota on kiinnitettävä myös lainsäädäntöön, joka kasvat-
taa riskiä harmaan talouden laajenemisesta. Jälkiseurannan tulosten perusteella on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntakeinojen kehittämiseksi.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sisäministeriö on todennut seuraavaa:

Valtioneuvosto on 19.1.2012 hyväksynyt tehostetun harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelman vuosille 2012 – 2015. Toimintaohjelmaan sisältyy kaikkiaan 22 hanketta. Säännöllisesti kokoontuvan poikkihallinnollisen talousrikostorjunnan johtoryhmän tehtävänä on sovittaa yhteen eri viranomaisten suunnitelmia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa sekä seurata ja raportoida toimintaohjelman tuloksista harmaan talouden torjunnan ministerityöryhmälle.

Kehysriihessä 21.3.2013 hallitus hyväksyi 11 uutta harmaan talouden torjunnan lisätoimenpidettä.

EK 50/2010 vp — K 21/2010 vp — TrVM 10/2010 vp

1. Valtiontalouden kehysten tietoperusta, avoimuus ja läpinäkyvyys

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin valtiontalouden kehysten tietoperustan, avoimuuden ja läpinäkyvyyden selkeyttämiseksi ja parantamiseksi. Kehysten tietoperustan on annettava eduskunnalle ny-

kyistä paremmat edellytykset kehyksiä koskevalle päätöksenteolle ja kehysten noudattamista ja tavoitteiden toteutumista koskevalle seurannalle.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Vaalikauden kehystaso ja kehysjärjestelmää koskevat hintataso- ja rakennekorjaukset sekä kehysääntöjen tulkinnot on pyritty tuomaan avoimesti esille kevään julkisen talouden suunnitelmassa sekä vuoden 2014 aikana annetuissa talousarvioesityksissä. Kehysjärjestelmän avoimuutta ja läpinäkyvyyttä pyritään edelleen kehittämään seuraavalle vaalikaudelle siirryttäessä. Valtiovarainministeriö valmistelee talvella 2015 ehdotuksen seuraavan vaalikauden kehysäännöistä ja kehysten raportoinnin kehittämisestä ottaen huomioon kehysten tietoperustan, avoimuuden ja läpinäkyvyyden kehittämisen.

3. Kehysmenettelyn rakenne ja uudet mekanismit liikenneinvestointeihin

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kehysmenettelyn rakenteen muuttamiseksi siten, että otetaan käyttöön mekanismi, joka mahdollistaa kannattavien ja itsensä takaisin maksavien liikenneinvestointien tekemisen ja välitarkastelun.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on yhteistyössä liikenne- ja viestintäministeriön kanssa todennut seuraavaa:

Liikenneinvestointien erilaisia budjetointi- ja rahoitusmalleja selvitettiin valtiovarainministeriön johtamassa työryhmässä, jonka toimikausi päättyi 15.3.2012. Työryhmä arvioi liikennehankkeiden rahoitus- tai budjetointimalleja erityisesti julkisen talouden tasapainon, kustannustehokkuuden, hankkeiden hallinnoinnin tehokkuuden, hankkeiden toteutusta julkisella sektorilla tukevien kannustimien sekä investointitoiminnan vakauden ja pitkäjänteisyyden näkökulmista.

Valtiosihteeri Tuire Santamäki-Vuoren johtama työryhmä esitti seuraavat, keskeisiltä osiltaan myös hallituksen liikenne ja viestintäpoliittiseen selontekoon huhtikuussa 2012 sisällytetyt, ehdotukset:

Päätöksenteko

Liikennehankkeista tehtävien päätösten tulee perustua yhteiskuntataloudelliselle kannattavuudelle

ja liikennepoliittiselle vaikuttavuudelle. Tältä pohjalta syntyy hankkeiden tärkeysjärjestys, ja niiden toteuttamismahdollisuuksia arvioidaan kokonaisuudessaan menokehysten puitteissa. Tämän jälkeen hankkeiden toteutus- ja rahoitusmalleja arvioidaan hankekohtaisesti selkeiden taloudellisuus- ja tehokkuuskriteerien pohjalta. Päätöksenteossa on huolehdittava siitä, ettei velkaperusteisten mallien käyttö johda julkisen talouden heikkenemiseen eikä aiheuta kohtuuttomia vastuusitoumuksia.

Talousarviorahoituksen kehittäminen

Perinteisen talousarviorahoituksen kehittämisen osalta työryhmä esitti seuraavia asioita, jotka joustavoittavat talousarviomenettelyä, mutta eivät vaaranna valtiontalouden menojen hallinnan edellytyksiä ja vakautta:

Momentin 31.10.77 (väyläverkon kehittäminen) osalta luovutaan kokonaan valtuusmenettelystä ja siirrytään 5-vuotiseen siirtomäärärahamenettelyyn. Momenteilla 31.10.78. (jätkirahoitushankkeet) ja 31.10.79. (elinkaarihankkeet) jatketaan valtuusmenettelyä. Lakia valtion talousarviosta on muutettu siten, että siirtomäärärahan enimmäiskäyttöaika voi valtion monivuotisissa rakennus- ja muissa investointihankkeissa olla viisi vuotta. Laki tuli voimaan 1.7.2014. Muutosta ei kuitenkaan ole vielä otettu käyttöön.

Väylänpidon kehittämishankkeiden suunnitteluun osoitetaan erillinen rahoitus kehittämishankemomentilla omana käyttökohteena. Kehittämishankemomentille (31.10.77) siirretään tarvittava määräraha perusväylänpidosta. Kehittämisehdotus on toteutettu. Momentilla 31.10.77 Väyläverkon kehittäminen on varattu määräraha kehittämishankkeiden suunnitteluun.

TEN-tuet ja ulkopuoliset rahoitusosuudet käsitellään kehysten rakennekorjauksina. Kehittämisehdotus on toteutettu. Saatuja TEN-tukia vastaava määräraha kohdistetaan talousarviomenettelyssä kehittämishankkeiden suunnitteluun.

Talousarvioesityksen hanketaulukkoa täydennetään siten, että siitä näkyy selvästi sekä valtion että ulkopuolisten rahoitusosuus. Kehittämisehdotus on toteutettu. Talousarviossa on ulkopuoliset rahoitusosuudet eriteltynä hanke-erittelytaulukossa.

Investointimomentilta maksettavien menojen sisältöä täsmennetään. Kehittämisehdotus on toteutettu. Investointimomenteilta maksetaan kehittämishankkeiden rakennussuunnittelumenoja.

Substanssilainsäädäntöä ajantasaistetaan ja selkeytetään väyläverkkojen vastuiden ja rahoituksen kannalta.

Elinkaarimallin kehittäminen

Mikäli liikenneväylähanke on todettu valtion kannalta edullisimmaksi toteuttaa elinkaarihankkeena, voi Infra Oy olla tilanteesta riippuen yksi keino alentaa elinkaarimallilla toteutettavien hankkeiden rahoituskustannuksia. Infra Oy saattaa myös helpottaa rahoituksen hankintaa ja koordinaatiota silloin, kun rahoitukseen osallistuu useita tahoja. Infra Oy -malliin liittyy kuitenkin vielä merkittäviä epävarmuustekijöitä ja ongelmia. Tämän takia työryhmä ei katsonut perustelluksi pysyvän instituution perustamista, mutta ei nähnyt työryhmän raportissa todettujen reunaehtojen täytyessä estettä Infra Oy:n kokeilemiselle tapauskohtaisesti. Infra Oy:n käytön tulee perustua huolelliseen tapauskohtaiseen valmisteluun ja vertailuun muiden rahoitus- ja toteutusvaihtoehtojen kanssa. Valmistelussa tulee erityisesti kiinnittää huomiota siihen, että yksityisen sektorin tehokkuuskannustimet säilyvät riittävinä eikä valtion osuus riskeistä muodostu liian suureksi. Infra Oy:n mahdollinen hyödyntäminen tulee rajoittaa koskemaan ainoastaan elinkaarihankkeita. Näitä hankkeita tulee käsitellä samojen kehys- ja velkaantumisrajoitteiden puitteissa kuin muitakin valtion liikennehankkeita.

Valtion sisäinen lainananto liikennehankkeisiin

Valtion sisäisen lainanannon mallia ei ole toistaiseksi hahmoteltu ja sovitettu yksityiskohtaisesti Suomen olosuhteisiin. Tämän takia työryhmä ei ottanut kantaa sen soveltamiseen. Liikennepoliittisen selonteon (12.4.2012) valmistelun yhteydessä tehdyssä tarkastelussa todettiin, että nykyistä talousarviorahoitusta on mahdollisuus joustavoittaa siten, että hankehallinta helpottuu ja hankkeiden yhteiskuntataloudellisesti tehokas läpivienti pystytään varmistamaan. Ovea ei uusien rahoitusjärjestelyjen käyttöönotolta suljettu, mutta niiden rooli tulee löytyä normaalin talousarviorahoituksen rinnalta, tukemassa sen tehokasta käyttöä.

Kaikkien eduskunnassa edustettujen puolueiden edustajista koostuva korjausvelan vähentämistä ja uusia rahoitusmalleja käsitellyt parlamentaarinen työryhmä otti kantaa erilaisten rahoitusmallien käyttöön raportissa ”Liikenneväylien korjausvelan vähentäminen ja uusien rahoitusmallien käyttö. Parlamentaarisen työryhmän raportti”, joka julkaistiin 12.12.2014. Parlamentaarinen työryhmä esitti, että talousarviorahoituksen tulee jatkossakin olla keskeinen tapa rahoittaa kehittämisinvestointeja, mutta sitä on täydennettävä muilla rahoitusmalleilla, joita ovat esim. elinkaarirahoitus, valtion sisäinen laina, liikenne rahasto ja hyötyjä maksaa -malli. Näitä on kokeiltava ja otettava käyttöön ennakkoluulottomasti.

5. Kehysrajoite kuntasektorin menojen lisäykselle

Eduskunta edellyttää kuntatalouden kestävyuden turvaamiseksi, että hallitus sisällyttää valtiontalouden kehyksiin pitävän rajoitteen sille, kuinka paljon valtio voi kehyskauden aikana osoittaa lainsäädäntö- ja muilla toimilla menoja kuntasektorille.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanon yhteydessä marraskuussa 2013 linjattiin, että kuntatalouden tasapainon turvaamiseksi otetaan käyttöön uusi kuntatalouden ohjausjärjestelmä, joka olisi pitkäjänteisyytensä ja sitovuutensa osalta verrattavissa nykyiseen valtiontalouden kehysmenettelyyn. Kuntatalouden makro-ohjausta on tarkoitus toteuttaa osana julkisen talouden kokonaisuohjausta. Valtioneuvoston asetus (120/2014) julkisen talouden suunnitelmasta tuli voimaan 14.2.2014. Asetuksella pantiin täytäntöön julkisen talouden kehystä ja sen kattavuutta koskevat budjettikehysdirektiivin vaatimukset. Asetus sisältää mm. vaatimuksen asettaa kuntataloutta koskeva rahoitusasematavoite ja sen kanssa johdonmukainen euromääräinen menorajoite valtion toimenpiteistä kuntataloudelle aiheutuvalle menojen muutokselle. Asetus tuli kokonaisuudessaan voimaan vuoden 2015 alusta, ja sitä on tarkoitus soveltaa täysipainoisesti seuraavan vaalikauden alusta lähtien.

Valtiovarainministeriössä on virkatyönä valmisteltu julkisen talouden suunnitelman ja kuntatalousohjelman toimeenpanoa. Näitä koskevat työryhmäraportit julkaistiin tammikuussa 2015 (VM 2 /2015). Kuntalain kokonaisuudistusta koskeva hallituksen esitys on eduskunnan käsiteltävänä, ja sen on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2015. Kuntalain uudistuksessa kunnan alijäämän kattamisvelvoitetta on tarkoitus kiristää ja ulottaa se koskemaan myös kuntayhtymiä. Samalla peruspalveluohjelma ja -budjetti korvataan valtion ja kuntien neuvottelumenettelyssä laadittavalla kuntatalousohjelmalla, jonka laadinta kytkeytyy julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvioesityksen laadintaan.

6. Kehysmenettelyn joustavuuden lisäys

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kehysmenettelyn joustavuuden lisäämiseksi siten, että määrärahoja voidaan kohdentaa nykyistä paremmin hallinnonalojen sisällä ja niiden välillä.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Valtiontalouden kehysjärjestelmässä sitova vaalikauden kehys asetetaan kehysmenojen kokonaistasolle. Kokonaismenokehys on jaettu hallinnonaloittain, mutta hallinnonaloittaiset kehykset eivät ole sitovia. Vuosittaisissa kehyspäätöksissä seurataan vain kehysmenojen pysymistä asetetun kokonaiskaton alla, eikä hallinnonaloittaisten kehysten toteutumista. Kokonaiskehysten ja hallinnonalojen kehysten yhteissumman väliin on jätetty jakamaton varaus sekä vuosittainen 200 milj. euron lisätalousarviovaraus ennakoimattomia menotarpeita varten. Kehyksen joustavuutta on käsitelty valtiovarainministeriön työryhmäjulkaisussa Kehysjärjestelmän kehittäminen (VM 17/2011).

Kehysjärjestelmä ei estä uudelleenkohdennuksia hallinnonalojen välillä. Etenkin edellisillä vaalikausilla vallinnut joustamattomuus hallinnonalojen välillä on lähinnä johtunut päätöksentekokulttuurista, jossa osapuolet ovat pitäneet kiinni määräraha-varauksistaan ja muutoksista on haluttu päättää koalitiossa yhteisymmärryksessä. Jos uudelleenkohdennuksia tehdään vain yksimielisesti, ne helposti estyvät, koska luovuttava taho yleensä vastustaa niitä. Tilanne olisi sama ilman kehysjärjestelmääkin. Kuluvalla vaalikaudella hallituksen päätöksentekokulttuuriin on kuulunut tiukka menokuri ja menojen uudelleenkohdennuksista sopiminen. Hallitus on rahoittanut lisäpanostuksensa uudelleenkohdennuksin. Hallitus on sekä hallitusohjelmassa että vuosittain kehyspäätöksissä päättänyt sopeutustoimista. Kaikkiaan vaalikauden aikana on päätetty valtion menoja vähentävistä toimenpiteistä, jotka ovat nettomääräisesti kaikkiaan noin 3 mrd. euroa verrattuna edellisen vaalikauden viimeiseen kehyspäätökseen. Menoleikkaukset ovat kohdistuneet laaja-alaisesti eri hallinnonaloille. Toisaalta hallitus on päättänyt kohdentaa lisärahoitusta mm. nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpanoon, työttömyysturvan ja perusturvan parantamiseen, sosiaali- ja terveystalouden kehittämiseen ml. vanhuspalvelulaki, liikenneväylien kehittämiseen, uusiutuvan energian tuotannon tukemiseen sekä harmaan talouden torjuntaan. Hallitusohjelman ja kehyspäätösten myötä uudelleenkohdennusta on siten tapahtunut. Hallitus on siten osoittanut, että etenkin kehysmenojen tason kokonaisvaltaisen uudelleenarvioinnin yhteydessä painopistemuutoksia voidaan tehdä eikä kehysjärjestelmä ole sille esteenä.

EK 25/2011 vp — K 17/2011 vp — TrVM 5/2011 vp

1. Sujuvampaan lainvalmisteluun -hankkeen käytännön vaikutukset

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa, mitä käytännön vaikutuksia Sujuvampaan lainvalmisteluun -hankkeen toimintatavoilla on saavutettu lainvalmistelun laadun ja tuottavuuden parantamiseksi sekä millä tavoin lainvalmistelun voimavaroja on vahvistettu, ja raportoi tuloksista eduskunnalle keväällä 2013 valtion tilinpäätöskertomuksessa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö on todennut seuraavaa:

Hankkeen tuloksista on raportoitu keväällä 2013 valtion tilinpäätöskertomuksessa.

Hallitus on hyväksynyt hallitusohjelman strategisen toimeenpanosuunnitelman, jonka kärkihankkeisiin kuuluvat lainsäädäntöhankkeet muodostavat hallituksen lainsäädäntösuunnitelman. Erityisesti näissä hankkeissa on tavoitteena noudattaa Sujuvampaan lainvalmisteluun -hankkeen viitoittamia hyvän lainvalmisteluprosessin menettelytapoja.

Lainvalmistelun koulutusohjelmaa on edelleen kehitetty ja syksyllä 2014 käynnistyi perus- ja jatkokurssimuotoinen lainvalmistelukoulutus aloitteleville ja kokeneille valmistelijoille. Se sisältää tietoa lainvalmisteluprosessin hallinnasta, vaihtoehtojen ja vaikutusten arvioinnista, oikeudellisesta osaamisesta ja lainvalmistelun viestintä- ja yhteistyötaidoista. Valtioneuvoston yhteisen mentorointiohjelman yhteyteen käynnistyi oma ryhmä säädösvalmistelua tekeville vuonna 2014. Uudistettu säädösvalmistelussa avustavan henkilöstön koulutusohjelma käynnistyi vuonna 2014.

Säädösvalmistelun voimavarojen selvittämisen yhteydessä havaittiin, että ministeriöt katsoivat lainvalmisteluosaamisen tason olevan riittävää useammin kuin vertailuvuonna 2012.

Kansliapäällikkökokouksessa on keväällä 2013 sovittu, että kaikki ministeriöt ottavat yhteisen lainvalmisteluprosessin käyttöön ja että ministeriöiden virkamiehiä koulutetaan lainvalmisteluprosessista. Lisäksi on todettu, että ministeriöt ovat itse vastuussa Lainvalmistelun prosessioppaan, HAUS:in kurssien ja Lainkirjoittajan oppaan hyödyntämisestä ja että kansliapäällikkökokouksessa käsitellään vuonna 2015, mitä muutoksia näillä toimilla on saatu aikaan.

2. Oikeus- ja sisäasiainhallinnon yhteinen asianhallinta- ja tietojärjestelmä

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja ottaa käyttöön oikeus- ja sisäasiainhallinnon yhteisen asianhallinta- ja tietojärjestelmän siten, että se myös aikataulunsa osalta mahdollistaa esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön voimaantulon, ja raportoi eduskunnalle seuraavassa tilinpäätöskertomuksessa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sisäministeriö on todennut seuraavaa:

Sisäministeriön ja oikeusministeriön tavoitteena on oikeusprosessin joutuisuuden parantaminen sekä saumaton sähköinen tiedonkulku rikosasian käsittelyketjun päästä päähän. Syntyvien ratkaisujen yhteentoimivuutta on varmistettu hallinnonalojen välisellä yhteistyöllä. Poliisihallinnon VITJA- ja oikeushallinnon AIPA-hankkeille on asetettu yhteistyöryhmät. Molemmille hankkeille on perustettu toteutustyötä koordinoivat hanketoimistot, jotka ovat yhteydessä toisiinsa. Hankkeiden välistä yhteistyötä koordinoi POOL-yhteistyöelin, jossa ovat edustettuina sisäministeriö ja oikeusministeriö ja keskeiset keskusvirastot molemmilta hallinnonaloilta.

VITJA perustuu työprosessien määrittelyn pohjalta rakennettavaan toiminnanohjausjärjestelmään, johon kuuluu olennaisena osana myös dokumenttien hallinta. AIPAn toteutettava syyttäjien ja yleisten tuomioistuinten lainkäyttötoiminta taas on asianhallinta- ja asiakirjapohjaista. Syyttäjän lainkäyttötoiminnassa pyritään hyödyntämään samoja teknisiä ratkaisuja kuin yleisten tuomioistuinten lainkäyttötoiminnassa. Rikosasioiden lisäksi yleisten tuomioistuinten työ kohdistuu myös riita- ja hakemusasioiden käsittelyyn, jonka vaatimukset vaikuttavat AIPAn teknologiavalintoihin.

Vitja -järjestelmän piti olla käytössä 1.1.2014. Toimituksen vaikeuksien takia Vitja-järjestelmän toimitussopimus purettiin Tieto Finland Oyj:n kanssa 6.6.2014. Tämän jälkeen Vitja -hanke on järjestäytynyt uudelleen ja parhaillaan valmistellaan uusia kilpailutuksia. Vitja- ja Aipa-hankkeet ovat tehneet tiivistä yhteistyötä ja myöhästymisen vaikutukset on pystytty huomioimaan Poliisin ja oikeusministeriön välisessä tietojärjestelmien tiedonvaihdossa. Vitjan viivästyksellä on vaikutuksia myös AIPA-hankkeeseen, koska näiden välille tullaan rakentamaan sähköinen rajapinta, jonka kautta esitutkintatiedot ja -materiaalit kulkevat tietojärjestelmien välillä. Tältä osin AIPaan tulevien rikosasioiden toteuttaminen on sidoksissa VITJAn toteutukseen. AIPA-hankkeessa päätettiin muuttaa hankkeen toteutusvaiheistuksen järjestystä siten, että siviiliasiat toteutetaan ennen rikosasioita AIPAssa. Vaiheistuksen muutoksella pyritään hallitsemaan VITJAn aikataulun epävarmuudesta AIPAlle aiheutuvaa riskiä.

AIPAn ensimmäisessä vaiheessa toteutetaan käräjäoikeuksien pakkokeinot, joissa tavoite käyttöönotolle on syksy 2015. Pakkokeinojen toiminnallisuutta varten rakennetaan liittymät poliisiin nykyisiin Patja- ja Salpa -tietojärjestelmiin. Seuraavaksi AIPAssa toteutetaan syyttäjänvirastojen summaaristen sakkoasioiden käsittely. Tämä toiminnallisuus perustuu uuteen sakon ja rikesakon määräämisestä annettuun lakiin. Myös summaaristen sakkoasioiden käsittely toteutetaan poliisin puolella ensin nykyiseen Patja-järjestelmään. Tältä osin tarvittavat muutokset Patja-järjestelmään ja AIPA: toteutus on aikataulutettu valmistumaan vuoden 2015 loppuun mennessä. Tavoitteena on, että laki sakon ja rikesakon määräämisestä (754/2010) voidaan saattaa voimaan vuoden 2016 keväällä.

AIPAn seuraavassa vaiheessa toteutetaan VITJA-järjestelmästä riippumattomat yleisten tuomioistuinten riita- ja hakemusasiat. VITJAn aikataulusta riippuvaisten rikosasioiden toteutus käynnistetään AIPAssa vasta tämän jälkeen. Määrittelytyötä kuitenkin tehdään hankkeiden välisenä yhteistyönä ennen toteutukseen siirtymistä. Hankkeiden yhteisesti laatiman uuden aikataulun mukaan rikosasioiden käyttöönotto molemmissa järjestelmissä tapahtuu tavoitteen mukaan v. 2018. Uusi aikataulu ei edellytä erityisiä siirtymäkauden järjestelyjä rikosasioiden käsittelyyn, vaan toiminnot voidaan toteuttaa suoraan AIPA- ja VITJA-järjestelmiin.

Uusi esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädäntö on saatettu voimaan. Uusien lakien vaatimat muutokset on toteutettu nykyisiin tietojärjestelmiin poliisin Patjaan ja Salpaan, syyttäjän Sakariin ja yleisten tuomioistuinten Sakariin.

EK 12/2014 vp, K 16/2014 vp —TrVM 7/2014 vp

EK 10/2012 vp — TRO 4/2012 vp — M 3/2012 vp — TrVM 2/2012 vp

Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmät ja rahoitus

1. Valtionavustuslain säännösten soveltaminen käytännössä

Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa huomioon mietinnössä valtionavustusten käytössä, kohdentamisessa ja valvonnassa esiin tulleet ongelmat ja huolehtii siitä, että alan toimijoiden osaamista ja koulutusta parannetaan niin, että jatkossa asianomaiset säännökset tunnetaan ja niitä myös noudatetaan ja valvotaan. Hallituksen tulee lisäksi selvittää, miten valtionavustuslain 15 ja 36 §:n säännöksiä on käytännössä sovellettu ja onko esimerkiksi kilpailuvaikutuksia arvioitu.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö ovat yhdessä todenneet seuraavaa:

Valtiovarainministeriön julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekninen toiminto ei ole vuonna 2014 myöntänyt valtionavustuksia tietojärjestelmähankintoihin. Valtiovarainministeriön julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekninen toiminto on myöntänyt harkinnanvaraisia valtionavustuksia momentilta 28.90.20 (Valtio ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet, siirtomääräraha 3 v) selvitys-, suunnittelu-, määritys- sekä mallinnus- ja kuvaustöihin. Vuonna 2014 uusia valtionavustuksia myönnettiin kunnille 21 kappaletta 1 121 675,28 eurolla. Kunta- ja palvelurakennemuutoksen ICT-tukeen avustuksia myönnettiin vuonna 2014 yhteensä 16 kappaletta 693 173,50 eurolla. Kuntien talous- ja toimintatietojen, tilastoinnin ja tietohuollon kehittämisohjelmaan liittyviä uusia valtionavustuksia myönnettiin vuonna 2014 viisi kappaletta 428 501,78 eurolla. Lisäksi vuonna 2014 on tehty valtionavustusten muutospäätöksiä liittyen aiemmin myönnettyihin valtionavustuksiin. Valtioavustusten myöntöpäätöksissä on pyritty huomioimaan tarkastusvaliokunnan kannanotot ja valtionavustuspäätöksissä edellytetään valtionavustuksen saajan noudattavan kaikissa hankinnoissaan julkisista hankinnoista annettua lakia (348/2007). Avustettavan hankkeen luonteesta riippuen avustuksen saajan on pitänyt sitoutua hyödyntämään avustuksen kohteena olevassa hankkeessa julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurityön tuloksia sekä sitouduttava noudattamaan ratkaisujen toteutuksessa julkisen hallinnon arkkitehtuurityön linjauksia ja -periaatteita. Muiden valtionapuviranomaisten myöntämien valtionavustusten käyttöä tietojärjestelmähankkeisiin ei julkisen hallinnon tieto- ja viestintäteknisessä toiminnossa erikseen seurata.

Valtiovarainministeriö on marraskuussa 2014 asettanut työryhmän selvittämään valtionavustuksiin liittyviä eri hallinnonalojen käytäntöjä ja erityislainsäädännön suhdetta yleiseen valtionavustuslakiin (688/2001) sekä tekemään tarvittavat ehdotukset valtionavustusten myöntämiseen, hallintoon ja valvontaan liittyvien menettelyjen yhtenäistämiseksi ja valtionaputoiminnan tehostamiseksi. Työryhmän tulee myös arvioida valtionavustusten vaikuttavuutta ja tehdä tarvittaessa ehdotuksia valtionavustuslainsäädännön tarkistamiseksi ja yhtenäistämiseksi. Työryhmän ehdotusten määräaika on toistaiseksi maaliskuun 2015 lopussa.

2. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmät ja rahoitus

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ja käyttää pikaisesti tietohallintolain mahdollisuutta asetuksin säätää muun muassa avoimista rajapinnoista. Samanaikaisesti kun päätetään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteista ja järjestämisvastuusta, tulee linjata tietohallintorakenteen vaatimat toimivalta- ja vastuusuhteet tavalla, joka ei jätä epäselvyyttä siitä, millä toimijalla on viimekätinen vastuu asiassa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on yhdessä valtiovarainministeriön kanssa todennut seuraavaa:

Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien yhteentoimivuuden ja avoimien rajapintojen käytön varmistaminen on säädetty lain tasolla (laki sähköisestä lääkemääräyksestä 61/2007, laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä 159/2007). Terveys- ja hyvinvoinnin laitos voi antaa tarkempia määräyksiä potilastietojärjestelmien ja potilasasiakirjojen tietorakenteista ja tietojen luokittelusta. Näitä yhteentoimivuuden ja avoimuuden periaatteita toteutetaan käytännössä

terveydenhuollon kansallisessa sähköisen tiedonhallinnan (Kanta) ja sosiaalihuollon sähköisen tiedonhallinnan hankkeessa (Kansa). Muutokset on toteutettu sähköisen lääkemääräyksen ja potilastiedon sähköisen arkiston käyttöönoton yhteydessä myös potilastietojärjestelmiin. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa terveydenhuollon valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista asetetaan aikataulut sähköiseen potilastiedon arkistoon talletettaville potilasasiakirjoille, joiden sisältö- ja rakennemäärittelyt sekä rajapinnat ovat avoimia ja julkisesti saatavilla www.kanta.fi.

Lakiin sähköisistä potilasasiakirjoista on vuonna 2014 lisätty pykälät tietojärjestelmien olennaisista vaatimuksista ja näiden todentamisesta. Nämä muutokset liittyvät sekä standardoitujen avoimien rajapintojen ja teknisen yhteentoimivuuden varmistamiseen, yhtenäisten toimintamallien käyttöön terveydenhuollossa että tietoturvan ja tietosuojan varmistamiseen (§ 19 a-g, tietojärjestelmien olennaiset vaatimukset ja niiden osoittaminen). Muutokset ovat tulleet voimaan vuoden 2014 alusta. Lain perusteella on tällä hetkellä käytössä kolmiosainen sertifiointikäytäntö, joka sisältää toiminnallisen katselmoinnin, Kelan toteuttaman yhteistestauksen ja viestintäviraston valtuuttaman tahon tekemän tietoturva-auditoinnin.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa toimialansa tietohallinnon strategisesta ohjauksesta. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedon sähköisen käsittelyn ja siihen liittyvän tietohallinnon yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta sekä päätöksenteko merkittävien tietohallintohankkeiden kokonaisrahoituksesta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Väestörekisterikeskuksen hoitaman varmennepalvelun yleinen ohjaus ja valvonta kuuluvat kuitenkin sosiaali- ja terveysministeriölle ja valtiovarainministeriölle yhteisesti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedon sähköisen käsittelyn, siihen liittyvän tietohallinnon, 14 §:ssä tarkoitettujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen ja yhteisten hallinnonalakohtaisten tietovarantojen käytön ja toteuttamisen suunnittelusta, ohjauksesta ja seurannasta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallintorakenne on todettu hallituksen esityksessä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislainsiksi. Esityksen mukaan sosiaali- ja terveysalueen tulisi vastata sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan sekä asiakas- ja potilastietojen käsittelyn yhteensovittamisesta. Sosiaali- ja terveysalueen tulee vastata siitä, että alueen kunnat ja kuntayhtymät sopivat yhdessä kokonaisarkkitehtuurin tavoitetilasta ja sen toteutuksesta hyödyntäen alueiden välistä yhteistyötä, kuten yhteishankintoja ja keskitettyä ylläpitoa. Yhteensovituksessa tulee ottaa huomioon myös lain 59 §:n säännös rekisterinpidosta sekä julkisen tietohallinnon ohjauksesta annettu laki (634/2011). Kokonaisarkkitehtuurissa on otettava huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (159/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaiset valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut. Sosiaali- ja terveysalueiden tiedonhallinnan kokonaisarkkitehtuuri tulisi sovittaa yhteen kansallisten toimijoiden vastuulla olevan arkkitehtuurin kanssa erityisesti tietohallintolain 4 ja 8 §:ssä tarkoitetuissa asioissa.

EK 18/2012 vp — K 10/2012 vp — K 14/2012 vp — TrVM 4/2012 vp

1.Arvioidusta verovajeesta, verojäämien määrästä ja muutoksista raportointinen

Eduskunta edellyttää, että hallitus raportoi arvioidusta verovajeesta ja verojäämien määrästä, muutoksista ja muutoksiin keskeisesti vaikutta-

vista tekijöistä ja verovajeen ja verojäämien pienentämiseen käytettyjen toimien vaikuttavuudesta vuosittain valtion tilinpäätöskertomuksessa ja ensimmäisen kerran vuodelta 2013 annettavassa tilinpäätöskertomuksessa valtion talouden tilaan ja verotuloihin vaikuttavien tekijöiden yhteydessä.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Verovajeella tarkoitetaan lainmukaisen verokertymän ja toteutuneen verokertymän erotusta. Verovaje aiheutuu mm. asiakkaiden maksukyvyttömyydestä, osaamattomuudesta, tahattomista virheistä sekä tahallisuudesta eli harmaasta taloudesta. Verovaje jaetaan kahteen erään, verojäämiin sekä ilmoitusvirheisiin ja -laiminlyönnteihin. Verojäämät syntyvät, kun verovelvollinen ei pysty maksamaan ilmoittamia veroja tai Tullin ja Verohallinnon valvonta- ja perintätoimien perusteella määrättyjä veroja.

Yleisesti voidaan todeta, että suurimmat haasteet verovajeen laskennassa ovat siinä, että laskentaan tarvittavat aineistot puuttuvat tai ovat niukat. Joidenkin verolajien kohdalla voidaan käyttää kansantalouden tilinpidon tietoja, kun taas toisissa verolajeissa menetelmät perustuvat verotarkastuksiin ja satunnaisotantaan, joiden kustannukset ovat korkeat, jos ne tehdään tilastollisesti edustavan otoksen pohjalta.

Verohallinto julkaisi työryhmän loppuraportin - Verovajeen arviointimenetelmien kehittäminen - 21.3.2014. Raportti sisältää myös Tullin keräämien verojen verovaje-arvioinnin. Tullissa ja Verohallinnossa verovajeiden arviointityötä jatketaan.

Tullin keräämien verojen verovajeen määrä on pystytty arvioimaan valitulla laskentamenetelmällä ja -oletuksilla. Tulli julkaisee vuodesta 2014 lähtien säännöllisesti arvionsa vuosittaisen verovajeen suuruudesta. Tämän raportin pääkohdat tullaan vuosittain raportoimaan myös hallituksen vuosikertomuksessa. Vuodelta 2012 Tullin toiminnan osalta verovajeen suuruudeksi arvioitiin 330 – 400 miljoonaa euroa kaikista Tullin kantamien verojen yhteismäärästä, joka oli 10,6 mrd. euroa.

Suomen Verohallinto on ollut mukana vuoden verran IMF:n Revenue Administration Gap Analysis Programissa. IMF tukee ohjelmassa mukana olevia maita ALV-vajeen laskemisessa. Yhteistyössä tehdään arvio arvonlisäverotuksen verovajeesta vuosilta 2008 – 2012. Raportti valmistuu vuonna 2015. Muista verolajeista arviointia ei ole vielä pystytty tekemään, mutta selvitystyö laajenee ALV:n verovajeselvityksen jälkeen muihin verolajeihin. Hallituksen vuosikertomuksessa raportoidaan myös Verohallinnon selvityksistä ja verovajetyön edistymisestä.

Verovaje ja verojäämät raportoidaan eduskunnalle vuosittain hallituksen vuosikertomuksessa vuoden 2014 kertomuksesta lähtien niiltä osin, kun arvioita pystytään ja on ehditty tekemään.

2. Valtion toimitilapalvelujen toteutus

Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii siitä, että valtion toimitilapalvelujen toteutuksessa otetaan aiempaa paremmin huomioon virastojen ja laitosten toimitilatarpeet ja erityisesti toimitilojen muutostarpeet ja että tyhjäksi jääneisiin toimitiloihin hankitaan mahdollisimman pian uudet käyttäjät.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Valtioneuvosto on 18.12.2014 hyväksynyt periaatepäätöksen valtion toimitilastrategiaksi. Uuden toimitilastrategian tavoitteena on, että tilat tukevat tuloksellista toimintaa. Tilojen kehittämisellä edistetään parempia työsuorituksia ja parannetaan kustannustehokkuutta. Tilaratkaisuissa varmistetaan tilojen terveellisyys ja turvallisuus sekä valtion kokonaisuus ja yhteiskuntavastuullisuus. Toimistotiloissa suositetaan monitilaympäristöä, jossa on tiloja sekä tiimityölle että keskittymistä vaativalle työlle. Työtapoja kehitetään edelleen huomioiden etätyö ja monipaikkainen työ. Käyttösidonnaisia tiloja (esimerkiksi varuskunnat, vankilat, laboratoriot) kehitetään tukemaan entistä paremmin viranomaisten ydintehtäviä kustannustehokkuus ja muut toiminnan tavoitteet huomioiden. Uuden strategian linjaukset perustuvat valtion toimitilastrategiatyöryhmän päivytyöryhmän 14.1.2014 jättämään esitykseen (VM 2/2014).

Valtiovarainministeriö asetti 25.6.2014 työryhmän pohtimaan valtion vuokrajärjestelmän laajempaa kehittämistä ja Senaatti-kiinteistöjen roolia. Työryhmä jätti ehdotuksensa uudistuksista 5.12.2014 (VM 29/2014). Työryhmä ehdotti mm.:

Valtion tilojen hankinta ja hallinta keskitettäisiin yhdelle hankintayksikölle (Senaatti-kiinteistöt). Valtion omien tilojen käyttö säädettäisiin ensisijaiseksi. Markkinoiden tilatarjontaa hyödynnetään silloin kun valtiolla jo oleva tila ei sovellu tarkoitukseen. Virastoille ja laitoksille säädetään tilatietojen toimittamista koskeva velvoite.

Vuokrasopimusten joustavuutta lisättäisiin helpottamalla virastojen ja laitosten irtautumista tarpeettomista valtion omistamista tiloista. Senaatti-kiinteistöt voi tehokkaammin tarjota ratkaisuja eri virastojen tilatarpeisiin ja myydä valtiolle tarpeetonta tilaa. Vuokrasopimuksen irtisanomisen jälkeen tila jää kokonaisuudessaan Senaatti-kiinteistöjen vastuulle.

Ehdotukset helpottavat merkittävästi virastojen ja laitosten mahdollisuutta luopua tarpeettomaksi käyneistä tiloista ja niihin liittyvistä kustannuksista. Tämä lisää vuokrajärjestelmän joustavuutta valtionhallinnon muutostilanteissa.

Hallitus käsitteli ja puolsi työryhmän ehdotuksia talouspoliittisen ministerivaliokunnan käsittelyssä 5.12.2014. Työryhmän loppuraportti on tämän jälkeen ollut lausunnoilla hallinnossa. Ehdotuksen toimeenpanemiseksi on tarkoitus uudistaa valtioneuvoston asetus valtion kiinteistövarallisuuden hankinnasta, hallinnasta ja hoidosta.

EK 5/2013 – M 5/2013 - TrVM 1/2013 – TRO 1/2011 vp

1. Rakentamisen ohjauksen ja neuvonnan uudistaminen kosteuden hallitsemiseksi

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rakentamisen ohjauksen ja neuvonnan uudistamiseksi, koska nykyinen ohjausjärjestelmä ei toimi. Tässä yhteydessä tulee saada aikaiseksi toimiva rakennusten elinkaaren aikainen ja rakentamisen kosteudenhallintaa koskeva keskitetty valtion ohjaus- ja neuvontajärjestelmä. Nykyisistä viranomaisista tehtävän hoitoon soveltuisivat esimerkiksi ARA tai yksi ELY-keskuksista.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Ympäristöministeriö valmistelee ylikunnallisen rakennusvalvonnan toteuttamista. Rakennusvalvonnan teknisen tarkastuksen tehtäviä sekä ohjaus- ja neuvontatehtäviä voidaan tässä yhteydessä täsmentää rakentamisen laadun kannalta.

Rakennusvalvonnan toiminnan kehittämistä nykyisten tehtävien puitteissa on selvitetty ympäristöministeriön ja Oulun kaupungin rakennusvalvonnan yhteisessä kehittämishankkeessa. Vuoden 2015 marraskuussa valmistuvassa hankkeessa on tavoitteena luoda rakennusvalvonnalle monistettavat menettelytavat rakennusaikaisen kosteudenhallinnan varmistamiseksi ohjauksen ja neuvonnan keinoin.

Kesällä 2015 valmistuu Motiva Oy:n toteuttama esiselvitys keskitetyn rakennuksen elinkaaren aikaisen kosteudenhallinnan ohjaus- ja neuvontajärjestelmästä. Esiselvitys koskee olemassa olevia rakennuksia, elinkaaren aikaista kosteudenhallintaa, ennakoivaa huoltoa ja ylläpitoa. Se sijoittuu siis siihen osaan rakennuksen elinkaarta, joka ei ole rakennusvalvonnan ohjauksen ja neuvonnan piirissä.

Esiselvityksessä selvitetään, mitä vaihtoehtoja on eduskunnan kirjelmässä esitetyn keskitetyn valtion ohjaus- ja neuvontajärjestelmän toteuttamiseen. Siinä on tarkoitus esittää sekä vaihtoehdot ohjaus- ja neuvontajärjestelmän toteuttajaksi että ohjauksen ja neuvonnan sisällöksi ja antotavaksi. Esiselvityksessä esitetään suositus toteuttamistavasta ja tarvittavista jatkotoimista sekä arvio toiminnan kehittämiseen, käynnistämiseen ja vuotuisen toteuttamiseen tarvittavista resursseista. Esiselvityksen valmistuttua arvioidaan esitetyn ja muiden vaihtoehtojen toteutusmahdollisuudet ja käynnistetään tarvittavat jatkotoimenpiteet.

2. Rakennusterveyden koulutuksen kehittämissuunnitelma

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee vuoden 2013 loppuun mennessä valtakunnallisen rakennusterveyden koulutuksen kehittämissuunnitelman. Suunnitelmasta tulee käydä aikatauluineen ilmi, mikä on opetuksen taso ja määrä eri puolilla maata ja miten koulutuksen suunnitelmallisuutta ja koordinoitua parannetaan. Suunnitelmaan tulee sisällyttää myös konkreettiset ehdotukset siitä, miten lisä- ja täydennyskoulutuksen edellytyksiä parannetaan ja miten homevaurioiden korjausprosessissa mukana olevien pätevyymistä kehitetään.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö on todennut seuraavaa:

Eduskunnan edellyttämän valtakunnallisen rakennusterveyden koulutuksen kehittämissuunnitelman laadinta on laaja kokonaisuus ja valmistelu jatkuu vuoden 2015 loppuun.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt Tampereen ammattikorkeakoululle rakennusterveyttä tukevan ja rakennusarkkitehtikoulutuksen suunnitelman laatimiseen rahoitusta yhteistyössä alan koulutusta antavien yksiköiden kanssa. Ministeriö on pyytänyt raportoimaan rahan käytöstä 31.3.2016 mennessä.

Ammattikorkeakoulujen rakennusterveyteen liittyvää koulutusta ja niiden opetussuunnitelmia on selvitetty. Opetuksen käytännön sisältöjen auditointia on pilotoitu

lokakuun 2014 alusta lähtien. Auditoinnit valmistuvat lukuvuoden 2014 – 2015 aikana.

Rakentamisen ylemmän AMK-tutkinnon valtakunnallisen kehittämisverkoston yhtenä kehittämiskohteena on kosteus- ja homevauriokorjaamiseen liittyvä opintokokonaisuus, jota on järjestetty verkko-opetuksena. Lisäksi suunnitteilla on 5 opintopisteen opintojakso rakennusterveydestä ylempään AMK-tutkintoon.

Ammattikorkeakoulujen rakennusarkkitehtikoulutukselle on muodostettu yhteinen valtakunnallinen kompetenssimatriisi, jonka pohjalta ammattikorkeakoulut tekevät omat opetussuunnitelmansa. Opintojen sisältösuunnittelu on loppusuoralla kaikissa rakennusarkkitehtikoulutusta antavissa ammattikorkeakouluissa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Rakennusterveyden koulutuksen kehittämissuunnitelmaa on laadittu vuodesta 2011 lähtien Kosteus- ja homevaurioiden verkostoyhteistyönä. Yksi Kosteus- ja homevaurioiden laajimmista hankkeista on ollut rakennusterveyteen ja kosteusvaurioiden ja muiden sisäilmaongelmien kuntotutkimukseen ja korjaamiseen liittyvän koulutuksen ja pätevytyksen synkronointihanke. Hankkeessa on laadittu koulutus- ja pätevytyssuunnitelma kosteus- ja homevaurioiden korjausprosessiin osallistuville rakennusten kuntotutkijoille, korjaussuunnittelijoille, työnjohtajille ja valvojille sekä terveydensuojelusektoria palveleville rakennusterveysasiantuntijoille. Sosiaali- ja terveysministeriö on osallistunut tähän hankkeeseen osana Kosteus- ja homevaurioiden - verkostoa sekä soveltanut kyseisen hankkeen tuloksia valmistellessaan säädöksiä terveydensuojeluviranomaisten apuna toimivien ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksiksi, jotta pätevyysvaatimukset olisivat yhdenmukaisia muun rakennusalan kanssa.

Kosteus- ja homevauriokorjaamisessa on käynnistynyt jatkohanke, jonka tehtävänä on suunnitella ja synkronoida rakennusalan asiantuntijoiden lisäkoulutusta eri puolilla Suomea. Lisäksi hankkeen tavoitteena on saada aikaan mahdollisimman edullinen toteuttamis- ja rahoittamismuoto eri toimijoiden tutkinto- ja lisäkoulutuksille, jotta kosteus- ja homevauriokorjausalalle saadaan riittävästi rakennusterveyttä ja kosteusvauriokorjaamista osaavia toimijoita seuraavien 5–10 vuoden aikana. Sosiaali- ja terveysministeriö on osallistunut kyseiseen hankkeeseen. Koulutuksen synkronoinnissa huomioidaan myös sosiaali- ja terveysministeriön valmistelemat pätevyysvaatimukset.

Samaan aikaan on käynnistynyt opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksessa rakennusalan asiantuntijoiden tutkinnon sisällä tapahtuvan rakennusterveysalan opetuksen kehittäminen. Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt Tampereen ammattikorkeakoululle rakennusterveyttä tukevan ja rakennusarkkitehtikoulutuksen suunnitelman laatimiseen rahoitusta yhteistyössä alan koulutusta antavien yksiköiden kanssa. Suunnitelma on valmisteilla ja valmistelu jatkuu vuoden 2015 loppuun. Hankkeessa on selvitetty ammattikorkeakoulujen rakennusterveyteen liittyvää koulutusta ja niiden opetussuunnitelmia. Opetuksen käytännön sisältöjen auditointia on pilotoitu lokakuun 2014 alusta lähtien. Auditoinnit valmistuvat lukuvuoden 2014–2015 aikana. Hankkeen ohjausryhmä on ollut kuultavana ja antanut lausuntoja mm. rakennusterveyteen liittyvistä pätevyysvaatimuksista.

Rakentamisen ylemmän AMK-tutkinnon valtakunnallisen kehittämisverkoston yhtenä kehittämiskohteena on kosteus- ja homevauriokorjaamiseen liittyvä opintokokonai-

suus, jota on järjestetty verkko-opetuksena. Lisäksi suunnitteilla on 5 opintopisteen opintojakso rakennusterveydestä ylempään AMK-tutkintoon.

Ammattikorkeakoulujen rakennusarkkitehtikoulutukselle on muodostettu yhteinen valtakunnallinen kompetenssimatriisi, jonka pohjalta ammattikorkeakoulut tekevät omat opetussuunnitelmansa. Opintojen sisältösuunnittelu on loppusuoralla kaikissa rakennusarkkitehtikoulutusta antavissa ammattikorkeakouluissa.

Ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaisesti työssä oppiminen on osa ammatillista koulutusta. Rakennusten kosteus- ja homevauriot ja niiden korjaaminen ammatillisessa koulutuksessa on otettu huomioon seuraavasti:

Ammatillisen koulutuksen rakennusalan, kiinteistöpalvelualan ja talotekniikka-alan perustutkintojen perusteet on uudistettu ja ne sisältävät korjausrakentamisen osaamistarpeet.

Talonrakennusalan ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin on tehty tutkinnon osia kosteus- ja homevauriokorjaamisesta. Lisäksi työn alla olevassa rakennustuotannon ammattitutkinnossa huomioidaan mahdolliset kosteusvauriokorjaamisen työnjohtajille esitettävät kelpoisuusvaatimukset.

Opetushallitus on tehnyt Tampereen yliopiston kanssa sopimuksen rakennusfysiikan oppikirjan tekemisestä työntekijätasolle. Rakennusfysiikan tietämyksen puutteet on katsottu olevan suuri puute.

Koulutustoimikuntajärjestelmän ohjausryhmä on antanut talotekniikka- ja rakentamisalan koulutustoimikunnalle tehtäväksi seurata korjausrakentamisen strategian toimeenpanosuunnitelman toteutumista.

Kosteus- ja homevaurioiden korjaamisessa tarvittava osaaminen on määritelty yhdeksi valtion rahoittaman opetustoimen henkilöstön täydennyskoulutuksessa huomioitavaksi painopistealueeksi. Opetushallitus on myöntänyt opetustoimen henkilöstökoulutukseen valtion erityisavustusta kolmelle kosteus- ja homevauriokorjauskoulutusta järjestävälle taholle (Rateko, Sykli ja HAMK). Toisen asteen opettajien täydennyskoulutukset on aloitettu syksyllä 2014 ja ne jatkuvat vuonna 2015.

Aluehallintovirastot ovat järjestäneet alueellisia informaatiotilaisuuksia oppilaitosten kosteusvaurioiden korjaushankkeista. Lyhytkestoista täydennyskoulutusta on järjestetty kosteus- ja homevaurioiden korjaamisessa tarvittavan tietoisuuden lisäämiseksi opetushallinnon edustajille ja keskeisille sidosryhmille.

Kesällä 2014 valmistui suunnitelma valtakunnallisesti yhtenäisistä informaatiotilaisuuksista, jotka on suunniteltu yhteistyössä mm. opetusministeriön, Opetushallituksen, aluehallintovirastojen, ympäristöministeriön ja Työterveyslaitoksen asiantuntijoiden kanssa. Tilaisuuksia toteutettiin vuonna 2014 ja ne jatkuvat edelleen.

3. Rakennusten terveellisyys ja rakennusalan pätevyysvaatimukset

Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa jo nyt käynnissä olevissa maankäyttö- ja rakennuslain sekä rakentamismääräyskokoelman muutosten valmistelussa rakennusten terveellisyyden paremmin huomioon. Valmisteluun tulee sisältyä myös selkeät rakennusalan pätevyysvaatimukset, joiden avulla parannetaan alan osaamista ja lisätään pätevien

asiantuntijoiden määrää. Pätevyysvaatimusten tulee olla myös yhdenmukaisia terveydensuojelua ja työsuojelua koskevien säädösten kanssa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Terveydensuojelulakiin on valmistumassa muutos, jossa terveydensuojeluviranomaisten apuna käytettävien ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyyden arviointi siirrettäisiin kunnilta valtakunnalliseksi henkilösertifioinniksi. Sertifioinnin lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään kyseisten asiantuntijoiden koulutuksen osaamistavoitteista ja edellytettävästä työkokemuksesta.

Osaamistavoitteet sisältäisivät opetuskokonaisuuksia rakennusfysiikasta, kuntotutkimusmenetelmistä, juridiikasta, rakennetekniikasta, rakennustuotannosta, ilmanvaihto- ja ilmastointitekniikasta, sisäympäristön epäpuhtauksista ja olosuhteista, tutkimusmenetelmistä ja terveysvaikutuksista. Kyseiset osaamistavoitteet vastaavat käytännössä nykyistä rakennusterveysasiantuntijakoulutusta. Osana rakennusterveyden koulutuksen kehittämistä jatkossa on pyrkimyksenä se, että opintokokonaisuuksia voisi suorittaa eri puolilla Suomea perusopinnoissa tai moduloituna täydennyskoulutuksena.

Lainmuutoksen voimaantuloajankohta oli 1.3.2015. Asiaan liittyvä asetus on ministeriössä valmisteltavana ja se pyritään saamaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen. Terveydensuojelulain mukaiset pätevyysvaatimukset on valmisteltu yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa siten, että terveydensuojelulakiin valmisteltavat pätevyysvaatimukset ovat maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten pätevyysvaatimusten kanssa yhteensopivat. Pätevyysvaatimukset on valmisteltu Kosteus- ja homealkoissa tehdyn hankkeen suositusten mukaisesti.

Työsuojelulainsäädäntöön valmistellaan viittausta kyseisiin terveydensuojelulain mukaisiin ulkopuolisiin asiantuntijoihin, jolloin työsuojeluvallannon tukena voitaisiin käyttää asiantuntijoita terveydensuojelun kanssa yhdenmukaisesti. Tämän lainmuutoksen taustaselvitystyö ja siihen liittyvät kolmikantakeskustelut ovat käynnissä.

Terveydensuojelulain pätevyysvaatimukset koskevat varsinaisesti ulkopuolisia asiantuntijoita, eli konsultteja. Sosiaali- ja terveysministeriö on pitänyt kuitenkin tärkeänä, että myös kaikilla ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilla olisi ainakin yksi terveydensuojeluviranomaisen palveluksessa oleva viranhaltija, jolla olisi sama pätevyys kuin ulkopuolisilta asiantuntijoilta edellytetään. Kyseinen pätevyys parantaisi viranomaisvalvonnan laatua. Tämän tavoitteen tueksi sosiaali- ja terveysministeriö on tukenut terveydensuojeluviranhaltijoiden kouluttautumista rakennusterveysasiantuntijoiksi 30 %:lla koulutuksen kustannuksista tarkastajaa kohden.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain muutokseen (958/2013) liittyvät rakennusmääräyskoelman kosteutta (RakMK C2) ja vesi- ja viemärlaitteistoja (RakMK D1) koskevien osien muutokset ovat vireillä. Tässä yhteydessä päivitetään määräyskokoelman osat säädöstasoltaan ja sisällöltään sekä selvitetään tuotehyväksyntää ja standardisointia koskevat säätelytarpeet, joten uusimistyö on perusteellinen. Määräyskokoelman osan C2 korvaava asetus rakennusten kosteusteknisestä turvallisuudesta valmistuu

vuonna 2015. Siihen sisällytetään rakennustyömaan sääsuojausta ja olosuhteiden hallintaa koskevat säännökset. Valmistelun lähtökohtana on vakiinnuttaa sääsuojaus ja olosuhteiden hallinta osaksi rakennustöiden tavanomaisia tehtäviä. Osan D1 korvaava asetus kiinteistöjen vesi- ja viemärlaitteistoista valmistunee myös vuonna 2015.

Maankäyttö- ja rakennuslain muutos (41/2014) tuli voimaan 1.9.2014 ja se liittyy keskeisesti kohtaan 3. Lakimuutoksen yhteydessä on huolehdittu, että korjausrakentamisen erityispiirteiden huomioon ottaminen tapahtuu läpi suunnittelu-, rakentamis- ja valvontaprosessin. Näitä erityispiirteitä painotetaan monissa kohdin, jotta eri syistä tehtävien korjaus- ja muutostöiden suunnittelussa, toteutuksessa ja valvonnassa tarvittava erityisosaaminen ja erityistoimenpiteet tulevat huomioon otetuiksi. Lainmuutokseen sisältyy myös selkeät tehtävien vaativuusluokkiin perustuvat pätevyysvaatimukset pääsuunnittelijalle, rakennussuunnittelijalle, erityissuunnittelijalle, vastaavalle työnjohtajalle ja erityisalojen työnjohtajille.

Näiden toimijoiden tehtävien vaativuusluokitusta koskeva asetus rakentamisen suunnittelutehtävien vaativuusluokkien määräytymisestä on valmistelussa. Suunnittelutehtävien vaativuusluokitukseen lisätään erityissuunnittelijana toimivan kosteusvaurion korjaussuunnittelijan suunnittelutehtävä. Se osaltaan tuo esille kosteus- ja homekorjausten suunnittelussa edellytettävää erityisosaamista ottaa rakennusten terveellisyysseikat paremmin huomioon. Samoin rakennustyönjohtotehtävien vaativuusluokituksessa otetaan huomioon tämä kohta. Asetuksen valmistelussa tehdään virkamiestasolla yhteistyötä opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa, jotta rakennusalan pätevyysvaatimukset ovat yhdenmukaisia terveydensuojelua ja työsuojelua koskevien säädösten kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriö on osallistunut rakentamismääräyskokoelman muutosten valmisteluun rakennusten terveellisyyden näkökulmasta.

Myös maankäyttö- ja rakennusasetuksen valmisteilla olevalla muutoksella annetaan tarkempia säännöksiä pääsuunnittelijan ja vastaavan työnjohtajan tehtävistä. Asetusmuutoksella on tarkoitus tarkentaa suunnittelun laadusta ja laajuudesta sekä suunnittelun koordinoinnista vastaavalle pääsuunnittelijalle kuuluvia tehtäviä ja tarkentaa vastaavan työnjohtajan tehtäviä.

Korjaus- ja muutostyön erityispiirteistä on tarkoitus sisällyttää nimenomainen säännös omana momenttinaan sekä pääsuunnittelijan että vastaavan työjohtajan tehtäväpykälään. Korjaus- ja muutostöiden määrän kasvun vuoksi ja asian laajakantoisuuden sekä tärkeyden vuoksi asiasta on perusteltua säätää asetuksessa. Korjaus- ja muutostyöt voivat liittyä muun muassa kosteus- ja homevaurioiden korjauksiin ja muihin korjauksiin.

Myös uusi ympäristöministeriön asetus rakentamista koskevista suunnitelmista ja selvityksistä on valmistelussa. Asetus korvaisi nykyisin rakennuksen suunnittelijoista ja suunnitelmista annetun ympäristöministeriön asetuksen (Suomen rakentamismääräyskokoelman osa A2, 2002) viidennessä luvussa olevat lupa-asiakirjoja ja muita suunnitelmia ja selvityksiä koskevat säännökset. Lisäksi asetus korvaisi rakentamisen valvonnasta ja teknisestä tarkastuksesta annetun ympäristöministeriön asetuksen (Suomen rakentamismääräyskokoelman osa A1, 2006) perustamis- ja pohjaolosuhdeselvitystä ja rakennuttajavalvontaa koskevia säännöksiä. Tarkoituksena on selkeyttää rakentamista koskevien suunnitelmien ja selvitysten sisällölle asetettuja vaatimuksia ja luoda tätä kautta edellytykset viranomaistoiminnan yhtenäistymiselle ja toiminnan ennakoitavuudelle. Lisäksi asetuksella täsmennetään korjaus- ja muu-

tostöitä sekä kosteusvaurioiden korjausta koskevien suunnitelmien sisällölle asetettuja vaatimuksia.

Sääntelyyn on valmisteilla joitakin täsmennyksiä ja pieniä lisäyksiä erityisesti korjaus- ja muutostöiden osalta. Asetusehdotuksessa on neljä asiasisällöltään uutta pykälää. Näistä 10 § perustuu maankäyttö- ja rakennuslain 1.9.2014 voimaan tulleeseen 131 § 2 momentin 6 kohtaan, jonka mukaan rakennusvalvontaviranomainen voi edellyttää, että rakennuslupahakemukseen liitetään pätevän henkilön laatima selvitys rakennuksen kunnosta. Asetuksella esitetään säädettäväksi mainitun selvityksen sisällöstä. Muut asiasisällöltään uudet pykälät ovat erityissuunnitelmiin kuuluvien purku- ja suojaussuunnitelman, kosteusvaurion korjaussuunnitelman sekä työmaan sää- ja olosuhdesuojaussuunnitelman ja kosteudenhallintasuunnitelman sisältöä koskevat 14, 15 ja 16 §.

Valmisteltavalla asetuksella arvioidaan olevan vaikutusta paitsi säännösten aiempaa yhtenäisempään soveltamiseen, myös rakentamisen laadun parantumiseen. Asetuksen arvioidaan vaikuttavan myös kosteusvaurioiden korjaamisen ja ennaltaehkäisyn aikaisempaa huolellisempaan huomioon ottamiseen suunnitelmissa ja selvityksissä, mikä luo edellytykset rakennusten terveelliselle käytölle ja pidentää rakennusten käyttöikä.

Mainittujen asetusten ja niihin liittyvien ohjeiden lisäksi ympäristöministeriössä on suunnitteilla ohje kosteusvauriokuntotutkijoiden pätevyys suosituksista. Ohjeiden tavoitteena olisi luoda kuntotutkijan ammatin sääntelyä kevyempi vaihtoehto. Sisällöllisesti se yhteen sovitettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön asumisterveysasetuksen pätevyysvaatimusten kanssa. Ohjeen koulutus- ja kokemusvaatimusten lähtökohtana olisivat Kosteus- ja hometalkoiden ehdotukset.

4. Rakennusten terveellisyden valvonta

Eduskunta edellyttää, että hallitus löytää tosiasialliset keinot rakennusten terveellisyyttä koskevien säädösten ja määräysten noudattamiseksi. Rakentamista on pystyttävä valvomaan nykyistä paremmin ja valvonnan on oltava oikea-aikaista. Tärkeää on parantaa rakennushankkeen vaihekohtaista dokumentointia mietinnössä esitetyllä tavalla ja tarkastusasiakirjamenettelyä, jotta reaaliaikaisesti voidaan todentaa, kuka on rakennushankkeen eri vaiheissa tehnyt, mitä ja miten. Tämän lisäksi tulee rakennuksesta näkyä, esim. kyltissä, mikä taho on toiminut pääsuunnittelijana, pääurakoitsijana ja valvojana.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Kohdassa kolme käsiteltyjen valmistelussa olevien asetusmuutosten tavoitteena on osaltaan edistää rakennusten terveellisyyttä koskevien säädösten ja määräysten noudattamista. Rakennusvalvonnan toiminnan kehittämistä nykyisten tehtävien puitteissa on selvitetty ympäristöministeriön ja Oulun kaupungin rakennusvalvonnan yhteisessä vuonna 2014 käynnistyneessä kehittämishankkeessa.

Vuoden 2015 marraskuussa valmistuvassa hankkeessa on tavoitteena luoda rakennusvalvonnalle monistettavat menettelytavat rakennusaikaisen kosteudenhallinnan varmistamiseksi. Hankkeessa kehitetään kosteudenhallintaa tukemaan selkeät ohjauksen ja yhteistoiminnan mallit kuhunkin vaiheeseen ja osioon. Toimintamallit teh-

dään Oulun rakennusvalvonnan aiemmin käyttämään, ns. kortti-muotoon. Kortteja voidaan käyttää konkreettisina työkaluina rakennusvalvonnan ja osapuolien jokapäiväisessä työssä.

Maankäyttö- ja rakennuslain 1.9.2014 voimaan tulleella muutoksella (41/2014) vahvistettiin rakennushankkeen laadunvalvontaa ja tarkastusasiakirjan asemaa laadunvarmistuksessa. Tarkastusasiakirja tukee osaltaan myös hankkeen vaihekohtaista dokumentointia, kun vaiheiden toteutumista seurataan erillisellä asiakirjalla.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan rakennusvalvontaviranomainen voi rakennusluvassa tai aloituskokouksen perusteella edellyttää rakennushankkeeseen ryhtyvältä erillistä laadunvarmistus selvitystä toimenpiteistä rakentamisen laadun varmistamiseksi (121 a.1 §). Vastaavan työnjohtajan on huolehdittava, että rakennustyön aloittamisesta ilmoitetaan rakennusvalvontaviranomaiselle ja että rakennustyön tarkastusasiakirja pidetään rakennustyömaalla ajan tasalla (122.3 §). Rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että rakennustyömaalla pidetään rakennustyön tarkastusasiakirjaa. Rakennusluvassa tai aloituskokouksessa sovittujen rakennusvaiheiden vastuuhenkilöiden sekä työvaiheita tarkastaneiden on varmennettava tekemänsä tarkastukset rakennustyön tarkastusasiakirjaan. Tarkastusasiakirjaan on merkittävä myös perusteltu huomautus, jos rakennustyö poikkeaa rakentamista koskevista säännöksistä (150 f § 1-3 mom.). Rakennushankkeeseen ryhtyvän on lopputarkastuksen toimittamiseksi ilmoitettava rakennusvalvontaviranomaiselle, että rakennustyön tarkastusasiakirjaan on tehty 150 f §:ssä edellytetyt merkinnät ja tarkastusasiakirjan yhteenveto on toimitettu rakennusvalvontaviranomaiselle (153.2 § 4 kohta).

Vuonna 2012 voimaan tullut harmaan talouden torjuntaan liittyvä tilaajavastuulain muutos edesauttaa myös konkreettista rakennushankkeen vastuutahojen selvittämistä. Kun tiedetään, kuka työmaalla on ollut milloinkin paikalla, on mahdollista saada tarkempaa tietoa töiden tekijästä ja toteuttamisajankohdasta.

Rakennushankkeen pääsuunnittelijan, pääurakoitsijan ja valvojan ilmoittavan kyltin käyttöä selvitetään ympäristöministeriössä. Käyttöönoton jälkeen rakennukseen liitetävän kyltin käyttöön liittyy selvitettäviä asioita muun muassa sen suhteen, vastaavatko tiedot rakennuksen käyttäjien, omistajien ja mahdollisten muiden tahojen tiedontarpeisiin, miten esimerkiksi projekтинjohtourakkana toteutetussa kohteessa ratkaistaan pääsuunnittelija ja -urakoitsija sekä voivatko annettavat tiedot ja niiden perusteella syntyvä käsitys antaa väärän kuvan rakennuksen kunnosta ja siitä vastuullisista.

5. Rakennustyömaiden kosteudenhallinnan parantaminen

Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin rakennustyömaiden kosteudenhallinnan parantamiseksi. Vaativille kohteille tulee nimetä kosteuden ja puhtauden hallinnasta vastaava asiantuntija. Muissa kohteissa vastaavan työnjohtajan vastuuta työmaan kosteudenhallinnasta tulee lisätä. Hallituksen on luotava ohjeistus rakennushankekohtaiselle kosteudenhallintasuunnitelmalle, jonka liittämisestä osaksi rakennushankkeen tarjouspyyntöä muodostuisi luonteva ja vaikiintunut käytäntö.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, muutos 41/2014) 122 §:n 2 momentin mukaan vastaavan työnjohtajan on vastattava rakennustyön kokonaisuudesta ja laadusta sekä huolehdittava, että rakennustyö tehdään myönnetyn luvan, rakentamista koskevien säännösten ja määräysten sekä hyvän rakennustavan mukaisesti. Lain 134 a §:n 1 momentin mukaan rakennusvalvontaviranomainen voi määrätä rakennusluvassa, aloituskokouksessa tai erityisestä syystä rakennustyön aikana laadittavaksi ja toimitettavaksi rakennushankkeen laadun tai laajuuden vuoksi tarpeellisia erityissuunnitelmia. Lainkohtaa koskevista yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 147/2013 vp) todetaan, että tässä tarkoitettuja erityissuunnitelmia voivat olla esimerkiksi työmaan sää- ja olosuhdesuojaussuunnitelma ja kosteudenhallintasuunnitelma.

Kun esimerkiksi rakennusluvassa, aloituskokouksessa tai erityisestä syystä rakennustyön aikana on määrätty laadittavaksi ja toimitettavaksi rakennushankkeen laadun tai laajuuden vuoksi tarpeellinen erityissuunnitelma, on vastaavan työnjohtajan velvollisuus huolehtia, että sen mukaisesti toimitaan. Vastaavalla työnjohtajalla on nykyisten säännösten puitteissa mahdollisuus rakennustyön laadun varmistamiseksi nimetä kosteuden ja puhtauden hallinnasta vastaava asiantuntija.

Asiaa tarkastellaan vielä rakennusten kosteusteknistä turvallisuutta koskevan asetuksen valmistelun yhteydessä. Sitä voitaisiin luonteensa puolesta käsitellä myös alan yleisissä sopimusehdoissa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 131 §:n 2 momentin säännöstä rakennuslupahakemukseen tarvittaessa liitettävistä selvityksistä täsmennetään ympäristöministeriön asetuksella. Valmisteltavana olevaan asetukseen rakentamista koskevista suunnitelmista ja selvityksistä on tarkoitus sisällyttää myös pykälä kosteudenhallintasuunnitelman sisällöstä. Säädöskokonaisuudesta on valmisteilla myös ohje, johon kootaan laki- ja asetuspykälät sekä ohjeita.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö ovat laatineet suunnitelman siitä, miten kuntien omistamien koulujen, päiväkotien sekä sosiaali- ja terveystoimen rakennusten sisäilmaongelmista voitaisiin päästä eroon. Suunnitelma perustuu nykyistä suurempaan valtion tukeen, johon liitettäisiin tiukat korjausrakentamisen laatuun liittyvät ehdot. Asiasta on tarkemmin kohdassa 10.

6. Rakennushankkeiden vahingonaiheuttajien vastuu

Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin rakennushankkeiden vahingonkorvaus- ja rikosoikeudellisen vastuun sekä takuuajojen riittävyyden selvittämiseksi. Uudistuksissa on löydettävä keinot, joissa vastuita nykyistä selvemmin säilytetään niille toimijoille, jotka tosiasiallisesti ovat vahingon aiheuttaneet.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö ja ympäristöministeriö ovat todenneet seuraavaa:

Oikeusministeriössä selvitetään vuosina 2014–2015 rakennushankkeiden vahingonkorvaus- ja rikosoikeudellisen vastuun riittävyyttä oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluvan lainsäädännön osalta. Selvitys kattaa muun muassa maakaaren (540/1995), asuntokauppalain (843/1994) ja kuluttajansuojalain (38/1978) säännökset sekä asiaan vaikuttavan rikosoikeudellisen sääntelyn.

7. Toimintatavat ja menetelmät kosteus- ja homevaurioiden selvittämiseksi

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta toimintatavat ja menetelmät kosteus- ja homevaurioiden selvittämiseksi ovat nykyistä luotettavampia. On käynyt ilmi, että kosteus- ja homevauriokorjaukset ovat usein epäonnistuneet. Vireillä olevan terveydensuojelulain sekä asumisterveysohjeen uudistamisen yhteydessä tulee parantaa terveyshaittojen syiden etsimisessä käytettävien menetelmien laatua ja selkeyttä ohjearvojen käyttöä. Lisäksi kansalaisille on kerrottava, mitä kosteus- ja homeongelmasta ei tutkimustiedonkaan perusteella tiedetä.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut terveydensuojelulain muutosta (HE 76/2014) asumisterveyttä koskevien pykälien osalta ja asumisterveysohje uudistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi, jossa tullaan säätämään asuntojen ja muiden oleskelutilojen fysikaalisista, kemiallisista ja biologisista olosuhteista sekä terveydensuojeluviranomaisten ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista. Lain muutos tulee voimaan 1.3.2015. Asetus on sosiaali- ja terveysministeriössä valmistelussa ja sen voimaantulo pyritään saamaan aikaan lain kanssa tai mahdollisimman pian lain voimaantulon jälkeen.

Lainmuutoksella on tarkoitus parantaa terveydensuojeluviranomaisten mahdollisuuksia edellyttää kiinteistön omistajaa tekemään tai teettämään riskialttiille rakenteille kuntotutkimuksia mahdollisten terveyshaittaa aiheuttavien piilevien vaurioiden selvittämiseksi. Sen lisäksi lainmuutoksessa ja siihen liittyvässä viestinnässä on korostettu terveyshaittojen selvittämisessä rakennuksen kokonaisvaltaista tutkimusotetta ja rakennusten terveyshaittoihin liittyvien vastuukysymysten selkeyttämistä. Lainmuutokseen liittyen säädetään myös ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista, joka myös parantaa ja nopeuttaa terveyshaittojen laadukasta selvittämistä ja poistamista.

Sosiaali- ja terveysministeriön antamaan ns. asumisterveysasetukseen sisällytetään vain sellaisia menetelmiä terveyshaittojen selvittämiseksi, joiden luotettavuus on varmistettu. Uusien menetelmien kehittäminen on toivottavaa, mutta sen osalta edellytetään, että menetelmän luotettavuus ja toistettavuus terveyshaittojen selvittämiseksi on osoitettava asiantuntevan ja riippumattoman sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymän toimijan toimesta. Lisäksi Valvira valmistelee asetukselle soveltamisohjeen, jossa tarkemmin ohjeistetaan asetuksessa säädetyistä asioista, mukaan lukien siitä, mitä tällä hetkellä eri ympäristötekijöistä ja niiden mahdollisista terveysvaikutuksista tiedetään ja mitä ei tiedetä.

Työterveyslaitos valmistelee työpaikoille suunnattua sisäilman valvontaohjetta. Lisäksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos yhdessä Työterveyslaitoksen kanssa selvittää mahdollisuudet yhdenmukaistaa toimenpiderajojen käyttöä asuntojen, muiden oleskelutilojen ja työpaikkojen terveydellisten olosuhteiden valvonnassa. Yhtenäiset menettelytavat on tarkoitus sisällyttää edellä mainittuihin, nyt valmisteltavana olevaan asumisterveysasetukseen ja työsuojelua koskevaan valvontaohjeistukseen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on kehittänyt koululaisille suunnattua oirekyselyä ja sille vertailuaineistoa ja tulkintaohjeita. Hanke on yhä käynnissä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos validoi Mycometer-menetelmää homevaurioiden toteamiseen pinta- ja rakennusmateriaalinäytteistä. Mikäli menetelmä osoittautuu riittävän luotettavaksi, nopeuttaa se mikrobihaitan tunnistamista tutkimuskohteessa. THL validoi myös kvantitatiivista PCR-menetelmää (qPCR) mikrobivaurion toteamisessa niin materiaalinäytteestä kuin ilmanäytteestä. Kosteus- ja homevaurioiden merkityksestä ihmisten terveyteen THL:lla on käynnissä useita hankkeita (mm. HOTES, SISU, SISU-home, HITEA, LUKAS/LUKAS2). Lisäksi Työterveyslaitos selvittää laskeutuneesta huonepölystä tehtävien mikrobianalyyysien luotettavuutta sisäympäristön mikrobihaitan toteamiseen erityisesti toimistoympäristöissä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kerää yhteistyössä Työterveyslaitoksen kanssa olemassa olevan tutkimustiedon biosidi- ja otsonointikäsitteilyistä kosteus- ja homevaurioiden yhteydessä, niiden haitoista ja hyödyistä sekä laatii tiedon perusteella ohjeen biosidien ja otsonoinnin käytöstä kyseisten vaurioiden ja niiden korjaamisen yhteydessä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on käynnistämässä tutkimushanketta, jossa selvitetään ilmanpuhdistajien vaikutusta sisäilmaongelmallisessa rakennuksessa olevien henkilöiden terveydentilaan. Ilmanpuhdistajia ja muita ensiaputoimenpiteitä joudutaan käyttämään sisäilmaongelman havaitsemisen ja korjaamisen tai väistötiloihin siirtymisen välillä, jotta terveysriskiä voidaan pienentää ennen varsinaisia toimenpiteitä. Ilmanpuhdistajien osalta on tärkeää tietää, mikä merkitys niillä on terveysriskin hallinnassa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Ympäristöministeriön kosteus- ja hometalkoisiin varatusta määrärahasta on käynnistetty sosiaali- ja terveysministeriössä useita hankkeita. Yhdessä tuotetaan työpaikoille erityisesti niiden tarpeisiin laadittu ohje sisäympäristön ja sisäilman ongelmien tunnistamiseen ja hallintaan. Erityinen huomio kiinnitetään terveydensuojelun ja työsuojelun rajapintoihin, joihin törmätään mm. kouluissa, päiväkodeissa ja sairaaloissa. Toisessa hankkeessa tuotetaan toimintamalli ympäristöherkän työ- ja toimintakyvyn tukemiseksi. Kolmannessa hankkeessa laaditaan suositus hyvistä käytännöistä kosteus- ja homevaurioista oireilevien lääketieteelliseksi tutkimiseksi.

8. Tiedottaminen kosteus- ja homevaurioituneista rakennuksista ihmisten altistumisajan lyhentämiseksi

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viipymättä toimenpiteisiin mm. antamalla ohjeita ja tiedottamalla hyvistä käytännöistä, jotta ihmisten altistumisaika kosteus- ja homevaurioituneissa rakennuksissa saadaan mahdollisimman lyhyeksi.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Toimenpiteessä esitetyjä asioita voidaan tehostaa yleisen tiedottamisen lisäksi muun muassa viranomaisten antaman ohjauksen, neuvonnan ja viranomaisvalvonnan sekä viranomaisyhteistyön avulla. Sosiaali- ja terveysministeriö on painottanut

kansalaisten ohjauksen ja neuvonnan tärkeyttä viranomaisvalvonnassa ja myös viranomaisten välisen yhteistyön sujuvuuden merkitystä, jotta kansalaiset saavat oikeaa tietoa kosteus- ja homevaurioihin liittyen ja asian selvittämisprosessit etenisivät sujuvasti.

Sisäilmaongelmista aiheutuvat terveyshaitat tulisi tunnistaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta vakavammilta seurauksilta voidaan välttyä. Ihmisten altistumisaikaa kosteus- ja homevaurioituneissa rakennuksissa voidaan lyhentää tehostamalla terveyshaittojen tunnistamista ja selvittämistä. Suuri osa terveyshaittaa aiheuttavista kosteus- ja homevaurioista esiintyy piilevinä rakenteiden sisällä ja näiden vaurioiden tehokas selvittäminen on siksi tärkeää. Osana kosteus- ja hometalkoita on terveydensuojeluviranomaisille laadittu ohje piilevien kosteus- ja homevaurioiden selvittämiseen viranomaisten tekemien asunnontarkastusten yhteydessä. Tämän ohjeistuksen periaatteet on tarkoitettu sisällyttävä myös Valviran laatimiin viranomaisohjeistuksiin.

Kosteus- ja hometalkoiden www-sivujen lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön www-sivuilla on lisätty kosteus- ja homevaurioihin liittyvää tietoa, joissa ohjataan kansalaisia luotettavan tiedon pariin ja välitetään oikeaa tietoa. Myös Terveyden ja hyvinvoinninlaitos on kehittänyt omia www-sivujaan tästä näkökulmasta. Tämän lisäksi Lääkäriseura Duodecim on julkaissut kaikille avoimen opetusmateriaalin kosteus- ja homevaurioiden merkityksestä ihmisten terveyteen. www.oppiporssi.fi "Kosteus- ja homevauriot".

Sosiaali- ja terveysministeriö on painottanut ja tulee jatkossa painottamaan omassa viestinnässään asiantuntijoiden roolia ja pätevyyden merkitystä kosteus- ja homevaurioiden selvittämisessä sekä oikean ja tutkitun tiedon välittämistä ihmisille. Pätevien asiantuntijoiden avulla terveyshaitat saadaan selvitettyä tehokkaasti ja altistus-aika jää mahdollisimman lyhyeksi, kun rakennukset tutkitaan kerralla kunnolla ja tarkoituksenmukaisin menetelmin. Lisäksi oikean ja yhdenmukaisen tiedon välittäminen ihmisille vähentää asiaan liittyvää yli- ja alireagointia sekä ristiriitatilanteita.

Kun terveydensuojelulain muutos astuu kokonaisuudessaan voimaan ja asiantuntijoille määritellään pätevyysvaatimukset, voidaan viestinnässä ja kansalaisten ohjauksessa korostaa pätevien asiantuntijoiden käyttöä nykyistä enemmän. Sen lisäksi, että pätevä asiantuntija tunnistaa terveyshaitat tehokkaasti, osaa asiantuntija perustellusti viestiä myös silloin, jos rakennuksessa ei esiinny terveyshaittaa epäilyistä huolimatta.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Kohdassa esitettyjä asioita voidaan tehostaa yleisen tiedottamisen lisäksi muun muassa viranomaisten antaman ohjauksen, neuvonnan ja viranomaisvalvonnan sekä viranomaisyhteistyön avulla. Sosiaali- ja terveysministeriö on painottanut kansalaisten ohjauksen ja neuvonnan tärkeyttä viranomaisvalvonnassa ja myös viranomaisten välisen yhteistyön sujuvuuden merkitystä, jotta kansalaiset saavat oikeaa tietoa kosteus- ja homevaurioihin liittyen ja asian selvittämisprosessit etenisivät sujuvasti.

Sisäilmaongelmista aiheutuvat terveyshaitat tulisi tunnistaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta vakavammilta seurauksilta voidaan välttyä. Ihmisten altistumisaikaa kosteus- ja homevaurioituneissa rakennuksissa voidaan lyhentää tehostamalla terveyshaittojen tunnistamista ja selvittämistä. Suuri osa terveyshaittaa aiheut-

tavista kosteus- ja homevaurioista esiintyy piilevinä rakenteiden sisällä ja näiden vaurioiden tehokas selvittäminen on siksi tärkeää. Osana Kosteus- ja hometalkoita on terveydensuojeluviranomaisille laadittu ohje piilevien kosteus- ja homevaurioiden selvittämiseen viranomaisten tekemien asunnontarkastusten yhteydessä. Tämän ohjeistuksen periaatteet on tarkoitettu sisällyttää myös Valviran laatimiin viranomaisohjeistuksiin.

Kun ihmiselle tulee vastaan sisäilmaongelma, tilanteen hallitsemiseksi tarvitaan sujuvasti etenevän prosessin lisäksi myös asiaan liittyvää oikeaa tietoa ja oikein esitettyä. Kansalaiset hakevat nykyisin tietoa paljon internetistä, joka sisältää hyvin monen tasoista tietoa, osin väärää ja jopa pelottelevaa. Se voi aiheuttaa hyvinkin pahoa ja lieveilmiöitä. Kosteus- ja hometalkoiden www-sivujen lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön www-sivuille on lisätty kosteus- ja homevaurioihin liittyvää tietoa, joissa ohjataan kansalaisia luotettavan tiedon pariin ja välitetään oikeaa tietoa. Myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on kehittänyt omia www-sivujaan tästä näkökulmasta. Tämän lisäksi Lääkäriseura Duodecim on julkaissut kaikille avoimen opetusmateriaalin kosteus- ja homevaurioiden merkityksestä ihmisten terveyteen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on painottanut ja tulee jatkossa painottamaan omassa viestinnässään asiantuntijoiden roolia ja pätevyyden merkitystä kosteus- ja homevaurioiden selvittämisessä sekä oikean ja tutkitun tiedon välittämistä ihmisille. Pätevien asiantuntijoiden avulla terveyshaitat saadaan selvitettyä tehokkaasti ja altistus-aika jää mahdollisimman lyhyeksi, kun rakennukset tutkitaan kerralla kunnolla ja tarkoituksenmukaisin menetelmin. Lisäksi oikean ja yhdenmukaisen tiedon välittäminen ihmisille vähentää asiaan liittyvää yli- ja alireagointia sekä ristiriitatilanteita.

Kun terveydensuojelulain muutos astuu voimaan ja asiantuntijoille määritellään pätevyysvaatimukset, voidaan viestinnässä ja kansalaisten ohjauksessa korostaa pätevien asiantuntijoiden käyttöä nykyistä enemmän. Tämä myös osaltaan rauhoittaa sekavaa viestintää, kun kansalaiset saavat pätevien asiantuntijoiden ohjeita oman asiansa hoitamisessa. Sen lisäksi, että pätevä asiantuntija tunnistaa terveyshaitat tehokkaasti, osaa asiantuntija myös perustellusti viestiä myös silloin, jos rakennuksessa ei esiinny terveyshaittaa epäilyistä huolimatta.

9. Valtion tuet kunnille tukemaan rakennusten suunnitelmallista ja ennakoivaa kunnossapitoa

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin valtion tukiehtojen muuttamiseksi siten, että ne ohjaavat ja kannustavat kuntia rakennusten suunnitelmalliseen ja ennakoivaan kunnossapitoon sekä rakennusten elinkaaren oikea-aikaisiin korjauksiin. Lisäksi hallituksen tulee selvittää tukiasioiden keskittäminen yhdelle viranomaistaholle.

Eduskunta edellyttää, että hallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin, jotta jatkossa valtion tuella toteutettujen korjaushankkeiden epäonnistuessa ehtojen rikkomisen vuoksi valtionavustus on perittävä takaisin.

Edelleen hallituksen on tiedotettava kunnille eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätöksestä (dnro 2822/4/10) ilmenevä selkeä periaate, että kunnan taloudelliset syyt eivät poista julkisen vallan velvoitetta huolehtia työvoiman suojelusta, väestön terveyden edistämisestä eikä vastuusta huolehtia oppilaiden opiskeluympäristön turvallisuudesta.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Sosiaali- ja terveysministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttivat vuonna 2011 hankkeen, jossa arvioitiin valtionavustusta saaneita korjaushankkeita. Korjaushankkeissa todettiin paljon puutteita. Tukijärjestelmiä kehitettiin valtakunnallisten kosteus- ja hometalkoiden pilottihankkeessa vuonna 2012, jossa kosteus- ja hometalkoiden, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyönä kehitettiin kriteerit vuoden 2012 valtionavustusten myöntämisen perusteeksi. Näiden kriteerien avulla pyrittiin varmistamaan se, että rakennusten nykytila ja kosteusvaurioiden syyt selvitettiin riittävin kuntotutkimuksin ennen korjaustöiden suunnittelun aloittamista. Kriteerien tarkempaa vaikutusta kosteus- ja homevauriokorjausten laatuun arvioitiin uudella seurantahankkeella, jonka rahoittivat opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö ja jonka toteutti Tampereen teknillinen yliopisto. Tutkimus valmistui maaliskuun lopussa 2014. Tutkimuksen perusteella kuntien korjaushankkeiden laatu oli valtionavustuksen ehtojen myötä parantunut aikaisemmasta.

Pilottihankkeen jälkeen sosiaali- ja terveysministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö laativat yhteistyössä ehdot valtionavustuksen myöntämisen edellytyksille ja avustuksen käytölle. Ehdosta säädettiin kahdella valtioneuvoston asetuksella (875/2013) ja (1099/2013). Asetuksissa annettujen ehtojen tarkoituksena on ohjata kuntia, kuntayhtymiä ja koulutuksen järjestäjiä mm. arvioimaan rakennustensa kunto ja selvittämään sisäilmaongelmien ja kosteusvaurioiden syyt huolellisesti ja kokonaisvaltaisesti sekä teettämään sellaiset korjaussuunnitelmat, joiden mukaan kaikki esiin tulleet sisäilmaongelmat ja kosteusvauriot sekä niiden syyt voidaan poistaa. Ehtojen mukaan rakennuttajan tulee myös edellyttää rakennustyöltä riittäviä laadunvarmistus-, kosteudenhallinta- ja pölynhallintatoimenpiteitä sekä korjausten onnistumisen jälki-seurantaa. Valtionavustuslain (688/2001) 20 §:n mukaan valtionavustuksen saajan tulee palauttaa valtionavustus tai sen osa, jos sitä ei voida käyttää päätöksessä edellytetyllä tavalla. Avustuksen käytön riittävällä valvonnalla voidaan varmistaa, että ehtoja rikottaessa avustukset peritään takaisin valtiolle. Näiden ehtojen vaikutusta korjaushankkeiden laatuun seurataan jälleen uudella 2014 käynnistyneellä seuranta-tutkimuksella.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätöksessä (dnro 2822/4/10) ilmenevä selkeä periaate, että kunnan taloudelliset syyt eivät poista julkisen vallan velvoitetta huolehtia työvoiman suojelusta, väestön terveyden edistämisestä eikä vastuusta huolehtia oppilaiden opiskeluympäristön turvallisuudesta. Sekä opetus- ja kulttuuriministeriö että sosiaali- ja terveysministeriö tiedottivat kuntia kyseisestä päätöksestä 12.12.2013 valtionavustukseen liittyvän tiedottamisen yhteydessä.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Sosiaali- ja terveysministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttivat vuonna 2011 hankkeen, jossa arvioitiin valtionavustusta saaneita korjaushankkeita. Korjaushankkeissa todettiin paljon puutteita. Tukijärjestelmiä kehitettiin valtakunnallisten Kosteus- ja hometalkoiden pilottihankkeessa vuonna 2012, jossa Kosteus- ja hometalkoiden, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyönä kehitettiin kriteerit vuoden 2012 valtionavustusten myöntämisen perusteeksi. Näiden kriteerien avulla pyrittiin varmistamaan se, että rakennusten nykytila ja kosteusvaurioiden syyt selvitettiin riittävin kuntotutkimuksin ennen korjaustöiden suunnittelun aloittamista. Näiden kriteerien tarkempaa vaikutusta kosteus- ja homevauriokorjausten

laatuun arvioitiin uudella seurantahankkeella, jonka rahoittivat OKM ja STM ja jonka toteutti Tampereen teknillinen yliopisto. Tutkimus valmistui maaliskuun lopussa 2014. Tutkimuksen perusteella kuntien korjaushankkeiden laatu oli valtionavustuksen ehtojen myötä parantunut aikaisemmasta.

Pilottihankkeen jälkeen sosiaali- ja terveysministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö laativat yhteistyössä ehdot valtionavustuksen myöntämisen edellytyksille ja avustuksen käytölle. Ehdosta säädettiin kahdella valtioneuvoston asetuksella (875/2013) ja (1099/2013). Asetuksissa annettujen ehtojen tarkoituksena on ohjata kuntia, kuntayhtymiä ja koulutuksen järjestäjiä mm. arvioimaan rakennustensa kunto ja selvittämään sisäilmaongelmien ja kosteusvaurioiden syyt huolellisesti ja kokonaisvaltaisesti sekä teettämään sellaiset korjaussuunnitelmat, joiden mukaan kaikki esiin tulleet sisäilmaongelmat ja kosteusvauriot sekä niiden syyt voidaan poistaa. Ehtojen mukaan rakennuttajan tulee myös edellyttää rakennustyöltä riittäviä laadunvarmistus-, kosteudenhallinta- ja pölynhallintatoimenpiteitä sekä korjausten onnistumisen jälkiseurantaa. Valtionavustuslain (688/2001) 20 §:n mukaan valtionavustuksen saajan tulee palauttaa valtionavustus tai sen osa, jos sitä ei voida käyttää päätöksessä edellytetyllä tavalla. Avustuksen käytön riittävällä valvonnalla voidaan varmistaa, että ehtoja rikottaessa avustukset peritään takaisin valtiolle. Näiden ehtojen vaikutusta korjaushankkeiden laatuun seurataan jälleen uudella vuonna 2014 käynnistyneellä seurantatutkimuksella.

Valtiontukea koskevia tehtäviä on keskitetty aluehallintovirastoihin siirtämällä vuoden 2014 alusta lähtien oppilaitosten ja päiväkotien sekä yleisten kirjastojen rakennushankkeita koskevat tehtävät aluehallintovirastoihin, joissa hoidetaan myös sosiaali- ja terveysalan toimintayksiköiden rakennushankkeita koskevia tehtäviä.

10. Pitkän tähtäimen suunnitelma päiväkotien, koulujen ja sosiaali- ja terveydenhuollon rakennusten kunnostamiseksi ja terveyshaittojen vähentämiseksi

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii päiväkotien, koulujen ja sosiaali- ja terveydenhuollon rakennusten kunnostamiseksi ja terveyshaittojen vähentämiseksi pitkän tähtäimen suunnitelman, jonka toteuttamista tuetaan nykyistä suuremmalla valtion tuella.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö ovat todenneet seuraavaa:

Sosiaali- ja terveysministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Suomen Kuntaliitto laativat vuodenvaihteessa 2011+2012 suunnitelman kuntien omistamien koulujen, päiväkotien sekä sosiaali- ja terveyssektorin rakennusten terveyshaittoja aiheuttavien kosteusvaurioiden poistamiseksi ja sisäilmaongelmien haltuun ottamiseksi valtioneuvoston 12.5.2010 periaatepäätöksen edellyttämällä tavalla. Suunnitelmassa esitettiin 100 miljoonan euron valtionavustusta kuntien kosteus- ja homevaurioiden korjaamiseen seuraavan kymmenen vuoden aikana ja valtionavustuksen myöntämiseen tiukkoja korjaushankkeen laatuun liittyviä ehtoja. Myös kosteus- ja hometalkoot oli mukana em. suunnitelman laatimisessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö päivittivät yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa em. suunnitelman eduskunnan kirjelmän, EK 5/2013 vp, edellyttämällä tavalla ja toimittivat tarkistetun suunnitelman kirjeellään alkusyksystä 2014 eduskunnan tarkastusvaliokunnalle tiedoksi. Suunnitelmassa esitetään tarpeel-

lisina toimenpiteinä 100 milj. euron vuosittaista valtionavustusten myöntämistä 10 vuoden ajan rakennushankkeille asetettavien tiukkojen laadunvarmistusta edellyttävien ehtojen mukaisesti sekä ehtojen muuttamista siten, että ne kannustavat kuntia siirtymään palvelutarvelähtöiseen pitkäjänteiseen ja kestäväan kiinteistönpitoon sekä ennakoivaan ylläpitotoimintaan.

Vuoden 2013 III lisätalousarviossa osoitettiin 15 miljoonan euron valtionavustus kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon rakennusten sisäilma- ja kosteusvauriohankkeisiin ja vastaavasti 35 miljoonan euron valtionavustus yleissivistävien oppilaitosten ja päiväkotien sisäilma- ja kosteusvauriohankkeisiin. Kyseinen avustus tukee kuntien kiinteistöjen kunnostamista jossain määrin, mutta kyseisen valtionavustuksen vipuvaikutus ei vielä riitä käynnistämään kuntien rakennuskannassa sellaista tervehdyttämisliikettä, joka tarvittaisiin siihen, että kosteus- ja homeongelmista ja korjausvelasta saataisiin yliote. Riittäväksi valtionavustuksen määräksi on arvioitu noin 100 miljoonaa euroa vuodessa seuraavan kymmenen vuoden ajan.

11. Sisäilmasta oireilevien ja sairastuneiden ihmisten hoitoon pääsy

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin huonosta sisäilmasta oireilevien ja sairastuneiden ihmisten tutkimusten, hoidon sekä viranomaisten antaman tuen parantamiseksi mietinnössä ehdotetulla tavalla. Tärkeää on huolehtia, että kaikki terveyshaitoista kärsivät pääsevät asianmukaisiin tutkimuksiin ja saavat apua riippumatta siitä, ovatko he työelämässä tai missä päin Suomea asuvat. Myös silloin, kun oireiden ja sairauksien lääketieteellisistä syistä ei ole varmuutta, tulee käytettävissä olevin keinoin varmistaa, että potilas saa hoitoa mahdollisimman hyvin.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Syksyllä 2013 on toteutettu sosiaali- ja terveysministeriön ja kosteus- ja homevaurioiden rahoittamana Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, Työterveyslaitoksen ja Lääkärisseura Duodecimien toteuttama lääkärin sisäilmakoulutuskiertue. Koulutuksessa välitettiin terveydenhuollon ammattilaisille, erityisesti lääkäreille, tietoa ja työkaluja sisäilmaongelmien tunnistamiseen ja hallintaan sekä sisäilmaongelmista aiheutuvan terveyshaitan arvioon. Samalla pyrittiin lisäämään terveydenhuollon yhteistyötä ympäristöterveydenhuollon kanssa. Koulutuskiertueeseen osallistui yli 500 terveysalan ammattilaista. Asiasta on valmistunut 2014 myös kaikille avoin kosteus- ja homevaurioihin liittyvä verkko-opetusmateriaali Oppiportti-portaaliin (www.oppiportti.fi).

Sosiaali- ja terveysministeriössä toimii ympäristöherkkyy verkosto, jossa pohditaan ympäristöherkkyyttä, myös kosteus- ja homevaurioihin liittyvää ympäristöherkkyyttä. Ympäristöherkkyy verkosto on esittänyt ympäristöherkkyydelle omaa ICD-koodia R68.81, ”Muualla luokitamaton, jatkuva tai toistuva herkkyys saada oireita tai sairaudenmerkkejä ympäristön tavanomaisista tekijöistä”. Kyseinen ICD-koodi on lisätty tautiluokituksen ja se tulee voimaan 1.1.2015, jonka jälkeen saadaan tilastotietoa siitä, kuinka paljon ympäristöherkkiä Suomessa on ja minkälaisia terveydenhuollon palveluja he käyttävät. Työterveyslaitos on myös käynnistänyt tutkimushankkeen, jossa kehitetään kosteus- ja homevaurioista poikkeavan herkästi oireilevien tutkimus ja hoitokäytäntöjä.

Lääkäriseura Duodecim on käynnistänyt Käypä hoito-suunnitelman laatimisen kosteus- ja homevaurioista oireilevalle potilaalle, jolla voidaan parantaa ja yhdenmukaistaa lääkärin toimintaa sisäilma-asioista oireilevien potilaiden osalta.

Osana työtaturma- ja ammattitautilainsäädännön uudistamistyötä sosiaali- ja terveysministeriö selvitti mahdollisuuksia, joilla työntekijän työpaikan vaihtoa voitaisiin tukea tilanteessa, jossa työntekijän työteko estyy työpaikan kosteusvauriomikrobien työntekijälle aiheuttaman muun sairauden kuin ammattitaudin vuoksi. Asia ei kuitenkin edennyt kolmikantaneuvotteluissa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Syksyllä 2013 on toteutettu sosiaali- ja terveysministeriön ja Kosteus- ja hometalkoiden rahoittamana Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, Työterveyslaitoksen ja Lääkäriseura Duodecimin toteuttama lääkärin sisäilmakoulutuskiertue. Koulutuksessa välitettiin terveydenhuollon ammattilaisille, erityisesti lääkäreille, tietoa ja työkaluja sisäilmaongelmien tunnistamiseen ja hallintaan sekä sisäilmaongelmista aiheutuvan terveyshaitan arvioon. Samalla pyrittiin lisäämään terveydenhuollon yhteistyötä ympäristöterveydenhuollon kanssa. Koulutuskiertueeseen osallistui yli 500 terveysalan ammattilaista. Asiasta on valmistunut 2014 myös kaikille avoin kosteus- ja homevaurioihin liittyvä verkko-opetusmateriaali Oppiportti -portaaliin www.oppiportti.fi.

Sosiaali- ja terveysministeriössä toimii ympäristöherkkyy verkosto, jossa pohditaan ympäristöherkkyyttä ilmiötä, myös kosteus- ja homevaurioihin liittyvään ympäristöherkkyyteen. Ympäristöherkkyy verkosto on esittänyt ympäristöherkkyydelle omaa ICD-koodia R68.81, ”Muualla luokitamaton, jatkuva tai toistuva herkkyys saada oireita tai sairaudenmerkkejä ympäristön tavanomaisista tekijöistä”. Kyseinen ICD-koodi on lisätty tautiluokitukseen ja se tuli voimaan 1.1.2015. Sen avulla saadaan tilastotietoa siitä, kuinka paljon ympäristöherkkiä Suomessa on ja minkälaisia terveydenhuollon palveluja he käyttävät. Tämän lisäksi ympäristöherkkyy verkoston tarkoituksena on pohtia mm. ympäristöherkkyyteen liittyviä sosiaaliturva-asioita ja hoitokäytäntöjä. Työterveyslaitos on myös käynnistänyt tutkimushankkeen, jossa kehitetään kosteus- ja homevaurioista poikkeavan herkästi oireilevien tutkimus ja hoitokäytäntöjä.

Lääkäriseura Duodecim on käynnistänyt Käypä hoito-suosituksen laatimisen kosteus- ja homevaurioista oireilevalle potilaalle, jolla voidaan parantaa ja yhdenmukaistaa lääkärin toimintaa sisäilma-asioista oireilevien potilaiden osalta.

Osana työtaturma- ja ammattitautilainsäädännön uudistamistyötä sosiaali- ja terveysministeriö selvitti mahdollisuuksia, joilla työntekijän työpaikan vaihtoa voitaisiin tukea tilanteessa, jossa työntekijän työteko estyy työpaikan kosteusvauriomikrobien työntekijälle aiheuttaman muun sairauden kuin ammattitaudin vuoksi. Asia ei kuitenkin edennyt kolmikantaneuvotteluissa.

12. Kosteus- ja hometalkoot

Eduskunta edellyttää, että Kosteus- ja hometalkoita jatketaan vuoden 2014 jälkeen ja että kehittämishankkeen toimintaedellytyksiä parannetaan turvaamalla hankkeelle riittävät voimavarat sekä mahdollisuudet pitkäjänteiseen kehittämistyöhön.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Kosteus- ja hometalkoot -ohjelmaa jatketaan ja sillä on jatkorahoitus vuodelle 2015. Kosteus- ja hometalkoiden ohjelmapäällikkö vaihtuu vuonna 2015 aiemman ohjelmapäällikön siirryttyä toisiin tehtäviin. Eri ministeriöt ovat osallistuneet aktiivisesti Talkoisiin ja sen eri hankkeisiin. Lisäksi tutkimuslaitokset ja alan toimijat ovat tehneet ohjelman kanssa tiivistä yhteistyötä. Talkoiden toiminnasta laaditaan vuosittain raportti, jossa selostetaan kaikkien hankkeiden tilanne ja tulokset tarkemmin. Vuosiraportti on saatavissa erikseen pyydettäessä ympäristöministeriöstä.

13. Rakennusalan tutkimus- ja kehittämistoiminta

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rakennusalan tutkimus- ja kehittämistoiminnan edellytysten parantamiseksi, jotta rakennusten suuri merkitys ihmisten hyvinvoinnille ja kansantaloudelle otetaan päätöksenteossa nykyistä paremmin huomioon.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö on todennut seuraavaa:

Rakentamista tukevaa tutkimusta on pidetty suhteellisen vähäisenä ja hajanaisena toimialan laajuuteen ja terveyttä koskeviin vaikutuksiinsa nähden. Siksi tarvitaan valtakunnallista yhteistyötä sen määrittämiseksi, miten alan tutkimus- ja kehittämistoiminnan strategiset tavoitteet, organisointi, ohjaus ja rahoitus tulisi järjestää niin, että eri toimijoiden työnjako tuottaisi valtakunnallisesti tarkoituksenmukaiset tutkimus- ja kehittämistoiminnan olosuhteet tukemaan laadukasta ja terveellistä rakentamista.

Rakennusterveyden tutkimuksen ja kehittämistoiminnan olosuhteiden kehittäminen vaatii usean ministeriön ja eri toimijoiden yhteistyötä, opetus- ja kulttuuriministeriö on esittänyt, että asia otettaisiin yhdeksi valtioneuvoston päätöksentekoa tukevan tutkimus-, arviointi- ja selvitystoiminnan strategiseksi kohteeksi.

Tutkimuksen olosuhteiden vahvistamiseksi on tehty useita kansallisia toimia. Tutkimusrahoituksen uudistamisella ja rakenteellisilla uudistuksilla on parannettu yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia profiloitua tutkimuksessa ja opetuksessa omille vahvuusalueilleen. Tutkimusinfrastruktuurien kehittäminen kansallisesti ja Euroopan tasolla parantaa tutkimuksen ja kehittämistoiminnan edellytyksiä. Tutkimuslaitosuudistuksella pyritään vahvistamaan monitieteistä, korkeatasoista ja yhteiskunnan kannalta merkityksellistä tutkimusta ja korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten välistä yhteistyötä.

Tutkimuslaitosuudistukseen kuuluu myös strategisen tutkimuksen neuvoston perustaminen sekä valtioneuvoston oma päätöksentekoa tukevaa tutkimus-, ennakointi- ja arviointitoimintaa vahvistetaan.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Ympäristöministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö ovat pyrkinet aktiivisesti vaikuttamaan rakennusalan ja rakennusterveyden tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusmahdollisuuksien parantamiseen muun muassa esittämällä aihealueiden huomioimista strategisen tutkimuksen neuvoston teemava-

linnoissa. Ympäristöministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat myös ehdottaneet valtioneuvoston selvitys- ja tutkimussuunnitelmaan vuodelle 2015 kustannustehokkaan, terveellisen ja turvallisen rakentamisen edistämistä koskevaa hanketta. Vuodelle 2015 on ehdotettu myös ympäristön- ja terveydensuojeluun sekä laadukkaaseen rakentamiseen liittyvien palveluiden kehittämistä koskevaa hanketta.

14. Rakennusten laatu sekä kokonaisvastuu puutteiden korjaamisesta

Eduskunta edellyttää hallituksen raportoivan kannanoton kohdissa 1-13 edellytettyjen toimenpiteiden toteuttamisesta ensimmäisen kerran vuodelta 2013 annettavassa hallituksen vuosikertomuksessa. Tässä yhteydessä tulee selvittää, miten uudis- ja korjausrakentamisen sekä rakennusten ylläpidon laatua voidaan parantaa merkittävästi ja mikä taho ottaa tarkastusvaliokunnan mietinnössä esille otettujen puutteiden korjaamisesta kokonaisvastuun.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Eduskunnan kannanottojen toteuttaminen eteni vuonna 2014 kaikilla osa-alueilla. Kannanoton kohtien 1-5 toteuttamiseksi tehdyillä ja niiden toteuttamiseksi vielä käynnissä olevilla toimilla parannetaan paitsi uudis- ja korjausrakentamisen laatua, myös rakennusten ylläpidon laatua eli suunnitelmallista kiinteistönpitoa. Samaa päämäärää tukevat välillisesti myös 6, 7, 9, 10 ja 13 kohdissa esitetyt toimet. Kosteus- ja hometalkoot osallistuvat omalta osaltaan useimpien kohtien toteuttamiseen konkreettisilla toimilla läheisessä yhteistyössä alan toimijoiden kanssa. Lisäksi Talkoot edistävät etenkin korjausrakentamisen ja rakennusten ylläpidon laatua laajemminkin tiedotuksen ja koulutuksen keinoin.

Uudis- ja korjausrakentamisen laadun parantamisen kannalta ympäristöministeriö pitää tärkeänä kehittämishankkeena rakennustyömaan säänsuojauksen ja olosuhteiden hallinnan säädösvalmistelua osana rakentamisen kosteusmääräysten uusimista. Valmistelun lähtökohtana on vakiinnuttaa säänsuojaus ja olosuhteiden hallinta osaksi rakennustöiden tavanomaisia tehtäviä. On myös tärkeää, että rakennustyömaalla on säänsuojauksesta ja olosuhteiden hallinnasta vastaava henkilö esimerkiksi työsuojelun tapaan.

Osana laadun parantamista ministeriö kiinnittää huomiota yksityisoikeudellisten sopimusten kehittämismahdollisuuksiin sekä niiden sisältämiin menettelyihin kuten rakennuttajan omavalvontaan, toteutuksen dokumentointiin sekä suunnittelijoiden tekemisiin tarkastuksiin. Alan yleiset sopimusehdot ja omat kehittämistoimet antavat mahdollisuuden parantaa rakentamisen laatua sekä lisätä kiinteistön huollossa ja ylläpidossa hyödyllistä tietoa rakennuskohteesta.

Ministeriö pitää edelleen keskeisenä osaamisen kehittämistä ja koulutuksen käynnissä olevien kehittämistoimien jatkamista peruskoulutuksen ja ammatillisen täydennyskoulutuksen eri tasoilla. Myös erilaiset rakennustöiden käytännön suoritusastoon kohdistuvat osaamisen kehittämistoimet ovat hyödyllisiä. Esimerkkinä tästä olisi hyvä selvittää mahdollisuuksia rakennustyön tekijöiden perehdyttämiseksi kulloisenkin rakennuskohteen ominaispiirteisiin ja laatuun keskeisesti vaikuttaviin tekijöihin.

Ministeriö pitää tärkeänä hyvää rakennuksen ja työn toteutuksen suunnittelua sekä kosteusteknisten riskien arviointia osana suunnittelua. Osana suunnittelua voidaan

määrittää tarvittavat tarkastuskohteet niin rakennustöiden aikana kuin rakennuksen käyttövaiheessa.

Ministeriö valmistelee ylikunnallisen rakennusvalvonnan toteuttamista. Rakennusvalvonnan tulevien uudelleen järjestelyjen yhteydessä voidaan täsmentää rakennusvalvonnan teknisen tarkastuksen tehtäviä rakentamisen laadun kannalta. Samalla voidaan selvittää mahdollisuudet parantaa rakennusvalvonnan mahdollisuuksia puuttua työn toteutuksessa havaittuihin laiminlyönteihin.

Ympäristöministeriö on käynnistänyt uudisrakentamisen lähes nollaenergiarakentamista koskevan lainsäädäntöhankkeen, jonka yhteydessä uusitaan myös rakentamismääräyskokoelman aihealueeseen keskeisesti liittyvät osat. Energiamääräysten kehittämisessä otetaan huomioon hyvä sisäilma ja rakenteiden kosteustekniset kysymykset. Uudisrakentamisen energiatehokkuusmääräysten lisäksi uusitaan rakennusten sisäilmastoa ja ilmanvaihtoa koskevat määräykset sekä rakennusten lämmöneristämistä koskevat määräykset.

Kyseisten määräyskokoelman osien uudistamisen yhtäaikaisessa valmistelussa pyritään varmistamaan, etteivät rakennusten energiatehokkuuden parantamistoimet vaikuta sisäilman laatuun heikentävästi. Vaikka uudistus koskee varsinaisesti vain uudisrakentamista, huomioidaan työssä myös korjausrakentamisen näkökulma. Rakentamisen energiatehokkuuden parantaminen edellyttää aikaisempaa huolellisempaa suunnittelua ja rakentamista, mikä edesauttaa pääsemään entistä parempaan rakentamisen laatuun.

EK 12/2014 vp – K 16/2014 vp —TrVM 7/2014 vp
EK 8/2013 – M 7/2013 – TrVM 2/2013 – TRO 3/2013 vp

Eduskunnan tiedonsaanti Euroopan rahoitusvakausjärjestelyistä Tavoitteenasettelu euroalueen tulevaisuudesta

Eduskunta edellyttää, että hallitus edelleen vahvistaa ja selkeyttää tavoitteen asettelua euroalueen tulevaisuudesta ja sen vaihtoehdoista ja niiden sisältämistä riskeistä sekä tavoitteen asettelua koskevan kokonaiskuvan antamista eduskunnalle. Tähän kokonaisuuteen kuuluvat myös Euroopan keskuspankkijärjestelmän kautta syntyvät riskit ja vastuut.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Valtiovarainministeriö julkaisee puolivuositain selvityksen niistä Suomen valtion vastuista, sitoumuksista ja saatavista, jotka aiheutuvat euroalueen rahoitustukiohjelmista. Selvityksen mukaan Suomen valtion vastuut eivät enää nousseet merkittävästi vuonna 2014, koska vakautumiskehitys euroalueella jatkui.

Lisäksi valtioneuvosto toimitti eduskunnalle kesäkuussa 2014 selvityksen Euroopan vakausmekanismin (EVM) vuoden 2013 vuosikertomuksesta ja sekä Euroopan rahoitusvakausvälineen (ERVV) vuoden 2013 tilinpäätöksestä, johdon kertomuksesta ja tilintarkastajan kertomus (E 88/2014 vp). Selvityksessä kuvataan euroalueen tilannetta, ja kriisinhallintaan liittyviä taloudellisia vastuita.

Valtiovarainministeriö asetti keväällä 2014 sisäisen työryhmän selvittämään talous- ja rahaliiton tulevaisuuden vaihtoehtoja ja niihin sisältyviä riskejä. Työryhmän raportti valmistui tammikuussa 2015 ja sen tuloksia on tarkoitus käsitellä mm. suuressa valiokunnassa. Raportissa kuvataan, minkälainen tulevaisuuden talous- ja rahaliitto voisi olla Suomen tavoitteiden mukainen ja tehdään lyhyen ja pidemmän aikavälin ehdotuksia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Valtioneuvosto toimitti eduskunnalle perustuslain 97 §:n nojalla kesäkuussa 2014 selvityksen Euroopan keskuspankin mandaatin mahdollisen laajenemisen vaikutuksista sekä näkemyksistä keskuspankkien mandaatista ja toimivallasta (E 74/2014 vp).

EK 20/2013 - M 8/2013 - TrVM 7/2013 - TRO 3/2012 vp

Eduskunnan kirjelmä valtionyhtiöiden ylimmän johdon palkitsemisesta

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla se varmistaa talouspoliittisen ministerivaliokunnan palkitsemisohjeen yhtenä lähtökohtana olevan kohtuullisuusperiaatteen toteutumisen valtionyhtiöiden johdon palkitsemisessa. Jotta kohtuullisuuteen päästään, pitää pystyä nykyistä paremmin ottamaan huomioon peruspalkan vaikutus kokonaispalkitsemistasoon. On tärkeää, ettei talouspoliittisen ministerivaliokunnan uusi tiukempi linjaus enimmäispalkkioiden määrästä johda peruspalkkojen nousuun.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Valtio-omistaja linjaa palkitsemista talouspoliittisen ministerivaliokunnan kannanotoilla. Edellinen kannanotto annettiin 13.8.2012 ja siinä kiristettiin kaikkia tulospalkitsemisen tasoja. On oletettavaa, että seuraava hallitus tulee julkistamaan uusitun kannanoton. Valtio-omisteisissa kaupallisissa yhtiöissä on huolehdittava siitä, että markkinaehtoisella palkitsemisella turvataan mahdollisuuksia osaavan johdon rekrytoimiseen ja sitouttamiseen yhteiskunnalliset näkökohdat huomioiden. Nykyisen kannanoton julkaisemisen jälkeen valtion omistajaohjauksesta vastaavat ministerit ovat esittäneet valtio-omisteisten yhtiöiden hallitusten puheenjohtajille sekä yleisesti ottaneet kantaa peruspalkkojen väliaikaisesti pitämisestä nykyisellä tasolla tai korkeintaan maltillisesta nostamisesta. Taustalla on ollut syy yleisen heikon taloustilanteen luomasta kohtuullisuuden ja maltillisuuden tarpeesta. Valtio-omisteisten yhtiöiden hallitusten puheenjohtajat ovat suhtautuneet myönteisesti tilanteeseen. Vuodesta 2011 alkaen valtio-omisteisten yhtiöiden toimitusjohtajien peruspalkat ovat kehittyneet maltillisesti ja ovat yleisellä markkinatasolla.

EK 17/2014 vp – M 4/2014 vp - TrVM 5/2014 vp

Valtionhallinnon toimitilojen vuokraus Senaatti-kiinteistöiltä

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ja selvittää riippumattomalla tavalla, millä tavoin edellä mietinnössä valiokunnan esittämät kannanotot havaittujen epäkohtien korjaamiseksi voidaan toteuttaa valtion kokonaisetua korostavalla tavalla ja tekee tarvittavat muutosehdotukset.

Erityisen tärkeänä on pidettävä muutoksia koskien vuokrasopimusten ehtoja ja puituutta sekä mietinnössä vaadittuja indeksikorotusten ja voitontuloutuksen muutoksia.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Valtioneuvosto on 18.12.2014 hyväksynyt periaatepäätöksen valtion toimitilastrategiaksi. Uuden toimitilastrategian tavoitteena on, että tilat tukevat tuloksellista toimintaa. Tilojen kehittämisellä edistetään parempia työsuorituksia ja parannetaan kustannustehokkuutta. Tilaratkaisuissa varmistetaan tilojen terveellisyys ja turvallisuus sekä valtion kokonaisuus ja yhteiskuntavastuullisuus.

Toimistotiloissa suositaan monitilaympäristöä, jossa on tiloja sekä tiimityölle että keskittymistä vaativalle työlle. Työtapoja kehitetään edelleen huomioiden etättyö ja monipaikkainen työ. Käytösidonnoisia tiloja (esimerkiksi varuskunnat, vankilat, laboratoriot) kehitetään tukemaan entistä paremmin viranomaisten ydintehtäviä kustannustehokkuus ja muut toiminnan tavoitteet huomioiden.

Toimitilastrategian tavoitteiden mukaisesti tilatehokkuutta parannetaan tavoitteena säästöt kustannuksissa ja energian käytössä. Tilatehokkuustavoite hankittaville tai peruskorjattaville toimistotiloille on 18 m²/htv ja uudisrakennuksille 15 m²/htv. Käytösidonnoisille tiloille laaditaan erillisiä tilatehokkuustavoitteita.

Tilatehokkuuden ja toimitilojen hallinnoinnin parantamisesta arvioidaan saatavan 100 miljoonan euron säästö vuositasolla, joka toteutuisi kahdeksan vuoden aikana. Talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasi, että hallinnonalat laativat osaltaan Senaatti-kiinteistöjen tuella toimitilastrategian tarkempaa toimeenpanoa koskevan toteutusarvion aikatauluineen ja säästövaikutuksineen vuoden 2015 aikana.

Valtiovarainministeriö asetti 25.6.2014 työryhmän pohtimaan valtion vuokrajärjestelmän laajempaa kehittämistä ja Senaatti-kiinteistöjen roolia. Työryhmä jätti ehdotuksensa uudistuksista 5.12.2014 (VM 29/2014). Työryhmän keskeiset ehdotukset olivat seuraavat:

Vuokrien määrittelyssä esitetään siirryttäväksi omakustannusperiaatteen käyttöön. Vuokriin kohdistetaan kaikki Senaatti-kiinteistöjen kustannuserät ja omalle pääomalle määriteltä vaihtoehtoiskustannus (omakustannus), joka vastaa valtion velanoton korkokustannusten neljän vuoden keskiarvoa. Vaihtoehtoiskustannuksen taso päätettäisiin neljän vuoden välein osana julkisen talouden suunnitelmaa.

Omakustannusperiaatteen seurauksena Senaatti-kiinteistöjen vuokralaisena olevien virastojen ja laitosten kokonaisvuokrien arvioidaan alentuvan 7 prosentilla eli noin 40 milj. eurolla vuoden 2016 alusta lukien. Vuokranalennuksen vaikutus talousarvioon toteutettaisiin budjettineutraalisti. Senaatti-kiinteistöjen valtion talousarvioon tekemä tuloutus alenisi vastaavasti.

Valtion tilojen hankinta ja hallinta keskitettäisiin yhdelle hankintayksikölle (Senaatti-kiinteistöt). Valtion omien tilojen käyttö säädettäisiin ensisijaiseksi. Markkinoiden tilatarjontaa hyödynnetään silloin kun valtiolla jo oleva tila ei sovellu tarkoitukseen. Virastoille ja laitoksille säädetään tilatietojen toimittamista koskeva velvoite.

Vuokrasopimusten joustavuutta lisättäisiin helpottamalla virastojen ja laitosten irtautumista tarpeettomista valtion omistamista tiloista. Senaatti-kiinteistöt voi tehok-

kaammin tarjota ratkaisuja eri virastojen tilatarpeisiin ja myydä valtiolle tarpeetonta tilaa. Vuokrasopimuksen irtisanomisen jälkeen tila jää kokonaisuudessaan Senaatti-kiinteistöjen vastuulle.

Hallitus päätti vuosia 2015 – 2018 koskevan julkisen talouden suunnitelman yhteydessä, että virastojen ja laitosten toimintamäärärahoihin tehdään vuosittain toimitilamenojen indeksikorotuksia vastaava laskennallinen lisäys. Työryhmä ei ehdottanut muutoksia käytäntöön.

Hallitus käsitteli ja puolsi työryhmän ehdotuksia talouspoliittisen ministerivaliokunnan käsittelyssä 5.12.2014. Työryhmän loppuraportti on tämän jälkeen ollut lausunnoilla hallinnossa. Ehdotuksen toimeenpanemiseksi on tarkoitus uudistaa valtioneuvoston asetus valtion kiinteistövarallisuuden hankinnasta, hallinnasta ja hoidosta.

EK 12/2014 vp – M 3/2014 vp – TrVM 1/2014 vp Nuorten syrjäytyminen

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus sosiaali- ja terveystalouden uudistamiseksi siirtää painopisteen korjaavasta toiminnasta ennalta ehkäisevään toimintaan ja puuttuu lasten, nuorten ja perheiden ongelmiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Käytävissä olevien voimavarojen uudelleen suuntaaminen on sekä inhimillisesti että julkisen talouden kestävyysnäkökulmasta välttämätöntä. Olemassa olevien hyvien käytäntöjen levittäminen, jalostaminen ja uusien kokeileminen tulee toteuttaa suunnitelmallisesti uudistuksen yhteydessä.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen keskeisenä tavoitteena on nykyisen hajanaisten palvelujärjestelmän integroiminen yhtenäiseksi, jolloin yksittäisten henkilöiden palvelutarpeisiin voidaan vastata saumattomina kokonaisuuksina. Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa tarvitaan tiivistä yhteistyötä terveydenhuollon perustason, erityistason ja sosiaalipalvelujen välillä. Peruspalvelujen vahvistaminen on uudistuksen keskeinen tavoite, jonka myötä palvelujen painopistettä voidaan siirtää korjaavista palveluista ennalta ehkäisevään toimintaan ja päästä lasten, nuorten ja perheiden varhaisempaan auttamiseen, erityispalvelujen tarpeen vähenemiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on käynnistetty lasten, nuorten ja perheiden palvelukokonaisuuden suunnittelu osana palvelurakennemuutosta. Kokonaisuuteen kuuluvat kaikki lapsille ja nuorille tarkoitetut ehkäisevät, korjaavat, hoitavat ja kuntouttavat sosiaali- ja terveystalouden palvelut, jotka sovitetaan yhteen kuntien palvelujen, esimerkiksi varhaiskasvatuksen ja opetuksen sekä kolmannen sektorin palvelujen kanssa. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) pohjalta kehitetään oppilas- ja opiskelijahuoltoa osana palvelukokonaisuutta.

Kuntien mukaan erityisesti nuoret tarvitsisivat heille räätälöityjä sosiaalityön palveluja, joita ei nyt ole riittävästi tarjolla. Kun perustoimeentulotuen laskenta ja maksatus siirretään vuoden 2017 alusta Kelan tehtäväksi, avautuu sosiaalityön kehittämiseksi uudenlaisia mahdollisuuksia. Perustoimeentulotuen Kela-siirrolla paitsi tehostetaan

toimintaa ja raivataan tilaa vaikuttavalle sosiaalityölle, myös vähennetään kuntakoh-
taisia eroja ja parannetaan kansalaisten yhdenvertaisuutta.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joiden avulla
ensiksi suurimmassa syrjäytymisvaarassa olevat mielenterveys- ja
päihdeongelmista kärsivät henkilöt saavat tarvitsemansa avun.

Tähän tarvitaan varhaista puuttumista ja matalan kynnyksen palveluja
sekä nuorelle yhteyshenkilö, joka hallinnon rajoista riippumatta etsii
nuorelle avun ja palvelut joustavasti sekä nopeasti. Yhteyshenkilön ni-
meäminen on erityisen tärkeää suuremman syrjäytymisriskin omaaville
maahanmuuttajanuorille.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on toden-
nut seuraavaa:

Lasten ja nuorten mielenterveystyön palvelujärjestelmän kokonaisuus on nykyisel-
lään pirstaleinen, joten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen mu-
kanaan tuomalle integraatiolle on suuri tarve.

Uuden sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan kaikilla sosiaalihuollon asiakkaila on
oikeus saada tarvittaessa arvio palvelutarpeesta sekä nimetty omatyöntekijä. Laki
myös velvoittaa erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden sekä lasten ja nuorten hyvin-
voinnin seuraamiseen ja edistämiseen. Lisäksi laki sisältää sosiaalisen kuntoutuksen
tehostettuna työskentely- ja tukimuotona vaikeassa syrjäytymisvaarassa oleville nuo-
rille, joilla on vaikeita elämänhallinnan ongelmia. Kuntoutuksessa on huomioitava
esimerkiksi mielenterveys- ja käyttäytymishäiriöistä johtuvat sosiaalisen kuntoutuk-
sen tarpeet sekä kiusaamis- ja väkivaltakokemukset. Kokonaisuuteen yhdistetään
tarvittaessa päihde- ja/tai mielenterveyshoito.

Nuorten sosiaalista kuntoutusta koskeva selvitys, jonka sosiaali- ja terveysministeriö
tilasi Kuntoutussäätiöltä, julkistettiin joulukuussa 2014. Nuorten päihde- ja mielenter-
veyspalveluja sekä sosiaalista kuntoutusta kehitetään mm. Euroopan sosiaalirahas-
ton tuella. Lisäksi Kaste-ohjelmassa on kehitetty erilaisia helposti saavutettavia nuor-
ten palveluja. Sosiaali- ja terveysministeriö on yhdessä THL:n kanssa käynnistänyt
mm. Vaikuttavat mielenterveysinterventiot osana opiskeluterveydenhuoltoa
-hankkeen vuonna 2014. Sen kohteena ovat opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät
perustason mielenterveys- ja päihdepalvelut. Työtä hyödynnetään suunniteltaessa
nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluja uudessa sote-rakenteessa.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus varhaiskasvatustilaa parhaillaan
valmistellessaan ottaa huomioon nyt esitetyt näkökohdat varhaisen
puuttumisen, tuen jatkuvuuden ja moniammatillisen yhteistyön tärkei-
destä.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö on toden-
nut seuraavaa:

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on käynnissä varhaiskasvatusta koskevan lainsäädän-
nön kokonaisuudistus. Uudistuksen ensimmäisenä vaiheena hallitus antoi
18.12.2014 esityksen eduskunnalle laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain muut-
tamisesta (HE341/2014).

Tässä ensimmäisen vaiheen uudistuksessa muun muassa esitetään uusittavaksi varhaiskasvatuksen tavoitteet. Tavoitteiden uudistaminen edesauttaa lapsen kokonaisvaltaisen ja yksilöllisen kehittymisen ja oppimisen tukemisen kunkin lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Esityksessä varhaiskasvatukselle on määritelty yhteensä kymmenen tavoitetta. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on muun muassa edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä ja hyvinvointia ja tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä.

Esityksessä on myös monialaista yhteistyötä koskeva uusi säännös, jonka mukaan kunnan olisi varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksesta, liikunnasta ja kulttuurista, lastensuojelusta ja muusta sosiaalihuollosta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

Varhaiskasvatustalainsäädännön valmistelua jatketaan opetus- ja kulttuuriministeriössä ja tässä yhteydessä on tavoitteena uudistaa myös lapsen kehityksen ja oppimisen tukea koskevaa säätelyä. Pyrkimyksenä on nimenomaan painottaa tuen oikea-aikaisuutta ja jatkumoiden luomista varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta perusopetukseen.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lasten, nuorten ja perheiden palveluja koskevissa tietosuoja- ja salassapitoasioissa. Valmistelu on määrättävä yhdelle ministeriölle. Ministeriölle tulee antaa toimintaedellytykset ja toimivalta koota ja yhtenäistää viranomaisten tietosuoja- ja salassapitosäännökset mainittuja palveluja koskien. Ministeriön tulee ryhtyä tarvittaviin lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin sähköisen asiakirjahallinnon ja moniammatillisen yhteistyön esteiden poistamiseksi nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä ja syrjäytyneiden nuorten auttamisessa.

5. Eduskunta edellyttää, että hallitus edellä kannanottokohtaan neljä pohjautuen varmentaa tiedonkulun ja yhtenäiset tietosuoja- ja salassapitokäytännöt viranomaisyhteistyössä määräyksin, ohjein ja koulutuksella. Lainsäädännössä, käytännön esimiestyössä ja johtamisessa on korostettava viranomaisen velvollisuutta ottaa vastuu lapsen ja nuoren ongelmista ja etsiä niihin ratkaisuja yhteistyössä perheen ja muiden toimijoiden kanssa. Puuttumisessa tulee lähtökohtana olla aina lapsen etu ja lapsen oikeus tulla autetuksi, eikä vastuullisen toiminnan esteenä tulkintatilanteessa pidä olla pelko tietosuoja- ja salassapitosäännösten rikkomisesta ja sen seurauksista.

Näillä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Eduskuntakäsittelyssä ovat parhaillaan laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista (HE 345/2014), jossa on säädetty asiakasasiakirjojen laatimisesta ja yhteiskäytöstä viranomaisten välisessä monialaisessa yhteistyössä. Tämä edesauttaa tiedonkulkua ja yhteistyötä asiakkaan asiassa eri viranomaisten kesken. Lisäksi eduskuntakäsittelyssä ovat lakimuutokset (HE 333/2014), jotka koskevat perhesurmien ehkäisyä. Kyseiset lakimuutokset koskevat viranomaisten ja muiden toimijoiden oikeutta ilmoittaa väkivallan uhasta poliisille salassapitovelvollisuuden estämättä. Esitys koskee sosi-

aali- ja terveydenhuolto- ja kouluviranomaisia sekä muita toimijoita kuten nuorisotointa, poliisia, pelastustointia ja hätäkeskustoimintaa. Lisäksi muutoksia valmistellaan lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007). Tarkoituksena on tuottaa lakiin sosiaalihuoltoa koskevat pykälät, jotka mahdollistavat kansallisen sosiaalihuollon asiakastietojen arkiston (Kansa). Pitkän aikavälin tavoitteena on, että kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelyä koskevat erityissäännökset koottaisiin yhteen lakiin.

6. Eduskunta edellyttää, että hallitus sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavaista rahoitusjärjestelmää uudistaessaan ottaa huomioon, että rahoitus jatkossa ohjaa järjestämään nuorten syrjäytymisen ehkäisyn vaatimat ennalta ehkäisevät ja korjaavat palvelut kokonaisuutena matalalla kynnyksellä, yhdeltä luukulta ja moniammatillista yhteistyötä hyödyntäen.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut työryhmän selvittämään sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavaista rahoitusta; tavoitteena on tehokkaasti ja vaikuttavasti toimiva rahoitusjärjestelmä. Työryhmän tehtävänä on laatia selvitys vaihtoehdoista, joilla voidaan selkiyttää sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavaista rahoitusta, poistaa sen ongelmia ja huomioida palvelujen saatavuus ja oikeudenmukainen kohdentuminen. Työryhmä saa työnsä päätökseen helmikuussa 2015.

7. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ja ottaa käyttöön yli hallinnonrajojen ulottuvan yhtenäisen toimintatavan, jonka avulla voidaan käytännön työssä tehokkaasti toteuttaa lasten ja nuorten ongelmiin varhainen puuttuminen, tiedonkulku ja toimenpiteiden seuranta sekä estää ongelmien paheneminen.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Uuden sosiaalihuoltolain tavoitteena on vahvistaa peruspalveluja, vähentää korjaavien toimenpiteiden tarvetta ja tiivistää viranomaisten yhteistyötä. Lapsiperheillä on sosiaalihuoltolain uudistuksen myötä oikeus saada kotipalvelua, kun se on välttämätöntä lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Myös perhetyötä, tukihenkilöitä ja -perheitä sekä vertaisryhmätoimintaa on jatkossa saatavilla ilman lastensuojelun asiakkuutta. Tavoitteena on madaltaa tuen hakemisen kynnyksiä ja turvata oikea-aikainen tuki perheille. Lakiin sisältyy myös ajatus ns. nuorisopalvelutakuusta. Nuori saisi tukea yhden luukun kautta niin kauan, kun hänellä on tarvetta sosiaalipalveluihin. Takuuseen kuuluu omatyöntekijä, palvelutarpeen arviointi ja kohdennettu sosiaalinen kuntoutus. Uuden sosiaalihuoltolain ytimessä on kaiken kaikkiaan joustavan ja vaikuttavan työotteen vahvistaminen.

Sosiaali- ja terveysministeriö teki 4.6.2014 hankintapäätöksen matalan kynnyksen toimintamallin kehittämiseksi vaikeimmassa asemassa oleville nuorille sekä mallin levittämiseksi ja juurruttamiseksi. Ministeriö jakoi päätöksellään eduskunnan myöntämän 300 000 euron määrärahan kolmelle toimijalle: A-klinikkasäätiön ja Kouvolan kaupungin Nuoret eteenpäin -toimintamallille, Helsingin Diakonissalaitoksen säätiön VAMOS-toimintamallille (pilottikuntana Kuopio) sekä Nuorten Ystävät ry:n VAPA-valmennuspajamallille (pilottikuntana Muhos).

Nuorisotakuun myötä on tehty laajaa yhteistyötä yli hallinnonalarajojen. Yksi esimerkki yhteistyön tuloksista on Euroopan sosiaalirahaston tuella käynnistettävä Ohjaamo-malli. Se on nuorten alle 30-vuotiaiden matalan kynnyksen palvelupiste, jonka toiminta rakentuu monialaisesti tietoa, neuvontaa, ohjausta ja tukea tarjoavasta ohjaamosta, eri hallinnonalojen peruspalveluista ja laajasta yhteistyöverkostosta. Ohjaamon tarjoama ohjaus ja tuki voi sisältää monia eri vaiheita ja mm. sosiaalisen kuntoutuksen ja terveydenhoitajan palveluita tähdäten opinto- tai työllistymispolulle pääsyyn ja polulla pärjäämiseen. Ohjaamo-toiminta pohjautuu eri organisaatioiden ja toimijoiden monipuoliseen ja toisiaan täydentävään osaamiseen ja yhteistyöhön. Mallilla on yhtymäkohtansa valtiovarainministeriön vuosina 2015 – 2016 toteuttamaan nuorisotakuun kuntakokeiluun, jonka tavoitteena on tehostaa nuorten palveluja kunnan ja TE-hallinnon yhteistyötä tiivistämällä.

EK 12/2014 vp, K 16/2014 vp —TrVM 7/2014 vp

ICT-hankkeiden tuottavuushyödyt

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi merkittävien ICT-hankkeiden tuloksia, kustannuksia ja tuottavuushyötyjä osana hankesalkun seuranta ja raportoi tuloksista eduskunnalle.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain (634/2011), tietohallintolain, mukaan valtion viranomaisten on pyydettävä valtiovarainministeriöltä lausunto tietohallintoa koskevasta omasta hankinnastaan taikka muusta sen ratkaistavissa olevasta valtion talousarviosta rahoitetusta tietohallintoa koskevasta hankinnasta, jolla on laajaa toiminnallista merkitystä tai joka on taloudelliselta arvoltaan merkittävä. Lausuntoprosessin tarkoituksena edistää ja arvioida tietohallintohankkeiden toteuttamiskelpoisuutta, varmistaa hankkeiden sopivuus määriteltyyn kokonaisarkkitehtuuriin sekä selvittää hankkeiden kustannukset ja niistä saatavat hyödyt. Tähän mennessä valtiovarainministeriö on antanut yhteensä 16 lausuntomenettelyn mukaista lausuntoa. Valtioneuvosto antoi 18.12.2014 tietohallintolain mukaisen asetuksen lausuntomenettelystä tietohallinnon hankintoja koskevissa asioissa (1249/2014). Asetuksella, joka tuli voimaan 1.1.2015, tarkennetaan tietohallintolain säännöksiä.

Valtiovarainministeriö on laatinut ohjeen merkittävien ICT:n kehittämistä sisältävien hankkeiden seurannan ja raportoinnin yhteisistä periaatteista. Ohjeen mukaista toimintatapaa sovellettiin ensimmäisen kerran syksyllä 2014, jolloin laadittiin kooste valtionhallinnon merkittävien hankkeiden muodostamasta hankesalkusta. Talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasi loppuvuodesta 2014, että kaikista ICT:tä sisältävistä yli miljoonan euron hankkeista laaditaan käynnistysvaiheessa vaikuttavuusarviointi hanketta suunnittelevan tahon toimesta.. Hankkeiden arviointiin ja seurantaan liittyvät toimintatavat eivät kuitenkaan ole vielä yhtenäisellä tavalla käytössä koko valtionhallinnossa. Toimintatapojen käyttöönottoa ja kehittämistä jatketaan yhteistyössä eri hallinnonalojen kanssa vuonna 2015. Tarkoituksena on samalla luoda edellytykset eduskunnan lausuman mukaiseen raportointiin. Vuoden 2015 aikana täsmennetään miten raportointi eduskunnalle käytännössä toteutetaan.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä tähän mietintöön että sen liitteinä oleviin erikoisvaliokuntien lau-

suntoihin sisältyvät eduskunnan aikaisempia lausumia ja muitakin seikkoja koskevat kannanotot.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä tähän mietintöön että sen liitteinä oleviin erikoisvaliokuntien lausuntoihin sisältyvät eduskunnan aikaisempia lausumia ja muitakin seikkoja koskevat kannanotot.

Hallitus on vastauksissaan ottanut huomioon mietintöön ja sen liitteenä olevien erikoisvaliokuntien lausuntoihin sisältyvät eduskunnan aiempia lausumia ja muitakin seikkoja koskevat kannanotot

EK 46/2014 – K 18/2014 – TrVM 9/2014

Säädösvaikutusten asiantuntijayksikön perustaminen

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lakien vaikutusarviointeja käsittelevän yksikön perustamiseksi ja ottaa huomioon edellä mietinnössä esitetyt kannanotot asiaa koskien.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtioneuvoston kanslia on todennut seuraavaa:

Eduskunnan tarkoittaman säädösvaikutusten asiantuntijayksikön perustamisen taustoja on selvitetty jo usean vuoden ajan. VTV:lle laaditussa julkaisussa (Lainvalmistelun laatu ja kehittämistarpeet, Valtiontalouden tarkastusviraston selvitykset 3/2013; laatija Jyrki Tala) on hiljakkoin laadittu kattava arvio erilaisista lainsäädännön laadun kehittämistarpeista ja mahdollisista toimista. Valtion keskushallinnon uudistamisen keskeisenä osana on kuluvalle vaalikaudella ollut valtion ohjusjärjestelmän kehittäminen -hanke (ns. OHRA -hanke), jonka yhteydessä asia on ollut esillä.

Valtion ohjusjärjestelmän kehittämishanke ehdotti raportissaan 1.12.2014 (VM142:00/2013), että valtioneuvostoon perustetaan asiantuntijayksikkö, jonka ydintehtävänä on varmistaa, että hallituksella ja eduskunnalla on käytössään kunnollinen arviointitieto päätettäessä keskeisistä rakenne- ja muista muutoksista. Ministeri Paula Risikko on asettanut ohjusjärjestelmän kehittämiseen toimeenpanohankkeen, jossa valmistellaan vaikutusarvioinnin asiantuntijayksikön perustamisen yksityiskohtainen suunnitelma. Toimeenpanohankkeen määräaika on kesäkuun 2015 loppuun.

1.5 Hallintovaliokunta

Biometriset tunnistet

HE 25/2005 vp — EV 92/2006 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 19.6.2006, että hallitus käynnistää biometrisiä tunnisteita ja niiden käyttöä koskevan yleisen henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön valmistelutyön.

Asiassa ei ole eduskunnalle uutta ilmoitettavaa.

"Tarvittavat yleiset säännökset biometrinen tunnistaminen käsittelystä valmistellaan oikeusministeriössä osana henkilötietolain (523/1999) yleistä tarkistamista ottamalla huomioon liikenne- ja viestintäministeriössä tehty asiaa koskeva selvitystyö."

Sami Manninen, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Selviämisasematoiminnan ja muun akuutin päihdehuollon kehittäminen

HE 90/2005 vp — EV 94/2006 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 5.9.2006 hallituksen selvittävän mahdollisuudet edistää selviämisasematoiminnan ja muun akuutin päihdehuollon kehittämistä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon ja poliisin kanssa.

SM:llä ei uutta ilmoitettavaa.

"Sisäasiainministeriö on yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa asettanut 3.11.2009 päihtyneiden kiinniottamista, kuljettamista, kohtelua ja hoitoa selvittävän työryhmän. Työryhmän tehtävänä on muun muassa selvittää toimivaltaan liittyviä kysymyksiä viranomaisten toimivaltuuksien rajat sekä erityisesti päihtyneiden säilyttämiseen ja kuljettamiseen liittyvät ongelmat. Työryhmän tehtävänä on myös selvittää mahdollisuudet perustaa selviämisasemia. Hankkeen tavoitteena on selvittää kokonaisvaltaisesti päihtyneiden kiinniottamiseen, kuljettamiseen, säilyttämiseen ja hoitoon liittyvät vastuu-, toimivalta- ja resurssikysymykset ja tehdä asiassa konkreettiset esitykset. Työryhmän loppuraportti on luovutettu 17.2.2011.

Päihteisiin ja päihdetyöhön liittyvät kysymykset, kuten lainsäädäntö ja ohjaus, kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan. Sosiaali- ja terveysministeriön johdolla kehitetään III sisäisen turvallisuuden ohjelman mukaisesti toimintatapoja ja -malleja. Oikeusministeriö on asettanut työryhmän vankien kuljetusten mahdollisesta uudelleen järjestämisestä. Tällä ratkaisulla voi olla vaikutuksia myös päihtyneiden hoitoon ja säilöönnottoon poliisin näkökulmasta. Selviämisasematoiminta ja muu akuutti päihdehuolto on kunnan toimialaan kuuluvaa ja suurin ongelma on saada kunnat perustamaan tarvittavia selviämisasemia."

Ampumarataverkoston toteuttaminen ja ampuma-aserekisterin uudistaminen

HE 106/2009 vp — EV 149/2010 vp

Hallintovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 27.10.2010 hallituksen edistävän käytettävissä olevilla eri keinoilla riittävän kattavan ampumarataverkoston toteuttamista.

2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ampuma-aserekisterin uudistaminen toteutetaan kiireellisenä, niin nopeasti kuin se on teknisesti käytännössä mahdollista suorittaa ja että uudistamistyöhön varataan sen edellyttämä riittävä rahoitus.

Aserekisterin korvannut uusi asetietojärjestelmä on otettu käyttöön 26.11.2012.

Riittävän kattavan ampumarataverkoston säilyttämiseen on pyritty erityisesti sillä, että vanhentunut ampumaratanormisto on uusittu. Sisäministeriössä on valmisteltu uusi normi, ampumaratalaki, joka on osa eduskunnassa käsiteltävänä olevaa hallituksen esitystä HE 20/2014. Uudessa lakiehdotuksessa pyritään luomaan edellytykset olemassa olevan rataverkoston säilymiselle ja uusien ratojen perustamiselle.

Ampuma-aserekisteri on ollut operatiivisessa käytössä jo parin vuoden ajan. Sitä on päivitetty käyttäjiltä saatujen kommenttien perusteella ja korjattu siinä havaittujen toiminnallisten virheiden poistamiseksi. Ampuma-aserekisteriä päivitetään vastamaan sähköisen asiointin kehittämisen mukanaan tuomia vaatimuksia ja mahdollisia ampuma-aselain muutoksia. Ampuma-aselain aseiden säilytystä ja ilma-aseita koskeva sääntely on osa em. hallituksen esitystä HE 20/2014.

Ei edellytä enää toimenpiteitä.

Seppo Sivula, poliisitarkastaja, sisäministeriö

Ulkomaalais-, maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikan seuranta

HE 185/2010 vp — EV 239/2010 vp

Hallintovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 8.12.2010 hallituksen antavan eduskunnalle vaalikausittain ulkomaalais-, maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikasta ja sen toimivuudesta selonteon, jossa muun ohella verrataan Suomen maahanmuuttoa koskevia säännöksiä, käytäntöjä ja taloudellisia etuuksia muihin EU-maihin muun muassa sen arvioimiseksi, muodostavatko Suomen säännökset, käytännöt tai taloudelliset etuudet vetovoimatekijöitä turvapaikan hakemiselle tai humanitaariselle maahanmuutolle.

2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan turvapaikkamenettelyn nopeuttamisesta käsittelyaikojen lyhentämiseksi olennaisesti ja pysyvästi.

3. Eduskunta edellytti, että hallitus varaa valtion talousarvioesityksiin riittävän rahoituksen kotoutumisen edistämiseksi annettavan lain tehokkaaseen ja kattavaan toimeenpanoon kuntakorvausten korottaminen mukaan lukien.

4. Eduskunta edellytti hallituksen antavan vuoden 2011 loppuun mennessä hallintovaliokunnalle selvityksen, jossa arvioidaan

1) asetetaanko kotoutumisen edistämiseksi annettavassa laissa tarkoitettun perustietoaineiston omaksuminen Suomen kansalaisuuden saamisen edellytykseksi hakijoille tehtävässä testissä,

2) voidaanko kotoutumistukea maksaa maahanmuuttajille kieli- ja muiden opintojen edistymisen perusteella ja

3) onko syytä ohjata maahanmuuttajien kotoutumisen alkuvaiheen koulutusta nykyistä suuremmassa määrin ja pitkäjänteisemmin kansalais-, työväen- ja kansanopistojen tehtäväksi.

Valtioneuvosto päätti 29.12.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Eduskunta on ilmoittanut, ettei se työkiireen vuoksi ehdi käsitellä selontekoa vaalikauden loppuun mennessä, eikä selontekoa sen vuoksi anneta.

2. Hallitusohjelmaan perustuen sisäministeriö asetti 28.11.2011 hankkeen maahanmuuttohallinnon tuloksellisuuden parantamiseksi toimikaudelle 1.12.2011–31.12.2014. Hankkeessa tarkasteltiin mahdollisuuksia tehostaa erityisesti turvapaikkapäätöksentekoa siten, että edellytetyt säästöt saavutettaisiin vastaanotossa.

Maahanmuuttoviraston kehittämistoimilla on nopeutettu ja sujuvoitettu turvapaikkamenettelyä. Turvapaikkahakemusten keskimääräinen käsittelyaika on laskenut 170 vuorokauteen vuonna 2014 (v. 2011: 263 vrk, v. 2012: 254 vrk, v. 2013: 190 vrk). Turvapaikka-asioiden operatiivista yhteistyötä varten Maahanmuuttovirasto asetti 1.1.2014 alkaen säännöllisesti kokoontuvan yhteistyöryhmän. Yhteistyöryhmä koostuu poliisin ja rajavartiolaitoksen tutkinnanjohtajista, poliisihallituksen edustajasta, Maahanmuuttoviraston yksiköiden ja tulosalueiden johtajista ja vastaanottokeskusten johtajista/apulaisjohtajista. Hallitusohjelman mukaisesti yhteistyön fokus on turvapaikkaprosessiin liittyvän yhteistyön kehittämisessä turvapaikkaprosessin nopeuttamiseksi ja kustannussäästöjen aikaansaamiseksi.

Poliisin keskimääräinen turvapaikkatutkinta-aika (v. 2014: 27 vrk, v. 2013: 31 vrk, v. 2012: 33 vrk, v. 2011: 41 vrk) on lyhentynyt.

Turvapaikka-asioiden muutoksenhakuprosessia on pyritty edelleen nopeuttamaan. Hallinto-oikeuteen vuosille 2012-2014 kohdennettu lisäresurssi (11 htv) on vaikuttanut oikeuden ratkaisukapasiteettia tehostavasti.

Turvapaikanhakijoiden vastaanottojärjestelmää on sopeutettu hakijamääriä vastaavasti. Majoituskapasiteetin käyttöastetta on pidetty mahdollisimman korkeana (tavoite 90 %, v. 2014: keskimäärin 83 %) vajaakäytön välttämiseksi. Alkuvuonna 2014 vastaanottokeskusten majoituskapasiteetin käyttöaste oli keskimäärin n. 80 %, kun vuonna 2013 se oli keskimäärin 83 %. Koska käyttöasteet olivat edelleen laskusuunnassa, vähennettiin vuoden 2014 aikana yhteensä 650 paikkaa pienentämällä yksiköiden majoituskapasiteettia ja lakkauttamalla kokonaisia yksiköitä. Vuoden 2014 jälkipuoliskolla alkoi uusien turvapaikanhakijoiden määrä hiljalleen kasvaa ja käyttöasteet nousivat lähelle 90 %:a. Varsinkin ns. transit-vastaanottokeskuksissa vapaiden paikkojen määrä supistui liian pieneksi. Tämän johdosta edellisenä vuonna karistuja majoituspaikkoja jouduttiin palauttamaan takaisin vastaanottokäyttöön. Kaikkiaan odotusajan paikkoja lisättiin 270. Laitosmuotoisesta asumismallista on siirrytty pääosin edullisempaan asuntopohjaiseen malliin.

Vastaanoton menot olivat vuonna 2014 yhteensä 61,8miljoonaa euroa. Vuoden 2014 kustannuksista ei enää saatu säästöä johtuen turvapaikanhakijoiden määrän kasvusta (noin 13 % verrattuna vuoteen 2013). Vuodesta 2011 vuoteen 2014 on säästö kuitenkin ollut yhteensä yli 16 milj. euroa. Säästöistä huolimatta on vastaanottotoiminnan laatu ja lakisääteiset vastaanottopalvelut pystytty turvaamaan. Vastaanottokeskusten ohjausta on tehostettu ja toimintaa yhdenmukaistettu.

Turvapaikkaprosessin nopeuttamisella ja vastaanottotoiminnan sopeuttamistoimilla ei voida vaikuttaa kuntaan siirtymisen prosessiin eikä sen nopeuttamiseen. Keskimääräinen odotusaika vastaanottokeskuksesta kuntaan oleskeluluvan tiedoksisaannin jälkeen on tavoitteeseen nähden nopeutunut (tavoite keskimäärin 2 kk, toteuma

vuonna 2014 keskimäärin noin 46 vrk). Vastaanottokeskuksista suoraan muutettaessa odotusaika on ollut n. 43 vuorokautta. Kuntaan siirtymisen nopeuttamiseksi ovat vastaanottokeskukset tukeneet omaehtoista kuntaan muuttoa, kun virallinen sijoitusmenettely ei ole taannut kuntapaikkoja niitä tarvitseville. Odotusajan lyhenemiseen onkin vaikuttanut keskeisesti vastaanottokeskusten aktiivisuus omaehtoisen kuntaan muuton tukemiseksi. Odotusajan lyhenemiseen on em. ohella vaikuttanut myös vastaanottokeskusten sopeutukset ja verkoston harveneminen, kuten myös Maahanmuuttoviraston myöntämien myönteisten turvapaikkapäätösten määrän väheneminen. Vuonna 2014 Maahanmuuttovirasto teki myönteisiä päätöksiä yhteensä 1 346. Vuonna 2013 vastaava luku oli 1 827.

3. 1.9.2011 voimaan tulleessa laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010, kotoutumislaki) säädetään maahanmuuttajan kotoutumista edistävästä toimenpiteistä siten, että ne muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden. Kotoutumisen ja työllistymisen nopeuttamiseksi laissa säädetään kotoutumisen alkuvaiheen palveluista, kuten kaikille annettavasta perustiedosta, ohjauksesta ja neuvonnasta, alkukartoituksesta, alkukartoituksen perusteella laadittavasta kotoutumissuunnitelmasta ja kotoutumiskoulutuksesta. Perustieto sisältää myös tietoa mahdollisuudesta osallistua alkukartoitukseen ja muihin kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin. Perustietoaineisto ja alkukartoitus ovat 1.9.2011 voimaan tulleessa kotoutumislaisissa uusia toimenpiteitä.

Perustietoaineisto on valmisteltu Euroopan sosiaalirahaston rahoituksella. Aineistoa myös kehitetty edelleen vuonna 2013 Euroopan sosiaalirahaston rahoituksella, johon vuoden 2014 talousarviosta perustietoaineiston päivittäminen ja jakeluun on varattu määrärahan valtion talousarviossa. Kotoutumislain säädös alkukartoituksesta on uusi, mutta alkukartoituksia on tehty osana työvoimapoliittista kotoutumiskoulutusta Opetushallituksen opetussuunnitelmasuosituksen mukaisesti. Työ- ja elinkeinotoimisto laatii alkukartoituksen työnhakijaksi rekisteröityneille ja ne rahoitetaan työ- ja elinkeinoministeriön pääluokasta momentilta 32.30.51, Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet. Kunta laatii alkukartoituksen toimeentulotukiasiakkaille ja sitä pyytävälle muille maahanmuuttajille. Valtion korvaa kunnille alkukartoituksen laatimisesta aiheutuneet kustannukset laskennallisena korvauksena. Tarkoitukseen on varattu määräraha työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa momentilla 32.70.30, Kunnille maksettavat korvaukset Kotoutumislain 45 §:n mukaisesti kunnille kansainvälistä suojelua saavista maksettavien laskennallisten korvausten tasoa nostettiin 1.1.2011 lukien 10 %. Uudessa kotoutumislaisissa korvausaikaa pidennettiin kolmesta vuodesta neljään vuoteen kiintiöpakolaisten osalta.

4. Hallitus antoi hallintovaliokunnalle selvityksen alkuvuodesta 2012.

1) Ei uutta ilmoitettavaa.

"Perustietoaineiston omaksumisesta Suomen kansalaisuuden edellytyksenä hallituksen selvityksessä viitataan sisäasiainministeriössä kansalaisuuslain muutostarpeista tehtyyn selvitykseen. Selvitystä käytettiin valmistelun pohjana kansalaisuuslain uudistusta valmisteltaessa. Eduskunta hyväksyi lakiesityksen 19.1.2011 (579/2011). Sisäasiainministeriön selvityksessä otettiin kantaa myös testien merkitykseen Suomen kansalaisuuden myöntämisen edellytyksenä sekä muun muassa tarkasteltiin kansainvälisiä käytäntöjä. Selvityksen johtopäätöksenä omaksuttiin lähtökohta, jonka mukaan mahdollisuus saada Suomen kansalaisuus tukee maahanmuuttajan kotoutumista ja yhteiskunnallisen yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tästä syystä hallituksen esitykseen ei sisällytetty yhteiskunta- ja historiatietoutta tai arvoja mittaavia testejä. Tämänkaltaisten testien ei nähty toimivan maahanmuuttajan yksilöllisen kotoutumis-

prosessin tukena. Lisäksi testiin liittyvät hallinnolliset, oikeudelliset, pedagogiset ja hakijoiden yhdenvertaisuuteen liittyvät kysymykset eivät sisäasiainministeriön näemyksen mukaan tukeneet testin käyttöönottoa Suomessa."

2) Kotoutumislain (1386/2010) valmistelussa tarkasteltiin erilaisia mahdollisuuksia tukea maahanmuuttajaa kotoutumiskoulutuksen aikana. Valitussa perusratkaisussa kotoutumistuki on useimmiten sidottu työmarkkinatukeen, ja sen pohjalla olevaan lainsäädäntöön. Työvoimaan kuulumattomien osalta kotoutumistuki voi olla sidottu toimeentulotukeen.

Työmarkkinatuen maksaminen kotoutumistukena edellyttää, että maahanmuuttajan ensimmäinen kotikunta Suomessa on merkitty väestötietojärjestelmään ja että hän noudattaa kotoutumissuunnitelmaa. Lisäksi edellytetään, että maahanmuuttaja on taloudellisen tuen tarpeessa ja täyttää muutoinkin työmarkkinatuen saamisen edellytykset. Kotoutumistukena maksettavaan työmarkkinatukeen sovelletaan samoja säännöksiä kuin normaaliin työmarkkinatukeen. Edellytyksenä on toisin sanoen muun muassa se, että hänen voidaan katsoa asuvan Suomessa soveltamisalalain mukaisesti.

Kotoutumisen edistämisestä annettua lakia valmisteltaessa haluttiin korostaa maahanmuuttajan omaa aktiivisuutta kotoutumisprosessissa, erityisesti kielen opiskelussa. Lain 17 §:n 3 momenttiin otettiin tämän vuoksi säännös, jonka mukaan maahanmuuttajan on noudatettava suunnitelmaansa sekä hakeuduttava ja osallistuttava säännöllisesti kotoutumissuunnitelmaan sisältyvään suomen tai ruotsin kielen opetukseen ja muihin suunnitelmassa sovittuihin toimenpiteisiin ja palveluihin. Kotoutumiskoulutuksessa keskeinen osa on suomen tai ruotsin kielen oppimisella. Maahanmuuttajan kieltäytyessä ilman pätevää syytä osallistumasta kotoutumissuunnitelmassa yksilöidysti sovittuun toimenpiteeseen, hänen oikeuttaan kotoutumistukena maksettavaan etuuteen voidaan rajoittaa siten kuin työttömyysturvalaissa (1290/2002) säädetään tai alentaa siten kuin toimeentulotuesta annetussa laissa säädetään. Sanktiot ovat vastaavia kuin työstä, työvoimapoliittisesta toimenpiteestä, aktivointisuunnitelman laadinnasta tai esimerkiksi kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytyttäessä. Lienee perusteltua, että seuraamukset ovat ainakin joltain osin yhteismitallisia.

Perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Oikeus koskee kaikkia ja sen tarkoituksena on turvata ihmisarvoisen elämän edellytysten vähimmäistaso (HE 309/1993 vp., s. 69/II). Säännöksellä jokaiselle on perustettu subjektiivinen oikeus, jolla on läheinen yhteys toimeentulotukeen. Perustuslakivaliokunta on muun muassa katsonut, että toimeentulotukea voidaan käytännössä pitää perustuslain 19 §:n 1 momentissa tarkoitetun ihmisarvoisen elämän edellyttämän välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon takuuna siltä osin kuin turvaa annetaan rahamääräisinä suorituksina (PeVL 31/1997 vp, s. 2/II, PeVL 20/1998 vp, s. 2/II, PeVL 18/2001 vp, s. 4/I). Perustuslain 19 §:n 1 momentin subjektiivisen oikeuden perustavasta luonteesta ja perustuslain 22 §:ssä julkiselle vallalle asetetusta perusoikeuksien turvaamisveloitteesta on kuitenkin johdettavissa lainsäätäjään kohdistuva velvoite järjestää tukijärjestelmä sellaiseksi, että yksilöillä on riittävät tosiasialliset mahdollisuudet päästä oikeuksiinsa (vrt. PeVL 31/1997 vp, s. 3/I).

Kotoutumissuunnitelmien edellytetään sisältävän kattavasti sellaisia toimenpiteitä, jotka edistävät kotoutumista ja soveltuvat yhteisesti sovittuun palvelukokonaisu-

teen. Keskeinen väline kotoutumista edistävien ja tukevien taitojen saavuttamiseksi on kotoutumiskoulutus, jota järjestetään sekä työvoimapolitiittisena että omaehtoisena koulutuksena.

Kotoutumiskoulutuksesta ei ole ollut omaa erillislainsäädäntöä. Aikuisten kotoutumiskoulutus järjestetään pääasiassa työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena, josta säädetään julkisesta työvoimapolitiittisesta annetussa laissa (1295/2002). Kotoutumisen edistämiseksi annettuun lakiin on otettu säännökset kotoutumiskoulutuksesta. Pääpaino koulutuksessa on kielen opiskelussa.

Kotoutumiskoulutuksena voidaan järjestää myös omaehtoisena opiskeluna. Opintojen seurantaan sovelletaan, mitä julkisesta työvoimapolitiittisesta annetussa laissa säädetään. Julkisen työvoimapolitiittiselaain 9 luvun 6 §:n mukaan työnhakijan on osallistuttava säännöllisesti koulutus- tai opintosuunnitelman mukaiseen opetukseen. Työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä on, että työnhakija etenee opinnoissaan. Korkeakouluopintojen katsotaan etenevän riittävästi, jos työnhakija saa tutkintonsa kuuluvia opintosuorituksia keskimäärin 5,5 opintopistettä opiskelukuukautta kohti. Muiden opintojen osalta edellytetään, että opinnot etenevät koulutus- tai opintosuunnitelmassa tarkoitetulla tavalla.

Mikäli maahanmuuttajan omaehtoisia opintoja ei tuettaisi enää työttömyysetuudella huonon opintomenestyksen takia, saisi hän jatkossakin edelleen kotoutumistukena maksettavaa työmarkkinatukea tai toimeentulotukea.

Kotoutumistuen saamisen edellytysten sitominen opintomenestykseen voisi saattaa kotoutumiskoulutuksessa olevat maahanmuuttajat eriarvoiseen asemaan, sillä maahanmuuttajien koulutustaustat eroavat varsin paljon toisistaan maahan tultaessa. Kyse on myös alkuvaiheessa monien maahanmuuttajien vähimmäistoimeentulosta riippumatta siitä maksetaanko kotoutumistuki työmarkkinatukena tai toimeentulotukena. Lähtökohtana henkilön vähimmäistoimeentulon sanktioinnissa tulee olla, ettei sanktiointi saa kuitenkaan vaarantaa ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa eikä olla muutenkaan kohtuutonta.

Kotoutumiskoulutusta kehitettiin vuosina 2010–2013 Osallisena Suomessa -hankkeen puitteissa, ja hanketta ohjaa lain kotoutumisen edistämiseksi 9 luvun säännökset kokeilusta. Hankkeessa laadittiin kotoutumiskoulutuksen kehittämiseksi suositukset, jotka arvioidaan ja soveltuvin osin täytäntöönpannaan seuraavalla hallituskaudella.

3) Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä. Päävastuu työikäisten ja työvoimaan kuuluvien maahanmuuttajien neuvonnasta, ohjauksesta ja koulutuksesta on työ- ja elinkeinotoimistoilla (TE -toimisto), työvoimaan kuulumattomien maahanmuuttajien kotouttamispalvelujen järjestämisestä vastaavat kunnat.

Oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajien kieli- ja yhteiskuntaan ohjaavaa koulutusta, kotoutumiskoulutusta järjestetään pääasiassa työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena, josta säädetään julkisesta työvoimapolitiittisesta annetussa laissa (1295/2002). Maahanmuuttaja voi hakeutua myös opetushallinnon hallinnoimaan omaehtoiseen koulutukseen.

Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen sisältöä on kehitetty tiiviissä yhteistyössä Opetushallituksen kanssa ja sitä toteutetaan ”Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus” -suosituksen mukaan. Suositusta voidaan soveltaa työvoimapolitiittiseen koulutukseen ja omaehtoiisiin opintoihin. Suosituksen mukaan aikuisen maahanmuuttajan kotoutumiskoulutuksen tehtävänä on antaa aikuiselle maahanmuuttajalle sellaiset kielelliset, yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja elämänhallintaan liittyvät valmiudet, joiden avulla hän pystyy selviytymään jokapäiväisen elämän tilanteissa uudessa ympäristössään, toimimaan työelämässä, hakeutumaan jatko-opintoihin sekä toimimaan suomalaisen kansalaisyhteiskunnan aktiivisena, täysivaltaisena ja tasa-arvoisena jäsenenä.

Ennen varsinaista kotoutumiskoulutusta voidaan tarvittaessa järjestää luku- ja kirjoitustaidon opintoja. Luku- ja kirjoitustaidottomien koulutusta hankittaessa tulee ottaa huomioon ko. koulutusta koskeva opetushallituksen opetussuunnitelma.

Työvoimapolitiittisella aikuiskoulutuksella parannetaan työikäisen väestön ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai pysyä työmarkkinoilla. Siksi työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus on pääasiassa ammatillisia valmiuksia edistävää koulutusta. Valmentavan työvoimakoulutuksen ensisijainen tavoite ei ole välitön työllistyminen, vaan sen avulla ohjataan työnhakijoita valitsemaan sopivia ammatillisia koulutusvaihtoehtoja ja parannetaan esimerkiksi maahanmuuttajien työllistymisedellytyksiä. Hankittavaan koulutukseen voi käytännön ammatillisten valmiuksien parantamiseksi sisältyä työssä oppimista ja harjoittelua.

Työ- ja elinkeinohallinto hankkii maahanmuuttajien tarvitsemaa työvoimapolitiittista kotoutumiskoulutusta valmentavana koulutuksena. Työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena järjestetty kotoutumiskoulutus ei ole riittänyt, eikä tulevaisuudessakaan riitä vastaamaan muodoltaan ja määrältään kaikkeen kieli- ja kotoutumiskoulutuksen tarpeeseen. Työvoimapolitiittista kotoutumiskoulutusta ei myöskään ole välttämättä tarjolla jokaisessa yksittäisessä kunnassa.

Julkisesta työvoimapolitiittisesta annetun lain mukaan työnhakijan omaehtoista opiskelua kansanopistoissa, kansalais- ja työväenopistoissa ja muissa vapaan sivistystyön oppilaitoksissa voidaan tukea työttömyysetuudella. Omaehtoista opiskelua voidaan kotoutumislain mukaisesti tukea kotoutumistukena maksettavalla työmarkkinatuella. Omaehtoisella koulutuksella voidaan parantaa kotoutujien yksilölliset tarpeet ja voimavarat huomioonottavaa koulutustarjontaa. Myös paikkakunnilla, joilla maahanmuuttajien pienestä määrästä johtuen on ollut vaikeuksia hankkia kotoutumiskoulutusta työvoimapolitiittisena koulutuksena, on kotoutujia voitu ohjata muutoin alueella toteutettaviin heille soveltuviin koulutuksiin.

Omaehtoisesta koulutuksesta määrät ovat viime vuosina kasvaneet, mutta kasvun myötä on kuitenkin syntynyt koulutukseen ohjaamiseen ja sen seurantaan liittyviä ongelmia. Kotoutumisprosessin etenemistä saattaa olla vaikea seurata, kun koulutuksen sisällöstä ja tavoitteista ei ole tarkkaa tietoa. Omaehtoisessa koulutuksessa on kotoutumistoimenpiteiden piiriin kuuluvien maahanmuuttajien lisäksi myös muita maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Nykyiset tilastointikäytännöt ja seurantajärjestelmät eivät mahdollista kotoutujien erillistä seurantaa.

Omaehtoisesta koulutuksesta määrät määrättyvät kunkin koulumuodon mukaan. Kotoutumiskoulutukseen liittyvät työelämätaitojen osaamisen kehittymiseen liittyvät sisällöt eivät aina sisälly näihin koulutuksiin. Siksi omaehtoiseen koulutukseen osallis-

tuvien ammatillisen osaamisen kartoittaminen, ammatillisen kehittymisen suunnitelmien teko tai työllistymisen tukeminen jää usein huomiotta.

Vapaan sivistystyön rahoitus on osa laskennallista valtionosuusjärjestelmää. Vapaan sivistystyön valtionosuus on 57 %. Rahoituksessa ei ole lakisääteistä kuntaosuutta, mistä syystä opiskelijoilta perittävät maksut ovat oleellinen osa toiminnan rahoitusta. Opintoseteliavustuksilla lisätään oppilaitosten mahdollisuuksia olla perimättä tai alentaa maksuja niiltä kohderyhmiltä, joiden osallistumista vapaan sivistystyön opintoihin halutaan lisätä. Maahanmuuttajat ovat yksi kohderyhmistä.

Kotoutumiskoulutuksen kehittäminen on tärkeää maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi ja nopeuttamiseksi. Vuoden 2013 lopussa päättyneessä Osallisena Suomessa -kokeilussa laadittiin kotoutumiskoulutuksen kehittämisestä suositukset, jotka arvioidaan ja soveltuvin osin täytäntöönpannaan seuraavalla hallituskaudella. Myös vapaan sivistystyön oppilaitosten roolia kotoutumisen tukemisessa on selvitetty Osallisena Suomessa -kokeilussa.

Kirta Sandström, erityisasiantuntija, sisäministeriö

Kotikuntalain ja sosiaalihuoltolain muutokset

HE 101/2010 vp — EV 261/2010 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.2010 hallituksen 1) seuraavan tarkkaan uudistuksen vaikutuksia muun muassa kuntien välisiin kustannuksiin sekä 2) selvittävän itsenäisesti asuvien ja avohuollon piirissä olevien henkilöiden kotikunnan määräytymiseen liittyvät eri kysymykset ja ryhtyvän tarvittaessa valmistelemaan lainsäädännöllisiä muutoksia.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tulossopimuksen mukaisesti Terveiden ja hyvinvoinnin laitos toteutti toukokuussa 2013 kuntiin suunnatun kyselyn, jonka tulokset julkaistiin syksyllä 2013 (Ulla Lehtonen, Eeva Nykänen ja Marja Pajukoski: Kotikuntalain ja sosiaalihuoltolain 1.1.2011 voimaan tulleiden muutosten vaikutukset kunnissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Työpaperi 35/2013). Kyselyyn vastasi 129 kuntaa ja yhteistoiminta-aluetta.

Selvityksen mukaan sosiaalihuoltolain 16 a §:n mukaista oikeutta hakeutua toisen kunnan palvelujen piiriin oli käyttänyt 207 henkilöä, ja kotikuntalain 3 a §:n mukaista oikeutta vaihtaa kotikunnaksi todellinen, sijoituksen mukaan määräytynyt asuinkunta 84 henkilöä, yhteensä 291 henkilöä.

1) Henkilön vaihtaessa kotikuntaa edellä mainittujen lainkohtien perusteella, vastuu hänen saamansa perhehoidon, laitoshoidon tai asumispalvelujen kustannuksista säilyy entisellä kotikunnalla. Kuntien terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kyselyyn antamat vastaukset osoittivat, että muuttoa ei ole tapahtunut kovin huomattavassa määrin, eikä lakimuutoksilla ole eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta ollut merkittäviä taloudellisia tai muita vaikutuksia kunnille. Sosiaalihuoltolain 42 b §, jossa säädetään kuntien välisestä korvausvastuusta näissä tilanteissa, on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 324/2014 vp) ehdotettu kumottavaksi. Koska järjestämislain tavoitteena on siirtää sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu sosiaali- ja terveysalueille, vähentäisi tämäkin osaltaan tarvetta nykyisen kaltaiseen kustannustenkorvausjärjestelyyn.

2) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kyselyssä tiedusteltiin myös, pitäisikö lainsäädäntöä muuttaa niin, että myös avohuollon piirissä olevat henkilöt voisivat hakea palveluja toiselta kunnalta ja siirtyä kyseisen kunnan asukkaaksi.

Kysymykseen vastanneista 112 kunnasta tai yhteistoiminta-alueesta 88 katsoi, ettei lakimuutoksille ole tarvetta. Perustelunaan asiaa vastustaneilla oli usein se, että avohuollon piirissä olevilla on mahdollisuus vaihtaa kotikuntaa ilman eri lainsäädäntöäkin. Osa vastaajista ilmaisi huolensa kustannusten, hallinnollisen työn ja kuntien välisten riitujen lisääntymisestä. Lisäksi vastaajat toivat esiin, että kotikunnan vaihtomahdollisuuden laajentaminen vaikeuttaisi palvelutarpeen ennakointia kunnassa.

Vastaajista 24 piti muutosta tarpeellisena perustellen kantaansa valinnanvapaudella, oikeudenmukaisuudella ja tarpeella turvata kaikille tasavertaiset mahdollisuudet.

Mahdollisten lainsäädäntömuutosten tarpeellisuutta avohoidon piirissä olevien asiakkaiden osalta ei voida arvioida vielä edellä tarkoitetun selvityksen perusteella. Asiaa tullaan selvittämään tarkemmin.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Poliisin pitkän aikavälin tehtävä-, resurssi- ja rahoitussuunnitelma sekä poliisimiehen hätävarjelua koskevat säännökset

HE 224/2010 vp — EV 371/2010 vp

Hallintovaliokunta

1. Eduskunta edellytti hallituksen laativan ajantasaisen poliisin pitkän aikavälin tehtävä-, resurssi- ja rahoitussuunnitelman, johon myös sitoudutaan.
2. Eduskunta edellytti hallituksen tarkkaan seuraavan poliisimiehen hätävarjelua koskevien säännösten toimivuutta ja ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön tarkistamiseksi.

Valtioneuvosto päätti 21.7.2011 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Sisäasiainministerin 4.10.2011 asettama työryhmä, jonka tehtävänä oli selvittää poliisin tulohajausta ja voimavarojen kohdennusta, luovutti raporttinsa (SM julkaisu 4/2012) maaliskuun 2012 alussa.

Hallituksen kehyspäätöksessä 4.4.2012 poliisille myönnettiin tasokorotuksena lisärahoitusta talouden tasapainottamiseen ja toimintakyvyn varmistamiseen. Lisäksi poliisi toteuttaa osana taloutensa tasapainottamista toimenpiteet, jotka merkitsevät menotason alentumista vuoteen 2016 mennessä yhteensä 35 milj. eurolla. Tähän perustuen sisäasiainministeri asetti 12.4.2012 poliisin hallintorakenteen kehittämistä valmistelevan hankkeen (Pora III). Hanke luovutti esityksensä ministeri Räsäselle elokuussa 2012. Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmän puolettua rakenneuudistuksen jatkamista, ministeri Räsänen esitti linjauksensa hankkeen jatkovalmistelun pohjaksi. Uudistukset tulivat voimaan 1.1.2014 alkaen. Ministerityöryhmä edellytti lisäksi selvitystä Poliisihallituksen ja ministeriön poliisiosaston tehtävistä ja asemasta. Tehtävään asetetun selvitysmiehen selvitys sekä poliisin hallintorakenneuudistusta selvittäneen hankeryhmän ehdotukset on luovutettu sisäasiainministerille 13.2.2013. Sisäministeri Räsänen teki päätöksen poliisin hallintorakenteen kehittä-

mistä koskevista täydentävistä linjauksista 15.2.2013 (SM022:00/2012) ja päätöksen automaattisen liikennevalvonnan tukitoiminnon sijoittamisesta 26.8.2013 (SM022:00/2012).

Pora III -hankkeessa tehtyjen päätösten toimeenpano on annettu Poliisihallituksen tehtäväksi. Pora III -hankkeen toimeenpanovaihe käynnistyi vuoden 2014 alussa jatkuen edelleen vuoteen 2016 asti. Uudistukset kattavat koko poliisihallinnon toiminnot. Poliisihallinnon johtamisjärjestelmän uudistaminen, Poliisihallituksen keventäminen, aluehallintovirastojen poliisin vastuualueiden lakkauttaminen, uusien poliisilaitosalueiden muodostaminen vähentämällä paikallispoliisin yksiköiden määrä 24:stä 11:een, liikkuvan poliisin toimintojen yhdistäminen paikallispoliisiin, Keskusrikospoliisin toimintojen uudistaminen, poliisikoulutuksen uudistaminen, palveluverkoston kehittäminen, Poliisin tekniikkakeskuksen tehtävien siirtäminen Poliisihallitukseen sekä automaattisen liikennevalvonnan tukitoiminnon keskittäminen ovat merkittävimmät muutokset. Tavoitteena on ollut, hyvää henkilöstöpolitiikkaa noudattaen, vähentää hallinto- tuki-, ja päällikkövirkojen määrää yhteensä 246 henkilötyövuotta vuoteen 2016 mennessä ja turvata siten poliisien määrä kenttätoiminnassa.

Poliisihallitus on laatinut uudistuksen käytännön toimeenpanoon liittyen selvityksen "Poliisin hallintorakenteen kehittämishanke (PORA III) -toimeenpanon loppuraportti (Poliisihallituksen julkaisusarja 4/2014).

Sisäministeriö toimitti Eduskunnalle 19.12.2014 Perustuslain 47 §:n 2 momentin mukaisen selvityksen poliisin hallintorakennemuutoksesta (SM022:00/2012). Yhteenvetona voidaan todeta, että Pora III -hanke on edennyt hyvin asetettujen tavoitteiden suuntaan ja poliisihallinnon rakenteiden uudistaminen on toteutettu suunnitellun mukaisesti.

Sisäministeriö asetti 13.11.2014 työryhmän laatimaan poliisin pitkän aikavälin resurssisuunnitelman, joka ulottuu vuoteen 2019. Kyseessä on lähinnä v. 2011 asetettun työryhmätyön laskelmien päivitys ja tarkistus ensisijaisesti kevään 2012 kehyspäätöksen jälkeen poliisin määrärahahekyysiin tehtyjen määrärahaleikkausten johdosta.

Sisäministeri Räsänen ja oikeusministeri Henriksson asettivat 7.11.2014 sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon resurssitarpeita arvioivan parlamentaarisen työryhmän, jonka ensisijaisena tehtävänä on tuottaa Eduskunnalle tietoa Suomen sisäisen turvallisuuden sekä oikeudenhoidon strategisista resurssitarpeista seuraavalla kehyskaudella 2016–2019 (SM37:00/2014, SMDno/2014-2398). Parlamentaarisen työryhmän toimikausi päättyy 28.2.2015.

Kaisa Turunen, ylitarkastaja, sisäministeriö

Uusi poliisilaki (872/2011) tuli voimaan 1.1.2014. Valtioneuvosto on ryhtynyt lain voimaantulosta lähtien seuraamaan poliisimiehen hätävarjelua koskevien säännösten toimivuutta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön tarkistamiseksi. Poliisilaki on ollut voimassa vasta vuoden, joten poliisimiehen hätävarjelua koskevaa oikeuskäytäntöä ei ole ehtinyt syntyä siinä määrin, että sen perusteella voitaisiin arvioida säännösten toimivuutta.

Marko Meriniemi, ylitarkastaja, sisäministeriö

Metropolialueen alueellinen eheys ja kilpailukyky

VNS 9/2010 vp — EK 48/2010 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta hyväksyi 25.2.2011 selonteon johdosta mietinnön mukaisen kannanoton, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta ja

että eduskunta edellyttää valtioneuvoston tekevän seuraavan vaalikauden aikana tarvittavia päätöksiä, joilla vaikutetaan segregatioon eli asuinalueiden eriytymiskehitykseen ja aluetta kehitetään alueellisesti eheäksi, yhdyskuntarakenteeltaan toimivaksi ja kansainvälisessä vertailussa entistä kilpailukykyisemmäksi alueeksi, joka voi edistää koko Suomen menestystä vielä nykyistäkin paremmin ja jossa kansalaisilla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa oman elinympäristönsä päätöksentekoon.

Valtioneuvosto päätti 17.3.2011 ryhtyä kannanotosta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaisesti metropolipolitiikkaa jatketaan ja lujitetaan.

Hallitus päätti iltakoulussaan 21.9.2011 metropolipolitiikan toteuttamisen periaatteista ja organisoinnista. Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä täsmensi organisoimista perustettavien yhteistoimintaelinten kokoonpanojen osalta 13.10.2011. Metropolipolitiikan neuvottelukunta ja sihteeristö asetettiin 22.12.2011.

Hallituskaudella 2011–2015 metropolipolitiikan sisällöllisiä painopisteitä ovat hallinnon rakenteiden kehittäminen sekä maakäyttö, asuminen ja liikenne, kansainvälinen kilpailukyky, maahanmuuttokysymykset ja sosiaalinen eheys. Toteutuksessa otetaan lisäksi huomioon työvoimatarpeita palvelevat toimet ja koulutusmahdollisuudet.

Metropolipolitiikan painopisteiden täsmentäminen keskeisiksi hankkeiksi on käsitelty metropolipolitiikan neuvottelukunnassa 9.2.2012. Keskeisiä hankkeita ovat seudun maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskeva MAL-aiesopimus, uusi seudun kilpailukykyä koskeva aiesopimus, maahanmuuttajien työllistymistä ja kotouttamista koskevan aiesopimuksen tavoitteiden saavuttamisen turvaaminen, sosiaalisen eheyden kumppanuusohjelma, pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelman 2012–2015 toteuttaminen metropolialueella sekä metropolialueen tarkoituksenmukaisen kunta- ja palvelurakenteen selvittäminen ja metropolialuetta koskevan erillisen lain tarpeen arviointi.

Helsingin seudun ja valtion välinen MAL-aiesopimus solmittiin 20.6.2012. Sitä täydennettiin elokuussa 2014 Helsingin seudun kuntien välisellä sopimuksen liikenteen infrahankkeiden tukemisesta ja alueen asuntotuotannon edistämisestä, jossa tiettyjen valtion liikenneinvestointien edellytykseksi tuli seudun kuntien asuin-asemakaava-tuotannon kasvattaminen 25 %:lla 2016–19. Hallitus hyväksyi sopimuksen periaatepäättökseenään 20.11.2014. Seudun kasvusopimus allekirjoitettiin 20.12.2013. Aiesopimus maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen tehostamiseksi pääkaupunkiseudulla solmittiin 20.12.2012. Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämistä koskevat aiesopimukset on solmittu Helsingin, Espoon ja Vantaan kanssa. Sopimusmenetelyjä jatkettaneen seuraavalla vaalikaudella. Sosiaalisen eheyden kumppanuusohjelman sisältöesitys esiteltiin metropolipolitiikan neuvottelukunnalle 7.11.2014. Val-

mistelutyöryhmän esityksen mukaan hallituskauden tässä vaiheessa ei ole tarkoituksenmukaista laatia esitysten toteuttamisesta erillistä aiesopimusta. Kumppanuuden rakenteet ja esitykset toimenpiteistä tulisi huomioida meneillään olevissa hallinnon ja toiminnan uudistushankkeissa, ja tarvittavilta osin jatkovalmistelu viedä osaksi sisä-
tövuosittainministeriöiden toimintaa tulevalla hallituskaudella 2015–2019. Metropolialueen kuntajakoselvitysalueita ja metropolihallintoa koskeva esiselvitys valmistui 5.3.2013. Metropolihallintoa koskevaa lainsäädäntöä valmisteleva työryhmä asetettiin 4.10.2013, ja työryhmän esitys lähetettiin lausunnoille 10.12.2014. Lakipaketin mukaan metropolihallinnon tehtävät kohdistuisivat lähinnä MAL-asioihin, johon liittyen kaavajärjestelmää uudistettaisiin metropolikaavalla. Päätös erityisen kuntajakoselvityksen toimittamisesta Espoon, Helsingin, Kauniaisten, Keravan ja Vantaan kaupunkien sekä Kirkkonummen, Sipoon, Tuusulan ja Vihdin kuntien välillä tehtiin 9.12.2013. Kuntajakoselvittäjien esitys valmistui 5.12.2014.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Olli Maijala, neuvotteleva virkamies, ympäristöministeriö

Poliisin henkilötietolain kokonaisuudistus

HE 66/2012 vp — EV 216/2013 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 16.12.2013, että hallitus käynnistää mahdollisimman pian poliisin henkilötietolain kokonaisuudistuksen ja että sen yhteydessä huomioidaan muiden seikkojen ohella EU:ssa valmisteilla olevan uuden tietosuojalainsäädännön lopullinen sisältö ja vaatimukset kansalliselle lainsäädännölle sekä hallintovaliokunnan mietinnöstä HaVM 26/2013 vp ilmenevät lain rakennetta ja sisältöä koskevat huomautukset, mukaan lukien poliisin henkilötietolaissa tarkoitettujen rekisterien valvonnan kehittäminen. Samassa yhteydessä tulee tarkistaa myös rajavartiolaituksen henkilötietolain säännökset.

Sisäministeriö on sisällyttänyt lainsäädäntösuunnitelmaansa 2015–2019 kyseistä asiaa koskevan esiselvityksen, jonka tavoitteena on kartoittaa valmisteilla olevasta EU:n tietosuojalainsäädännön uudistuksesta ja siihen liittyvästä kansallisen yleislainsäädännön muuttamisesta aiheutuvia sisäministeriön hallinnonalan lainsäädännön muutostarpeita. Tässä yhteydessä otetaan huomioon hallintovaliokunnan mietinnösään HaVM 26/2013 vp esittämät huomautukset. Esiselvitys on tarkoitus käynnistää vuoden 2015 aikana. Sisäministeriön tietojen mukaan EU:n tietosuojalainsäädännön lopullinen sisältö ja vaatimukset kansalliselle lainsäädännölle eivät ole vielä selvillä.

Marko Viitanen, lainsäädäntöjohtaja, sisäministeriö

Poliisin erityisestä eroamisikä sääntelystä luopumisen vaikutukset

HE 64/2010 vp — EV 143/2012 vp

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi poliisin hallinnosta annetun lain 15 §:n muuttamisesta, hätäkeskustoiminnasta annetun lain 30 §:n

muuttamisesta ja valtion virkamieslain 35 §:n 2 momentin kumoamisesta

Ei uutta ilmoitettavaa.

"Eduskunta edellytti 12.12.2012, että hallitus seuraa tarkkaan poliisin erityisestä eroamisikäsäntelystä luopumisen vaikutuksia ja muutosprosessin toteuttamista sekä ryhtyy tarvittaessa seurantatulosten vaatimiin lainvalmistelu- ja muihin toimenpiteisiin."

Poliisin hallintorakennemuutoksen toimeenpano ja kokonaisvaltainen selonteke sisäisen turvallisuuden tilasta

HE 15/2013 vp — EV 77/2013 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 11.6.2013 hallituksen

- 1) seuraavan tarkkaan poliisin hallintorakennemuutoksen toimeenpanoa ja
- 2) antavan hallintovaliokunnalle vuoden 2014 loppuun mennessä perustuslain 47 §:n 2 momentissa tarkoitetun selvityksen poliisin hallintorakennemuutoksen toimeenpanosta mukaan lukien asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen kiinnittäen erityistä huomiota muun muassa liikenteen valvontaan ja liikenneturvallisuustyöhön sekä poliisin palvelujen saatavuuteen maan eri osissa, ja
- 3) antavan eduskunnalle vuoden 2017 loppuun mennessä kokonaisvaltaisen seikkaperäisen selonteon sisäisen turvallisuuden tilasta, sisäisen turvallisuuden viranomaisten ja muiden toimijoiden toiminnan tuloksellisuudesta, toimintojen kehittämistarpeista ja haasteista sekä eri tehtävien edellyttämistä pidemmän tähtäimen taloudellisista voimavaroista ja muista resurssitarpeista.

Sisäministeriö on antanut valiokunnan antaman selvityksen 19.12.2014. Selvitystä ei ole vielä käsitelty Eduskunnassa.

Sanna Heikinheimo, poliisijohtaja, sisäministeriö

Poliisin henkilötietojen käsittely

HE 57/2013 vp; EV 79/2014 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että hallintovaliokunnalle annetaan viimeistään vuoden 2015 loppuun mennessä kattava selvitys 1) niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty erityisesti epäiltyjen tietojärjestelmän, mutta myös muiden poliisin henkilörekisterien osalta, sen varmistamiseksi, että tietojärjestelmät ovat virheettömiä ja että henkilötietojen käsitteleminen tapahtuu kaikilta osin lainsäädännön edellyttämällä tavalla ja muutoinkin asianmukaisesti sekä 2) niistä toi-

menpiteistä, joihin on ryhdytty henkilörekisterien ja henkilötietojen käsittelyn sekä niihin liittyvän koulutuksen, ohjeistuksen ja valvonnan kehittämiseksi.

Puheena olevan selvityksen laatiminen on sisällytetty sisäministeriön lainsäädäntösuunnitelmaan 2015–2019 (SM:n julkaisu 33/2014, s. 69–70). Ministeriössä on parhaillaan vireillä selvitystä laativan työryhmän asettamisen valmistelu. Tavoitteena on asettaa työryhmä tammi-helmikuun aikana 2015.

Marko Viitanen, lainsäädäntöjohtaja, sisäministeriö

Rahankeräyslain muuttaminen

HE 6/2014 vp; EV 69/2014 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellyttää, että rahankeräyslainsäädännön muutostarpeita koskevaa selvitystyötä kiirehditään ja että selvitystyössä arvioidaan eri vaihtoehtoja rahankeräystoiminnan järjestämiseksi, mukaan lukien mahdollisuudet ilmoitusperusteisen järjestelmän käyttöönottoon, ja tarkastellaan lain uudistamista myös joukkorahoituksen kehittämis- ja sääntelytarpeiden näkökulmasta. Arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota myös rahankeräysten tehokkaaseen valvontaan ja siihen, miten rahankeräysten luotettavuus ja kohdentuminen lailliseen toimintaan varmistetaan.

Pääministeri Kataisen hallitusohjelmakirjauksen perusteella on valmisteltu hallituksen esitys ja lähetetty lausuntokierrokselle. Lausuntopalaute on otettu huomioon ja jatkettu selvitystyötä.

Katriina Laitinen, poliisiosaston lainsäädäntöjohtaja, sisäministeriö

Julkisen hallinnon tietohallinnon yhteentoimivuus

HE 246/2010 vp — EV 331/2010 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan lainsäädännön tavoitteiden, kuten tietojärjestelmien yhteentoimivuuden ja kustannustehokkuuden, toteutumista sekä ryhtyvän tarvittaviin toimenpiteisiin, mikäli ilmenee, etteivät lainsäädännön tavoitteet toteudu. Eduskunta edellyttää lisäksi, että hallintovaliokunnalle annetaan perustuslain 47 §:n 2 momentissa tarkoitettu kirjallinen selvitys saavutetuista tuloksista mukaan lukien vapaaehtoisen yhteistyön eteneminen seuraavan vaalikauden aikana.

Eduskunta on edellyttänyt hallituksen seuraavan julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain (634/2011) eli tietohallintolain tavoitteiden toteutumista ja ryhtyvän tarvittaviin toimenpiteisiin, mikäli ilmenee, etteivät lainsäädännön tavoitteet toteudu. Lisäksi eduskunta on edellyttänyt, että hallintovaliokunnalle annetaan perustuslain 47 §:n 2 momentissa tarkoitettu kirjallinen selvitys saavutetuista tuloksista

mukaan lukien vapaaehtoisen yhteistyön edistyminen. Selvitys on annettu hallintovaliokunnalle joulukuussa 2014.

Valtion ja kuntien tietohallinnon kustannukset ovat kääntyneet laskuun viime vuosina. Kokonaisarkkitehtuuri on suunniteltu ja kuvattu etenkin suurissa valtionhallinnon organisaatioissa, suurissa kunnissa ja sairaanhoitopiireissä.

Tietohallintolain nojalla valtioneuvosto voi antaa asetuksen tietohallintolain 6 §:ssä tarkoitettuun standardiin perustuvasta julkisen hallinnon tietohallinnon yhteisestä kokonaisarkkitehtuurista siltä osin kuin se koskee tieto-, järjestelmä- ja teknologia-arkkitehtuuria ja sen edellyttämien yhteentoimivuuden kuvausten ja määritysten sisältöä. Kokonaisarkkitehtuuria koskeva asetus valmistellaan valtiovarainministeriössä vuoden 2015 aikana.

Tietohallintolain mukaan valtion viranomaisten on pyydettävä valtiovarainministeriöltä lausunto tietohallintoa koskevasta omasta hankinnastaan taikka muusta sen ratkaistavissa olevasta valtion talousarviosta rahoitetusta tietohallintoa koskevasta hankinnasta, jolla on laajaa toiminnallista merkitystä tai joka on taloudelliselta arvoltaan merkittävä. Lausuntoprosessin tarkoituksena edistää ja arvioida tietohallintohankkeiden toteuttamiskelpoisuutta, varmistaa hankkeiden sopivuus määriteltyyn kokonaisarkkitehtuuriin sekä selvittää hankkeiden kustannukset ja niistä saatavat hyödyt. Tähän mennessä valtiovarainministeriö on antanut yhteensä 16 lausunnotmenettelyn mukaista lausuntoa. Valtioneuvosto antoi 18.12.2014 tietohallintolain mukaisen asetuksen lausunnotmenettelystä tietohallinnon hankintoja koskevissa asioissa (1249/2014). Asetuksella, joka tuli voimaan 1.1.2015, tarkennetaan tietohallintolain säännöksiä.

Laki valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä (1226/2013) tuli voimaan 1.1.2014. Samalla kumottiin tietohallintolain 11 § ja 13 §:n 2 momentti. Valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetun lain tarkoituksena on tehostaa valtion tieto- ja viestintäteknisiä toimintoja, parantaa tieto- ja viestintäteknisten palvelujen laatua ja yhteentoimivuutta sekä parantaa palvelutuotannon kustannustehokkuutta ja ohjausta.

Laki julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta (10/2015) tuli voimaan 15.1.2015. Lain tarkoituksena on normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa varmistaa valtion ylimmän johdon ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistoiminnan edellyttämän viestinnän häiriöttömyys ja jatkuvuus sekä turvata päätöksenteossa ja johtamisessa tarvittavan tiedon käytettävyys, eheys ja luottamuksellisuus.

Hallituksen vuonna 2013 hyväksymän rakennepoliittisen ohjelman mukaan kansallinen sähköinen palveluväylä toteutetaan viipymättä ja kustannustehokkaasti sekä Viron yhteistyömahdollisuudet täysimääräisesti hyödyntäen. Tämän perusteella asetettiin keväällä 2014 Kansallinen palveluarkkitehtuuri-ohjelma. Se luo yhteentoimivan digitaalisten palvelujen infrastruktuurin, jonka avulla tiedon siirto organisaatioiden ja palvelujen välillä on helppoa. Tarkoituksena on madaltaa kynnystä palvelujen kehittämiseen, mahdollistaa uudenlaisia palveluita sekä vähentää päällekkäistä tekemistä ja kehittämistä. Palveluarkkitehtuuriin sisältyvät seuraavat kokonaisuudet:

- kansallinen palveluväylä (tiedonvälityskerros),
- kansallinen sähköinen tunnistusmalli,

- kansalliset ratkaisut yritysten, muiden organisaatioiden ja kansalaisten roolien ja valtuutusten hallintaan,
- kansalaisten, yritysten ja viranomaisten yhteiset sähköiset palvelukanavat (palvelunäkymät) sekä
- tietovarantojen ja palvelujen kytkeminen osaksi palveluarkkitehtuuria.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Timo Hattinen, controller, VM

Hallinnon turvallisuusverkkotoiminta

HaVM 35/2014 vp — HE 54/2013 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellyttää hallituksen tarkkaan seuraavan ja arvioivan turvallisuusverkkouudistuksen toimeenpanoa sekä antavan hallintovaliokunnalle vuoden 2016 valtiopäivien loppuun mennessä perustuslain 47 §:n 2 momentissa tarkoitetun seikkaperäisen kirjallisen selvityksen uudistuksen toimeenpanosta ja siihen liittyvistä kysymyksistä mukaan lukien hallintovaliokunnan mietinnöstä HaVM 35/2014 vp ilmenevät eri seikat.

Eduskunta on edellyttänyt hallituksen tarkkaan seuraavan ja arvioivan turvallisuusverkkouudistuksen toimeenpanoa sekä antavan hallintovaliokunnalle vuoden 2016 valtiopäivien loppuun mennessä perustuslain 47 §:n 2 momentissa tarkoitetun seikkaperäisen kirjallisen selvityksen uudistuksen toimeenpanosta ja siihen liittyvistä kysymyksistä mukaan lukien hallintovaliokunnan mietinnöstä HaVM 35/2014 vp ilmenevät eri seikat. Laki julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta (10/2015) tuli voimaan 15.1.2015 ja valtioneuvosto asetti turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnan 22.1.2015. Valtiovarainministeriö ohjaa turvallisuusverkkotoimintaa laissa säädetyllä tavalla turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnan tukemana ja laatii turvallisuusverkkouudistuksen toimeenpanon seurantasuunnitelman ja ohjaa suunnitelman toteutumista. Eduskunnan edellyttämä selvitys tullaan antamaan vuoden 2016 valtiopäivien loppuun mennessä.

1.6 Lakivaliokunta

Isyyslain voimaantulon säännös kanneajasta

HE 56/2004 vp — EV 27/2005 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 12.4.2005, että hallitus selvittää, millaisia ongelmia isyyslain voimaantulon annetun lain (701/1975) 7 §:n 2 momentista aiheutuu, ja antaa eduskunnan käsiteltäviksi tämän selvityksen perusteella mahdollisesti tarpeellisiksi osoittautuvat lakiehdotukset.

Hallituksen esitys isyyslain uudistamisesta annettiin eduskunnalle kesäkuussa 2014. Eduskunta hyväksyi esitykseen sisältyneen ehdotuksen uudeksi isyyslaiksi 15.12.2014. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2016.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Antti Leinonen, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Sakon muuntorangaistuksen kehittäminen

HE 164/2007 vp — EV 79/2008 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 18.6.2008 hallituksen huolehtivan siitä, että poliisin sakotusohjetta päivitetään ensi tilassa ottaen huomioon muun muassa viimeaikainen oikeuskäytäntö sekä tarpeen mukaan muutokin selkeytetään, ja että valmistellaan tarvittavat ehdotukset sääntelyksi, jolla rajataan rangaistusmääräysmenettelyn käyttö pois tilanteista, joissa tekijä on menettelyllään osoittanut piittaamattomuutta lain kielloista tai käs-kyistä, annettavaksi eduskunnalle rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyn kokonaisuudistuksen yhteydessä taikka tarvittaessa erillisenä esityksenä niin, että esitys on mahdollista saattaa voimaan samanaikaisesti nyt hyväksytyin lakiehdotuksen kanssa.

Eduskunta edellytti, että hallitus käynnistää viipymättä yhdyskuntaseuraamuksen kehittämistä koskevan kokonaistarkastelun ja huolehtii, että sen yhteydessä tai erillisenä työnä valmistellaan oikeusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, valtiovarainministeriön, kuntasektorin sekä muiden asiaan kuuluvien toimijoiden yhteistyönä vuoden 2009 loppuun mennessä eduskunnalle antamista varten tarvittavat ehdotukset sakon muuntorangaistusjärjestelmän ulkopuolelle jääville soveltuvaksi yhdyskuntaseuraamukseksi tai muuksi muuntorangaistuksen korvaavaksi toimeksi.

Eduskunta edellytti, että oikeusministeriö seuraa ja arvioi sakon muuntokiellosta

aiheutuvia vaikutuksia kiinnittäen huomiota muiden seikkojen ohella sakkovankien määrän kehitykseen, sakkotulojen määrään, sakkorangaistuksen uskottavuuteen rikosoikeudellisena seuraamuksena sellaisissa tapauksissa, joissa henkilö syyllistyy toistuvasti vähäisiin rikoksiin, vaikutuksiin rikollisuuteen kokonaisuutena, vaikutuksiin kaupan alan yritysten kannalta sekä käräjäoikeuksien, kuntien ja muiden asianomaisten viranomaisten toimintaan ja että oikeusministeriö antaa asiasta selvityksen lakivaliokunnalle vuoden 2010 loppuun mennessä.

Oikeusministeriö on selvittänyt sakon muuntorangaistusjärjestelmän uudistamista vuonna 2009 työryhmätyönä, vuosina 2010–2012 yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoa koskevan toimikuntatyön yhteydessä sekä vuonna 2013 edellä mainittujen perusteella laaditussa kokonais selvityksessä. Selvitykseen sisältyi ehdotus toistuvasti sakkorikoksiin syyllistyvien sakkojen saattamisesta muuntokelpoisiksi. Lokakuussa 2014 poliisi on uudistanut sakotusohjeensa rikosten toistuvuuden aikaisempaa selkeämmin huomioon ottavaksi. Joulukuussa 2014 hallitus antoi eduskunnalle

esityksen (HE 291/2014 vp), jonka mukaan rangaistusmääräyksellä tai sakkomääräyksellä ei voitaisi käsitellä rikosasiaa, jos sakotettavan aikaisemmat sakkorikokset osoittavat niiden toistuvuuden ja samankaltaisuuden perusteella ilmeistä piittaamattomuutta lain kielloista ja käskyistä ja niiden rikkomisista määrätystä seuraamuksista. Jos henkilölle on käsiteltävänä olevaa rikkomusta edeltävän vuoden aikana tehtyjen samankaltaisten tekojen perusteella määrätty vähintään kolme sakkorangaistusta, rikkomus käsiteltäisiin tuomioistuimessa. Näin toistuvasti sakkorikoksiin syyllistyneille olisi mahdollista tuomita muutorangaistus, jos sakkoa ei saada perityksi.

Kohdassa 1 mainittujen työryhmä-, toimikunta- ja kokonaisselvitystöiden yhteydessä on selvitetty myös mahdollisuutta ottaa käyttöön nimenomaan sakkovangeille tarkoitettu yhdyskuntaseuraamus. Toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa muutorangaistuksen täytäntöönpanolle vankilassa ei kuitenkaan löydetty. Pisimmälle eteni niin kutsutun sakkopalvelun käyttöönoton edellytysten selvittäminen. Vuoden 2013 selvityksessä on päädytty siihen, ettei sakkopalvelun käyttöönotto ole tarkoituksenmukaista, mutta sen sijasta vähävaraisten sakotettujen ohjaaminen esimerkiksi päihdekuntoutukseen vankilasijoituksen sijasta voisi soveltua osalle sakotetuista. Ehdotuksen pohjalta on vuonna 2014 Rikosseuraamuslaitoksessa käynnistetty pilottihanke, jossa muutorangaistukseen tuomittujen ohjaamista päihde- ja asumispalveluihin parannetaan Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden toimijoiden yhteistyönä.

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimus sakon muutorangaistuksen vähentämisen vaikutuksista valmistui joulukuussa 2010. Tutkimus on toimitettu eduskunnalle alkuvuonna 2011. Tutkimuksen mukaan rangaistusmääräysmenettelyssä annettujen sakkojen muuntokelpoisuuden poistamisella ei ole ollut vaikutuksia rikollisuuteen ja yhteiskunnalle sakon muutorangaistuksesta aiheutuvat kustannukset ovat kokonaisuutenaan alentuneet.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Leena Kuusama, hallitusneuvos, oikeusministeriö

Vaikutusvallan väärinkäyttö

HE 79/2010 vp — EV 373/2010 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 15.3.2011, että hallitus ryhtyy kiireellisesti valmistelemaan lainsäädäntöehdotuksen vaikutusvallan väärinkäytön kriminalisoimiseksi.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaisesti hallitus selvittää lainsäädäntövaihtoehdot vaikutusvallan väärinkäytön kriminalisoimiseksi. Oikeusministeriö asetti 25.4.2014 työryhmän selvittämään muun muassa tätä kysymystä (lahjusrikkoksia koskevien säännösten eräitä muutostarpeita selvittävä työryhmä, OM 7/41/2014). Työryhmän mietintö luovutetaan helmikuussa 2015.

Jussi Matikkala, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Esitutkintaviranomaisten toiminnan valvonta ja salaisista tiedonhankintakeinoista päättäminen

HE 222/2010 vp — EV 374/2010 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 15.3.2011, että hallitus selvittää, tulisiko nykyisen salaistenpakkokeinojen käyttöä koskevan valvontajärjestelmän lisäksi perustaa asiantuntijoista koostuva toimielin, joka valvoisi esitutkintaviranomaisten toimintaa ja pakkokeinojen käyttöä.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää ja harkitsee, tulisiko salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva ratkaisutoimivalta osoittaa tuomioistuinten toimivaltaan.

Uusi esitutkintalaki (805/2011) ja pakkokeinolaki (806/2011) tulivat voimaan 1.1.2014. Samaan aikaan tulivat voimaan niitä muuttavat lait, jotka perustuvat hallituksen esitykseen 14/2013 vp. Yhteistyössä oikeus- ja sisäministeriöiden kesken valmisteltiin näihin lakeihin sekä poliisilakiin liittyvä valtioneuvoston asetus esitutkinasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta (122/2014), joka tuli voimaan 17.2.2014. Asetuksella säädetään yksityiskohtaisesti muun muassa salaisten pakko- ja tiedonhankintakeinojen käytön kirjaamisesta. Asetuksen mukaisesti Poliisihallitus on asettanut salaisten pakko- ja tiedonhankintakeinojen käyttöä seuraamaan ryhmän, joka koostuu sisäministeriön, poliisin, rajavartiolaitoksen, puolustusvoimien ja Tullin edustajista.

Eduskunnalle on annettu 30.12.2014 hallituksen esitys (HE 346/2014 vp), jossa ehdotetaan muutettavaksi poliisin hallinnosta annettua lakia sekä poliisilakia ja pakkokeinolakia. Suojelupoliisi siirrettäisiin Poliisihallituksen alaisuudesta suoraan sisäministeriön alaiseksi poliisiyksiköksi.

Ennen uusien salaisia pakko- ja tiedonhankintakeinoja koskevien hankkeiden käynnistämistä on tarkoituksenmukaista saada kokemuksia vuoden 2014 alussa voimaan tulleiden uusien esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilakien toimivuudesta. Samoin on tarpeen, että suojelupoliisin asemaan vaikuttavat lainsäädäntömuutokset ovat tiedossa.

Jaakko Rautio , lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Adoption ikärajojen vaikutukset

HE 47/2011 vp — EV 84/2011 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.2011, että oikeusministeriö seuraa ja arvioi adoptionhakijan enimmäisikää koskevan vaatimuksen samoin kuin adoptionhakijan enimmäisikää sekä adoptionhakijan ja adoptoitavan lapsen enimmäisikäeroa koskevien vaatimusten yhtäaikaisen voimassaolon vaikutuksia ja antaa lakivaliokunnalle vuoden 2014 loppuun mennessä selvityksen asiasta.

Oikeusministeriö on antanut selvityksensä (muistio 4.1.2014) lakivaliokunnalle 17.12.2014.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Antti Leinonen, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Salaisen pakkokeinon käytöstä ilmoittaminen

HE 14/2013 vp — EV 203/2013 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 30.12.2013, että hallitus antaa selvityksen salaisten pakkokeinojen käytöstä ilmoittamista koskevan sääntelyn soveltamisesta vuoden 2014 loppuun mennessä.

Selvitys (OM 3/41/2012) on lähetetty eduskunnalle 17.12.2014.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Jaakko Rautio, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Syyteneuvottelujärjestelmän seuranta

HE 58/2013 vp — EV 68/2014 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 18.6.2014, että oikeusministeriö seuraa ja arvioi syyteneuvottelua koskevan lainsäädännön soveltamista ja toimeenpanoa edellä todettujen periaatteellisten ongelmien ja järjestelmän uutuu- den vuoksi ja antaa lakivaliokunnalle selvityksen lainsäädännön toimuudesta vuoden 2017 loppuun mennessä.

Oikeusministeriö tulee teettämään tällaisen selvityksen.

Jaakko Rautio, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

1.7 Liikenne- ja viestintävaliokunta

Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyky

HE 115/2007 vp — EV 111/2007 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

2. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy osaltaan toimenpiteisiin, jotta EU:n piirissä luotaisiin yhtenäiset, toimivat pelisäännöt merenkulun tukemiselle ja sekamiehityksen käytölle sekä määriteltäisiin myös vähimmäistaso, jota tulee noudattaa EU-maiden lippujen alla kulkevilla aluksilla.

Asiaan ei ole uutta kerrottavaa. ”Meriliikenteen valtiontukien määräytymisestä on Euroopan komissio antanut suuntaviivat tiedonannollaan C (2004) 43. Suuntaviivoja oli tarkoitus tarkistaa vuonna 2011, mutta niiden uudistaminen viivästyi. Vuonna

2012 komissio käynnisti meriliikenteen valtioneuvoston suuntaviivojen uudelleentarkastelun avaamalla sääntelyn tiimoilta julkisen kuulemisen.

Suomi ei esittänyt suuntaviivojen rakenteeseen muutoksia ja piti myös niiden sisältöä pääsääntöisesti hyvänä. Koska jäsenvaltiot antoivat kuulemismenettelyssä voimassaoleville suuntaviivoille vankan tukensa, komissio päätti syksyllä 2013, että suuntaviivojen uudistamiselle ei ole tarvetta.”

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Tanja Müller, ylitarkastaja, liikenne- ja viestintäministeriö

Merentutkimuslaitoksen toimintojen uudelleen järjestäminen

HE 121/2008 vp — EV 177/2008 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

1. Eduskunta edellytti 10.12.2008, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Suomen ympäristökeskuksen toimintojen siirtämiseksi Viikin kampusalueelle mahdollisimman pikaisesti ja että hallitus selvittää mahdollisuudet Ilmatieteen laitoksen merentutkimuksesta, Suomen ympäristökeskuksesta, nyt lakkautetusta Merentutkimuslaitoksesta sekä muista Viikin kampusalueella toimivista meribiologian ja ympäristötutkimuksen yksiköistä koostuvan hallituksen esitystä laajemman Merikeskuksen perustamiseksi Viikkiin.

Asiassa ei ole tehty uusia toimenpiteitä 2014. ”Suomen ympäristökeskuksella on ollut käynnissä hanke, jossa kaikki pääkaupunkiseudun meribiologian ja ympäristötutkimuksen toiminnot on tarkoitettu keskittämään yhteen toimipisteeseen. Vuonna 2010 järjestettiin kansainvälinen suunnittelukilpailu uudenlaisen ekologisesti kestävän, energia- ja ekotehokkaan mallitoimitalon rakentamisesta Viikkiin Suomen ympäristökeskuksen käyttöön. Voittaneen Synergiatalo-ehdotuksen toiminnallista ja taloudellista jatkosuunnittelua on tehty vuoden 2011 aikana. Samoin on selvitetty uusien yhteistyömahdollisuuksien hyödyntämistä muiden luonnonvara- ja ympäristötutkimusta tekevien tutkimuslaitosten sekä Helsingin yliopiston kanssa. Toimitilahankkeen jatkosta ja aikataulusta ei ole vielä päätöksiä.”

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Juhani Damski, liikenneneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

Joukkoliikenne

HE 110/2009 vp — EV 146/2009 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

1. Eduskunta edellytti 3.11.2009, että joukkoliikenteen houkuttelevuutta ja käyttöä on lisättävä voimakkaasti kehittämällä lippujärjestelmiä, palveluiden yhteensopivuutta ja palvelutasoa sekä liikenteen luotettavuutta. Erityisesti suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetukea on korotettava vastaamaan näiden alueiden huomattavia joukkoliikenteen kehittämishaasteita ja liikenteelle asetettuja ympäristötavoitteita.

2. Eduskunta edellytti, että lain toimivuutta ja sen vaikutuksia seurataan laajasti ottaen huomioon myös liikenteenharjoittajien näkemykset ja käytännön kokemukset. Liikenne- ja viestintäministeriön on annettava liikenne- ja viestintävaliokunnalle selvitys lain toimivuudesta ja vaikutuksista viimeistään vuoden 2012 loppuun mennessä.

Liikennevirasto on jatkanut valtakunnallisen ja yhteiskäyttöisen lippujärjestelmän kehittämistä. Waltti-järjestelmää on pilotoitu ja ensimmäiset kaupungit ottavat järjestelmän käyttöön tammikuussa 2015. Tuotevalikoima laajenee ja uusia alueita siirtyy järjestelmän käyttöön vaiheittain.

Suurten kaupunkien joukkoliikennetukea leikattiin kevään 2014 hallituksen kehyspäätöksellä.

Liikenne- ja viestintäministeriö on jatkanut joukkoliikennelain toimeenpanon seuranta yhdessä joukkoliikenteen toimivaltaisten viranomaisten sekä toimialan kanssa, ja keskustellut lain ja toimintaympäristön kehittämistarpeista. Ministeriö antoi joulukuussa eduskunnan käsiteltäväksi lakiehdotuksen, jossa ehdotetaan muutoksia muun muassa reittiliikenneluvan hylkäämisperusteisiin, vähimmäisliikennöintiaikoihin ja tilausliikenteen määritelmään.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Iida Huhtanen, ylitarkastaja, liikenne- ja viestintäministeriö

Rikkipäästöt

HE 248/2009 vp — EV 249/2009 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta edellytti 14.12.2009, että mikäli aiottu rikkipäästöjen vähentäminen johtaa jatkossa kohtuuttomiin kustannuksiin suomalaisen elinkeinon kannalta, hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin näiden seurausten lieventämiseksi.

Eduskunta hyväksyi 21.11.2014 kansainvälisessä merenkulkujärjestössä IMO:ssa vuonna 2008 uudistetun MARPOL-yleissopimuksen ilmansuojeluliitteen siltä osin kun se kuuluu Suomen toimivaltaan. Samalla eduskunta hyväksyi merenkulun ympäristönsuojelusta annetun lain muutoksen, jolla muun muassa sisällytetään EU:n vuonna 2012 uudistaman rikkidirektiivin määräykset Suomen lainsäädäntöön (HE 86/2014 vp). Uudet rikkipitoisuussäännökset tulivat voimaan 1.1.2015 rikinoksidipäästöjen valvonta-alueilla eli Itämerellä, Pohjanmerellä, Englannin kanaalissa sekä Pohjois-Amerikan valvonta-alueella ja Yhdysvaltain Karibianmerellä.

Laivat voivat edellä mainituilla valvonta-alueilla käyttää matalarikkistä polttoainetta tai raskasta polttoöljyä yhdistettynä rikkipesureihin tai siirtyä käyttämään nesteytettyä maakaasua (LNG).

Hallitus on jo useana vuonna tehnyt päätöksiä toimenpiteistä, joilla pyritään vähentämään rikkisääntelystä elinkeinolle aiheutuvia kustannuksia, joko suoraan tai välillisesti. Vuoden 2014 osalta voidaan todeta seuraavaa:

Yhteisöveron alentamisella 24,5 prosentista 20 prosenttiin vuoden 2014 alusta pyrittiin myös vastaamaan teollisuuden haasteisiin.

Valtion toimissa työmarkkinaratkaisun tukemiseksi syksyllä 2013 päätettiin, että väylämaksut puolitetaan ja tavaraliikenteen ratavero poistetaan vuosiksi 2015–2017. Eduskunta hyväksyi 21.11.2014 väylämaksulakia koskevan muutoksen, joka tuli voimaan 1.1.2015. Valtion väylämaksutulot vähenevät päätöksen perusteella noin 42 milj. euroa vuodessa ja rataveron tuotot noin 13 milj. euroa vuodessa.

Alueellisen kuljetustuen voimassaoloa on jatkettu vuoden 2017 loppuun saakka 18.12.2014 annetulla valtioneuvoston asetuksella alueellisesta kuljetustuesta vuosina 2014–2017 (1248/2014). Kuljetustukea myönnetään harvaan asuttujen alueiden pienten ja keskisuurten yritysten valmistamien tuotteiden kuljetuksista Suomen alueella tapahtuvan kuljetuksen osalta. Tuki vähentää pitkistä kuljetusmatkoista aiheutuvia kustannuksia. Tukea voidaan myöntää rautatie- ja autokuljetusten tukena sekä satamatoimintojen tukena. Kuljetustukeen on valtion vuoden 2015 talousarviossa myönnetty 5 milj. euron määräraha.

Liikenne- ja viestintäministeriö uudisti alusten ympäristöinvestointitukiohjelmansa vuoden 2013 alussa niin, että tukea voidaan myöntää myös ympäristönsuojelun tasoa parantaviin jälki-investointeihin, kuten rikkipesureihin ja polttoainejärjestelmien muutostöihin. Valtion vuoden 2013 talousarviossa alusten ympäristönsuojelun tasoa parantavien jälki-investointien tukemiseen myönnettiin 30 milj. euron valtuus. Valtuus uusittiin vuoden 2014 talousarviossa niin, että vuonna 2013 käyttämättä jäänyttä valtuutta voitiin käyttää alusten ympäristötukipäätösten tekemiseen myös vuonna 2014. Liikenne- ja viestintäministeriö on vuosina 2013 ja 2014 järjestänyt yhteensä kolme hakukierrosta alusten ympäristönsuojelun tasoa parantaviin jälki-investointeihin myönnettävälle valtioneuvostukselle. Valtioneuvostusta on em. valtuuden nojalla myönnetty yhteensä 22,5 milj. euroa. Tukea on myönnetty 11 varustamolle ja näiden 64 laivalle. Suunnitelluista alusinvestoinneista 50 on meriliikenteen kaasuöljykonversiota (MGO), 13 pakokaasupesureita ja yksi LNG-konversio.

Hallitus sopi kehysriihessä keväällä 2013 yhteensä 123 milj. euron tuesta LNG-terminaaliverkoston rakentamiselle vuosille 2013 ja 2014. Tukiohjelmaa koskeva valtioneuvoston asetus (valtioneuvoston asetus nesteytetyn maakaasun terminaalien investointituen myöntämisen yleisistä ehdoista 707/2013) tuli voimaan 15.10.2013. Valtioneuvoston asetuksen (707/2013) mukaan tuettavista terminaaleista tulee voida tarjota nesteytettyä maakaasua laivaliikenteen ja muun liikenteen polttoaineeksi. Tämän hetken arvioiden mukaan suurin osa LNG:stä käytettäisiin teollisuudessa korvaamassa lähinnä nestekaasuja ja polttoöljyjä, joiden polttoainekustannukset ja ympäristöpäästöt ovat suurempia. LNG-terminaaleille suunnattu tukiohjelma tuli voimaan lokakuun 15. päivä 2014. Valtuutta oli käytettävissä yhteensä 123 milj. euroa vuosille 2013 ja 2014.

Suomessa on parhaillaan vireillä useita LNG-terminaalihankkeita. Investointien suuruusluokat vaihtelevat ison tuontiterminaalin ja pienen jakeluterminaalin välillä. Investointisuunnitelmat ovat syksyllä 2014 hyvin eri vaiheissa ja hankkeiden omistajat ahot arvioivat edelleen suunnitelmien taloudellista kannattavuutta.

Työ- ja elinkeinoministeriö on 10.12.2014 mennessä myöntänyt neljälle LNG-hankkeelle investointitukea, mikä käynnistää runsaan 300 milj. euron investoinnit nesteytetyn maakaasun terminaaleihin. Hankkeet sijoittuvat Tornioon, Poriin, Rauhalle ja Hamina–Kotka-satamaan. Tavoitteena on rakentaa kattava terminaaliver-

kosto Suomen rannikolle, joka luo vaihtoehtoisia hankintaväyliä meriliikenteelle ja kaasua käyttävälle teollisuudelle. Tukiohjelmaan liittyen työ- ja elinkeinoministeriössä on lisäksi käsiteltävänä vielä kolme tukihakemusta.

Lisäksi on suunnitteilla iso tuontiterminaali yhteistyössä Viron kanssa. Sen merkittäväksi rahoittajaksi toivotaan EU:ta.

Ympäristöystävällisen teknologian kehittäminen, cleantech, on TEM - konsernin keskeinen strateginen kärkihanke. Suomi on tällä alueella vahva tekijä. Ympäristöstä huolehtiminen luo merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia yrityksille. Alueella on ollut ja on useita kansallisia kehittämisohjelmia, joista osa sivuaa myös meriliikennettä ja sen käyttämiä teknologioita. Uuden teknologian avulla pystytään vaikuttamaan merkittävästi siihen, että kuljetuskustannukset eivät välttämättä nouse niiden ennusteiden mukaan, joita on tehty lähtien pääasiassa vahvoista olettamuksista että alukset ovat muuten samanlaisia kuin ennen ja vain polttoaine muuttuu tai käytetään rikkipesureita.

Liikenne- ja viestintäministeriön vetovastuulla vuonna 2013 annettu selvitys ”Tulevaisuuden käyttövoimista liikenteessä” sisältää erillisen Toimintaohjelman vuosille 2013 - 2017 meriliikenteen LNG:n käytön edistämiseksi. Toimintaohjelmassa on identifioitu kaikki relevantit toimijat (viranomaiset, kunnat, elinkeino jne.) ja mitä tulisi tehdä, milloin jne. Liikenne- ja viestintäministeriö vetää toimintaohjelman täytäntöönpanoa. Suomen uusi jäänmurtaja tulee käyttämään polttoaineena dieselin ohella LNG:tä, joka pienentää sen päästöjä ja polttoainekustannuksia. Myös Rajavartiolaitoksen uusi alus Turva käyttää LNG:tä polttoaineena.

EU:ssa hyväksyttiin 22.10.2014 vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelua koskeva direktiivi. TEN-T ydinverkon satamia palvelevan LNG-tankkauksen tulee olla valmis 2025 mennessä, mikä edustaa EU-tason kompromissia. Suomen tavoitteena oli vuosi 2020.

Suomi on toiminut aktiivisesti EU:n komission liikennepääosaston perustamassa Euroopan kestävä merenkulun foorumissa (European Sustainable Shipping Forumissa, ESSF), jonka tehtävänä on toimia julkisen ja yksityisen sektorin vuoropuhelun edistämiseksi erityisesti rikkidirektiivin implementoinnin helpottamiseksi.

Suomi on toiminut aktiivisesti myös kansainvälisellä tasolla LNG:n käytön edistämiseksi sekä kansainvälisessä merenkulkujärjestössä IMO:ssa että Itämeren alueella. Meripolitiikka ja vaihtoehtoisten polttoaineiden käyttöönoton edistäminen oli Itämeren valtioiden neuvostossa Suomen puheenjohtajakauden yksi prioriteetti (1.7.2013–30.6.2014). Suomen ja Ruotsin aloitteesta perustettiin HELCOMissa 9.12.2014 uusi yhteistyöryhmä Itämeren alueen julkisen ja yksityisen sektorin vuoropuhelun edistämiseksi vihreän teknologian ja vaihtoehtoisten polttoaineiden käyttöönoton vauhdittamiseksi.

Edellä mainitun Hallituksen esityksen antamisen yhteydessä 12.6.2014 hallitus antoi lausuman:

”Rikkisäädösten aiheuttamien kustannusten kehittymistä suomalaiselle varustamotoiminnalle ja merirahdista riippuvaiselle teollisuudelle seurataan aktiivisesti ja mahdollisesta kompensatiosta päätetään näiden arvioiden perusteella. Rikkipitoisuusrajojen valvontaan varataan turval-

lisuusvalvontaa heikentämättä tarvittavat resurssit ja käynnistetään selvitys seuraamusjärjestelmän uudistamisesta.”

Hallitus on vuonna 2014 ryhtynyt toimenpiteisiin tehokkaan valvonnan varmistamiseksi. Valvonta Itämeren ja koko EU:n alueella tulee olemaan erittäin keskeistä säännösten toimeenpanossa ja siten myös tasavertaisten kilpailuedellytysten varmistamiseksi. Tehokas valvonta, mukaan lukien näytteiden otto, on myös edellytys seuraamusten määräämiselle. Työkaluna valvonnassa tullaan myös käyttämään kaukovalvontaa niin sanottujen nuuskijoiden avulla. Liikenteen turvallisuusvirasto on valmistautunut sekä kansallisella tasolla että yhteistyössä EU:n jäsenvaltioiden sekä satamavaltiotarkastusta koskevan Pariisin yhteisymmärryspöytäkirjan allekirjoittaneiden maiden kanssa siihen, että sääntöjen vastaista polttoainetta käyttävät alukset saadaan mahdollisimman tehokkaasti kiinni satamavaltiotarkastuksen yhteydessä. Mikäli tarkastuksessa käy ilmi, että alus on käyttänyt väärää polttoainetta, Liikenteen turvallisuusvirasto voi määrätä, että polttoainetta on vaihdettava ennen matkan jatkamista. Määräystä voi tehostaa uhkasakolla. Mikäli alus syyllistyy toistuviin rikkeisiin, jotka aiheuttavat pysäyttämisen, voidaan alus kieltää liikenneväylästä Pariisin yhteistyöpöytäkirjan alueella, joka kattaa koko EU alueen, Norjan Islannin, Kanadan ja Venäjän satamat, joko määräajaksi tai aikanaan lopullisesti. Kaikki toimenpiteet, joihin voidaan ryhtyä satamavaltiotarkastuksessa, muodostavat tehokkaan pelotteen, koska taloudelliset menetykset voivat olla varustamoille erittäin suuret, jos alus pysäytetään satamaan tai kielletään sen saapuminen EU:n alueen satamiin.

EU:n rikkidirektiivin mukaan kansallisten säännösten rikkomisesta määrättävien seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Seuraamukset määräysten rikkomisesta ovat merenkulun ympäristönsuojelulaissa sekä rikoslaissa. Sanktiona voi olla sakko tai vankeusrangaistus. Korkea- ja matalarikkisen polttoaineen hintaeroa voidaan lisäksi pitää rikoksen tuottamana taloudellisena hyötynä, joka voidaan rikoslain mukaisesti tuomita valtiolle menetetyksi.

Rikkipäästöjä koskevat uudet vaatimukset tulivat voimaan vuoden 2015 alussa, eikä tämän vuoksi ole vielä tässä vaiheessa näyttöä siitä, että nykyinen seuraamusjärjestelmä olisi riittämätön estämään säännösten rikkomista. Jos uusien rikkipitoisuusrajien soveltamisesta saatu käytännön kokemus osoittaisi, että säännöksillä ei ole riittävää yleisestävää pelotevaikutusta, eikä säännösten rikkojia saada oikeudelliseen vastuuseen, hallinnollisten sanktioiden käyttöönottoa olisi syytä harkita. Liikenne- ja viestintäministeriö on teettänyt selvityksen mahdollisuuksista käyttää hallinnollista sakkoa, vastaavalla tavalla kuin laittomien öljypäästöjen osalta. Selvitys on valmistunut marraskuussa 2014.

Liikenne- ja viestintäministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö ovat käynnistäneet selvityksen rikkisäännösten aiheuttaminen kuljetuskustannusten mahdollisen nousun vaikutuksista teollisuudelle, jonka perusteella on tarkoitus saada alustavat arviot todellisesta kustannuskehityksestä. Lisäksi selvitetään muiden keskeisten Itämeren alueen maiden toimia rikkisäännösten vaikutusten pienentämiseen. Selvityksessä on myös tarkoitus kartoittaa, miten sääntely on vaikuttanut cleantech ja bio-ratkaisujen kysyntään ja käyttöönottoon ja suomalaisten yritysten menestykseen ja kilpailukykyyn tällä saralla.

Lolan Eriksson, hallitusneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

Lentoliikenteen päästökauppa ja lentoasemaverkko

HE 209/2009 vp — EV 245/2009 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta edellytti 15.12.2009, että hallitus seuraa ja ennakoi lentoliikenteen päästökauppaa koskevan sääntelyn vaikutuksia ja ryhtyy tarvittaviin toimiin tasapuolisten lentoliikennepalvelujen ja verkostoperiaatteella toimivan lentoasemaverkon turvaamiseksi ja sitä kautta elinkeinon ja työllisyyden turvaamiseksi myös maakunnissa.

Päästökauppa alkoi vuonna 2012. Päästökauppa koskee kaikkia EU:n alueelta lähteviä ja sinne saapuvia ilma-aluksia.

Huhtikuussa 2013 voimaan tulleella neuvoston ja Euroopan parlamentin päätöksellä EU:n ulkopuolelle suuntautuvat lentoreitit rajattiin väliaikaisesti lentoliikenteen päästökaupan ulkopuolelle kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön lokakuussa pidettyyn yleiskokoukseen saakka. Komission antoi lokakuussa esityksen lentoliikenteen päästökaupan muuttamiseksi.

Laki lentoasemaverkosta ja -maksuista (210/2011) tuli voimaan 15.3.2011. Laissa säädetään lentoasemaverkkoyhtiön velvoitteesta ylläpitää valtakunnallista lentoasemaverkkoa ja lentoasemapalveluita. Suomessa valtion kokonaan omistama Finavia Oyj ylläpitää valtion lentoasemaverkkoa. Liikenne- ja viestintäministeriö käynnisti syksyllä 2012 liikennepoliittisen selonteon nojalla lentoliikennestrategiatyön. Strategia julkistetaan alkuvuodesta 2015. Yhtenä strategian aiheista on tarkasteltu lentoasemaverkon tarkoituksenmukaisuutta sekä valtion roolia lentoasemapalvelujen tarjonnassa. Tavoitteena on turvata jatkossakin Helsinki-Vantaan lentoaseman kilpailukyky Euroopan ja Aasian välisessä siirtomatkustajaliikenteessä ja sitä kautta riittävä Euroopan reittiliikenteen verkosto sekä samalla alueellinen saavutettavuus maakuntien ja pääkaupunkiseudun välillä.

Risto Saari, neuvotteleva virkamies, liikenne- ja viestintäministeriö

Ajokyvyn arviointijärjestelmä

HE 247/2009 vp — EV 242/2009 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.2009, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin riittävän monipuolisen ja luotettavan ajokyvyn arviointijärjestelmän luomiseksi, liikennelääketieteen tutkimuksen ja opetuksen lisäämiseksi ja tarvittavan ohjeistuksen antamiseksi tutkimuksia tekeville lääkäreille sekä ammattikuljettajien ja kuljetusalan yrittäjien työterveyshuollon kattavaksi järjestämiseksi.

Ajokorttilakiin (386/2011) sisältyvät säännökset ajokortin terveysvaatimuksista, ajoterveydentilan valvonnasta sekä uutena säännös iäkkäiden laajennetusta lääkärintarkastuksesta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella ajoterveydestä (1181/2011) on annettu tarkemmat säännökset terveysvaatimuksista. Säännösten avulla ohjeistetaan tutkimuksia tekeviä lääkäreitä. Mainittua asetusta on muutettu lisäämällä asetukseen iäkkäiden henkilöiden laajennettua lääkärintarkastusta koskeva säännös, joka on tullut voimaan 19.1.2013. Sosiaali- ja terveysministeriö on laati-

nut asiantuntijoita kuullen iäkkäiden ajoterveyden arviointiin lomakkeen ja lääkäreille tarkoitetut ajoterveyden arviointia koskevat ohjeet on päivitetty kesäkuussa 2013.

Työterveyshuoltoon liittyvien kysymysten selvittäminen on vireillä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla. Tässä yhteydessä selvitetään liikenteessä toimivien yksityisyritysten ja muiden pienten yritysten työterveyshuollon kehittämistä osana ministeriön työterveyshuollon toimeenpanosuunnitelmaa ja ryhmien mahdollisuutta päästä osalliseksi työterveyshuollon palveluista. Työterveyslaitos on selvittänyt taksija ja kuljetusyritysten työoloja ja terveyttä ja testannut ammattiliikenteen pien- ja yksityisyrityksille kehitettyä työn ja terveyden oma-arviointia, joka madaltaa kynnyksiä olla työterveyshuoltopalvelujen piirissä. Lisäksi on tutkittu koulutusintervention vaikuttavuutta ammattikuljettajien ajovireyteen, työhyvinvointiin sekä työ- ja liikenneturvallisuuteen. Työterveyslaitos on tehnyt oppaan ja valtakunnallisen virtuaaliyliopiston koulutusmateriaalin työterveyshuollon ohjeiksi liikenteen alalla toimiville ja järjestää säännöllistä työterveyshuollon koulutusta ja osallistuu terveydenhuollon koulutuksen järjestämiseen. On kehitetty ja viety työpaikoille ja työterveyshuoltojen käyttöön kuljettajien terveellisiä elämäntapoja, vireyttä ja työ- ja toimintakykyä edistäviä menetelmiä, joista on järjestetty koulutuksia sekä tehty kirjallista ja internetmateriaalia.

Liikenne- ja viestintäministeriö on osallistunut selvitykseen tieliikenteen kuljettajien toimintaan liittyvän tutkimuksen toimijoista, tutkimustarpeista ja tutkimuksen koordinoinnista.

Maantieliikenteen yritysten turvallisuuskulttuurin kehittämiseksi kehitetään käyttäjäystävällistä vaaratilanneilmoitusjärjestelmää ja yhteistyömallia. Työterveyslaitos tutkii ammattikuljettajien ja muiden kuljettajien ajokykyä ja antaa asiantuntijalausuntoja ongelmallisissa ajokyvyn arvioinneissa. Kirjallisuuskatsauksella on selvitetty muistisairauksien ja aivohalvauksien älyllisten vaikutusten tunnistamiskeinoja ajokyvyn arvioinnissa. Valmistellaan ajokykyongelmiin perehtynyttä yksikköä ja koordinoidaan ongelmallisten ajokykyarvioiden valtakunnallista verkostoa, jonka tavoitteena on parantaa ja yhdenmukaistaa ajokykyongelmien tutkimista ja arviointia koko maassa.

Ajoterveystarkastusten laatua ja luotettavuutta parannetaan keskittämällä toimivalta määräysten antamisessa ja lääkäreiden ohjeistamisessa Liikenteen turvallisuusviraston liikennelääketieteen yksikölle (HE 313/2014 vp.), jossa on erityisesti liikennelääketieteen osaamista. Poikkihallinnollisen tieliikenneturvallisuuteen keskittyvän tulevaisuuskatsauksen (Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisu 25/2014), jonka tavoitteena on poikkihallinnollisen tieliikenneturvallisuuden ohjauksen kehittäminen ja tehostaminen, yksi keskeinen painopistealue ovat ajoterveyttä koskevat asiat. Tässä tarkoituksessa tavoitteena on poikkihallinnollisella yhteistyöllä lisätä ja kehittää liikennelääketieteen tutkimusta ja opetusta käytännön arviointityön edellytysten parantamiseksi. Eräissä yliopistollisissa sairaaloissa on suunnitteilla ongelmallisten ajokykyarviointien käynnistäminen. Toiminnan yhdenmukaisuutta voidaan edistää Liikenteen turvallisuusviraston ohjeistamistoimivallan sekä poikkihallinnollisen tulosohjauksen kautta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Eija Maunu, hallitusneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

Pisteytysjärjestelmään pohjautuva ajokorttiseuraamusjärjestelmä

HE 212/2010 vp — EV 269/2010 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta edellytti pisteytysjärjestelmään pohjautuvan ajokorttiseuraamusjärjestelmän toteuttamista.

Kesällä 2013 alkaneen tieliikennelainsäädännön kokonaisuudistuksen yksi keskeinen tehtävä on uudistaa tieliikenteen seuraamusjärjestelmää. Lievempien tieliikenteen rikkeiden osalta selvitetään mahdollisuutta ottaa enemmän käyttöön hallinnollisia, kiinteitä maksuseuraamuksia, jotka olisi mahdollista määrätä nykyistä rikosoikeudellista menettelyä joustavammissa hallinnollisissa prosessissa (vrt. pysäköintivirhemaksujärjestelmä). Uudistushanke liittyy toimenpiteenä oikeusministeriön oikeushoidon uudistamisohjelmaan vuosille 2013–2025. Seuraamusjärjestelmän uudistaminen edellyttää ajo-oikeuteen vaikuttaviin tekojen ja laiminlyöntien nykyistä täsmällisempää ja tarkempaa määrittelyä erityisesti perusoikeuksien kannalta. Ajokorttiseuraamusten painopiste voisi tällöin olla enemmän liikenneturvallisuutta vaarantavissa teoissa ja laiminlyönneissä ennalta estävyyden ja liikenneturvallisuusvaikutusten siitä kärsimättä.

Vähäisten ylikuormien (alle 5 %) ja lievimpien ajo- ja lepoaikarikkomusten rangaistavuutta hallinnollisessa järjestelmässä selvitetään samassa yhteydessä.

Tieliikennelainsäädännön uudistamista koskeva hallituksen esityskokonaisuus on tarkoitus antaa eduskunnan käsiteltäväksi vuoden 2016 aikana,

Kimmo Kiiski, liikenneneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

Postitoiminta

HE 216/2010 vp — EV 351/2010 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

2. Eduskunta edellytti, että postitoiminnan yleispalvelun rahoitus tulee varmistaa tilanteissa, joissa yleispalvelun tarjoaminen johtaisi nettokustannuksiin, jotka muodostavat kohtuuttoman taloudellisen rasitteen yleispalvelun tarjoajalle. Rahoituksen turvaamiseksi toteutetuista toimenpiteistä tulee toimittaa liikenne- ja viestintävaliokunnalle selvitys toukokuun 31. päivään 2012 mennessä.

Selvitys postitoiminnan yleispalvelun rahoituksesta toimitettiin liikenne- ja viestintävaliokunnalle 30.8.2012. Selvityksessä käsiteltiin postilakiin sisältyvää yleispalvelun rahoitusmekanismia, sen käytännön toteuttamista ja muita rahoitusmalleja selvittäneen työryhmän työn tuloksia sekä postimarkkinoiden kehitystä postilain voimaantulon jälkeen. Selvityksen johtopäätös oli, että yleispalvelun rahoitukseen liittyviin erityistoimenpiteisiin ei selvityshetkellä ollut tarvetta. Yleispalvelun tarjoaja ei myöskään sittemmin ole hakenut nettokustannusten korvaamista postilain (415/2011) 6 luvussa säädetyn mukaisesti.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Elina Thorström, neuvotteleva virkamies, liikenne- ja viestintäministeriö

Laajakaista ja tietoyhteiskunta

VNS 10/2010 vp — EK 46/2010 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta hyväksyi 18.2.2011 selonteon johdosta seuraavan kannanoton:

1. Haja-asutusalueiden laajakaistahankkeen toteuttamistapoja ja hankkeen tavoitteita tulee arvioida selonteossa esitetyllä tavalla uudelleen ensi vaalikauden alussa. Arvioinnissa on tärkeää ottaa huomioon hankkeiden kilpailutusten myötä täsmentyneet kustannusarviot sekä runkonverkon että tilaajayhteyden osalta, teknologian kehitymisestä aiheutuneet mahdolliset muutostarpeet sekä hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi mahdollisesti tarvittava lisärahoitus ja uudet rahoitusmallit.

Valtioneuvosto päätti 28.4.2011 ryhtyä kannanotosta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Haja-asutusalueiden laajakaistahankkeesta on toteutettu kaksi väliarviointia. Ensimmäinen väliarviointi laadittiin vuosina 2011–2012. Sen perusteella laajakaistahankkeen periaatteita tarkistettiin syksyllä 2012 niin, että yksittäisten hankkeiden toteutus sujuvoituu. Toinen väliarviointi tehtiin vuonna 2013. Siinä arvioitiin kattavasti hankkeen tilannetta, määrärahan käyttöä ja tarvetta mahdollisiin jatkotoimenpiteisiin. Laajakaistahankkeeseen myönnettyä valtuutta tarkistettiin 5,5 miljoonalla eurolla vuoden 2015 valtion talousarviossa. Valtioneuvosto teki 13.11.2014 periaatepäätöksen hankkeeseen liittyen. Vuoden 2015 alusta lukien aiemmin Viestintäviraston hallinnoiman rahoitukseen piiriin tulevat myös hankkeet, joita aiemmin on rahoitettu EU:n Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman puitteissa.

Kari Ojala, viestintäneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

Väylämaksulainsäädännön kokonaisuudistus

HE 65/2011 vp — EV 53/2011 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.2011, että hallitus käynnistää väylämaksulainsäädännön kokonaisuudistuksen, jossa otetaan huomioon myös alusten ympäristöominaisuudet ja jäänmurtopalvelujen tosiasiallinen käyttö.

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti syksyllä 2012 työryhmän valmistelemaan väylämaksun uudistamista. Työryhmä totesi, että väylämaksujärjestelmän keskeiset ongelmat liittyivät lähinnä irtolasti- ja risteilyalusten korkeisiin väylämaksuihin.

Väylämaksulaki muuttui vuoden 2015 alusta siten, että väylämaksut puolitetaan vuosiksi 2015–2017. Väylämaksun alentamisen tavoitteena on keventää elinkeinoelämän, erityisesti teollisuuden, kustannusrasitetta. Väylämaksun yksikköhintoja alennetaan lastialuksia ja parhaita jääluokkia painottaen.

Väylämaksulain uudistaminen sisälsi em. työryhmän esityksiä kuten jäänmurtopalveluiden vapauttamisen väylämaksusta sekä alusten aluskäyntikohtaisen enimmäismaksun puolittamisen. Tällä tavoin voitiin ratkaista irtolasti- ja risteilyalusten väylä-

maksuihin liittyvät ongelmat. Tässä yhteydessä väylämaksuun ei tehty rakenteellisia uudistuksia, koska väylämaksujen alennus on väliaikainen.

Tuomo Suvanto, liikenneneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

Liikennepoliittinen selonteko

VNS 2/2012 vp — EK 17/2012 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta hyväksyi 21.6.2012 mietinnön mukaisen kannanoton:

1. Perusväylänpitoon on kehyskauden aikana suunnattava lisärahoitusta valtiontalouden tilan niin salliessa. Erityisesti tulee tällöin keskittyä pieniin liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta edistäviin hankkeisiin. Pitkällä aikavälillä perusväylänpitoon on varattava lisärahoitus, joka mahdollistaa liikenneverkon riittävän kunnan ja tarpeellisen kehittämisen sekä ikääntyvän väyläverkon korjausvelan reaalisen pienentämisen.

2. Alemman asteisen tieverkon ja yksityisteiden hoitoon ja kehittämiseen on yhteistyössä kuntien ja tienhoitokuntien kanssa saavutettava rahoituksellinen ja lainsäädännöllinen kokonaisratkaisu, joka takaa alemman asteisen ja yksityistieverkon nykyistä riittävämmän rahoituksen sekä selventää eri tahojen vastuita.

3. Maamme elinkeinoelämän kilpailukykyä verrattuna kilpailijamaihin on parannettava alentamalla logistiikkakustannuksia. Erityisesti tulee selvittää mahdollisuus ottaa käyttöön dieserveron korotuksen palautusjärjestelmä ammattiliikenteelle.

4. Venäjän talouskasvun tuomat mahdollisuudet on otettava painokkaammin huomioon kansallisessa liikennepoliitikassa ja niiden tulee näkyä aiempaa paremmin myös EU:n päätöksentekoon liittyvässä kansallisessa kannanmuodostuksessa.

5. Liikennesektorin on saavutettava Suomelle asetetut liikenteen päästövähennystavoitteet mm. edistämällä uusimman ajoneuvoteknologian ja kestävien biopolttoaineiden käyttöä ja kehittämistä. Lisäksi tulee edistää hybridi- ja sähköautojen käyttöä esimerkiksi kehittämällä laatusinfrastruktuuria sekä panostamalla alan kotimaiseen innovaatiotoimintaan ja tuotekehitykseen.

6. Kansallista edunvalvontaa maamme kannalta keskeisten liikennepoliittisten päätösten valmistelussa on yhteistyössä keskeisten etujärjestöjen kanssa tehostettava ja terävöitettävä sekä EU:ssa että kansainvälisesti päätösvaltaisilla eri foorumeilla.

1. Valtioneuvosto päätti 16.8.2012 ryhtyä kannanotosta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Liikenne- ja viestintäministeriö on valmistellut liikennepoliittisen selonteon toimenpanosuunnitelman. Selonteossa linjatut toimenpiteet tulevat hallituksen ja eduskunnan päätettäväksi erikseen kunkin kyseessä olevan kehys- ja talousarvio- tai säädösmuutosasian yhteydessä. Vuoden 2014 talousarvion perusväylänpidon määrära-

ha oli 40 milj. euroa suurempi kuin vuoden 2013 varsinainen talousarvio. Lisäksi vuoden 2014 lisätalousarviossa osoitettiin perusväylänpitoon 25 milj. euroa lisärahoitusta, josta 20 milj. euroa kohdennettiin työllisyyttä ja kasvua turvaaviin investointeihin kriittisimmässä liikenneinfrastruktuuritarpeissa ja eräissä äkillisissä rakennemuutoshankkeissa. Toisessa lisätalousarviossa lisärahoitusta osoitettiin elinkeinopoliittisiin liikenteen toimivuutta ja turvallisuutta parantaviin hankkeisiin, joista osa toteutetaan erillisinä investointihankkeina. Valtiotaloudellisista syistä keväällä 2014 tehdystä kehyspäätöksessä väylänpitoon kohdennettiin 100 milj. euron säästö vuodesta 2015 alkaen, mikä toteutettiin leikkaamalla vuoden 2015 perusväylänpidon määrärahaa 100 milj. euroa ja vuodesta 2016 säästö kohdentui edellisessä kehyspäätöksessä tehtyyn 100 milj. euron siirtoon kehittämisinvestoinneista perusväylänpitoon. Budjettiriihessä, talousarvion täydennyksessä ja eduskuntakäsittelyssä perusväylänpidon määrärahaa kuitenkin lisättiin siten, että määräraha on 57 milj. euroa vuoden 2014 määrärahaa pienempi.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettama liikenneverkon korjausvelan vähentämistä ja uusia rahoitusmalleja käsitellyt parlamentaarinen työryhmä esitti yksimielisesti, että jatkossa tulee sitoutua siihen, ettei väyläverkon korjausvelka kasva ja sitä saadaan vähennettyä. Tämä tarkoittaa perusväylänpidon priorisointia väyläverkon rahoituksessa, perusväylänpidon määrärahan tasokorotusta sekä ostovoiman turvaamista. Parlamentaarinen työryhmä esitti perusväylänpitoon 150 milj. euron tasokorotusta sekä sen lisäksi 50 milj. euron lisäystä perusväylänpidon määrärahan ostovoiman turvaamiseen.

2. Vuonna 2014 aloitettiin valmistautuminen yksityistielain kokonaisuudistukseen, jonka tavoitteena on mahdollistaa uudet ja tehokkaammat keinot yksityisteiden hallintoihin, kunnossapitoon ja rahoitukseen. Uudistettavia asiakokonaisuuksia selvittämään liikenne- ja viestintäministeriö asetti selvitysmiehen, jonka raportti valmistui syksyllä 2014. Kokonaisuudistus olisi tarkoitus toteuttaa vuonna 2015 alkavalla hallituskaudella. Uudistuksen yhteydessä on tarkoitus myös laajemmin arvioida alemman asteisen tieverkon tilaa, vastuita ja rahoituskysymyksiä niin, että tieverkko turvaisi nykyistä tehokkaammin ja yhtenäisemmin elinkeinoelämän ja haja-asutusalueen asukkaiden liikenneyhteydet.

3. Toimivat kuljetusreitit ovat Suomen elinkeinoelämän ja sitä kautta koko yhteiskunnan kilpailukyvyyn elinehto. Suomi on erittäin riippuvainen merenkulusta. Vuonna 2014 valmistui kokonaisvaltainen Suomen taloutta, elinkeinoelämää ja työllisyyttä palveleva sekä uusia ympäristönormeja huomioiva meriliikennestrategia vuosille 2014 – 2022. Strategiassa on arvioitu menneinä vuosina tapahtuneet muutokset, edessä olevat haasteet ja valmisteltu visio vuodelle 2030 sekä tunnistettu sen saavuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet.

4. Sujuvat ja toimivat yhteydet Venäjään on edelleen säilytettävä tärkeällä sijalla kansallisessa liikennepolitiikassa. Talouskasvun elpyessä on varauduttava tekemään niitä toimenpiteitä, joilla voidaan parantaa yhteyksiä ml. rajat ylittävän liikenteen osalta.

5. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan ilmastopoliittinen ohjelma ILPO päivitettiin joulukuussa 2013 osana liikenteen uutta ympäristöstrategiaa. Kansallinen energia- ja ilmastostrategia valmistui keväällä 2013 ja pitkän aikavälin energia- ja ilmastotiekartta lokakuussa 2014. Näissä strategioissa on määritelty liikenteen keskeisimmät päästövähennystoimenpiteet ja tavoitteet vuosille 2013 - 2020 (-2050).

Kesällä 2013 valmistui liikenne- ja viestintäministeriön ”Tulevaisuuden käyttövoimat liikenteessä” -työryhmän raportti. Tässä raportissa esitetään toimenpiteitä vaihtoeht-

toisten käyttövoimien edistämiseksi liikenteessä. Eräänä keskeisenä toimenpiteenä ehdotettiin kansallisen jakeluverkkosuunnitelman laatimista eri käyttövoimille. Tämä työ käynnistettiin keväällä 2014 ja se valmistuu alkuvuodesta 2015. Muita toimenpiteitä on toteutettu erityisesti nestemäisen maakaasun (LNG) käytön mahdollistamiseksi merenkulussa sekä yhteiskäyttöisen latausverkon mahdollistamiseksi. T&K-rahoituksella on tuettu kotimaisen sähköbussitoimialan kehitystä.

6. Ministeriöiden välistä yhteistyötä sekä yhteistyötä sidosryhmien kanssa on edelleen kehitetty ja edellytyksiä parempaan ennakoivaan edunvalvontaan parannettu. Vuoden 2014 aikana mm. päätettiin Suomen pysyvän edustajan lähettämisestä Kansainväliseen merenkulkujärjestö IMO:on vuoden 2015 aikana ennakkollisen toiminnan vahvistamiseksi.

Laura Eiro, kansainvälisten asioiden neuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

Taajuushuutokaupan vaikutusten arviointi

HE 72/2012 vp — EV 89/2012 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta edellytti 23.10.2012, että taajuushuutokaupan vaikutuksista toimialan kilpailuun ja kuluttajahintojen kehittymiseen tehdään analyysi ennen 700 megahertsin taajuusalueen matkaviestintoilupien myöntämistä ja analyysin tulokset otetaan huomioon 700 megahertsin taajuuksia jaettaessa.

Valtioneuvosto päätti 1.11.2012 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Laki eräiden radiotaajuuksien huutokaupoista annetun lain muuttamisesta (592/2012) tuli voimaan 8.11.2012. Lain mahdollistama 800 megahertsin taajuusalueen huutokauppa päättyi 30.10.2013. Valtioneuvosto myönsi 21.11.2013 huutokaupan tuloksen perusteella toimiluvat kolmelle toimijalle toimilupakaudelle. TeliaSonera Finland Oyj:lle myönnetyn toimiluvan ehtojen mukaan verkko on rakennettava siten, että se kattaa 95 prosenttia Manner-Suomen väestöstä kolmen vuoden kuluessa toimilupakauden alkamisesta ja 99 prosenttia viiden vuoden kuluessa toimilupakauden alkamisesta. DNA Oy:lle ja Elisa Oyj:lle myönnettyjen toimilupien ehtojen mukaan verkko on rakennettava siten, että se kattaa 97 prosenttia Manner-Suomen väestöstä viiden vuoden kuluessa toimilupakauden alkamisesta.

Operaattorit ovat alkaneet rakentaa neljännen sukupolven matkaviestinverkkoja edellä mainitulle taajuusalueelle 1.1.2014 lähtien. Selvitys on mahdollista antaa sen jälkeen, kun verkot ovat olleet jo jonkin aikaa kaupallisessa käytössä, jotta vaikutukset markkinaaan ovat nähtävissä. Selvitys annetaan eduskunnan edellyttämällä tavalla ennen 700 megahertsin taajuusalueen toimilupien myöntämistä.

Kaisa Laitinen, viestintäneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

Sähköisen median viestintäpoliittinen ohjelma

VNS 4/2012 vp — EK 32/2012 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta on 12.12.2012 hyväksynyt selonteon johdosta seuraavan mietinnön mukaisen kannanoton:

1. Katsojien ja kuuntelijoiden aseman tasapuolisuuden toteutuminen ja heidän tarpeensa tulee pitää keskeisinä lähtökohtina arvioitaessa mediatoimialan tulevaisuutta ja toimintamahdollisuuksia koskevia linjauksia tai esimerkiksi uuteen tekniikkaan siirtymiseen liittyviä määräaikoja.

2. Kotimaisen kulttuurin ja mm. kansallisen identiteetin kannalta keskeisen kotimaisen ohjelmisisällön tarjontaan ja sen monipuolisen tuotannon edistämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Tämä edellyttää suomalaisen kulttuurin ja sisältötuotannon rahoituksesta ohjelmahankintojen kautta merkittävältä osin vastaavan kotimaisen sähköisen median toimintaedellytysten turvaamista ja kehittämistä selonteon tarkastelujaksolla.

3. Sähköisen median jakeluteitä tulee kehittää teknologianeutraalisti ja tasapuolisesti pyrkien edistämään uusien ja tehokkaiden jakeluteiden käyttöä, mutta samalla etsien keinoja vielä pitkään välttämättömien perinteisten verkkojen toiminnan ja käyttömahdollisuuksien turvaamiseksi. Katsojilla ja kuuntelijoilla tulee olla omien tarpeidensa mukaisia valinnanmahdollisuuksia monipuolisten sisältöjen lisäksi myöskin jakeluteiden osalta. Näihin kysymyksiin tulee kiinnittää huomiota myös selonteossa tarkoitettujen välitarkastelujen yhteydessä.

4. Televisiosisällön laajakaistajakelun yhtäaikaisesti suurille katsojämäärille mahdollistavien teknologioiden käyttöönottoa tulee edistää. Alan toimijoiden on keskeistä pyrkiä sopimaan tämän kaltaisten teknologioiden käyttöönotosta, teknisestä ja muusta toteutuksesta sekä kustannusten jakautumisesta. Mikäli näistä toimenpiteistä huolimatta tämän kaltaista katsojien valinnanmahdollisuuksien, televisiotoimialan tulevaisuuden ja laajemmin tietoyhteiskuntakehityksen kannalta tärkeää teknistä toteutusta ei saada markkinoilla käyttöön, tulee arvioida mahdolliset asiaa koskevat sääntelyn tarpeet ja mahdollisuudet.

5. Radiotoimialan toimintaedellytysten ja elinvoimaisuuden turvaamiseksi tulee laatia selonteon mukaisesti toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelmassa on erityisen tärkeää keskittyä paikallisen identiteetin kannalta keskeisen ja mm. paikallisten ohjelmasisältöjen määrän osalta hiipuneen paikallisradiotoiminnan elvyttämiseen ja kehittämiseen.

Valtioneuvosto päätti 20.12.2012 ryhtyä kannanotosta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Liikenne- ja viestintäministeriö on 5.12.2012 asettanut työryhmän valmistelemaan yksityiskohtaisen siirtymäsuunnitelman maanpäällisen televisiotoiminnan jakelutekniikkaan siirtymisen jouduttamiseksi. Työryhmässä ovat laaja-alaisesti edustettuina kaikki eri maanpäällisen televisiotoiminnan harjoittajat, vastaanottimien vähittäis- ja tukkukauppa, viranomaistahot, merkittävimmät teletoimijat sekä kuluttajien edustajat. Työryhmä antoi väliraporttinsa marraskuussa 2013.

Liikenne- ja viestintäministeriö on ottanut hallitusohjelman mukaisen tietoyhteiskuntakaaren valmistelussa huomioon eduskunnan kannanotossa edellytetyt toimenpiteet. Tietoyhteiskuntakaari tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

Radiotoiminnan toimintaedellytysten edistämiseksi liikenne- ja viestintäministeriö asetti 11.9.2013 työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää toimia suomalaisen radiotoiminnan elinvoimaisuuden turvaamiseksi tulevaisuudessa. Työryhmän oli määrä laatia toimintasuunnitelma suomalaisen radiotoiminnan elinvoimaisuuden turvaamiseksi. Työryhmän toimikausi alkoi 1.10.2013 ja se päättyi 15.6.2014. Työryhmän laatimassa toimintasuunnitelmassa esitetään 13 toimenpide-ehdotusta, joiden avulla pyritään mahdollistamaan niin nykyisten radiotoimijoiden kuin uusien toimijoiden ja ohjelmasisältöjen toimintaedellytykset muuttuvassa toimintaympäristössä.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Maaret Suomi, lainsäädäntöneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

Ajoneuvojen katsastus- ja yksittäishyväksyntätehtävien järjestäminen

HE 17/2013 vp — EK 126/2013 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

1. Eduskunta edellytti, että katsastustoiminnan valvonta ja valvonnan resurssit järjestetään jatkossa mahdollisimman tehokkaasti ja kattavasti lain säännösten noudattamisen varmistamiseksi.
2. Eduskunta edellytti, että lain vaikutuksia seurataan ja arvioidaan erittäin tiiviisti. Erityisen tärkeää on seurata ja arvioida katsastustoiminnan puolueettomuuden, riippumattomuuden ja muun asianmukaisuuden turvaamiseen liittyvien säännösten noudattamista ja vaikutuksia, markkinoiden sekä alueellisen palvelutarjonnan ja hintojen kehittymistä sekä raskaan liikenteen katsastusverkoston riittävyttä. Tarvittaessa tulee ryhtyä toimenpiteisiin sääntelyn tarkistamiseksi.
3. Eduskunta edellytti, että lain tavoitteiden toteutumisesta, lain vaikutuksista sekä mahdollisista lain muutostarpeista tulee toimittaa kattava selvitys liikenne- ja viestintävaliokunnalle viimeistään vuoden 2016 loppuun mennessä.

1. Katsastustoimintaa koskevan lain mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo katsastustoimintaa. Uuden lain myötä valvonnan järjestämistä, valvonnan sisältöä ja valvontaa muutoinkin on kehitetty merkittävästi vuonna 2014. Valvonnan sisällön merkittävimpiä muutoksia ovat uusien tilastollisten laadunvalvontamenetelmien ja katsastustoimipaikkojen suorituskyvyn mittaamisen hyödyntäminen sekä valvontapalveluiden hankkiminen palveluntuottajilta. Uusien valvontakeinojen myötä valvonnan kattavuus on lisääntynyt ja valvontaa kohdistetaan riskiperusteisesti kohteisiin, joissa valvonnan vaikuttavuuden arvioidaan olevan suurin. Testiautotoimintaa valvonnan keinona jatketaan edelleen. Katsastustoiminnan valvonnan kustannukset katetaan katsastustoimipaikoilta perittävällä valvontamaksulla, joka vuonna 2014 on ollut 2,90 euro/katsastus. Katsastustoiminnan valvonnan järjestämisen ja sisällön kehittämisen myötä katsastustoiminnan valvontamaksu aleni vuoden 2015 alusta 70 senttiä/katsastus.

Edellä kerrotun vuoksi ensimmäinen lausuma ei anna enää aiheutta toimenpiteisiin.

2. Katsastustoimintaa koskevan lain mukaan Liikenteen turvallisuusviraston on seurattava katsastuspalvelujen alueellista tarjontaa, katsastuksesta perittävien maksujen kehitystä ja katsastustoiminnan harjoittamista muutoinkin. Viraston tulee antaa vuo-

sittain liikenne- ja viestintäministeriölle selvitys seurannan tuloksista. Uuden lain myötä virasto on rakentanut pysyvän seurantajärjestelmän. Viraston kanssa on sovittu, että ensimmäisinä vuosina lain voimaantulon jälkeen virasto antaa ministeriölle selvityksen kaksi kertaa vuodessa ja tarvittaessa useamminkin. Puolueettomuutta, riippumattomuutta ja muun asianmukaisuuden turvaamista seurataan ja arvioidaan lupamenettelyjen yhteydessä ja erilaisin valvontakeinoin kuten valvontakäynnein, pistokokein ja asiakaspalauttein. Markkinoiden kehittymistä virasto seuraa ajoneuvo-liikennerekisteriin talletettujen katsastustietojen perusteella: miten eri toimijoiden markkinaosuudet kehittyvät katsastuslajeittain ja ajoneuvoluokittain. Alueellista ja raskaan kaluston palvelutarjontaa seurataan reaaliaikaisesti tilastoimalla katsastusluvut katsastuslajeittain uudet luvat, lupien muutokset ja peruutukset mukaan lukien. Markkinoiden ja katsastushintojen kehitystä seurataan viraston omalla analyysitoiminnalla ja tarvittaessa teettämällä ulkopuolinen selvitys. Katsastustoiminnan seurannan tuloksia arvioidaan säännöllisesti erikseen liikenne- ja viestintäministeriössä ja Liikenteen turvallisuusvirastossa, mutta myös näiden yhteistyönä esimerkiksi viraston ohjauksen johtoryhmässä. Sääntelyn muutoksiin ei ole ilmennyt tarvetta.

Edellä kerrotun vuoksi ja koska liikenne- ja viestintävaliokunnalle annetaan 3. lausumassa tarkoitettu kattava selvitys vuoden 2016 loppuun mennessä, lausuma ei anna enää aihetta enempään toimenpiteisiin.

3. Liikenne- ja viestintäministeriön ja Liikenteen turvallisuusviraston toteuttaman katsastustoiminnan seurannan ja arvioinnin tulosten perusteella tullaan eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle antamana viimeistään vuoden 2016 loppuun mennessä lausumassa tarkoitettu kattava selvitys. Tarkoituksena on, että valiokunnalle annettavan selvityksen täydentämiseksi virasto teettää ulkopuolisen selvityksen katsastustoiminnan markkinoiden ja hintojen kehittymisestä.

Kari Saari, liikenneneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

Tietoyhteiskuntakaari

HE 221/2013 vp — EV 106/2014 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta edellytti 15.10.2014, että tietoyhteiskuntakaaren toimeenpanoa ja vaikutuksia seurataan tiiviisti ja mahdollisiin epäkohtiin tai ennakkoimattomiin vaikutuksiin reagoidaan viivytystä myös mahdollisesti tarvittavin muutosehdotuksin. Erityisesti lain vaikutuksia tulee seurata verkkoneutraliteetin, alan investointien sekä yksityisyyden suojan toteutumisen näkökulmista.

Eduskunta edellytti, että verkkoneutraliteetin toteutuminen ja säilyminen sekä internetyhteyspalvelujen käyttäjien mahdollisuudet hyödyntää haluamiaan internetin sisältöjä ja palveluja turvataan tietoyhteiskuntakaaren toimeenpanossa.

Eduskunta edellytti, että viestintämarkkinoiden sääntelyssä ja tietoyhteiskuntakaaren toimeenpanossa pyritään keskeisinä lähtökohtina sääntelyn ja hallinnollisen taakan vähenemiseen, palvelukehityksen mahdollistamiseen sekä alan investointien edistämiseen.

Eduskunta edellytti, että palvelujen käyttäjien oikeuksien, kuten yksityisyyden suojan ja luottamuksellisen viestin suojan säilymisestä sähköi-

sissä palveluissa ja verkkoympäristössä huolehditaan kaikin keinoin ja mm. kyberturvallisuuden kehittämistyössä pyritään erityisesti ottamaan näiden oikeuksien toteutuminen huomioon.

Eduskunta edellytti, että välitystietojen säilyttämistä viranomaistarpeisiin koskevan sääntelyn arviointia varten perustetaan laajapohjainen työryhmä, jonka tulee tehdä kattava selvitys viranomaisten tarpeista, tietojen säilyttämisestä sekä säilyttämisen yksityisyyden suojaan liittyvistä kysymyksistä. Työn pohjalta tulee tehdä arvio kyseisen sääntelyn mahdollisista muutostarpeista ja tarvittaessa laatia muutosehdotukset ilman tarpeetonta viivästystä.

Eduskunta edellytti, että liikenne- ja viestintäministeriö antaa edellä kuvattujen verkkoneutraliteetin, sääntelyn vähenemisen ja alan investointien sekä luottamuksellisen viestin suojan toteutumisen näkökulmista liikenne- ja viestintävaliokunnalle selvityksen viimeistään 1.9.2017 mennessä.

Valtioneuvosto päätti 6.11.2014 ryhtyä lausumista aiheutuviin toimenpiteisiin Tietoyhteiskuntakaari tuli voimaan 1.1.2015. Eduskunnan edellyttämät toimenpiteet voidaan aloittaa vuoden 2015 aikana.

Maaret Suomi, lainsäädäntöneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

Väylämaksulain muuttaminen

HE 146/2014 vp; EV 138/2014 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää selvityksen siitä, millaisia taloudellisia yms. vaikutuksia väylämaksun poistamisella olisi elinkeinon elämän kilpailukyvyyn, turvallisuuden ja talvimerenkulun toimivuuden kannalta.

Väylämaksulakia muutettiin vuoden 2015 alusta siten, että väylämaksut puolitetaan vuosiksi

2015–2017. Liikenne- ja viestintäministeriö selvittää vuosien 2015–17 aikana kokemukset väylämaksun alentamisesta sekä arvioi väylämaksun kokonaan poistamisen vaikutukset. Näiden selvitysten perusteella väylämaksujen poistamisesta tai muuttamisesta voidaan tehdä päätöksiä siten, että mahdollinen uusi järjestelmä voisi tulla voimaan heti vuoden 2018 alusta lähtien.

Tuomo Suvanto, liikenneneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

1.8 Maa- ja metsätalousvaliokunta

Korvausten takaisinperintä

HE 36/1992 vp.

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 2.6.1992, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla lainsäädäntömme eri aloilla olevat korvausten takaisinperintää koskevat säännökset yhtenäistetään siten, että säännökset velvoittavat yhteisillä perusteilla takaisinperintään.

Asiassa ei ole eduskunnalle uutta ilmoitettavaa.

”Takaisinperinnästä säädetään eri tuki- ja korvausmuotojen omissa säännöksissä. Sääntelyyn takaisinperinnästä liittyy eri hallinnonalojen erityispiirteiden takia perusteltuja eroavaisuuksia. Esimerkiksi maatalouden rakennetukia on perustuslakivaliokunnan kannan mukaan pidettävä maatalouselinkeinon harjoittamisen kannalta erittäin merkittävänä varallisuusarvoisina etuina, jopa tosiasiallisina edellytyksinä elinkeinon harjoittamiselle, sillä tuet muodostavat keskeisen osan tilojen perustoimeentuloa. Sen vuoksi sääntelyyn näiden tukien maksamisen keskeyttämisestä ja takaisinperimisestä kohdistuu perustuslain 18 §:ssä turvatusta elinkeinovapaudesta johtuvia vaatimuksia (ks. esim. PeVL 16/2007 vp, s. 3). Toisaalta esimerkiksi sosiaaliturvatuksien maksatuksen keskeyttämisen ja takaisinperinnän sääntelyssä on otettava huomioon erityisiä kohtuusnäkökohtia (ks. esim. PeVL 34/2006 vp, s. 2–3). Joillakin aloilla sääntely tukien tai korvausten takaisinperinnästä pohjautuu Euroopan unionin oikeuteen. Takaisinperintää koskeva sääntely ei siten näytä olevan eri tukien erilaisen luonteen ja niihin kohdistuvien erilaisten oikeudellisten vaatimusten vuoksi yhtenäistettävissä siten kuin vielä 1990-luvun alussa ajateltiin. Kunkin ministeriön toimialaan kuuluvaa lainsäädäntöä kehitettäessä on sen sijaan huolehdittava siitä, ettei sääntelyyn eri hallinnonalojen sisällä muodostu tarpeettomia eroavaisuuksia.

Vuonna 2001 annettu valtionavustuslaki (688/2001) sisältää yleiset säännökset harkinnanvaraisten valtionavustusten takaisinperinnästä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.”

Sami Manninen, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Perunan rengasmätä

HE 87/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.11.1995, että maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 41/1994 vp ja maa- ja metsätalousministeriön 13.10.1995 päivätyssä selvityksessä esitetyt toimenpiteet, niitä tarpeen vaatiessa vielä tehostaen, toteutetaan välittömästi pyrkimyksenä luoda Suomesta rengasmädästä vapaa alue kolmessa vuodessa.

Lausumaan ei ole uutta ilmoitettavaa.

”Perunan rengasmätä on bakteeritauti, jota koskevat saastunnat on tehokkaiden torjuntatoimenpiteiden ansiosta saatu vähenemään niin alhaiselle tasolle, ettei niistä enää aiheudu näkyviä oireita. Rengasmädän esiintymistä kartoitetaan edelleen vuosittain säännöllisesti. Mukuloista otetuista näytteistä todetaan laboratoriotutkimuksissa muutamalta tilalta vuosittain piilevä saastunta. Piilevänä esiintyvää rengasmätää ei voida täysin hävittää Suomesta, mutta nykyiset torjuntatoimenpiteet riittävät pitämään tilanteen hallinnassa.

Asia ei anna enää aihetta muihin toimenpiteisiin. Lausuma ehdotetaan poistettavaksi.”

Taina Sahin, erityisasiantuntija, maa- ja metsätalousministeriö

Siemenperunakeskus

HE 70/2002 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 17.6.2002, että nykyisin Siemenperunakeskuksella olevaa tehtävää tutkia ja kehittää korkealaatuisen siemenperunan tuotantotekniikkaa nimenomaan Suomen pohjoisiin oloihin sopivaksi tulee jatkaa Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen Ruukin tutkimusasemalla ja että valtion talousarviossa osoitetaan vuosittain perunaviljelyä koskevaa tutkimus- ja kehitystoimintaan riittävät määrärahat.

2. Eduskunta edellytti, että Siemenperunakeskusta osakeyhtiöksi muutettaessa maamme huoltovarmuus perunantuotannon osalta turvataan muun muassa siten, että valtio säilyttää osakkuutensa yhtiössä niin kauan kuin yhtiön kansallisen huoltovarmuuden takaavien toimintatavoitteiden saavuttamisen varmistaminen sitä edellyttää.

Lausumaan ei ole uutta ilmoitettavaa.

”1. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuslaitos (MTT) on maa- ja metsätalousministeriön tulosohjauksessa oleva tutkimuslaitos, jonka rahoituksesta noin 60 % tulee valtion talousarviosta. MTT:n tulossopimuksessa määritellään vuosittain maa- ja elintarviketalouden tutkimuksen painopistealueet ja tärkeimmät tutkimuskohteet.

2. Suomen Siemenperunakeskus (SPK) Oy:n osakassopimuksessa valtio sitoutuu siihen, ettei se myy omistamastaan 22 %:n osuudesta osakkeita ennen 1.9.2007. Toistaiseksi valtio ei ole myynyt osakkuuttaan. Huoltovarmuuden kannalta olisi edelleen olennaista, että valtion omistusosuus säilyisi jatkossakin. Omistusosuudella voidaan varmistaa jatkossakin, että Siemenperunakeskus tuottaa puhdasta siemenaineistoa kotimaisiin pohjoisiin olosuhteisiin. Valtioneuvoston asetuksen (344/2003) mukaan on mahdollista maksaa korvausta kansallisesti tärkeiden peltokasvien jalostustyöstä, mutta myös kantasiementuotannosta. Huoltovarmuuskeskus on rahoittanut Siemenperunakeskuksen kantasiementuotantoa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.”

Marja Savonmäki, erityisasiantuntija, maa- ja metsätalousministeriö

Riistavahinkolain vaikutukset

HE 90/2008 vp — EV 198/2008 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 12.12.2008, että annettavan riistavahinkolain vaikutuksia seurataan ja että seurannan tuloksista toimitetaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys vuoden 2010 loppuun mennessä.

Maa- ja metsätalousministeriö toimitti vuoden 2010 loppuun mennessä selvityksen maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Selvityksessä todettiin, että riistavahinkolaissa ja -asetuksessa on otettu korostetusti huomioon erityisen merkittävien suurpetovahinkojen korvaaminen. Riistavahinkolain tuomat rakenteelliset uudistukset kuten vasahävikkikorvausjärjestelmä ja poikkeuksellisen suurten porovahinkojen korvaaminen luotiin erityisesti suurpetokantojen aiheuttamien vahinkojen aiempaa kattavamman korvauksen varmistamiseksi ja porotalouselinkeinon turvaamiseksi.

On kuitenkin tullut esille seikkoja, joita ei vuoden 2010 selvityksessä vielä ollut todettavissa. Riistavahinkolakiin on syytä tehdä suhteellisen nopeasti välttämättömimmät muutokset, täsmentää pykälä ja menettelyitä sekä pyrkiä keventämään kaikkien viranomaisten (erityisesti kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten) hallinnollista taakkaa. Osittain muutoksia seuraa myös uusien Euroopan unionin maatalouden suuntaviivojen 2014–2020 johdosta. Muutostarpeet tarkentuvat kevään 2015 aikana, kun Suomen korvausjärjestelmää koskeva pakollinen notifiointi (petovahingot pois lukien porovahingot ja hirvieläinten aiheuttamat metsävahingot) komissiolle saadaan päätökseen. Ilman komission hyväksyntää näiden korvauksien maksamisesta tulee pidättäytyä. Suomi on toimittanut notifiointin komissiolle 15.12.2014.

Lisäksi porovahinkojen läpinäkyvyyden lisäämiseksi tulisi tarkastella muiden tahojen kuin kuntien maaseutuviranomaisten toimivaltuuksien lisäämistä maastotarkastusten suorittamisen tehostamiseksi. Raskaan määrämuotoisen maastotarkastuksen sijasta voitaisiin vahinko esimerkiksi vain todeta suurpedon tappamaksi muunkin tahon toimesta ja maastotarkastuksen tarpeellisuus harkittaisiin näissä tapauksissa erikseen, mikäli petovahinkotapauksessa on jotain epäselvyyttä. Nykyisellään kunnat ovat tarkastaneet hyvin vaihtelevasti porovahinkoja, joidenkin paliskuntien osalta tarkastusprosentti on jäänyt hyvinkin alhaiseksi. Myös vahinkotietojen vientiä järjestelmiin tulee lainsäädännöllä nopeuttaa jo ilmoitusvaiheessa tehtäväksi. Ajantasaisella tiedolla on merkittävä vaikutus poikkeuslupien suuntaamisessa.

On tarpeen myös toteuttaa hallitusohjelman tavoitetta joustavoittaa vahinkokorvausjärjestelmää. Hallitusohjelman mukaisessa kansallisen suurpetopolitiikan kehittämisarvioinnissa (2013) todetaan, että suurpetojen aiheuttamat vahingot ovat porovahinkoja lukuun ottamatta euromääräisesti maltillisia (porovahinkojen osuus yli 90 %). Poronhoitoalueen ja muun Suomen vahinkokorvaukset tulee eriyttää siten, että ne maksetaan omalta momentiltaan. Tämä mahdollistaisi poronhoitoalueen ulkopuolella välittömän vahingonkorvauksen.

Jussi Laanikari, ylitarkastaja, maa- ja metsätalousministeriö

Kalastuslain kokonaisuudistus

HE 17/2009 vp — EV 72/2010 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 26.5.2010, että kalastuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä ammattikalastusta koskevia säännöksiä uudistetaan muuttamalla ammattikalastus luvanvaraiseksi toiminnaksi.

Kalastuslain kokonaisuudistusta on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriön johdolla laajapohjaisessa työryhmässä ja sen neljässä jaostossa. Hallituksen esitys uudeksi kalastuslaiksi annettiin eduskunnalle lokakuussa 2014. Ammattikalastusta koskevat säännökset, mukaan lukien toiminnan luvanvaraisuus on käsitelty osana kokonaisuudistusta. Esityksessä on lähdetty siitä, että ammattikalastajien tulisi rekisteröityä ELY-keskuksen ylläpitämään rekisteriin ja että vain ammattikalastajilla pääsääntöisesti olisi oikeus kalan ensikäden myyntiin. Lisäksi on esitetty, että heillä olisi saaliiden ilmoitusvelvollisuus. Näiden ehdotusten toteutuminen merkitsisivät käytännössä ammattikalastuksen luvanvaraisuutta.

Eija Kirjavainen, kalastusneuvos, maa- ja metsätalousministeriö

Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi, valtioneuvoston selonteko

VNS 5/2009 vp — EK 7/2010 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 28.4.2010 selonteon johdosta seuraavan kannanoton, jossa edellytetään, että:

1. Hallitus huolehtii maaseudun infrastruktuurin ja palveluiden kehittämisestä asukkaiden ja elinkeinojen tarpeet huomioon ottaen siten, että maaseutu on yhdenvertaisessa asemassa koko maahan nähden.
2. Hallitus edistää maaseudun elinkeinoelämän kehittymistä siten, että perinteisten elinkeinojen rinnalla kehitetään erityisesti sellaisia aloja, joilla on globaalisten muutosten seurauksena erityisvahvuuksia, esimerkiksi hajautettu uusiutuva energia ja puhdas ruoka.
3. Hallitus huolehtii maaseutua koskevan perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen samoin kuin koulutuksen tarpeista siten, että ne voivat vastata uusiin, muun muassa globaaleista muutoksista johtuviin haasteisiin.
4. Hallitus ottaa valtionaloudellisessa suunnittelussa huomioon maaseudun kehittämisen edellyttämät voimavaratarpeet ja ryhtyy toimenpiteisiin toimivamman yhteistyön luomiseksi eri hallinnonalojen viranomaisten välille saattaen samalla maaseutuvaikutusten arvioinnin ennakkotoimeksi kaikkeen sellaiseen kansalliseen päätöksentekoon, jolla on alueellisia vaikutuksia.

1.–4. Maa- ja metsätalousministeriö valmisteli yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) kanssa periaatepäätöksen maaseudun kehittämisestä, jonka TEM esitteli ja valtioneuvosto hyväksyi 24.2.2011. Maaseudun tulevaisuuden kannalta keskeiset haasteet, joihin periaatepäätöksellä pyritään vastaamaan, ovat:

- 1) Maaseudun väestön kaupunkeja nopeampaan ikääntymiseen varautuminen
- 2) Palvelujen saatavuuden varmistaminen maaseudulla
- 3) Liikenne- ja tietoliikenneinfrastruktuurin kattavuudesta ja kunnosta huolehtiminen
- 4) Maaseudun elinkeinojen elinvoimaisuuden edistäminen.

Hallitusohjelman mukaisesti maa- ja metsätalousministeriön maatalousosaston maaseudun kehittämissyksikön maaseutupolitiikkajaoston henkilöstö ja tehtävät siirrettiin vuoden 2012 alusta työ- ja elinkeinoministeriön alueiden kehittämissyksikköön. Siten kansallisen maaseutupolitiikan tehtävien (mm. maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä) hoito siirtyi työ- ja elinkeinoministeriölle.

Hallitus edistää lausumassa edellytetyjä toimia maaseudun infrastruktuurin, elinkeinoelämän kehittämisen sekä tutkimus- ja kehittämissuunnitelmien toteutusta ennen kaikkea alueellisesti ja paikallisesti toteutettavien maaseutu- ja koheesiopolitiikkaohjelmien tuella. Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2007–2013 sisältää resursseja ja mahdollisuuksia toimeenpanna alueellisia ja paikallisia strategioita maaseutualueiden elämän laadun, ympäristön ja elinkeinotoiminnan edistämiseksi. Esimerkiksi maaseutualueiden laajakaistainfrastruktuurin kehittämiseksi ohjelmassa on osoitettavissa kaudella erityinen 25 miljoonan euron rahoitus. Ohjelmien toimeenpano etenee arvioidussa tahdissa ja ohjelmat suljetaan vuonna 2015. Alueellisesti tavoitteena on erityisesti maaseudun elinkeinotoiminnan ja työllisyyden edistäminen. Vastaavasti, laajalla sidosryhmäyhteistyöllä ollaan valmistelemaan kauden 2014–2020 maaseudun kehittämissuunnitelmaa.

Myös rakennerahastojen (EAKR ja ESR) rahoituksesta merkittävä osa kohdistuu erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen maaseutualueiden kehittämistoimenpiteisiin.

Valtuudet edellä mainitun sekä kansallisen kehittämissuunnitelman käytöstä ja päätöksenteosta on delegoitu pääosin alueille ja paikalliselle tasolle. Alueellisten strategioiden ja tavoitteiden mukainen toiminta tapahtuu eri hallinnonalojen ja maakuntien liittojen yhteistyönä. Alueellinen hallinnonalojen yhteistyö kaikissa maaseudun kehittämistoimissa on avainasemassa ja sitä korostetaan myös aluehallintoon kohdentuvassa ohjauksessa.

Hallitusohjelman mukaisen tehtävien, henkilöstön ja määrärahojen siirron myötä myös vastuu valtioneuvoston selonteon toteutuksen seurannasta on siirtynyt työ- ja elinkeinoministeriölle.

Asia kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan vastuulle. Vuoden 2014 lopussa valmistui elinkeinoministeri Jan Vapaavuoren asettaman selvitysmies professori Perttu Vartiainen laatima selvitys, jossa tuli arvioida toimintaympäristön muutoksia ja niistä johtuvia kehittämistarpeita kaupunki-, maaseutu- ja saaristopolitiikan uudistamiseksi. Selvityksen mukaan Suomi tarvitsee uudenlaisen, hyvin fokusoidun alueellisen kasvu- ja innovaatiopoliittisen kokonaisnäkökulman, joka voisi toimia kaupunki- ja maaseutupolitiikan yleisenä strategisena suunnannäyttäjänä. Näkökulmana tulee olla koko maan voimavarojen hyödyntäminen. Nykyisen kaupunki-maaseutuajon ylittäminen on tärkeää. Paikallisen toiminnan ja kansallisen koordinaation näkökulmasta on luontevaa, että kaikilla kolmella politiikkalohkolla on yksi yhteinen toimielin,

kaupunki- ja maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä alaryhmineen. Saaristopolitiikka olisi osa tätä kokonaisuutta suhteellisen itsenäisenä toimintana.

Kari Kainulainen, neuvotteleva virkamies, työ- ja elinkeinoministeriö

Suomen ja Ruotsin välillä tehty rajajokisopimus

HE 264/2009 vp — EV 95/2010 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 16.6.2010, että hallitus huolehtii Itämeren lohen ja taimenen kalastuksen tehokkaasta säätelystä sekä kansallisesti että yhdessä Ruotsin kanssa ja varautuu käytännön toimin Tornionjoen kalastusalueen kalastussäännön 16 §:n mukaisesti kalakantojen aiempaa kattavampaan suojeluun ja tehokkaampien kalastusmääräysten antamiseen, sekä varmistaa yhteistyössä Ruotsin kanssa tehokkaan kalastuksenvalvonnan toteutumisen rajajokisopimuksen alueella.

2. Eduskunta edellytti, että kalastuksen säätelyn, valvonnan ja seurannan tuloksista sekä kalastussäännön 16 §:n mukaisista toimita toimitaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys 1.10.2012 mennessä.

1. Hallitus on säädellyt lohen kalastusta sekä valtioneuvoston asetuksella 190/2008 lohenkalastuksen rajoituksista Pohjanlahdella ja Simojoessa että valtioneuvoston asetuksella 436/2011 Tornionjoen kalastusalueella sovellettavista kansallisista kalastusmääräyksistä. Asetus 436/2011 liittyy Suomen ja Ruotsin väliseen rajajokisopimukseen ja sen tarkoituksena on toimeenpanna sopimuksen osana olevan Tornionjoen kalastusalueen kalastussäännön 7 §:n 8 momentissa olevaa määräystä kansallisesta päätöksestä lohenkalastuksesta merialueella ja siihen liittyvästä valvonnasta.

Vuonna 2014 lohen nousu Tornionjokeen oli korkeimmalla havaitulla tasolla. Kattilakoskeen lohilaskurin ohi vaeltaneiden lohien määrä oli noin 100 000 lohta.

Tornionjoen kalastusalueen kalastussäännön 16 §:n mukaisia neuvotteluja on vuosittain käyty kevättalvella, viimeksi helmi-maaliskuussa 2014. Neuvottelut ovat sujuneet hyvässä hengessä ja kalastussäännön menettelyjä noudattaen. Vuosittain on voitu sopia 16 §:n 3 momentin mukaisesta pöytäkirjasta. Pöytäkirjat on Suomessa voimaansaatettu Tasavallan presidentin asetuksella 438/2011 sekä valtioneuvoston asetuksilla 204/2012 313/2013 ja 376/2014.

Maa- ja metsätalousministeriön puolelta on järjestelmällisesti esitetty, että kaikkien lajien kalastus kiinteillä pyydyksillä merialueilla saisi alkaa aikaisintaan kesäkuun 25. päivänä. Tästä muutoksesta ei ole päästy yhteisymmärrykseen Ruotsin kanssa. Tämän seurauksena Suomi on omalta osaltaan sallinut lohenkalastuksen alkavan 25. päivänä kesäkuuta, Ruotsin salliessa lohenkalastuksen aloittamisen kalastussäännön aikaisimpana ajankohtana kesäkuun 17. päivänä klo 12.00.

Suomen valvojien havaintojen perusteella valvontayhteistyö ja valvonnan suunnittelu Ruotsin kanssa on parantunut. Ruotsin kanssa on toteutettu valvojavaihtoa sekä parannettu tiedonkulkua maasta toiseen myydyistä kalaeristä. Jokialueella valvonnassa kiinnitettiin huomiota ajoverkkokalastuksen valvontaan, jotta kalastusmuodon laajuudesta ja vaikutuksesta saataisiin parempi kuva. Jokialueen valvontaa toteutettiin koko rajajokiosuudella.

2. Lausumaan ei ole uutta ilmoitettavaa. ”Maa- ja metsätalousministeriö antoi 28.9.2012 maa- ja metsätalousvaliokunnalle eduskunnan edellyttämän selvityksen asetetussa määräajassa (1.10.2012).”

Orian Bondestam, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö

Riistanhoitomaksut

HE 237/2010 vp — EV 275/2010 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.1.2011, että riistanhoitomaksuista kertyvistä varoista nykyistä suurempi osuus osoitetaan riistanhoitoyhdistysten menoihin.

Valtioneuvosto päätti 17.2.2011 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Eduskunnan lausuman mukaisesti riistanhoitoyhdistysten osuutta riistanhoitomaksuista on nostettu lainsäätämisen ajankohdan 18,5 prosentista asteittain.

Riistanhoitoyhdistysten osuus riistanhoitomaksuista oli vuoden 2013 talousarviossa 20 prosenttia, vuoden 2014 talousarviossa 22 prosenttia ja vuoden 2015 talousarviossa 23 prosenttia. Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Sami Niemi, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö

Pienpuun energiatuki

HE 270/2010 vp — EV 254/2010 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.2010, että pienpuun energiatuesta annettavan lain vaikutuksia puun energiakäyttöön ja raakapuun markkinoihin seurataan ja että seurannan tuloksista toimitetaan valiokunnalle selvitys vuoden 2012 loppuun mennessä.

Työ- ja elinkeinoministeriön johdolla laadittiin vuonna 2011 malli, jolla voidaan seurata energiatukien vaikutuksia puun energiakäyttöön ja puumarkkinoihin.

Pienpuun energiatukea ei ole saatettu voimaan. Kertomusvuonna kestävän metsätalouden tukijärjestelmää on tarkasteltu kokonaisuutena uudelleen ja tässä yhteydessä on arvioitu uudelleen myös energiapuutukia. Uuteen kestävän metsätalouden määräaikaiseen rahoituslakiin (34/2015) sisällytettiin mahdollisuus myöntää nuoren metsän hoidon yhteydessä kerättävälle pienpuulle korotettua pinta-alatukea.

Esittelijätiedot: Kaisa Pirkola, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö

Pienteurastamojen lihan tarkastus

HE 293/2010 vp — EV 333/2010 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 1.3.2011, että pienteurastamoille lihan tarkastuksesta ja valvontatoiminnasta aiheutuvien kustannusten alentaminen toteutetaan siten, että hyöty kustannusten alenemisesta koituu täysimääräisesti pienteurastamoiden hyväksi, ja että kustannusten alenemisesta ja sen seurannasta toimitetaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys vuoden 2012 syyskuun loppuun mennessä.

Valtioneuvosto päätti 31.3.2011 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Pienteurastamojen ja riistan käsittelylaitosten lihan tarkastus ja siihen liittyvä valvonta siirrettiin 1.9.2011 valtiolle. Siirron vaikutuksia koskevan selvityksen laati Helsingin yliopiston elintarvike- ja ympäristöhygienian laitos. Arviointiraportti sekä Elintarviketurvallisuusviraston selvitys pienteurastamojen lihan tarkastuskustannuksista ja laitosten valvonnasta vuonna 2012 toimitettiin eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle 27.9.2012.

Elintarviketurvallisuusvirasto toimitti vuonna 2013 maa- ja metsätalousministeriön pyynnöstä lisäselvityksen, jonka mukaan elintarvikelain (23/2006) 70 §:n mahdollistamaa valtion subventiota on käytetty pelkästään pienteurastamoiden lihan tarkastuskustannusten alentamiseksi. Lisäksi Elintarviketurvallisuusviraston maksullisista suoritteista annettua maa- ja metsätalousministeriön asetusta (1056/2012) muutettiin asetuksella (694/2014) siten, että valtion tukea käytetään myös pienteurastamoihin tehtävien hygieniavalvontakäyntien maksujen alentamiseen.

Asia ei anna enää aiheutta toimenpiteisiin.

Anna-Maija Grönlund, eläinlääkintöylitarkastaja, maa- ja metsätalousministeriö

Maatila-investointien hankinta

HE 294/2010 vp — EV 367/2010 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.3.2011, että viljelijöiden hallinnollisen taakan keventäminen tulee olla tärkeimpänä tavoitteena myös uudistuksen alemmanasteisissa säädöksissä ja uudistuksen muussakin toimeenpanossa.

Lausumaan ei ole uutta ilmoitettavaa.

”Valtioneuvosto päätti 12.5.2011 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Marraskuussa 2011 on annettu asetus (1140/2011) maatalouden investointituesta ja nuoren viljelijän aloitustuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta. Asetuksessa säädetään julkisista hankinnoista annettua lakia (348/2007) yksinkertaisemmasta kilpailutusmenettelystä, joka vähentää tuen hakijoiden hallinnollista taakkaa. Jos tuen hakija ei ole tehnyt julkista hankintailmoitusta ennen tuen myöntämistä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee ilmoituksen hakijan puolesta. Julkisten hankintojen sähköiseen ilmoitusjärjestelmään on luotu oma osio maatalou-

den hankintailmoituksille. Maaseutuvirasto on tuottanut tuen hakijoille ohjeistusta asetuksen mukaisesta kilpailutusmenettelystä ja sähköisen ilmoitusjärjestelmän käytämisestä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.”

Mika Saari, vanhempi hallitussihteeri, maa- ja metsätalousministeriö

Ruokapoliittinen selonteko

VNS 6/2010 vp — EK41/2010 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 27.1.2011 selonteon johdosta mietinnön mukaisen kannanoton:

1. Hallitus huolehtii alkutuotannon kannattavuuden ja alkutuottajien aseman parantamisesta markkinoilla, mikä turvaa kotimaisen elintarviketuotannon ja maamme peltoalan säilymisen tuotannossa.
2. Hallitus huolehtii elintarvikkeiden jäljitettävyyssjärjestelmien kehittämisestä siten, että jatkossa ruoan raaka-aineiden alkuperä ja tuotantotapa käyvät aina ilmi tuotteiden myynnin yhteydessä.
3. Hallitus edistää lähi- ja luomuruoan käyttöä julkisissa ruokapalveluissa mahdollistamalla julkisissa hankinnoissa yksiselitteisinä laatuksiteereinä muun ohella tuoreuden, lisäaineettomuuden ja lyhyen kuljetusmatkan.
4. Hallitus lisää huoltovarmuutta sekä selkeyttää ruokapolitiikan hallintoa ja edistää koordinaatiota eri hallinnonalojen välillä.

Valtioneuvosto päätti 10.2.2011 ryhtyä kannanotosta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Hallitus on jatkanut alkutuotannon kannattavuuden turvaamista mm. myöntämällä tuotanto- ja investointitukia. Suomi on tuonut vahvasti esille EU:ssa omia näkökulmia mm. Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) ja sen toimeenpanon valmistelun yhteydessä. Vuoden 2014 aikana valmisteltiin tarvittavaa kansallista lainsäädäntöä CAP-uudistuksen toimeenpanemiseksi vuodesta 2015 alkaen. Alkutuottajien asemaa on huomioitu myös kansallisessa luomualan- ja lähiruokaohjelmien valmistelutyössä. Vuonna 2014 kotimainen elintarviketuotanto on pääosin säilynyt vakaana, vaikka tuottajahinnat ja tuotantopanosten hinnat ovat heilahdelleet. Hintojen kehitys Suomessa pohjautuu suurelta osin EU:n markkinoilla ja maailmanmarkkinoilla tapahtuviin muutoksiin. Syksyllä 2014 pysähtynyt elintarvikkeiden Venäjänvienti on vaikuttanut kotimaan markkinoihin ja aiheuttanut ongelmia erityisesti maidontuotannolle. Vaikutusten helpottamiseksi loppuvuonna päätettiin markkinatilanteeseen liittyvästä maatalouden kansallisesta lisärahoituksesta ja saavutettiin komission hyväksyntä erityisestä suorasta EU-tuesta maitotiloille Suomessa.

2. Maa- ja metsätalousministeriö on jatkanut vastuullisuus- ja jäljitettävyyssjärjestelmien kehittämistyötä yhteistyössä elinkeinon kanssa sektorikohtaisesti mm. hanke- rahoituksen avulla. Vuonna 2014 kehittämisen painopiste on ollut vilja- ja sianliha- ja kasvisalalla. Sianlihan alkutuotannon (Sikava) kansallinen laatu- ja jäljitettävyyssjärjestelmä on hy-

väksytyt ja siitä tiedotetaan EU:n yhteisrahoitteisella LaatuVastuu –ohjelmalla vuosina 2014–2016. Maa- ja metsätalousministeriö on osallistunut aktiivisesti elintarvikkeiden alkuperämerkintöjä koskevan EU-lainsäädännön kehittämiseen. Valmiiksi pakatun tuoreen sianlihan, lampaan- ja vuohenlihan sekä siipikarjanlihan alkuperämerkinnöistä annettiin tarkemmat säännökset komission täytäntöönpanoasetuksella (EU) N:o 1337/2013, jota aletaan soveltaa 1.4.2015. Tarkempia säännöksiä pääainesosan alkuperämaan sekä ainesosana käytetyn lihan alkuperämaan ilmoittamiselle valmistellaan.

3. Hallituksen luomualan- ja lähiruokaohjelmissa hankintalainsäädännön kehittäminen on keskeisesti esillä. Neuvonta julkisia hankintoja tekeville on avainasemassa laadullisten kriteerien huomioimisessa. Maa- ja metsätalousministeriö on rahoittanut hankkeita, joilla on kehitetty laadullisia kriteereitä elintarvikkeiden hankintoihin liittyen ja neuvottu kuntapäätäjiä ja hankinta- ja ruokapalveluhenkilöstöä, miten kestäviä hankintoja tehdään. Myös ELY-keskukset ja maakuntien liitot ovat rahoittaneet alueellisia hankkeita, joissa painopiste on ollut lähiruoan saamisessa julkisiin keittiöihin. Vuonna 2014 valmistui maa- ja metsätalousministeriön rahoituksella opas lähiruoan osuuden kasvattamiseksi julkisissa elintarvikehankinnoissa, opas on saatavilla Suomen Kuntaliiton internet-sivuilta. Neuvontaa saa myös valtion ja kuntien yhteisestä julkisten kestävien hankintojen neuvontayksiköstä sekä Motivasta. Hankintalainsäädäntö ml. laadulliset kriteerit ovat työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla. Maa- ja metsätalousministeriö osallistuu työ- ja elinkeinoministeriön työryhmään, jonka tarkoituksena on uudistaa kansallista hankintalainsäädäntöä EU:n hankintadirektiivi-uudistuksen myötä. Hankintadirektiivissä korostuu laatu-kriteerit hinnan sijaan.

Hallitus on ottanut maatalouspolitiikan strategiseksi tavoitteeksi lähi- ja luomuruoan osuuden kääntämisen vahvaan nousuun. Näiden kehittämisohjelmien tavoitteet hallitus hyväksyi iltakoulussaan 9.1.2013 ja ohjelmat yleisistunnossaan 16.5.2013. Periaatepäätös ohjelmista sisälsi myös tavoitteet vuoteen 2020 saakka. Ruokaketjun kehittämisen hankehaussa oli omat painopisteet myös luomu- ja lähiruokasektorin kehittämiseksi hallitusohjelman tavoitteita tukien. Luomun kehittämistavoitteet on huomioitu maaseutuneuvonnan valtioneuvoston, uuden Manner-Suomen maaseutuohjelman 2014–2020 valmistelussa, kansallisessa menekinedistämistoiminnassa, tutkimusrahoituksessa, kansallisen luomuvalvontaa koskevan lakiesityksen valmistelussa ja valmistauduttaessa EU:n luomulainsäädännön kokonaisuudistukseen.

4. Valtioneuvosto on antanut päätöksen 5.12.2013 uusista huoltovarmuuden tavoitteista. Huoltovarmuuden osalta hallitus on lisäksi edistänyt kehittämis- ja tutkimushankkeita erityisesti valkuaisomavaraisuutta.

Maa- ja metsätalousministeriö uudisti strategiaansa: ”Ruoka- ja uusiutuvat luonnonvarat - leipää ja hyvinvointia elinvoimaisesta luonnosta.”. Ministeriön strategian mukaisesti vuoden 2013 alusta tuli voimaan uusi organisaatio, johon perustettiin uusi ruokaosasto. Lisäksi ministeriö on asettanut laajapohjaisen ruokapolitiittisen neuvottelukunnan tammikuussa 2013. Esimerkki hallinnonalan koordinoinnista on maa- ja metsätalousministeriön valmistelemat erilliset luomualan ja lähiruoan kehittämisohjelmat ja niille perustettu yhteinen ministeriöiden välinen ohjausryhmä.

Hallitus on ylläpitänyt huoltovarmuutta soveltamalla tukipolitiikkaa, joka on säilyttänyt maataloustuotannon nopeasti käyttöön otettavissa olevan maatalousmaan määrän vaakana, vaikka osa peltoalasta on ollut aktiivituotannon ulkopuolella. Myös kotieläintaloudessa kotimainen tuotannon laajuus on säilynyt.

Anna-Leena Miettinen, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö

Kalastusoppaiden lupajärjestelmä

HE 135/2011 vp — EV 40/2012 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 29.5.2012, että kalastusoppaita koskevan lupajärjestelmän toimivuudesta ja sen vaikutuksista kalakantoihin sekä järjestelmän kehittämistarpeista muun muassa maaseutumatkailun näkökulmasta toimitetaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys 31.12.2014 mennessä.

Maa- ja metsätalousministeriö toimitti joulukuussa 2014 selvityksen maa- ja metsätalousvaliokunnalle. Selvitys sisälsi Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen laatiman raportin aihekokonaisuudesta.

Raportissa arvioitiin vuonna 2012 voimaan tulleen kalastusoppaiden uuden lupajärjestelmän toimivuutta erikseen hallinnon (ELY-keskukset), kalastusalueiden ja kalastusoppaiden näkökulmasta. Uuden lupajärjestelmän käyttöönotto näyttäisi sujuneen pääsääntöisesti hyvin.

Uuden lupajärjestelmän toimivuutta ja kehittämistarpeita arvioitiin erikseen hallinnon, kalastusalueiden ja kalastusoppaiden kannalta.

Suunnilleen puolet maamme 150 kalastusoppaasta tukeutuu ELY-keskusten myöntämään lupaan. Uuden lupajärjestelmän ansiosta kalastusoppaat ovat voineet lisätä opastuskertojen määrää, laajentaa asiakaskuntaansa ja kasvattaa liikevaihtoa. Yksi uuden lupajärjestelmän mukaisesti opastointia harjoittavien keskeisistä ongelmista on veneasiakkaiden kuuden hengen ryhmäkorajoitus. Osittain tästä syystä osa kalastusoppaista turvautuu paikallisilta kalaveden omistajilta saatuihin, suuremmat ryhmäkoot ja monipuolisemmat kalastusmahdollisuudet salliviin lupiin. Monet kalastusalueet suhtautuvat ELY-keskusten myöntämiin lupiin paikallisten myöntämiä lupia nihkeämmin, sillä niistä maksettavia korvauksia pidetään liian pieninä.

Opastointi keskittyy Etelä- ja Lounais-Suomen rannikolle, jossa on monimuotoisia vesialueiden omistusta, kalastusta ja muuta käyttöä koskevia intressejä. Kiistojen välttämiseksi kalastusalueet ehdottivat ammattikalastuksen ja virkistytymisen kannalta keskeisten vesialueiden rajaamista opastoinnin ulkopuolelle. Vastakainasettelun lieventämiseksi ja maaseutumatkailun edellytysten kohentamiseksi opaskalastajien ja paikallisten toimijoiden keskinäistä vuorovaikutusta tulisi lisätä. Tutkimus osoitti opastoinnin kalakantavaikutukset vähäisiksi.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Roni Selén, kalatalousylitarkastaja, maa- ja metsätalousministeriö

Kaupallisen kalastuksen vakuutustuki

HE 129/2012 vp — EV 151/2012 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 17.12.2012, että EU:n valvontasäännösten täytäntöönpanoa koskevien säännösten valmistelun yhteydessä otetaan tarkasteluun kalastusvakuutustuen epäämistä koskevat säännökset siten, että rikkomusten seuraamukset ovat oikeassa suhteessa niiden vakavuuteen.

2. Eduskunta edellytti, että hyljekantojen hoitosuunnitelma päivitetään.

Valtioneuvosto päätti 27.12.2012 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Laki kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain muuttamisesta (1191/2014) tuli voimaan 1.1.2015. Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

2. Maa- ja metsätalousministeriö arvioi, että hyljekantojen hoitosuunnitelman päivittämisellä sinänsä ei olennaisesti voida vaikuttaa hyljekantojen kalastukselle aiheuttamiin vahinkoihin, vaan keskeistä on toimeenpanna nykyistä hoitosuunnitelmaa ja joustavoittaa metsästystä koskevia säännöksiä. Valtioneuvosto on 1.8.2014 voimaan tulleella metsästysasetuksen muutoksella (412/2014) hylkeiden aiheuttamien vahinkojen vähentämiseksi ja metsästyksen tehostamiseksi joustavoittanut hallin metsästystä niin, että entisestä pyyntilupakäytännöstä on siirrytty alueelliseen kiintiöön perustuvaan keskeytymetsästykseen. Hallin metsästyskiintiöt ja itämerennorpan suurimmat sallitut saalismäärät asetetaan vuosittain maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

1. Maija Mela, vanhempi hallitussihteeri, maa- ja metsätalousministeriö

2. Janne Pitkänen, ylitarkastaja, maa- ja metsätalousministeriö

Viljelylohkojen hyväksytty pinta-ala

HE 156/2012 vp — EV 7/2013 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 12.2.2013, että viljelylohkojen hyväksytyn pinta-alan muuttumisesta tukihakemusten käsittelyn aikana tai sen jälkeen aiheutuvien epäoikeudenmukaisten seuraamusten estämiseksi Suomi ajaa EU:n maatalousuudistuksessa tukihakemusten esitäytetyille (digitoiduille) viljelylohkotiedoille virallista asemaa hallinnon hyväksymänä pinta-alana.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy kaikkiin mahdollisiin kansallisiin toimiin, jotta maataloustuottajien oikeusturva taataan pinta-alojen ajantasauksissa ja että tuottajien asema turvataan muutoinkin säännösten soveltamisessa.

Valtioneuvosto päätti 14.3.2013 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1.–2. Maa- ja metsätalousministeriö on pyrkinyt eri tavoin edistämään hallinnon hyväksymän pinta-alan palauttamista EU-asetuksiin. Komission kanssa on useissa yhteyksissä nostettu esiin digitointiin ja pinta-alojen muutoksiin liittyvät ongelmat.

Maa- ja metsätalousministeriö on myös komissiolle lähettämässään kirjeissä tuonut esiin ongelmia ja esittänyt mm. hallinnon hyväksymän pinta-alan palauttamista EU-säädöksiin. Maa- ja metsätalousministeriön johto on myös muissa hallinnollisen taa-kan vähentämistarpeeseen liittyvässä kirjelmöinnissä ja tapaamisissa komission virkamiesjohdon kanssa ottanut asiaa esille.

Komission mukaan hallinto ei voi olla vastuussa tuenhakijan pinta-alasta, vaan tuenhakija on velvollinen varmistamaan, että kaikki säädöksissä edellytetyt tukikelpoisuusehdot täyttyvät.

. Mitään automaattista hallinnon hyväksymää pinta-alaa ei siis ole komission mukaan tulossa. Jos virhe on sellainen, että viljelijä on sen voinut havaita, eikä siitä huolimatta tee mitään, aiheutuu tästä viljelijälle seuraamukset.

Komission delegoidussa asetuksessa (EU) N:o 640/2014 säädetään peltolohkorekisterin viitelohkoja koskevasta 2 % toleranssista. Komissio on vakuuttanut, että jatkuvat pinta-alamuutokset poistuvat tämän toleranssin käyttöönoton myötä. Maa- ja metsätalousministeriö asetti 8.10.2014 peltolohkorekisterin selvityshankkeen (MMM031:00/2014). Selvityksen lähtökohtana on löytää keinoja pinta-alamuutosten hallintaan. Selvitystyö on parhaillaan käynnissä.

Muun muassa pinta-alojen vuodesta toiseen tapahtuvien muutosten välttäminen ja hallinnon vahvistaman pinta-alan hyväksyminen on asetettu yhdeksi maa- ja metsätalousministeriön EU-vaikuttamisen prioriteetiksi vuodelle 2015.

Kansallisin toimin on myös pyritty etenemään asiassa. Maaseutuvirasto yhteistyökumppaneidensa kanssa kehittää koko ajan pinta-alojen digitointia ja sen tarkkuutta. Näin ollen lähtökohtana on, että mm. kartta-aineisto paranee koko ajan kuvaustekniikan kehittyessä ja hallinnon viljelijälle tukihakemuksen tekemisen tueksi tarjoamat pinta-alat tarkentuvat entisestään jokaisen peltolohkorekisteriin tehtävän ajantasaisuuden yhteydessä.

Mirja Kiviranta, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö

Maanmittauslaitoksen organisaatiouudistus

HE 68/2013 vp — EV 102/2013 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 4.10.2013 edellyttää, että uudistuksen jälkeenkin palveluita saadaan samantasoisina eri puolilla maata kattavaa palveluverkostoa hyödyntäen, ja että Maanmittauslaitoksen hallinnon ja johdon sijoittumisessa tavoitteena on alueellistaminen.

Valtioneuvosto päätti 5.12.2013 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Maanmittauslaitoksen organisaatiouudistuksella ei ollut vaikutusta Maanmittauslaitoksen alueelliseen palvelutarjontaan. Maanmittauslaitoksen 35 palvelupistettä on kyetty säilyttämään ja palvelupisteverkko jakaantuu tasaisesti maan eri osiin. Kaikki Maanmittauslaitoksen palvelut ovat edelleen saatavilla kaikista palvelupisteistä.

Valtakunnallisen toimialuerakenteen käyttöönotto luopumalla maanmittaustoimistojen muodostamasta aluehallinnosta on parantanut erityisesti asiakkaan oikeusturvaa

kirjaamisasioissa. Muutoksen jälkeen lainhuuto- ja kiinnityshakemus tulee etuoikeuksineen vireille välittömästi, kun se on jätetty johonkin Maanmittauslaitoksen palvelupisteeseen. Aikaisemmin toimivaltainen maanmittaustoimisto määräytyi kiinteistön alueellisen sijainnin perusteella ja hakemus tuli vireille vasta, kun kyseinen alueellinen maanmittaustoimisto vastaanotti hakemuksen.

Organisaatiomuutoksen seurauksena Maanmittauslaitoksessa otettiin käyttöön valtakunnallinen työnhallintajärjestelmä, johon tulevat muun muassa kaikki toimitushakemukset ja jonka avulla työtehtäviä jaetaan toimitusalueille. Menetelmä mahdollistaa entistä maanmittaustoimistojako paremmin työtehtävien ja työvoimavarojen tasapainottamisen. Samalla asiakkaiden saaman palvelun taso ei toimitusajan osalta enää perustu yhtä suurella määrällä alueelliseen kysyntäkannan määrään. Organisaatiomuutos ei ole myöskään hidastanut Maanmittauslaitoksen sähköisten palvelujen kehittämistyötä, jonka seurauksena Maanmittauslaitos pystyy entistä tehokkaammin lisäämään ajasta ja paikasta riippumattomien palvelujen saatavuutta.

Maanmittauslaitoksen siirtyminen valtakunnallisiin toimialueisiin ei siirtänyt toimintaa maakunnista pääkaupunkiseudulle, vaan varsinainen tuotantotoiminta pysyi edelleen pääosin maakunnissa. Uudistuksen myötä myös eri tuotantoprosesseja voidaan nyt johtaa mistä päin maata tahansa. Kaiken kaikkiaan uudistus lisäsi erityisesti esimiesten ja hallintohenkilöstön määrää maakunnissa.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Raimo Vajavaara, johtaja, maa- ja metsätalousministeriö

Metsälain muutos

HE 75/2013 vp — EV 175/2013 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 10.12.2013 varmistamista lakia alemman tason säännöksillä, etteivät vesat ja siemensyntyiset lehtipuut tavoita havupuuvaltaisilla taimikoilla, muun muassa kuusitaimikoilla, istutustaimien keskipituutta.

2. Eduskunta edellytti, että selvitetään vaikutukset siirtymisestä metsälain 11 §:n mukaisten, maanomistajalle taikka hallintaoikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltijalle aiheutuvien taloudellisten menetysten arvioinnissa kuntakohtaisesta tarkastelusta metsäkiinteistökohtaiseen tarkasteluun.

Valtioneuvosto päätti 19.12.2013 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Valtioneuvoston asetukseen metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä lisättiin 9 §:ään 2 momentti, jossa säädetään taimikon perustamista haittaavien puiden ja pensaiden poistamisesta. Asetuksen 9 §:n 2 momentin mukaan katsotaan metsälain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetuiksi taimikon perustamista haittaaviksi puiksi tai pensaiksi havupuuvaltaisissa taimikoissa siemen- ja vesasyntyiset lehtipuiden taimet, jotka haittaavat taimikon jatkokehitystä.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio arvioi vuonna 2014 Eduskunnan antaman lausuman johdosta metsälain metsänuudistamisvelvoitteen mukaisesti aikaan saadun taimikon jatkokehityksen varmistamista. Arvioinnin yhteenvedossa todetaan, että metsälailla ja alemman tason säännöksillä sekä metsänhoidon suosituksilla ja metsätalouden edistämistoiminnalla pystytään varmistamaan istutustaimikoiden varhaishoito ja näin turvaamaan taimikoiden kasvatettavan puuston kehittyminen, ettei lehti-puuvesakko tukehdu istutustaimia. Arvioinnissa myös korostetaan, että kestävä metsätalouden rahoituslain uudistaminen (HE 138/2014 vp) lisää toteutuessaan rahoituslakiin uutena työlajina taimikon varhaishoidon, mikä tukee taimikoiden jatkokehitystä.

2. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio arvioi vaikutuksia siirtymisestä taloudellisen menetyksen arvioinnissa kuntakohtaisesta tarkastelusta metsäkiinteistökohtaiseen tarkasteluun. Arviointi toteutettiin maa- ja metsätalousministeriön valtioneuvulla. Arvioinnin yhteenvedossa Tapio toteaa, että vähäisen haitan raja kertaantuu, kun omistajalla on saman kunnan alueella useita metsäkiinteistöjä, joilla on 10 §:n kohteita. Tilastoihin perustuvan arvion mukaan tällaisia on alle 10 % metsänomistajista. Arvioinnissa kuitenkin todetaan, että kokonaisuuden kannalta merkittävä on eduskunnan metsälakiin tekemä muutos, joka laskee vähäisen haitan ylärajan 4 000 eurosta 3 000 euroon. Siten valtaosalla metsänomistajista muutos taloudellisten menetysten arvioinnissa ei aiheuta negatiivisia taloudellisia vaikutuksia: vähäisen haitan raja pysyy ennallaan tai pienenee.

Matti Mäkelä, ylitarkastaja, maa- ja metsätalousministeriö

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan lakkauttamisen vaikutusten seuranta
HE 121/2013 vp — EV 186/2013 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.2013, että maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan lakkauttamisen vaikutuksia muun muassa asioiden käsittelyaikoihin ja ruotsinkielisten valitusten käsittelyyn seurataan ja seurannan tuloksista toimitetaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys 31.12.2016 mennessä.

Oikeusministeriö seuraa maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan lakkauttamisen vaikutuksia muun muassa asioiden käsittelyaikoihin. Seurantakohteena on myös hallinto-oikeuksissa käsiteltävien asioiden käsittelykieli. Oikeusministeriö toimittaa selvityksen maa- ja metsätalousvaliokunnalle 31.12.2016 mennessä.

Raimo Ahola, suunnittelupäällikkö, oikeusministeriö

Satovahinkovakuutusten vakuutusmaksuvero
HE 143/2013 vp — EV 196/2013 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.12.2013, että mahdollisuudet vakuutusveron välttämiseksi tai palauttamiseksi uudessa korvausjärjestelmässä selvitetään mahdollisimman nopeasti ottaen huomioon veron vaikutukset maatalouden kannattavuuteen ja tuottajien kiinnostukseen vakuutuksen ottamiseen.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2013 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriön rahoittamassa AtRisk-tutkimushankkeessa on selvitetty vakuutusmaksuveron mahdollista tuottoa valtiolle sekä veron vaikutusta satovahinkovakuutusten kysynnälle. Tutkimuksen mukaan vero vakuutuksen hintaa lisäävänä tekijänä vähentää vakuutuksen kysyntää. Maa- ja metsätalousministeriö on tehnyt esityksen valtionvarainministeriölle vakuutusmaksuveron poistamiseksi tai alentamiseksi satovahinko- ja kasvintuhoojavakuutuksilta vuodesta 2016 lähtien. Asia kuuluu valtionvarainministeriön toimivaltaan.

Anne Vainio, maatalousylitarkastaja, maa- ja metsätalousministeriö

Elintarviketurvallisuuselonteko 2013 - 2017

VNS 5/2013 vp — EK 5/2014 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 11.3.2014 selonteon johdosta seuraavan kannanoton:

1. hallitus huolehtii alkutuotannon kannattavuudesta elintarviketuotannon ja -turvallisuuden perustana.
2. hallitus huolehtii elintarvikkeiden alkuperämerkintöjen sisällyttämisestä kaikkiin elintarviketuotteisiin.
3. hallitus edistää sitä, että tuontielintarvikkeilta vaaditaan samojen standardien täyttämistä kuin kotimaisilta tuotteilta.
4. hallitus edistää elintarvikevalvonnan sekä Tullin yhteistyön tiivistämistä ja turvaa riittävät resurssit näille toiminnoille.

Selontekomenettely tuo keskeiset elintarviketurvallisuustyön tavoitteet poliittiseen tarkasteluun kuvaamalla tärkeimmät elintarviketurvallisuutta uhkaavat vaaratekijät ja tulevaisuudennäkymät sekä asettamalla keskeiset tavoitteet seurantamenetelmiin. Selonteko nimeää 74 kpl toimenpiteitä, joiden avulla asetettuihin tavoitteisiin päästään. Selonteon toimenpiteiden toteutumista seurataan ja edistetään ruokapoliittisen neuvottelukunnan kautta.

1. Alkutuotannon kannattavuudesta huolehditaan edistämällä elintarvikealan yritysten vientiä ja kansainvälistymistä (elintarvikkeiden vientiohjelma), edistämällä pk-yritysten tiedonsaantia (viestintä, ohjeistuksen parantaminen, hyvän käytännön oppaat), kannustamalla toimijoita luomaan vapaaehtoisia vastuullisuus- ja jäljitettävyyjärjestelmiä (sianlihan kansallinen laatujärjestelmä joulukuussa 2013). Alkutuotannon kannattavuutta edistää lisäksi lähialueen tuotteiden käyttö hallituksen luomualan ja lähiruokaohjelmien toimenpiteiden kautta.

2. Elintarvikkeen alkuperämaa on ilmoitettava, jos sen ilmoittamatta jättäminen voi johtaa kuluttajaa harhaan. Elintarviketietojen antamista koskeva lainsäädäntö on hiljattain uudistettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1169/2011 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille ja uusia vaatimuksia alettiin soveltaa joulukuussa 2014. Asetus edellyttää, että jos elintarvikkeen alkuperämaa ilmoitetaan, eikä se ole sama kuin pääainesosan alkuperämaa (esim. suomalainen

ruisleipä valmistettu puolalaisesta rukiista), myös pääainesosan alkuperämaa täytyy ilmoittaa. Komissio valmistelee säädöksiä pääraaka-aineen ilmoittamisesta. Maa- ja metsätalousministeriö osallistuu aktiivisesti elintarvikkeiden alkuperämerkinnöistä käytävään keskusteluun ja EU-lainsäädännön kehittämiseen. Suomi on esittänyt, että alkuperämerkintöjä koskevaa sääntelyä kehitettäisiin nopeammalla aikataululla kuin mitä kuluttajainformaatioasetus edellyttää. Alkuperämaan ilmoittaminen luotettavalla tavalla edellyttää toimivaa jäljitettävyyssjärjestelmää. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla on kansallisia määrärahoja, laajoihin valtakunnallisiin ruoka-ketjun toiminnan edistämishankkeisiin, joissa yhtenä painopistealueena v 2014 ovat jäljitettävyy- ja vastuullisuusjärjestelmät.

3. Elintarvikkeiden tuontia ja vientiä koskee sama lainsäädäntö. Yhtenäistä kohtelua parannetaan edistämällä valvontaviranomaisten yhteistyötä mm. elintarvikkeiden vientiohjelman kautta.

4. Elintarvikevalvonnan ja Tullin yhteistyötä tiivistetään varmistamalla kotimaan- ja tuonnin valvonnan tasapaino hyödyntämällä valvonnan tilastotietoja ja toimenpiteiden vaikutusarviointeja aiempaa enemmän.

Minna Huttunen, elintarvikeylitarkastaja, maa- ja metsätalousministeriö

Metsäpoliittisen selonteon toimeenpano

VNS 1/2014 vp — EK 13/2014 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 20.5.2014 selonteon johdosta seuraavan kannanoton:

1. maamme luontaisia edellytyksiä ja metsäalan osaamista nykyistäkin tehokkaammin hyödyntämällä vahvistetaan maamme asemaa maailman johtavana metsämaana;

2. maamme metsät kattavalla kestäväällä hoidolla ja hyödyntämisellä mahdollistetaan puun käytön lisääminen ja edistetään ilmastonmuutokseen sopeutumista ehkäisten ilmastonmuutoksen haittavaikutuksia — metsien hoidon ja käytön tulee olla hyväksyttävää ja tavoiteltavaa;

3. metsien monipuoliseen käyttöön perustuvaa aktiivista yrittäjyyttä edistetään muun muassa helpottamalla sukupolvenvaihdosten toteuttamista sekä edistämällä yhteismetsien muodostumista, joilla toimenpiteillä samalla ehkäistään metsälöiden pirstoutumista;

4. metsäalan kilpailukykyä lisäämällä luodaan edellytykset alan uusille investoinneille ja puunkäytön lisäämiselle;

5. metsäalan uudistumisen ja monipuolistamisen tueksi vahvistetaan monitieteistä tutkimusta ja

6. panostetaan nykyistä voimakkaammin ja määrätietoisemmin aloitteellisuuteen, koordinaatioon, johdonmukaisuuteen ja laaja-alaiseen vaikuttamiseen EU:n ja kansainvälisen metsä- ja ympäristöpolitiikan

metsiä koskevien asioiden valmistelussa metsien monipuolisen käytön varmistamiseksi.

1-6. Maa- ja metsätalousministeriön johdolla on laadittu esitys Kansallinen metsästrategia 2025:ksi, joka on samalla seuraava kansallinen metsäohjelma. Metsästrategian linjaukset pohjautuvat metsäpoliittiseen selontekoon ja eduskunnan siitä tekemiin kannanottoihin. Strategia sisältää vision, strategiset päämäärät, tavoitteet mittareineen sekä strategisesti tärkeistä hankkeista muodostetun hankesalkun.

Metsäneuvosto käsitteli esityksen Kansalliseksi metsästrategiaksi joulukuussa 2014. Esitys viedään talouspoliittisen ministerivaliokunnan käsittelyn jälkeen valtioneuvoston hyväksyttäväksi periaatepäätöksenä 12.2.2015. Periaatepäätöksen jälkeen laaditaan strategisten hankkeiden toimeenpanosuunnitelma ottaen huomioon myös uuden hallitusohjelman linjaukset.

Marja Kokkonen, metsäneuvos, maa- ja metsätalousministeriö

Maaseudun kehittämisen tukemiseen liittyvän byrokratian karsiminen

HE 195/2014 vp — EV 200/2014 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.2014, että niin EU-lainsäädännön liikkumavara kuin kansallinenkin liikkumavara hyödynnetään täysimääräisesti byrokratian karsimiseksi siten, että tukien hallinnointi tulee kevyemmäksi kuin edellisellä tukiohjelmakaudella.

Valtioneuvosto päätti 18.12.2014 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Valtioneuvoston asetukseen maaseudun hanketoiminnan tukemisesta (1174/2014) sisältyvät uusina tukimuotoina niin sanotut yksinkertaistetut kustannusmallit, joita ovat kertakorvaus ja prosenttimääräiset korvaukset. Kertakorvaus keventää erityisesti pienten hankkeiden maksatushakemusten käsittelyä ja prosenttimääräiset korvaukset laajempien hankkeiden välillisten kustannusten käsittelyä. Näiden käyttöön oton arvioidaan vähentävän yksittäisten menotositteiden käsittelyä merkittävästi. Uutena hankemuotona on teemahanke, jonka tavoitteena on myös keventää hallinnollista työtä ELY-keskuksissa ja paikallisissa toimintaryhmissä, kun monia pieniä toimenpiteitä voidaan yhdistää ja käsitellä hallinnollisesti yhtenä hakemuksena.

Yritystukia koskevassa kansallisessa valmistelussa on pyritty yksinkertaistamaan tukijärjestelmää kokoamalla ja vähentämällä tukitoimenpiteitä ja luopumalla useista aiemmin erillisistä tukimuodoista. Hallinnollista taakkaa vähennetään myös ottamalla yrityksen perustamiseen myönnettävän tuen osalta käyttöön kertakorvaustyyppinen menettely. Tämä vähentää ja yksinkertaistaa ELY-keskusten käsittelemiä maksatushakemuksia ja lyhentää käsittelyaikoja. Tuettavan toimenpiteen toteuttamista koskevien määräaikojen väljentäminen oletettavasti vähentää määräajan pidentämistä koskevia hakemuksia.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla tukien hallinnoinnin sähköistäminen etenee määrätietoisesti. Esimerkiksi Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014 - 2020 yritys- ja hanketukien haussa tavoitteena on saada hakemuksia mahdollisimman paljon sähköisen asiointijärjestelmän (HYRRÄ) kautta, mikä nopeuttaa päätöksentekoa.

Uudistetun maatalouspolitiikan toimeenpanoon liittyvät lausumat

HE 140/2014 vp — EV 229/2014 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 16.12.2014, että tukijärjestelmän pysyvän nurmen säilyttämisvelvoitteeseen liittyen, että maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä nurmikierron katkaisemisesta todettua noudatetaan tukisäännöksiä sovellettaessa.
2. Eduskunta edellytti edellyttää, että hallitus toimii aloitteellisesti EU:n maatalouspolitiikan yksinkertaistamiseksi ja tukien hallinnointiin liittyvän byrokratian karsimiseksi.
3. Eduskunta edellytti, että maatalouden suorat tuet, kansalliset tuet kuin myös Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmankin mukaiset tuet maksetaan ajallaan ja siinä aikataulussa kuin nykyisinkin, mikäli EU:n säännöksistä ei suoranaisesti muuta johdu.
4. Eduskunta edellytti esityksen pohjalta säädettävien lakien tulkinnan seuraamista ja maa- ja metsätalousministeriön varmistavan, etteivät lakien perusteella annettavat valtioneuvoston asetukset, ministeriön asetukset, Maaseutuviraston määräykset tai soveltamisohjeet ole ristiriidassa valiokunnan mietinnössä esitettyjen linjausten kanssa, ja että maa- ja metsätalousministeriö toimittaa valiokunnalle vuosittain selvityksen lakien soveltamisesta.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2014 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1-4. Laki Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain muuttamisesta (1356/2014) ja laki maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain muuttamisesta (1358/2014) ovat tulleet voimaan 1.1.2015. Lakien nojalla annettavien valtioneuvoston asetusten valmistelu on parhaillaan käynnissä. Maaseutuvirastossa tehtävä tukihakuohjeiden ja lomakkeiden valmistelu on käynnissä. Maa- ja metsätalousministeriö ja Maaseutuvirasto tekevät yhteistyötä valmistelun eri vaiheissa.

EU:n maatalouspolitiikan yksinkertaistamiseen ja tukien hallinnointiin liittyvän byrokratian karsimiseen liittyviä kohtia on asetettu maa- ja metsätalousministeriön EU-vaikuttamisen prioriteeteiksi vuodelle 2015. Maatalouskomissaari Hoganin pyyntö yksinkertaistamishdotuksista on saatu ja ehdotusten laatiminen on aloitettu.

Maaseutuviraston maksatusaikataulua on tarkistettu sen jälkeen, kun maksatusaikataulujen tarkastamisen edellytyksenä olleisiin Maaseutuviraston tietojärjestelmä-hankkeisiin ja ELY-keskusten valvontaresursseihin osoitettiin lisärahoitusta.

Maa- ja metsätalousministeriö toimittaa eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle sen edellyttämän selvityksen vuoden 2015 lopulla.

Arja-Leena Kirvesniemi, maatalousneuvos, maa- ja metsätalousministeriö

Ympäristökorvaukset Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmassa 2014–2020

HE 177/2014 vp — EV 230/2014 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Ympäristökorvauksen perustason alenemisen vaikeuttaessa jo viljelijöiden uuteen ympäristökorvausjärjestelmään sitoutumista eduskunta edellytti 16.12.2014, että järjestelmään ei sisällytetä uusia kansallisia lisäehtoja.

Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaan 2014–2020 sisältyvä maatalouden ympäristö-ilmastotoimenpide (ympäristökorvaukset) on uusi järjestelmä, jossa kuitenkin on vanhasta ympäristötuesta mukana hyväksi koetut elementit tarkemmin kohdennettuna. Koko tilaa koskeva ravinteiden tasapainoinen käyttö ei ole sisällöltään aiempaa perustoimenpidettä vastaava ja sen vuoksi myöskään korvaustaso ei voi olla sama kuin aiemmissa perustoimenpiteissä. Ympäristökorvauksissa on lisäksi useita lohkokohtaisesti valittavia toimia. Komissio hyväksyi Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 12.12.2014.

Tiina Malm, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö

1.9 Puolustusvaliokunta

Asevelvollisten taloudelliset etuudet

HE 37/2007 vp — EV 110/2007 vp

Puolustusvaliokunta

Eduskunta edellytti 11.12.2007, että hallitus ryhtyy toimiin varusmiespalvelusajan ottamiseksi huomioon eläkkeen määräytymisessä sekä kotiuttamisrahan maksamiseksi palveluksesta kotiutuville. Eduskunta edellyttää lisäksi, että asevelvollisille kuuluvia taloudellisia etuuksia kehitetään edelleen.

Asevelvollisten taloudellista ja sosiaalista asemaa on pyritty kehittämään pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti. Asevelvollisten etuuksien kehittämistä koordinoi puolustusministeriön poikkihallinnollinen yhteistyöfoorumi, joka on toiminnassaan systemaattisesti korostanut asevelvollisten taloudellisten ja sosiaalisten etujen parantamisen sekä heidän yhteiskunnallisen asemansa (työelämä, opinnot) arvostamisen merkitystä.

Yhteistyöfoorumin linjausten mukaisesti asevelvollisten taloudellisia etuuksia on parannettu viimeksi 1.1.2015 lukien korottamalla asevelvollisten päivärahoja ja erillis-korvauksia.

Asevelvollisuuslakia muutettiin 1.1.2014 alkaen siten, että varusmiesten kotimaan lomamatkat koti- tai asuinpaikkakunnalle säädettiin maksuttomiksi.

Reserviläispalkan maksuperusteet uusittiin vuonna 2008, jolloin reserviläispalkka sidottiin puolustusministeriön palkkataulukon. Tämän mukaisesti reserviläispalkkoja korotettiin viimeksi 1.1.2015 lukien.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan yleistä asevelvollisuutta kehitetään Siilasmaan raporttiin tukeutuen. Asevelvollisuuden yhteiskunnallisia vaikutuksia selvittäneessä raportissa esitettiin useita parannuksia varusmiesten taloudellisiin ja sosiaalisiin etuuksiin, kuten pitkään palvelevien varusmiesten päivärahan korottamista, kotiuttamisrahan palauttamista ja eläkkeen kertymistä varusmiespalvelusajalta. Toteutettavissa olleet työryhmän esitykset on saatettu käytäntöön puolustushallinnon omin toimenpitein, mm. asevelvollisten päivärahoja korottamalla.

Varusmiespalvelusajan mahdollinen huomioon ottaminen eläkkeen määräytymisessä sekä mahdolliseen kotiuttamisrahaan liittyvät toimenpiteet kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle.

Janne Torvinen, ylitarkastaja, puolustusministeriö

Valmiuslakia koskeva kokonaisarvio

HE 3/2008 vp — EV 71/2010 vp

LJL 1 /2011 vp — EK 28 /2011 vp

Puolustusvaliokunta

Eduskunta edellytti 9.12.2011, että valtioneuvosto laatii kokonaisarvion valmiuslain suhteesta perustuslain uuteen 23 §:ään perustuslakivaliokunnan esittämät näkökohdat huomioon ottaen.

Asiassa ei ole eduskunnalle uutta ilmoitettavaa.

”Uusi valmiuslaki ja perustuslain 23 §:n muutos tulivat voimaan 1.3.2012. Valmiuslaissa säädetään viranomaisten erityistoimivaltuuksista poikkeusoloissa. Perustuslainmuutoksen myötä poikkeusoloissa voidaan tilapäisistä perusoikeuspoikkeuksista säätää vastaisuudessa paitsi lailla myös soveltamisalaltaan täsmällisesti rajatun valtuuden nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Valmiuslain uudistamista valmisteltiin kaikkiaan yli kahdeksan vuoden ajan. Valtioneuvoston piirissä uudistuksen valmisteluun osallistuivat kaikki ministeriöt ja eduskuntakäsittelyn aikana kaikkiaan 11 valiokuntaa antoi lausunnon lakiehdotuksesta. Valmiuslain uudistaminen oli näin ollen poikkeuksellisen laaja ja pitkäaikainen lainsäädäntöhanke.

Uuden valmiuslain ja perustuslain 23 §:n välistä suhdetta koskevan kokonaisarvion laatiminen on mittava selvitystyö. Sitä ei ole vielä ollut mahdollista käynnistää.”

Sami Manninen, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

1.10 Sivistysvaliokunta

Ammattikorkeakoulut, rahoitusjärjestelmä

HE 206/2002 vp — EV 306/2002 vp

Sivistysvaliokunta

3. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ammattikorkeakouluopiskelijoille turvataan terveydenhuoltopalvelut opiskelupaikkakunnalla.

Terveydenhuoltolain 17 § velvoittaa kuntia järjestämään alueellaan sijaitsevien oppilaitosten, myös ammattikorkeakoulujen, opiskelijoille opiskeluterveydenhuollon. Vuonna 2012 tehdyn selvityksen mukaan opiskeluterveydenhuollossa oli puutteita muun muassa palvelujen saatavuudessa, resursseissa sekä opiskeluterveydenhuollon järjestämisessä toiminnallisena kokonaisuutena. STM:n asettama työryhmä (STM 2014:10) esitti useita toimenpiteitä kaikkien opiskelijoiden, myös ammattikorkeakouluopiskelijoiden, opiskeluterveydenhuollon kehittämiseksi. STM:n ja THL:n tulossopimukseen sisältyy opiskeluterveydenhuollon kehittäminen. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön kautta selvitettiin Lappeenrannassa ja Seinäjoella kolmevuotisena ns. YTHS-mallin kokeiluna vuosina 2011–2014 hallitusohjelman mukaisesti. YTHS-mallissa yliopisto-opiskelijoilla on pakollinen terveydenhoitomaksu ja Kansaneläkelaitos maksaa sairaanhoitovakuutuksesta YTHS:lle korvausta yliopisto-opiskelijoiden perusterveydenhuollon kustannuksista. Kokeilu toteutettiin varsinaisesta mallista poiketen opiskelijoiden vapaaehtoisen terveydenhoitomaksun kautta. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti v. 2010 työryhmän valmistelemaan, ohjaamaan ja seuraamaan ammattikorkeakoulujen opiskeluterveydenhuollon kokeilua. Työryhmän toimikausi on 7.12.2010–1.12.2015.

Kokeilusta on tehty väliarviointi vuonna 2013 (STM 2013:24). Väliarvioinnin perusteella YTHS-malli soveltuu amk-opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon malliksi niin opiskelijoiden kuin palveluntuottajan näkökulmasta. Kokeilu osoitti myös sen, että malli vaatii kaikkien opiskelijoiden osallistumista ja terveydenhoitomaksun maksamista, jotta toiminta pystytään järjestämään varsinaisen YTHS:n toiminnan mukaisesti. Kokeilussa vain osa (Seinäjoki 38 % ja Lappeenranta 52 %, kevät 2013) opiskelijoista maksoi vapaaehtoisen terveydenhoitomaksun, kun tavoite oli 80%, ja näin kokeiluun osallistuvien määrä jäi odotettua pienemmäksi. Ohjausryhmä ehdotti väliarvioinnissaan YTHS-mallin laajentamista valtakunnalliseksi amk-opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistavaksi. YTHS arvioi tällöin kokonaisrahoituksen määräksi 40,8 miljoonaa euroa/vuosi. Lisäksi toiminnan käynnistämiseen tarvittaisiin kertaluontoisena projektirahana noin 750 000-1 miljoona euroa.

Jotta amk-opiskelijoiden terveydenhoitomaksun maksaminen toteutuisi yliopisto-opiskelijoiden kanssa samalla tavalla, hallituksen esityksessä eduskunnalle ammattikorkeakoululaiksi (HE 26/2014 vp) ehdotettiin ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien jäsenyyden muuttamista pakolliseksi kaikille ammattikorkeakoulussa tutkintoa opiskeleville opiskelijoille, mikä olisi mahdollistanut pakollisen terveydenhoitomaksun keräämisen opiskelijakunnan jäsenmaksun yhteydessä. Tämä ei kuitenkaan toteutunut, joten terveydenhoitomaksun maksamisesta olisi säädettävä muussa lainsäädännössä. STM ja OKM ovat aloittaneet neuvottelut asian eteenpäin viemiseksi. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon toteuttamistapaan vaikuttavat myös STM:ssä menossa oleva sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavara-

hoitusta koskeva selvitys sekä sote-uudistus. Myöskään ammattikorkeakouluopiskelijoiden YTHS-mallin käyttöönoton edellyttämää rahoitusta ei ole valtion budjetissa.

Kokeilusta on valmistumassa ulkopuolisen suorittama loppuarviointi vuoden 2015 alkupuolella. STM:n asettaman seuranta- ja ohjausryhmän tehtävänä on sen perusteella esittää jatkotoimenpide-ehdotukset.

Maire Kolimaa, neuvotteleva virkamies, STM

Opintotuki

HE 116/2013 vp ja HE 197/2013 vp — EV 189/2013 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 30.12.2013, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin opintotukilainsäädännön uudistamiseksi siten, ettei samassa tilanteessa olevia täysi-ikäisiä opiskelijoita aseteta enää eri asemaan iän perusteella.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2013 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Vanhempien tulot eivät vaikuta korkeakouluopiskelijoiden opintotukeen vähentävästi. Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot vähentävät opintorahaa, jos opiskelija on alle 20-vuotias, sekä asumislisää, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Osana 1.8.2014 voimaan tullutta opintotuki uudistusta korotettiin muualla kuin vanhempiensa luona asuvien 18–19-vuotiaiden muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden opintorahaan vähentävästi vaikuttavien vanhempien tuloarvoja 30 prosentilla. Korotus paransi erityisesti itsenäisesti asuvien toisen asteen opiskelijoiden tilannetta. Tavoitteena on, että vanhempien tulojen vähentävästä vaikutuksesta toisen asteen 18–19-vuotiaiden itsenäisesti asuvien opintorahaan luovutaan vaiheittain. Seuraava korotus vanhempien tuloarvoihin tehdään 1.1.2016. Lisäksi tavoitteena on, että eri koulutusasteiden tarveharkintaperusteet yhtenäistetään valtiontaloudellisten edellytysten niin salliessa.

Marjo Huikari, neuvotteleva virkamies, opetus- ja kulttuuriministeriö

Tekijänoikeuslain lainauskorvausjärjestelmä

HE 126/2006 vp — EV 226/2006 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.2006, että valtion talousarviossa osoitetaan lisämääräraha, jolla mahdollistetaan tutkimus- ja opetustoimintaa palvelevien kirjastojen ottaminen tekijänoikeuslain 19 §:n tarkoittaman lainauskorvausjärjestelmän piiriin.

Tekijänoikeuslain 19 §:n muutos toteutettiin siten, että järjestely täyttäisi vain vuonna 1992 annetun niin sanotun vuokraus- ja lainausdirektiivin (92/100/ETY) vähimmäisvaatimukset. Lainauskorvausjärjestelmän soveltamisala on näin mahdollisimman rajoitettu ja ulottuu käytännössä vain yleisiin kirjastoihin. Lainauskorvausjärjestelmän toteutuksen alkaessa vuodesta 2007 lähtien selvitetään mahdollisuudet eduskunnan lausuman mukaiseen soveltamisalan laajennukseen.

Lainauskorvausjärjestelmän laajentaminen tutkimus- ja opetustoimintaa palvelevista kirjastoista tapahtuvaan lainaamiseen sisältyi valtion talousarvion valmisteluun opetusministeriössä keväällä 2007. Kulttuurimäärärahojen niukkuuden vuoksi lisämäärärahaa tähän tarkoitukseen ei kuitenkaan voitu esittää lopullisessa talousarvioehdotuksessa.

Vuoden 2008 valtion talousarvio sisältää määrärahan lainauskorvauksen maksamiseen vain yleisistä kirjastoista tapahtuvan lainaamisen osalta.

Tarvittavaa määrärahan korotusta ei ole saatu sisällytetyksi vuoden 2009 valtion talousarvioon.

Tarvittavaa määrärahan korotusta ei ole saatu sisällytetyksi vuoden 2010 valtion talousarvioon.

Entisestään vähentynyt liikkumavara valtion talousarvion kehyksissä ei ole mahdollistanut tarvittavaa määrärahan korotusta vuoden 2011 valtion talousarviossa.

Valtion talousarvion kehykset eivät ole mahdollistaneet määrärahan korotusta vuoden 2012 valtion talousarviossa tutkimus- ja opetustoimintaa palvelevien kirjastojen ottamiseksi lainauskorvausjärjestelmän piiriin.

Valtion talousarvion määrärahan korotus, joka vuoden 2013 talousarviossa on ollut mahdollista kohdistaa tekijänoikeudella suojatun aineiston käyttöoikeuskorvauksiin, on kohdistettu nykyisen laajuisen lainauskorvauksen tason korottamiseen. Vuoden 2013 talousarvioesityksen eduskuntakäsittelyssä hyväksyttiin 200 000 euron korotus määrärahaan. Lainauskorvausmääräraha kasvoi siten 3 625 000 eurosta (2012) 3 825 000 euroon (2013). Valtion talousarvion kehykset eivät ole mahdollistaneet tutkimus- ja opetustoimintaa palvelevista kirjastoista tapahtuvan lainaamisen sisällyttämistä lainauskorvausjärjestelmän piiriin.

Määrärahan korotus vuoden 2014 talousarvioesityksessä on kohdistettu nykyisen laajuisen lainauskorvauksen tason korottamiseen. Vuoden 2014 talousarvioesityksessä lainauskorvausmäärärahaa esitettiin korotettavaksi 150 000 eurolla, minkä lisäksi eduskunta hyväksyi 100 000 euron lisäkorotuksen. Lainauskorvausmäärärahan suuruus vuonna 2014 oli 4 075 000 euroa. Valtion talousarvion kehykset eivät ole mahdollistaneet tutkimus- ja opetustoimintaa palvelevista kirjastoista tapahtuvan lainaamisen sisällyttämistä lainauskorvausjärjestelmän piiriin.

Jorma Waldén, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lukion suullisen kielitaidon arviointi

HE 98/2008 vp — EV 207/2008 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.12.2008, että hallitus seuraa lukion opiskelijan suullisen kielitaidon arviointia koskevan lainmuutoksen käytännön toteuttamista ja erityisesti sitä, saavatko opiskelijat yhtä paljon opetusta opiskelupaikasta riippumatta. Hallituksen tulee tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin, jos osoittautuu, ettei muutos ole tarkoituksenmukainen kielenopetuksen syventävien opintojen tai opiskelijoiden tasapuolisen kohtelun kannalta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on rahoittanut Helsingin yliopiston tekemän lukion suullisen kielitaidon kurssin toteutumisen seurantahankkeen. Hankkeen tavoitteena oli tuottaa palaute- ja tutkimustietoa arvioinnin toteutumisesta ja seurauksista. Tarkoituksena oli kartoittaa, kuvailla ja analysoida lukion suullisen kielitaidon kurssin toimeenpanoa sekä opetussuunnitelman toteutumista eri puolilla maata. Lisäksi tavoitteena oli kerätä ja muokata kieltenopettajien koulutukseen sopivia työmuotoja sekä monipuolistaa arviointia.

Väliraportti valmistui syyskuussa 2011. Väliraporttiin sisältyi opettajakysely. Kyselyn mukaan suulliselle kurssille on ollut lukiossa tarvetta. Opettajien mukaan suullisen kurssin tulisi olla kaikille pakollinen. Kyselyyn vastanneiden lukumäärä oli vähäinen. Tiedon luotettavuuden vahvistamiseksi loppuraporttiin sisällytetään asiaa koskeva jatkokysely. Toisessa opettajakyselyssä selvitettiin mm. opettajien kokemuksia ja käsityksiä suullisen kurssin järjestelystä ja toteutuksesta. Vuonna 2012 toteutettiin erillinen opiskelijakysely. Kevään 2013 aikana tehtiin luokkahuoneobservoinnit ja opettajahaastattelu.

Hankkeen loppuraportti annettiin 2014. Opiskelijat kokivat suulliset kurssit hyödyllisiksi. Yleisimmin niitä perusteltiin sillä, että puhuminen on tärkeä taito, jota tarvitaan työelämässä, ulkomailla opiskeltaessa ja matkustellessa. Vastauksista ilmeni yleinen käsitys, että suullinen taito, erityisesti suullisen testaaminen, on toimivampaa A-kielissä, joissa kokonaiskielitaito on hyvä, kuin lyhyissä B-kielissä. B2- ja etenkin B3-kielten arviointi voisi perustua yksinkertaisiin tehtäviin, mikä edellyttäisi vastaavalaisten tehtävien sisällyttämistä myös suullisen opetukseen. Suullisen kielitaidon arvioinnissa opettajat painottavat eniten vuorovaikutusta, sujuvuutta ja ääntämistä. Vastaajien näkemyksen mukaan vähiten huomiota arvioinnissa tulisi kiinnittää oikeakielisyyteen ja sanaston ja rakenteiden hallintaan. Sitä, mitä opetetaan, sitä myös arvioidaan. Tämä näkyy selvästi tuloksista sekä opetettavien osataitojen opettamiseen että arviointiin liittyvissä näkemyksissä. Ylioppilaskokeen kehittämisessä tulee selvittää sen sähköistämisen toteutusmahdollisuudet myös suullisen kielitaidon arvioimisen osalta. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Heikki Blom, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Koulutuksen viennin edistäminen

HE 9/2013 vp — EV 78/2013 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää lainsäädännölliset esteet koulutuksen viennin edistämiseksi esimerkiksi niin, että erotetaan normaalina opetuksena tarjottava tutkintokoulutus ja koulutuksen vientinä toteutettava tutkintokoulutus selvästi toisistaan.

Selvitys tulee tehdä niin, että mahdolliset ratkaisut voidaan tehdä viimeistään alkuvuodesta 2014.

Ei uutta raportoitavaa.

”Opetusministeri Kiuru asetti 15.8.2013 selvitysryhmän laatimaan toimenpideohjelman koulutusviennin edistämiseksi. Selvitysryhmän tuli ottaa huomioon eduskunnan lausuma (HE 9/2013 vp; EV 78/2013 vp). Selvitysryhmä luovutti raportin opetusministerille 4.11.2013. Selvitysryhmä ehdottaa, että Euroopan talousalueeseen kuulu-

mattomien valtioiden kansalaisille korkeakoulututkintoon johtava koulutus olisi maksullista, kun se järjestetään muulla kuin suomen ja ruotsin kielellä. Korkeakoulut päättäisivät itse maksun suuruudesta. Maksun olisi katettava vähintään tutkintokoulutuksesta aiheutuvat kustannukset. Maksujen perimisen edellytyksenä olisi, että korkeakoululla on apurahajärjestelmä, jolla voidaan tarvittaessa tukea maksulliseen tutkintokoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden opiskelua.

Selvitysryhmä ehdottaa myös, että korkeakoulu voisi järjestää opiskelijaryhmille maksullista tilauskoulutusta, ja että korkeakoulut voisivat periä lukukausimaksuja ulkomailla toteutettavassa ensimmäisen ja toisen syklin tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Korkeakoulu voisi järjestää Suomessa maksuttomana tarjottavaa koulutusta ulkomailla maksullisena.”

Maija Innola, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, uudistuksen vaikutusten seuraaminen

HE 67/2013 vp — EV 218/2013 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa uudistuksen vaikutuksia oppilashuollon vaikuttavuuteen ja tehostumiseen sekä henkilöstön riittävyyteen ja palvelujen saatavuuteen eri puolilla maata ja antaa asiasta sivistysvaliokunnalle selvityksen kevädistuntokaudella 2018.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki annettiin 30.12.2013 (1287/2013) ja se tuli voimaan 1.8.2014. Keväällä 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön ja paikallisten aluehallintoviranomaisten kanssa kahdeksan isoa koulutustilaisuutta eri puolilla Suomea lain toimeenpanon edistämiseksi. Koulutustilaisuuksissa oli noin 3 000 osallistujaa. Näiden tilaisuuksien lisäksi Opetushallitus sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ovat kouluttaneet runsaasti toimijoita uuden opiskeluhuoltolain mukanaan tuomiin uudistuksiin. Valmisteilla on myös opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön yhteinen tiedote lain edellyttämien uudistusten toteuttamisesta.

Uudistuksen vaikutuksia oppilashuollon vaikuttavuuteen ja tehostumiseen kuten myös henkilöstön riittävyyteen ja palvelujen saatavuuteen on vielä varhaista arvioida lain oltua voimassa puoli vuotta. Lain toimeenpanoa seurataan aktiivisesti, mutta sen vaikutuksia eri puolilla maata voidaan arvioida luotettavasti vasta kun sen edellyttämät toimenpiteet ovat olleet käytössä kouluissa ja oppilaitoksissa.

Koulutuspolitiikan hankintasuunnitelmaan on esitetty, että oppilas- ja opiskelijahuollon vaikuttavuudesta ja tehokkuudesta sekä henkilöstön riittävyydestä ja palvelujen saatavuudesta eri puolilla maata tehdään selvitys.

Anne-Marie Brisson, hallitusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Tekijänoikeuslaki, vaikutusten seuraaminen

HE 28/2004 vp — EV 100/2005 vp

Suuri valiokunta ja sivistysvaliokunta

3. Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän toisaalta vanhojen valokuvien käyttöoikeuksia ja toisaalta historiallisiksi katsottavien valokuvien tekijänoikeussuojaa koskevat määrittelyt ja tulkintaongelmat sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi.

Asiassa ei ole uutta ilmoitettavaa.

”Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää seuraavan selvityksen valokuvien suojan kehityksestä. Oikeudesta valokuvaan säädettiin Suomessa erillisessä valokuvalaissa vuosina 1927–1995. Tässä laissa kaikki valokuvat olivat samanarvoisia, eikä suojan saaminen edellyttänyt tekijänoikeuden tavoin omaperäisyyttä. Vuonna 1995 valokuvan suoja siirrettiin tekijänoikeuslakiin, jolloin teostasoon yltävät valokuvat tulivat teoksina tekijänoikeussuojan piiriin. Muut valokuvat saivat edelleen ns. tavallisen valokuvan suojaa tekijänoikeuslain 49 a §:ään otettujen säännösten mukaisesti.

Valokuvien suojan liittämistä tekijänoikeuslakiin koskevassa hallituksen esityksessä (HE 287/1994 vp) ei ole nähty suuria ongelmia valokuvateosten teostaso-määrittelyn osalta, toisin sanoen sen suhteen, mitkä valokuvat katsotaan tekijänoikeussuojaan yltäviksi ja mitkä jäävät sen alle. ”Eron tekeminen ehdotettavan 49 a §:n suoja-aikaa vanhempien valokuvateosten ja vapaaksi tulleiden muiden valokuvien välillä ei eroa siitä nykyisen lain mukaisesta rajanvetotilanteesta, joka aiheutuu valokuvalain mukaan suojattujen kuvien kansainvälisen suojan rajoittumisesta sellaisiin kuviin, jotka ovat Bernin sopimuksen mukaan valokuvateoksia.” (s. 56)

Vuoden 1995 uudistusta tehtäessä teosvalokuvien ja 49 a §:n mukaisten valokuvien suoja-aika oli 50 vuotta. Tekijänoikeuden osalta suoja-aika laskettiin tekijän kuolemasta, muiden valokuvien suojan osalta valokuvan ottamisesta. Vuoden 1996 alussa tekijänoikeudellinen suoja-aika piteni 70 vuodeksi.

Vuoden 2006 alussa voimaan tulleet muutokset tavallisen valokuvan suojan sisältöön ovat edelleen lähentäneet teosvalokuvien ja muiden valokuvien suojaa toisiinsa. Kaikki valokuvat nauttivat samanlaista suojaa 50 vuoden ajan kuvan ottamisesta. Tekijänoikeuslaissa säädetty valokuvien laaja oikeudellinen suoja on selvä poikkeus tekijänoikeuden perusprinsipiistä: suoja saavat kaikki valokuvat riippumatta kuvien omaperäisyydestä.

Arkistoissa ja museoissa olevien valokuvien osalta vuonna 2007 voimaan tulleet uudet sopimuslisenssisäännökset mahdollistavat vanhojen valokuvien käyttöä koskevien oikeuksien hankintaa opetusministeriön hyväksymän järjestön välityksellä. Vanhojen valokuvien käyttöoikeuksia koskeva kysymys on myös laajan eurooppalaisen selvittelyn kohteena osana eurooppalaisen digitaalisen kirjaston perustamista koskevaa hanketta. Erityiskysymyksenä tässä selvittelyssä on niiden valokuvien käyttö, joiden oikeudenhaltijoita ei pystytä tunnistamaan tai tavoittamaan.

Valtioneuvoston asettaman tekijänoikeusneuvoston tehtävänä on tekijänoikeuslain 55 §:n mukaisesti antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Myös teosvalokuvien ja lain 49 a §:n mukaisten valokuvien suojaan liittyvät kysymykset voivat tulla neuvoston arvioitavaksi.

Edellä esitetyn perusteella opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, ettei lainsäädännön muuttamiseen ole tarvetta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 1.11.2013 sivistysvaliokunnalle toimittamassaan selvityksessä käsitellyt seikkaperäisesti valokuvien tekijänoikeussuojaan liittyviä kysymyksiä.

Vanhojen valokuvien käyttöoikeuksien osalta opetus- ja kulttuuriministeriö katsoi, että ”vanhojen valokuvien kohdalla tyypillinen käyttöoikeuksien järjestämistä vaikeuttava tekijä on se, että valokuvaaja ei useinkaan mainita kuvan yhteydessä eikä kuvan kappaleesta voi monesti päätellä kuvan ikää. Se, että valokuvaaja ei tunneta, ei merkitse sitä, etteikö valokuva voisi olla suojattu.”

Eduskunta on hyväksynyt EU:n orpoteosdirektiivin 2012/28/EU pohjalta lain orpoteosten käyttämisestä (764/2013). Laki tulee voimaan 29.10.2014. Kirjoista, lehdistä ja muista painotuotteista irrallaan olevat valokuvat eivät kuitenkaan kuulu direktiivin ja lain soveltamisalaan. Direktiivissä on identifioitu myös tarve järjestää valokuvien käyttöoikeudet. Direktiivin 10 artiklan uudelleentarkastelulausekkeen mukaan komissio antaa direktiivin voimaantulon jälkeen vuosittain kertomuksen direktiivin soveltamisalaan kuulumattoman muun suojatun aineiston, erityisesti erillisten valokuvien ja muiden kuvien, mahdollisesta sisällyttämisestä direktiivin soveltamisalaan.

Orpoteosdirektiivin laajentaminen myös erillisiin valokuviin toisi pohjoismaisen sopimuslissenssisäännösten oheen uuden mahdollisuuden edistää valokuvien käyttöoikeuksia koskevia käytännön järjestelyjä.

Historiallisiksi katsottavien valokuvien tekijänoikeussuojan osalta selvityksessä katsotaan, että kysymys on kaikkien teosten tekijänoikeussuojan edellytyksenä olevan originaliteetin arvioinnista. Selvityksessä arvioidaan mahdollisuutta valokuvan suojan saamiskriteerin tarkempaan määrittelyyn laissa seuraavasti: ”Tällaisista laissa olevista määrittelyistä ja niiden toimivuudesta ei ole saatavissa esimerkkejä muista pohjoismaista eikä muualtakaan. Suoja-aikadirektiivin valokuvien suojaa koskeva 6 artikla ja johdantokappale 17 eivät salli suojan perusteena muuta kuin omaperäisyyden kriteerin (”tekijän yksilöllisyyttä kuvastava luovan henkisen työn tulos”). Omaperäisyyden kvalifiointi lain säännöksillä, samoin kuin muiden kriteereiden soveltaminen, on tehty direktiivillä käytännössä mahdottomaksi.”

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.”

Jorma Waldén, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Esittävien taiteilijoiden oikeudet av-teoksissa

HE 73/2013 vp — EV 120/2013 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 5.11.2013, että hallitus huolehtii av-teoksissa esiintyvien esittävien taiteilijoiden oikeuksista tasavertaisesti muiden taiteilijoiden kanssa.

Valtioneuvosto päätti 7.11.2013 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on ryhdytty valmistelemaan selvityksen tekemistä audiovisuaalisten esitysten suojasta Euroopan unionissa. Selvitys luo pohjaa kansallisten lainsäädäntötarpeiden arvioinnille siinä yhteydessä, kun Euroopan unionissa valmistellaan unionin ja sen jäsenvaltioiden liittymistä vuonna 2012 tehtyyn audiovisuaalisten esityksen suojaa koskevaan Pekingin sopimukseen.

Tekijänoikeusasioita käsittelevässä neuvoston työryhmässä aloitettiin syksyllä 2014 keskustelu Pekingin sopimuksen voimaansaattamisprosessista.

Jorma Waldén, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Yliopistouudistus, toteutumisen ja vaikutusten seuraaminen

HE 7/2009 vp — EV 103/2009 vp

Sivistysvaliokunta

3. Eduskunta edellytti, että lukukausimaksukokeilun tuloksia arvioidaan huolellisesti ja arvioinnin kriteerit määritellään mahdollisimman nopeasti.
4. Eduskunta edellytti, että koulutuksen ja tutkimuksen kehittämiseksi ja laadun turvaamiseksi yliopistolle turvataan riittävä perusrahoitus. Rahoitusta tulee kanavoida tasapuolisesti kaikille tieteenaloille.
5. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että yliopistokeskuskille suunnataan vuosittain vähintään nykyisen tasoiset määrärahat.

3. Hallitusohjelman mukaisesti lukukausimaksukokeilu EU/ETA-maiden ulkopuolisille opiskelijoille arvioitiin. Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti kokeilun ajaksi työryhmän, jonka tehtävänä oli arvioida kokeilun tuloksia ja kokeilulle asetettujen tavoitteiden saavuttamista sekä raportoida kokeilun tuloksista. Työryhmä toteutti kolme korkeakouluille suunnattua kyselyä, opiskelijakyselyn sekä järjesti lukukausimaksukokeilusta työpajoja ja keskustelutilaisuuksia korkeakouluille ja sidosryhmille.

Seuranta- ja arviointiryhmän loppuraportti julkaistiin huhtikuussa 2014. Maksuja perineiden ohjelmien määrä jäi vähäiseksi ja se vaihteli kokeilussa vuosittain. Eniten kokeilussa mukana olleita ohjelmia oli Aalto-yliopistossa, Oulun yliopistossa, Lappeenrannan teknillisessä yliopistossa ja Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa. Kokeilun aikana lukukausimaksullisissa ohjelmissa aloitti yhteensä 355 EU/ETA-alueen ulkopuolelta saapunutta opiskelijaa 53 eri maasta. Maksuja maksaneista opiskelijoista lähes kaikki saivat erisuuruisia korkeakoulun tai Erasmus Mundus –ohjelman apurahoja, jotka kattoivat lukukausimaksun joko kokonaan tai osittain. Yleisin peritty maksu kokeilussa oli 8 000 euroa lukuvuodessa.

Seuranta- ja arviointiryhmän arvion mukaan kokeiluun osallistui liian vähän korkeakouluja ja ohjelmia, jotta kokeilun perusteella voitaisiin tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä maksullisuuden vaikutuksista. Täten lukumaksukokeilu ei täyttänyt sille asetettuja odotuksia. Kokeilulla ei ole ollut suurta taloudellista merkitystä korkeakouluille. Merkittävänä osallistumisen esteenä korkeakoulut pitivät kokeilun lyhyttä kestoa ja määräaikaaisuutta. Vapaaehtoisuus maksujen perimisessä ei myöskään kannustanut osallistumaan kokeiluun, sillä maksuja perivät ohjelmat olisivat olleet haasteellisessa kilpailutilanteessa samalle kohderyhmälle tarjottavan maksuttoman koulutuksen kanssa. Korkeakoulut kokivat myös kokeilun tavoitteet epämääräisinä. Am-

mattikorkeakoulujen osalta kokeilun kohdistuminen ainoastaan toisen syklin tutkinto-ohjelmiin teki kokeiluun osallistumisen epätarkoituksenmukaiseksi, sillä lähes kaikki ammattikorkeakoulujen ulkomaalaiset opiskelijat opiskelevat perustutkinto-ohjelmissa.

Korkeakoulujen lukukausimaksukokeilu päättyi vuoden 2014 lopussa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maija Innola, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

4. Valtion rahoituksella turvataan kaikkien yliopistojen edellytykset lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Valtion rahoitus yliopistojen menoihin määräytyy kaikille yliopistoille samojen periaatteiden mukaisesti. Yliopistojen perusrahoituksen laskennallisella mallilla turvataan pitkäjänteisen kehittämisen mahdollisuudet kannustaen yliopistoja samalla profiloitumisen ja jatkuvan laadun parantamisen ohella tuottavaan ja taloudelliseen toimintaan.

Vaikuttavuutta, laatua ja kansainvälisyyttä korostava rahoitusmalli otettiin käyttöön valtion rahoituksen kohdentamisessa vuodesta 2015 lähtien. Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti vuoden 2014 syksyllä valmistelun yliopistojen kanssa yliopistojen rahoitusmallin tarkistamiseksi vuodesta 2017 alkaen.

Yliopistojen rahoituksen pitkäjänteisyyden vahvistamiseksi mahdollisesti tehtävistä pysyvistä tasokorotuksista tai kertaluonteisista erityispanostuksista tehdään päätökset tulevien kehyspäätösten yhteydessä.

Viime kädessä yliopistot päättävät autonomiansa puitteissa, minkä rahoituksen ne katsovat eri toiminnoille tai yksiköille tarkoituksenmukaiseksi osoittaa ministeriön kanssa sovittujen ja yliopiston sisällä asetettavien omien tavoitteiden saavuttamiseksi.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Jorma Karhu, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

5. Opetus- ja kulttuuriministeriö osoittaa kaudella 2013–2016 yliopistokeskuksia koordinoiville yliopistoille rahoitusta osana valtakunnallisia tehtäviä. Vuonna 2015 rahoitusta osoitetaan 733 000 euroa kutakin yliopistokeskusta kohden. Yliopistoindeksin mukainen vuotuinen kustannustason nousu vaikuttaa myös yliopistokeskusten koordinaatorirahoitukseen. Valtakunnallisten tehtävien lisäksi yliopisto saa rahoitusta perusrahoituksen laskennallisten panos/tuotos -kriteerien kautta, joista osa liittyy myös yliopistokeskuksissa tapahtuvaan toimintaan.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Jorma Karhu, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Ammattikorkeakoulut, toiminnan seuraaminen

HE 26/2009 vp — EV 102/2009 vp

Sivistysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 16.6.2009, että hallitus seuraa ammattikorkeakoulujen koulutusmääriä, koulutuksen sisällön kehittämistä ja opiskelijoiden sijoittumista työmarkkinoille.
2. Eduskunta edellytti, että ammattikorkeakoulujen lukukausimaksukokeilun tuloksia arvioidaan huolellisesti ja arvioinnin kriteerit määritellään mahdollisimman nopeasti.
3. Eduskunta edellytti, että ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon tilannetta seurataan.
4. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa miten ammattikorkeakoulut järjestävät liikuntapalveluja opiskelijoille ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin opiskelijoiden liikuntamahdollisuuksien edistämiseksi.

1. Opetus- ja kulttuuriministeriö, ammattikorkeakoulujen ylläpitäjät ja ammattikorkeakoulut ovat sopineet ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen perusteena olevavasta opiskelijamäärästä sopimuskaudelle 2013–2016 koulutusaloittain.

Ammattikorkeakoulujen koulutustarjonta mitoitetaan työvoima- ja koulutustarveennakoinnin tuottamien tulosten pohjalta. Ammattikorkeakoulujen nuorten koulutuksen aloittajataavoite on vuonna 2016 yhteensä 2 200 aloittajaa pienempi kuin vuoden 2009 tarjonta. Opetus- ja kulttuuriministeriö on 5.10.2011 kirjallisessa palautteessaan ammattikorkeakouluille tehnyt esityksen aloituspaikkavähennyksiksi vuodesta 2013 lähtien. Opetus- ja kulttuuriministeriö on päätöksillään 30.3.2012 vähentänyt ammattikorkeakoulujen aloituspaikkoja vuodesta 2013 alkaen siten, että koulutustarjonta suuntautuu ennakointien mukaisesti ja koulutuksen saavutettavuus, alueellinen tarjonta ja kieliryhmien tarpeet turvataan. Aloituspaikkojen kokonaisvähennys on 2 030.

Opiskelijoiden sijoittumista työmarkkinoille seurataan opetus- ja kulttuuriministeriön ja ammattikorkeakoulujen yhteisesti sopimien tavoitteiden ja niihin liittyvien tunnuslukujen avulla sekä opetus- ja kulttuuriministeriön ammattikorkeakouluille antamassa kirjallisessa palautteessa. Työmarkkinoille sijoittumisessa käytetään apuna myös ennakointitoimintaa, jolla koulutusta pyritään sovittamaan työvoimatarpeiden mukaisesti.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maarit Palonen, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

2. Hallitusohjelman mukaisesti lukukausimaksukokeilu EU/ETA-maiden ulkopuolisille opiskelijoille arvioitiin. Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti kokeilun ajaksi työryhmän, jonka tehtävänä oli arvioida kokeilun tuloksia ja kokeilulle asetettujen tavoitteiden saavuttamista sekä raportoida kokeilun tuloksista. Työryhmä toteutti kolme korkeakouluille suunnattua kyselyä, opiskelijakyselyn sekä järjesti lukukausimaksukokeilusta työpajoja ja keskustelutilaisuuksia korkeakouluille ja sidosryhmille.

Seuranta- ja arviointiryhmän loppuraportti julkaistiin huhtikuussa 2014. Maksuja perineiden ohjelmien määrä jäi vähäiseksi ja se vaihteli kokeilussa vuosittain. Eniten

kokeilussa mukana olleita ohjelmia oli Aalto-yliopistossa, Oulun yliopistossa, Lappeenrannan teknillisessä yliopistossa ja Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa. Kokeilun aikana lukukausimaksullisissa ohjelmissa aloitti yhteensä 355 EU/ETA-alueen ulkopuolelta saapunutta opiskelijaa 53 eri maasta. Maksuja maksaneista opiskelijoista lähes kaikki saivat erisuuruisia korkeakoulun tai Erasmus Mundus -ohjelman apurahoja, jotka kattoivat lukukausimaksun joko kokonaan tai osittain. Yleisin peritty maksu kokeilussa oli 8 000 euroa lukuvuodessa.

Seuranta- ja arviointiryhmän arvion mukaan kokeiluun osallistui liian vähän korkeakouluja ja ohjelmia, jotta kokeilun perusteella voitaisiin tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä maksullisuuden vaikutuksista. Täten lukumaksukokeilu ei täyttänyt sille asetettuja odotuksia. Kokeilulla ei ole ollut suurta taloudellista merkitystä korkeakouluille. Merkittävänä osallistumisen esteenä korkeakoulut pitivät kokeilun lyhyttä kestoja ja määräaikaaisuutta. Vapaaehtoisuus maksujen perimisessä ei myöskään kannustanut osallistumaan kokeiluun, sillä maksuja perivät ohjelmat olisivat olleet haasteellisessa kilpailutilanteessa samalle kohderyhmälle tarjottavan maksuttoman koulutuksen kanssa. Korkeakoulut kokivat myös kokeilun tavoitteet epämääräisinä. Ammattikorkeakoulujen osalta kokeilun kohdistuminen ainoastaan toisen syklin tutkinto-ohjelmiin teki kokeiluun osallistumisen epätarkoituksenmukaiseksi, sillä lähes kaikki ammattikorkeakoulujen ulkomaalaiset opiskelijat opiskelevat perustutkinto-ohjelmissa.

Korkeakoulujen lukukausimaksukokeilu päättyi vuoden 2014 lopussa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maija Innola, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

3. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuoltopalveluiden järjestäminen on kuntien vastuulla. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistä Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiön (YTHS) mallin mukaisesti kokeiltiin 2011–2014. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmä tekee kokeilusta parhaillaan loppuarviointia.

Asia kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan vastuualueelle.

4. Opetus- ja kulttuuriministeriö tukema Opiskelijoiden liikuntaliiton OLL ry:n, Suomen yliopistot yhdistys UNIFI ry:n ja Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENEN korkeakoululiikunnan asiantuntijaryhmä laati suosituksen korkeakoulujen toimivista liikuntapalveluista. Työryhmän työ julkistettiin opetus- ja kulttuuriministeriössä järjestetyssä seminaarissa vuoden 2011 helmikuussa. SAMOK ry on toteuttanut opiskelijoiden opiskelukykyä edistävää Yhteinen ammattikorkeakoulu -hanketta vuosina 2010–2011.

Ammattikorkeakoulujen opiskelijapalvelujen järjestäminen ml. liikuntapalvelut kartoitettiin ammattikorkeakoulu-uudistukseen sisältyneen toimilupien uudistamisen yhteydessä 2013–2014. Toimilupahakemuksessa tuli selvittää opiskelijapalvelujen järjestäminen korkeakoulussa ja kuvata tilanne myös liikuntapalvelujen suhteen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ammattikorkeakouluvierailuilla vuonna 2014 ilmeni, että liikuntapalvelut ovat kehittyneet huomattavasti viime vuosina mm. korkeakoulusektoreiden yhteistyön kautta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maarit Palonen, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Oppimisen tukeminen

Erityisopetus

HE 109/2009 vp — EV 90/2010 vp

Sivistysvaliokunta

2. Eduskunta edellytti, että valtiontalouden kehyksissä ja tulevissa valtion talousarvioissa otetaan huomioon perusopetuslain erityisopetusta ja muuta erityistä tukea koskevien lainmuutosten johdosta syntyvät lisärahoitustarpeet.

Opetus- ja kulttuuriministeriö laati eduskunnan sivistysvaliokunnalle selvityksen (2014:2) kolmiportaisen tuen toimeenpanosta keväällä 2013. Selvityksen perusteella kolmiportaisen tuen toimeenpano on sujunut kokonaisuutena hyvin. Erot kuntien välillä ovat kuitenkin suuria. Selvityksen perusteella vaativan erityisopetuksen kehittämisen osalta ilmeni isoja haasteita.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki annettiin 30.12.2013 (1287/2013) ja se tuli voimaan 1.8.2014. Laki koskee esiopetusta, perusopetusta, lukiokoulutusta ja ammatillista koulutusta. Psykologi- ja kuraattoripalvelut laajennetaan myös lukioihin ja ammatillisiin oppilaitoksiin. Lakiin on koottu oppilas- ja opiskelijahuoltoja ja henkilötietojen käsittelyyn, kirjaamiseen, rekisteröimiseen ja salassapitoon liittyviä säännöksiä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää valtion erityisavustusta erityisopetuksen laadun kehittämiseen ja siihen liittyvään koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen vuosille 2015–2016. Myönnettävä valtionavustus on yhteensä enintään 10 miljoonaa euroa.

Jussi Pihkala, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Vapaa sivistystyö, selvittäminen

HE 175/2009 vp — EV 232/2009 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.2009, että hallitus selvittää vapaan sivistystyön osalta, onko avustuksina myönnettävä rahoitusmalli tarkoituksenmukainen vai tulisiko laatu- ja kehittämisrahoitus siirtää osaksi valtionosuusrahoitusta, miten taiteen perusopetuksen järjestäminen kansalaisopistossa mahdollistetaan vain yleisen oppimäärän osalta ja mahdollisuudet korottaa taiteen perusopetuksen yksikköhintaa niin, etteivät yksikköhintojen eroavaisuudet ohjaisi kuntien päätöksiä taiteen perusopetuksen.

Hallituksen tulee antaa mahdollisesti tarvittavat esitykset säädösten muuttamiseksi eduskunnalle viivytyksettä.

Mahdollisuutta jakaa laatu- ja kehittämisrahoitus laskennallisena valtionosuusrahoituksena selvitetiin opetusministeriön 26.10.2009 asettamassa vapaan sivistystyön

rahoitusryhmässä. Laatu- ja kehittämisavustukset oli otettu käyttöön koulutuspoliittisten kehittämistavoitteiden toteuttamiseksi, joten yleiskatteellisen valtionosuuden sijasta avustusten kohdentaminen tarkoitukseensa edellytti rahoituksen jakamista harkinnanvaraisina valtionavustuksina.

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanopäätökseen 29.11.2013 liittyvät valtiontalouden säästötoimet vähentävät vapaan sivistystyön rahoitusta yhteensä noin 12 % vuoteen 2017 mennessä. Rakennepoliittisen ohjelman johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 18.12.2013 vapaan sivistystyön rakenne- ja rahoitustyöryhmän, joka antoi esityksensä rahoitusjärjestelmän uudistamiseksi 11.12.2014. Työryhmä on ehdottanut, että kansanopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten osalta siirretään valtionavustuksena jaettava rahoitus laatu- ja kehittämisavustusten osalta valtionosuuteen. Kansalaisopistojen osalta työryhmä on ehdottanut nykyisen valtionavustusten ja valtionosuuksien jakosuhteen säilyttämistä. Vapaan sivistystyön rahoitukseen kohdistuvien säästöjen johdosta keskeistä oppilaitosten kokonaistalouden kannalta on perusrahoituksen turvaaminen ja rahoituksen määrän ennakoitavuus. Laadullinen kehittäminen on tärkeä osa perustoimintaa, jonka osana myös laadullinen kehittäminen tulee pääsääntöisesti toteuttaa.

Säästötoimista ja rahoitusjärjestelmän uudistamisesta johtuen erillinen laatu- ja kehittämishankkeiden rahoitus tulee vähenemään kolmasosaan aikaisemmasta tasosta ja vuodesta 2016 lähtien sen on tarkoitus muodostaa enää 0,7 % valtion talousarvion vapaan sivistystyön kokonaisrahoituksesta. Pienessä määrin on edelleen tarkoituksenmukaista edistää valtionavustuksilla koulutuspoliittisten tavoitteiden toteuttamista vapaan sivistystyön oppilaitoksissa.

Näin ollen oppilaitosten laatu- ja kehittämistyö rahoitetaan jatkossa pääsääntöisesti laskennallisen valtionosuuden piirissä.

Opetusministeriön 26.10.2009 asettaman vapaan sivistystyön rahoitusryhmän tehtävänä oli muun ohessa selvittää vapaan sivistystyön oppilaitoksissa, lähinnä kansalaisopistoissa, järjestettävän taiteen perusopetuksen asema ja rahoitus. Työryhmän ehdotusten ja saatujen lausuntojen pohjalta laadittu selvitys taiteen perusopetuksen järjestämisestä kansalaisopistossa annettiin eduskunnalle 18.1.2011. Selvitys merkittiin saapuneeksi sivistysvaliokunnan kokouksessa 28.1.2011.

Liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön valtionohjauksen kehittämistä pohjittanut työryhmä on jättänyt muistionsa opetus- ja kulttuuriministeriölle 3.5.2011. Työryhmän esityksen pohjalta liikunnan koulutuskeskusten valtionosuusrahoituksen uudistamiseksi aloitettiin selvityshanke, joka valmistui 2.10.2012. Selvityksessä esitetään malli liikunnan koulutuskeskusten valtionosuusrahoituksen uudistamiseksi. Laatu- ja kehittämishankerahoitus ei sisälly valtionosuusrahoitukseen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Kirsi Lähde, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Opiskeluun soveltumattomuutta koskeva lainsäädäntö

HE 164/2010 vp — EV 370/2010 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.3.2011, että kaikilla koulutusasteilla huolehditaan opiskelijoiden mahdollisuuksista saada riittävästi opinto-ohjausta sekä opiskelijahuollon palveluja ja muita ennaltaehkäiseviä tukitoimia ja että kehitetään opiskeluterveydenhuoltoa.

1. Asetus ammatillisesta koulutuksesta (811/1998) määrittelee, että ammatilliseen koulutukseen kuuluu opinto-ohjausta (2 §) ja että opiskelijalle kuuluu antaa henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opinto-ohjausta (4 §), josta määrätään opetussuunnitelmassa. Ammatillisten tutkintojen perusteissa annetaan tarkemmat määräykset opinto-ohjauksen tavoitteista, opiskelijan oikeudesta opinto-ohjaukseen ja opinto-ohjauksen järjestämisestä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 1.9.2010 Elinikäisen ohjauksen yhteistyöryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus kansalliseksi elinikäisen ohjauksen strategiaksi 28.2.2011 mennessä. Strategian tuli käsittää kaikkien kouluasteiden ja -muotojen sekä työ- ja elinkeinohallinnon ja työelämän tarjoamat tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut. Yhteistyöryhmän raportissa kuvataan nykyinen ohjausjärjestelmä, sen ongelmakohdat ja esitetään ohjauksen kehittämisen strategiset tavoitteet.

Tavoitteiksi riittävän opinto-ohjauksen varmistamiseksi eri kouluasteilla yhteistyöryhmä esitti raportissaan perusopetuksen oppilasmäärän rajaamista oppilaanohjaajaa kohti, oikeuden saada henkilökohtaista opinto-ohjausta lisäämistä lukiolakiin ja lukion sekä ammatillisen koulutuksen opinto-ohjauksen laatukriteerien laatimista. Lisäksi yhteistyöryhmä painotti ohjausosaamisen varmistamista kehittämällä opinto-ohjaajien peruskoulutusta ja lisäämällä mahdollisuuksia täydennyskoulutukseen sekä ohjauksen laatujärjestelmän kehittämistä.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 2012–2016 edellyttää hyvän opinto-ohjauksen kriteerien laatimista lukio- ja ammatillisiin opintoihin niin, että ne ovat käytössä syyslukukaudella 2014. Ammatillisen koulutuksen osalta kriteerit otetaan käyttöön osana laatustrategian toimeenpanoa. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa edellytetään myös, että ohjaustyötä tekevien peruskoulutusta kehitetään vastaamaan ohjaustyön lisääntyneitä vaatimuksia ja sähköisiä tieto-, neuvonta ja ohjauspalveluita kehitetään osana SADe-ohjelman Oppijan verkkopalvelua.

Elinikäisen ohjauksen yhteistyöryhmän toimeksianto laajeni käsittämään Osuvuutta ja kysyntälähtöisyyttä aikuisopiskelun tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluihin -kehittämishankkeen (ESR) seuranta- ja koordinaatioryhmän. Uuden ohjaus- ja yhteistyöryhmän toimi kausi on 1.9.2011–31.1.2015. Laajalla ohjauksen yhteistyöllä halutaan varmistaa ohjauspalveluiden kehittyminen vastaamaan kaikkien asiakkaiden, myös eri kouluasteiden oppilaiden ja opiskelijoiden palveluiden laatu ja saataavuus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö valitsi 12 hanketta eri puolilta Suomea 25.3.2011 käynnistyneeseen lukioiden opinto-ohjauksen kehittämishankkeeseen. Hankkeen tavoitteena on osaltaan nopeuttaa nuorten siirtymistä korkea-asteen opintoihin ja kehittää yksilöllisiä ohjauksen menetelmiä opiskelijoiden tarpeisiin. Hankkeen rahoitusta voi käyttää opinto-ohjauksen kehittämiseen vuosina 2011–2012.

Syksyllä 2011 käynnistyi Ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelma (2011–2014), jossa ensisijaisesti mallinnetaan hyviä käytäntöjä ammatillisen tutkinnon loppuun suorittamiseksi tavoiteajassa. Yhtenä keskeisenä kehittämisalueena ovat opinto-ohjauksen ja opiskelijahuollon ennakoivien ja nykyistä yksilöllisempien toimintamallien rakentaminen. Tehostamisohjelmassa oli vuoden 2012 lopussa 43 eri koulutuksen järjestäjää muodostaen 23 hankeverkostoa. Valtionavustusten haku vuodelle 2014 käynnistyi 8.2.2013.

Uuden, yhtenäisen opiskeluhoitolain valmistelu käynnistettiin vuoden 2009 oppilas- ja opiskelijahuoltotyöryhmän ehdotusten mukaisesti 2010. Valmistelua on tehty yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Valmistelun tavoitteena on ollut yhdistää useissa eri laeissa olevat oppilas- ja opiskelijahuoltoon koskevat asiat yhteen lakiin palveluiden tasapuolisen ja riittävän saatavuuden turvaamiseksi. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki tulee voimaan 1.8.2014.

Voimassa olevaan yliopistolakiin (558/2009) ja ammattikorkeakoululakiin (351/2003) ei sisälly opiskelijahuoltoon koskevia säännöksiä. Korkeakouluopintojen ja opintojen ohjauksen järjestämiseen liittyvät seikat kuuluvat yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen oman päätösvallan piiriin. Opiskelijahuollon käsite sisältää korkeakouluissa erilaisia ohjaukseen liittyviä toimintoja. Korkeakouluopiskelijat ovat täysi-ikäisiä, jolloin korkeakoulujen rooli kytkeytyy erityisesti korkeakouluopintojen ohjaamiseen ja opintojen etenemisen seurantaan. Korkeakouluissa on ohjausta helpottavina työkaluina otettu käyttöön mm. opiskelijoille laadittavat henkilökohtaiset opintosuunnitelmat (HOPS), ura- sekä rekrytointipalvelut ja kansainvälistymiseen liittyvät ohjaus- ja neuvontapalvelut. Lisäksi opintopsykologipalveluita on käytössä kaikissa korkeakouluissa.

Ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoiden hyvinvointia on tutkittu ja edistetty lähivuosina usein eri hankkein, joita ovat mm. opintopolkuja selvittänyt Opintouratutkimus, opiskelukykyä kehittänyt KYKY-hanke, kansainvälisiin opiskelijoihin keskitynyt VALOA, opiskelijoiden toimeentuloa, opintoja ja työssäkäyntiä selvittänyt Eurostudent, esteettömyyttä tukenut ESOK, syrjäytymisriskejä ja yhteisöllisyyttä tutkiva Campus Conexus. Ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuoltopalveluiden järjestäminen on kuntien vastuulla. Yliopilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS tarjoaa yleisterveyden, mielenterveyden ja suun-terveyden palveluja yliopistoissa perustutkintoa suorittaville opiskelijoille. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistä YTHS-mallin mukaisesti kokeiltiin kolmivuotisessa kokeilussa vuosina 2011–2014.

Johanna Moisio, ylitarkastaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Kuvaohjelmalainsäädäntö, lakiuudistuksen toteutumisen ja vaikutusten seuraaminen

HE 190/2010 vp — EV 348/2010 vp
Sivistysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 15.3.2011, että kuvaohjelmalain säätämisen johdosta Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskukselle turvataan laajenevien velvoitteiden mukainen riittävä rahoitus niin, ettei lasten mediasuojelun kannalta merkittävän uudistuksen menestyksellinen toteutuminen vaarannu.

3. Eduskunta edellytti, että turvallisuusselvityslainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteyteen otetaan myös kuvaohjelmalainsäädännön tarkoittaman kuvaohjelmaluokittelijan rikostaustan selvittämiseen liittyvät valvonnalliset säännökset.

Valtioneuvosto päätti 16.6.2011 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Kuvaohjelmalaki (710/2011) ja Laki Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskuksesta (711/2011) tulivat voimaan 1.1.2012. Lakiuudistuksen myötä Valtion elokuvatarkastamo muuttui Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskukseksi.

Eduskunta lisäsi Media- ja kuvaohjelmakeskuksen toimintamenomomentille 100 000 euroa vuoden 2013 talousarviossa. Lisäksi eduskunta lisäsi ministeriön esityksestä momentille 48 000 euroa vuoden 2013 IV lisätalousarvioesityksessä välttämättömien uusittavien tietojärjestelmien hankintaan sekä 60 000 euroa vuoden 2014 III lisätalousarvioesityksessä. Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus ja Kansallinen audiovisuaalinen arkisto yhdistettiin yhdeksi virastoksi vuoden 2014 alusta lailla Kansallisesta audiovisuaalisesta instituutista. Yhdistämisen yhtenä tavoitteena oli Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskuksen toimintamahdollisuuksien turvaaminen osana suurempaa virastoa. Viraston resurssien turvaaminen on kuitenkin haasteellista nykyisessä valtion taloudellisessa tilanteessa.

3. Sivistysvaliokunnan ehdotuksesta kuvaohjelmalain 13 §:ään otettiin säännös, jonka mukaan Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskuksella on velvollisuus pyytää kuvaohjelmaluokittelijaksi hakeutuvalla nähtäväksi rikosrekisteriote ennen luokittelijaksi hyväksymistä koskevan päätöksen tekemistä. Myös rikosrekisterilain 6 §:n 2 momenttiin lisättiin viittaus kuvaohjelmalakiin. Valiokunta totesi lisäksi, että rikostaustan selvittämisen valvonnallisen ulottuvuuden säätäminen tulee tehdä vireillä olevan turvallisuusselvityslainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Oikeusministeriö on katsonut, että rikostaustan selvittämiseen liittyvät valvonnalliset säännökset eivät ole hoidettavissa turvallisuusselvityslainsäädännön uudistuksen yhteydessä vaan osana rikosrekisterioteisiin perustuvan taustan selvittämistä koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta.

Laura Mäkelä, kulttuuriasianneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Kulttuurin tulevaisuus

VNS 4/2010 vp — EK38/2010 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 20.1.2011 valtioneuvoston selonteon johdosta kannanoton:

1. Kehitetään taiteilijoiden sosiaaliturvaa niin, että nykyistä suurempi osa taiteilijoista saadaan sosiaaliturvan piiriin.

2. Ratkaistaan kulttuurialan sosiaali- ja työttömyysturvaan ja eläkekykyyn liittyvät erityiskysymykset niin, että mahdollisimman moni työllistymisen este voidaan poistaa.

5. Edistetään Prosentti taiteeseen -periaatetta, jota voidaan toteuttaa rakentamis- ja perusparannuskustannuksiin sidottuna.

7. Lisätään toimenpiteitä ns. nettipiratismiin estämiseksi ja digitaalisen aineiston laillisen käytön edistämiseksi.

8. Kehitetään ja uudistetaan ns. hyvitysmaksujärjestelmää.

Kohdat 1. ja 2. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 5.9.2012 työryhmän selvittämään luovilla aloilla työskentelevien ja muiden itsensä työllistävien sosiaaliturvassa ja sosiaaliturvaan vaikuttavassa verotuksessa mahdollisesti olevat epäkohdat ja tekemään tarvittavat muutosehdotukset epäkohtien korjaamiseksi. Työryhmä luovutti ehdotuksensa sosiaali- ja terveysministeriölle 7.10.2013. Työryhmän ehdotuksesta antoivat lausuntonsa useat taiteen ja luovien alojen järjestöt. Työryhmän jatkotyöskentelyä koordinoi sosiaali- ja terveysministeriö.

5. Opetus- ja kulttuuriministeriön Ympäristötaiteen säätiöltä tilaama selvitys vaihtoehtoista ns. prosenttiperiaatteen edistämiseksi julkisen rakentamisen yhteydessä valmistui maaliskuussa 2013.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tuki veikkausvoittovaroin prosenttiperiaatteen edistämistä myöntämällä valtionavustusta alan organisaatioille prosenttiperiaatteen pilotointiin käytettäväksi vuosina 2013–2015. Vuodesta 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö on delegoinut taiteen edistämiskeskuksen jaettavaksi vuosittain valtionavustuksia "Prosentti rakennuskustannuksista taiteeseen" -hankkeille. Vuosiksi 2015–2017 asunto- ja kulttuuriministeriö asetti poikkihallinnollisen ohjausryhmän, jonka tehtävä on tukea ja ohjata prosenttiperiaatteen edistämistä, miettiä kannustimia ja ohjauskeinoja julkisen rakentamisen prosenttiperiaatteen käytölle, kartoittaa tutkimustietoa prosenttiperiaatteen vaikutuksista sekä kerätä kokemuksia ja hyviä käytäntöjä ulkomaisista taiteen ja rakentamisen yhdistämiseen liittyvistä hankkeista.

Marjo Mäenpää, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

7. Luvattoman verkkojakelun vastaisia toimia koskevat säännösehdotukset (mm. estomääräys tekijänoikeuksia loukkaavan verkkopalvelun ylläpitäjän ollessa tuntematon) sisältyivät tekijänoikeuslain muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen HE 181/2014 vp, joka annettiin eduskunnalle 9.10.2014.

Tekijänoikeuksia koskevaa tiedotustoimintaa on tuettu.

8. Arne Wessbergin johdolla käytiin keväällä 2014 osapuolten välillä neuvottelukierros, joka ei tuottanut ratkaisua.

Täydentävässä talousarvioesityksessä joulukuussa 2014 ehdotettiin, että otetaan käyttöön järjestelmä, jossa hyvitys yksityisestä kopioinnista rahoitetaan vuodesta 2015 alkaen valtion talousarvioon otettavalla kehyslisäyksellä. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä hyväksyttiin laki tekijänoikeuslain muuttamisesta (1171/2014). Tekijänoikeuslain säännökset tallennusalojen ja -laitteiden myyntihinnoissa kerättävästä hyvitysmaksusta kumottiin. Hyvityksen suuruus vuonna 2015 on 11 miljoonaa euroa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Jorma Waldén, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Kansalliskielten elinvoimaisuus

Vähemmistökielten tutkimus ja kielenhuolto HE 97/2011 vp — EV 95/2011 vp
Sivistysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 12.12.2011, että hallitus huolehtii kulttuurisen identiteetin perustana olevien suomen ja ruotsin kielten tutkimuksen ja kielenhuollon riittävästä resursoinnista niin, että kansalliskieltemme elinvoimaisuus varmistetaan.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa lainmuutoksen vaikutuksia saamen kielten, romanikielen ja viittomakielten tutkimukseen ja kielenhuoltoon ja tarvittaessa ryhtyy näiden vähemmistökielten säilymistä turvaaviin toimenpiteisiin. Viittomakielen osalta tulee muiden kielipoliittisten toimenpiteiden ja mahdollisen viittomakielilain valmistelun yhteydessä erityisesti tarkastella, ovatko tämän lainsäädännön yhteydessä toteutetut järjestelyt tarkoituksenmukaisia ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin, joilla viittomakielten asema ja kehittäminen voidaan turvata.

Valtioneuvosto päätti 21.12.2011 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Laki Kotimaisten kielten kesuksesta (1403/2011) tuli on tullut voimaan 1.1.2012. Lailla tarkennettiin keskuksen tehtäviä ja karsittiin päällekkäisyyksiä yliopistojen tutkimustoiminnan kanssa. Laki selkeyttää ja profiloi keskuksen asemaa suomen ja ruotsin kielenhuollon asiantuntijana. Lain mukaan keskuksen yhtenä tehtävänä on suomen ja ruotsin kielen huolto, neuvonta ja sanakirjatyö sekä kielenhuoltoon ja sanakirjatyöhön liittyvä tutkimus. Opetus- ja kulttuuriministeriö käy Kotimaisten kielten keskuksen kanssa vuosittain tulosneuvottelut, jossa sovitaan myös keskuksen resursseista sekä tavoitteista tulossopimuskaudella.

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmä antoi 7.5.2012 esityksensä ruotsin opetuksen kehittämistoimenpiteiksi. Syksyllä 2012 saatujen lausuntojen pohjalta eri toimenpiteitä on ryhdytty toteuttamaan. Kansalliskielten elinvoimaisuutta koordinoidaan ja viedään eteenpäin myös oikeusministeriön johtamassa, Kansalliskielistrategian mukaisessa kansalliskieliverkostossa, jossa opetus- ja kulttuuriministeriöstä on kaksi edustajaa. Strategian toimenpiteet kohdistuvat pääosin ruotsin kieleen ja niitä on edistetty.

Kansalliskielten selkeyttä ja ymmärrettävyyttä viranomaistoiminnassa on edistetty virkakielikampanjalla (10/2014–12/2015). Kampanjassa ovat mukana mm. valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö ja Kotimaisten kielten keskus.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

2. Laki Kotimaisten kielten kesuksesta (1403/2011) on tullut voimaan 1.1.2012. Lailla tarkennettiin keskuksen tehtäviä ja karsittiin päällekkäisyyksiä yliopistojen tutkimustoiminnan kanssa. Vähemmistökielten, kuten saamen ja romanin kielten tutkimusta vahvistettiin kokoamalla vähäisiä resursseja yhteen Oulun yliopistoon saamen

kielten osalta ja Helsingin yliopistoon romanikielen osalta. Viittomakielen toiminnot ovat siirtyneet Kuurojen Liitolle osana viittomakielen kehittämistoimintaa. Em. vähemmistökielten kielilautakunnat toimivat edelleen Kotimaisten kielten keskuksessa. Näin turvataan niiden huomioiminen osana suomalaista kielipolitiikkaa ja kielen huoltoa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö käy Kotimaisten kielten keskuksen kanssa vuosittain tulosneuvottelut, jossa sovitaan keskuksen resursseista sekä tavoitteista tulossopimuskaudella. Sopimusneuvotteluissa keskustellaan myös lain toteutumisesta.

Ministeriö kiinnittää tulevana vuosina huomiota vähemmistökielten huoltoon ja siihen liittyvään tutkimukseen. Ministeriö on vuodesta 2012 lähtien osoittanut Kuurojen liitolle avustusta viittomakielen tehtävän hoitamiseen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Anne Luoto-Halvari, ylitarkastaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Teatteri- ja orkesterilain muuttaminen

HE 217/2013 vp — EV 18/2014 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee ehdotuksen teatteri- ja orkesterilain muuttamiseksi niin, että lain nimike vastaa kokonaisuudessaan säännösten sisältöä ja tekee lakiin muutoksen edellyttämät teknisluonteiset muutokset.

Teatteri on taidemuoto, jossa taiteilijat esiintyvät yleisön edessä puhetta, musiikkia, tanssia, liikkeitä ja eleitä hyödyntäen. Tavanomaisen kerronnan ja perinteisen puhe-teatterin lisäksi teatterilla on useita eri muotoja kuten tanssi, sirkus, ooppera, operetti, baletti, pantomiimi, kiinalainen ooppera ja kabuki. Tanssia, teatteria, musiikkia ja sirkustaidetta voidaan myös yhdistellä poikkitaiteellisesti teatteriesityksessä. Teatteriesityksiä esitetään usein teatterissa, joka on niitä varten suunniteltu rakennus tai tila.

Teatteri- ja orkesterilakia säädettäessä vuonna 1992 oli lähtökohtana, että valtionosuuteen oikeutetulla teatteritoiminnalla tarkoitetaan puhe- ja tanssiteatteritoimintaa. Valtionosuutta on myönnetty toimijalle, jonka sääntömääräinen tehtävä on teatteritoiminnan eli joko näyttämö- tai tanssitaiteen harjoittaminen tai edellä mainitun toiminnan ylläpitäminen. Sekä puhe- että tanssiteatterit ovat käyttäneet omassa toiminnassaan sirkustaidetta yhtenä esittävän taiteen ilmaisumuotona.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana nykysirkustaiteen ryhmät ovat nousseet toiminnallisesti yhtäläiseen ja itsenäiseen asemaan puhe- ja tanssiteattereiden rinnalle. Nykysirkukset vertautuvat puhe- ja tanssiteatteritoimintaan organisoitumiseltaan sekä henkilöstön, esitysten ja niiden valmistamistavan että esityspaikkojen osalta. Kehityksestä johtuen ministeriö katsoi tarpeelliseksi uudistaa ja selkeyttää teatteri- ja orkesterilakia siten, että toimijalle, jonka sääntömääräinen tehtävä on sirkustoiminnan harjoittaminen taikka alan esitystoimintaa tekevän ammattilaisryhmän ylläpitäminen, on mahdollista myöntää valtionosuutta vastaavalla tavalla kuin tanssi- ja puhetheateritoimintaan.

Lain uudistaminen toteutettiin siten, että teatteri- ja orkesterilain 1 §:ään lisättiin toinen momentti, jossa säädetään, että mitä edellä mainitussa laissa säädetään teattereista, sovelletaan myös sirkuksiin. Lainvalmistelun yhteydessä arvioitiin lain nimikkeeseen uudistamisen tarvetta. Lain nimikettä ei kuitenkaan ehdotettu muutettavaksi, koska katsottiin, että teatteritoiminta käsitteenä on laaja ja pitää jo sisällään mm. näyttämö-, tanssi- ja sirkustaiteen muodot. Ministeriö ei pitänyt tarkoituksenmukaisena teatterin käsitteen avaamista lain nimikkeessä.

Sirkuksen lisääminen nimikkeeseen ei olisi kuvannut säännösten sisältöä riittävästi, vaan se olisi johtanut keskusteluun siitä, mitä kaikkia teatterista pohjautuvia eri muotoja tulisi luetella lain nimikkeessä. Ministeriö katsoo, että lain nimikkeen pitäminen mahdollisimman yleisenä on paras vaihtoehto. Ministeriön käsityksen mukaan lain nykyinen nimike vastaa lain voimassaolevien säännösten sisältöä.

Katri Santtila, kulttuuriasianneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Ammattikorkeakoululaki ja laki yliopistolain 49 §:n muuttamisesta

HE 26/2014 vp — EV 134/2014 vp

Sivistysvaliokunta

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tiiviisti ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistuksen kokonaisvaikutuksia ja antaa siitä selvityksen sivistysvaliokunnalle vuoden 2018 aikana.
2. Eduskunta edellyttää, että ammattikorkeakoulutuksen on oltava työelämälähtöistä ja aluekehitystä tukevaa. Alueellisen ja paikallisen päätöksenteon pitää olla ammattikorkeakoulutuksen vahvuus myös jatkossa.
3. Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii viivytyksettä ehdotuksen, joka perustuslain vaatimukset täyttäen mahdollistaa pakollisen terveydenhoitomaksun keräämisen ammattikorkeakouluopiskelijoilta opiskelu-terveydenhuollon palveluiden järjestämiseksi.

1. Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistämässä hankintamenettelyä yliopisto- ja ammattikorkeakoululakiuudistusten vaikutusten arvioinnista ja asettanut 22.1.2015 arvioinnin toteuttamista varten tukiryhmän. Vaikuttavuusarvioinnin ensimmäisessä vaiheessa vuoden 2015 aikana käynnistetään yliopistolain uudistuksen vaikutuksista arviointi. Tavoitteena on antaa asiasta selvitys eduskunnan sivistysvaliokunnalle vuonna 2016. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen arvioinnin toteutus sisältäen selvityksen rahoitusuudistuksesta aloitetaan vuonna 2017, jolloin ammattikorkeakouluja koskeva lainsäädäntö on ollut voimassa kaksi vuotta. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen arviointi valmistuu näin ollen eduskunnan edellyttämässä aikataulussa vuonna 2018.

Maarit Palonen, opetusneuvos, opetusministeriö

2. Opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksella edistetään ammattikorkeakoulujen profiilia työelämäläheisinä ja aluekehitystä tukevinä korkeakouluina. Ammattikorkeakoulujen profiili otetaan huomioon mm. ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin kehittämistyössä sekä korkeakoulujen sopimuskauden 2017-2020 tavoitteissa.

Maarit Palonen, opetusneuvos, opetusministeriö

3. Opiskeluterveydenhuolto maksuineen kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön sektorille. Lausumasta johtuen opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö keskustelivat terveydenhoitomaksun luomisesta joulukuussa 2014. Tuolloin todettiin, että Kela maksaa sairaanhoitovakuutuksesta korvausta YTHSille yliopisto-opiskelijoiden perusterveydenhuollon kustannuksista sairausvakuutuslain perusteella. Sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavarahoitusta koskeva selvitys (vaihtoehtoja syntyy 02/2015 loppuun mennessä) vaikuttaa siten opiskelijoiden terveydenhoitomaksun luomiseen, sillä YTHS-rahoitusmalli on monikanavarahoitustarkastelussa mukana. Seuraavan kerran asiasta keskustellaan ministeriöiden välillä monikanavarahoitusvaihtoehtojen selvittyä maaliskuussa.

Johanna Moisio, ylitarkastaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Erikoistumiskoulutusta koskeva tiedonkeruu

HE 241/2014 vp; EV 210/2014

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa korkeakoulujen tarjoaman jatkokoulutuksen toteutumista ottaen huomioon koulutuksen tarpeen eri aloilla, koulutusmäärien riittävyden ja muut koulutuksen tarjoajat, sekä jatkokoulutuksen rahoitus pohjan laajentumista ja opiskelijakohtaisten maksujen tason määräytymistä. Hallituksen tulee antaa asiasta selvitys sivistysvaliokunnalle vuoden 2018 loppuun mennessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on valmistellut erikoistumiskoulutusta koskevaa tiedonkeruuta yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa.

Kirsi Lähde, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Varautuminen hyvitysmaksun rahoituksen monipuolistamiseen

HE 249/2014 vp — EV 239/2014 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.2014, että hallitus varautuu hyvitysmaksun rahoituksen monipuolistamiseen esimerkiksi ottamalla valtion rahoituksen rinnalle myös kattavan laitemaksujärjestelmän, jos valtion rahoituksella ei tulevaisuudessa kyetä suorittamaan EU:n tietoyhteiskuntadirektiivin 2001/29/EY edellyttämää sopivaa korvausta (fair compensation) yksityisen kopioinnin sallimisesta. Hallituksen tulee antaa asiasta selvitys sivistysvaliokunnalle viimeistään vuoden 2018 loppuun mennessä.

Valtioneuvosto päätti 18.12.2014 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Jorma Waldén, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Sivistyksellisten oikeuksien toteutuminen

HE 258/2014 vp — EV213/2014 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin tällä vaalikaudella toteutettujen säästöpäätösten tosiasiallisia vaikutuksia opetus- ja kulttuuritoimeen liittyvien sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen ja ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin, kun etenkin nuorten ihmisten tosiasialliset ja yhtäläiset mahdollisuudet saada koulutusta heikkenevät. Hallituksen tulee antaa asiasta selvitys sivistysvaliokunnalle vuoden 2017 loppuun mennessä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (1410) ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (1411/2014, 1412/2014, 1413/2014, 1414/2014, 1415/2014, 1416/2014, 1417/2014, 1418/2014) tulivat voimaan 1.1.2015. Säästöjen vaikutuksia opetus- ja kulttuuritoimeen liittyvien sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen eri puolilla maata voidaan arvioida sen jälkeen, kun lain edellyttämät säästötoimenpiteet on toteutettu ja niiden vaikutuksia seurataan.

Kirsti Kotaniemi, hallitusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämät opiskeluhuollon palvelut

HE 189/2014 vp — EV 224/2014 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistuksen yhteydessä hallitus huolehtii siitä, että oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämät opiskeluhuollon palvelut voidaan jatkossakin toteuttaa kouluissa lähipalveluna.

Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistelemassa osana sote-uudistusta mallia lasten ja nuorten sosiaali- ja terveystalouden kokonaisuudesta, johon myös oppilas- ja opiskelijahuoltopalvelut kuuluvat. Palvelukokonaisuudessa sote-palvelut integroidaan toiminnalliseksi kokonaisuudeksi ja hyödynnetään integraation tuomat mahdollisuudet. Kokonaisuus muodostuu yhteisestä strategiasta, johdosta, budjetista ja henkilöstöstä.

Sote-uudistuksessa parannetaan lasten, nuorten ja perheiden palvelujen asiakaslähtöisyyttä, toteutetaan sote-palvelujen horisontaalinen ja vertikaalinen integraatio sekä vahvistetaan peruspalveluja ja samalla profiloidaan erityistason palvelut. Palveluja em. tavalla uudistamalla on mahdollista rakentaa toimiva ja kustannustehokas palvelurakenne.

Järjestämislakiesityksen mukaan sosiaali- ja terveystalouden palvelujen pitää olla lähellä palvelujen käyttäjiä. Se tarkoittaa, että palvelut sijaitsevat melko lähellä useimpia ihmisiä tai ne tuodaan ihmisten arkeen sähköisillä välineillä tai liikkuvina palveluina. Sote-alueen on määriteltävä järjestämispäätöksessään, miten lähipalvelut turvataan kaikille asukkaille yhdenvertaisesti ja mahdollisimman esteettömästi.

Sote-alueen ja palveluja tuottavien kuntayhtymien on kuultava asukkaiden näkemyksiä palvelujen laadusta ja toimivuudesta ja otettava ne huomioon suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut ovat osa peruspalveluja ja järjestetään oppilaitoksissa lähellä oppilasta ja opiskelijaa. Opiskeluhuollon tärkeä osa on yhteisöllinen opiskeluhoito, jota toteutetaan opiskeluhoitopalvelujen ja oppilaitoksen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa yhteistyössä laaditun oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelman mukaan. Oppilas- ja opiskeluhuollon palvelut on säädetty lainsäädännöllä oppilaitoksiin ja opiskeluyhteisöihin, joissa opiskelijat opiskelevat ja viettävät suuren osan päivästänsä. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut (osa opiskeluhoitoa) on sidottu myös terveydenhuoltolain mukaan osaksi koulu- ja opiskeluyhteisöä lähelle oppilaita ja opiskelijoita.

Oppilas- ja opiskelijahuollon palveluissa toteutuu sote-palvelujen yhteensovittaminen kunnan muiden palvelujen kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset tekevät tiivistä yhteistyötä koulun muun henkilöstön kanssa. Asiakaslähtöisyys konkretisoituu palveluja ohjaavaksi toiminnaksi. Tavoitteena on tarvittavien palvelujen keskittäminen opiskelijan ympärille. Opiskeluhoollon monialaisen johtamisen tueksi on tulossa myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisema opas.

Neuvotteleva virkamies Marjo Lavikainen, neuvotteleva virkamies Maire Kolimaa ja erityisasiantuntija Päivi Kaukonen / Sosiaali- ja terveyspalveluosasto

1.11 Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Työttömyysturvan peruspäivärahan taso

VNS 4/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 25.4.1997 sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon. Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin työttömyysturvan peruspäivärahan tason korottamiseksi ja verotuksen muuttamiseksi siten, etteivät peruspäivärahalla elävät työttömät joutuisi turvautumaan toimeentulotukeen kuin poikkeustapauksissa.

Peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea korotettiin vuoden 2002 maaliskuun alusta lukien 0,84 eurolla päivässä eli noin 18 eurolla kuukaudessa. Lisäksi työmarkkinatuen lapsikorotusten määrä korotettiin vuoden 2002 alusta vastaamaan työttömyyspäivärahan lapsikorotusta.

Hallitusohjelman mukaan tavoitteena ovat ennen kaikkea aktivointiin ja työllistymiseen tähtäävät muutokset. Tämän tavoitteen toteutuksen osana 1.1.2004 lukien korotettiin toimenpiteiden ajalta maksettavia ylläpitokorvauksia. Näitä ylläpitokorvauksia korotetaan uudelleen vuoden 2010 alusta lukien. Ylläpitokorvaus on verovapaa ja muissa järjestelmissä, mm. toimeentulotuessa, niin sanottu etuoikeutettu tulo. Siten sen korottaminen ei lisää verotettavaa tuloa, eikä vähennä muita etuusmenoja.

Perusturvan varassa olevien ja pieniä ansiotuloja saavien verotusta on kevennetty viime vuosina kunnallisverotuksen perusvähennystä korottamalla siten, että verotus ei keskimäärin kiristy edellisvuoteen verrattuna. Vuonna 2010 perusvähennyksen enimmäismäärää korotettiin 1 480 eurosta 2 200 euroon, vuonna 2011 vähennyksen enimmäismäärää korotettiin 2 050 euroon, vuonna 2012 enimmäismäärää korotettiin 2 850 euroon, vuonna 2013 vähennystä korotettiin 2 880 euroon ja vuodesta 2014

alkaen enimmäismäärää korotettiin 2 930 euroon ja vähennyksen poistumaprosenttia alennettiin 20 prosentista 19 prosenttiin.

Hallitus asetti 14.6.2007 sosiaaliturvan uudistamiskomitean, jonka tehtäviin kuului laatia ehdotus muun muassa perusturvan uudistamisesta siten, että perusturvan taso on riittävä erilaisissa elämäntilanteissa aiheuttamatta tarvetta turvautua viimesijaiseen toimeentulotukeen.

Sata-komitean esityksen mukaisesti säädettiin lailla perusturvan riittävyyden määräajoin tehtävästä kokonaisarvioinnista. Säännös lisättiin kansaneläkeindeksistä annettuun lakiin ja se tuli voimaan 20.12.2010. Henkilön tai kotitalouden perusturvan riittävyyttä arvioitaessa otetaan huomioon Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemat etuudet sekä toimeentulotuesta annetun lain mukainen toimeentulotuki. Lisäksi arvioissa otetaan huomioon etuuksia saavien henkilöiden tai kotitalouksien toimeentuloon vaikuttavia muita tekijöitä kuten esimerkiksi verotusta. Sosiaali- ja terveysministeriö teettää arvion joka neljäs vuosi. Ensimmäinen kokonaisarviointi julkistettiin 1.3.2011.

Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaisesti työttömyysturvan peruspäivärahaa korotettiin 100 eurolla kuukaudessa vuoden 2012 alusta lukien. Lisäksi peruspäivärahaan tehtiin indeksikorotus, joten peruspäiväraha nousi vuoden 2012 alussa yhteensä noin 120 eurolla kuukaudessa. Tasokorotuksen tavoitteena on, että työttömän perusturva takaa riittävän toimeentulon ja elintason.

Pekka Paaermaa, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

Perusturvan parantaminen

HE 155/2001 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 4.12.2001, että hallitus selvittää vuoden 2002 aikana, miten toimeentulotukea saavien asemaa parannetaan ottaen erityisesti huomioon sen, että kaikkien toimeentulotukea saavien asemaa ei voida parantaa työelämään osallistumiseen kannustavilla toimilla. Selvityksen perusteella hallituksen tulee tehdä ehdotukset tarvittavista lainsäädäntömuutoksista seuraavan valtion talousarvioesityksen yhteydessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt eduskunnan lausumassa edellytetyn selvitystyön. Ministeriön käsityksen mukaan perusturvan keskeisimpiä ongelmia on se, että ensisijaisten etuusjärjestelmien piirissä olevat joutuvat kohtuuttoman usein turvautumaan toimeentulotukeen. Tämän vuoksi erityisesti pitkäaikaisesti toimeentulotuen varassa olevien asemaa parannetaan parhaiten ensisijaisia etuusjärjestelmiä ja verotusta kehittämällä, jolloin toimeentulotuki muodostuisi alkuperäisen tavoitteen mukaisesti lähinnä tilapäisiin taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden turvaverkoksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei ole tässä vaiheessa katsonut toimeentulotukilakia koskevien säädösmuutosten toteuttamista tarkoituksenmukaiseksi. Hallituksen esitykseen perustuen Eduskunta hyväksyi lain sosiaalisesta luototuksesta (1133/2002). Sosiaalisen luototuksen avulla voidaan osaltaan helpottaa myös toimeentulotuen piirissä olevien taloudellisia vaikeuksia. Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut sosiaalista luototusta koskevan oppaan, joka on lähetetty kuntiin kesäkuussa 2003.

Velkaantuneiden toimeentulotuen asiakkaiden asemaa on parannettu oikeusministeriön ja pankkiyhdistyksen kanssa yhteistyössä luodulla kevennetyllä velkasovinto-ohjelmalla, joka oli kohdistettu pitkäaikaisesti maksukyvyttömiin toimeentulotuen saajiin. Hallitusohjelman mukainen velkahallintaohjelma on laadittu. Ohjelman tavoitteena on estää velkaongelmien syntyminen ja niiden syveneminen.

Suosituksot toimeentulotuen käyttämiseksi entistä joustavammin ja tehokkaammin pitkäaikaisesti toimeentulotuen asiakkaana olevien henkilöiden tukemiseksi on kirjattu toimeentulotukioppaaseen, joka lähetettiin kuntiin vuonna 2007. Suosituksissa korostetaan moniammatillisen osaamisen ja viranomaisten välisen yhteistyön tarvetta pitkäaikaisasiakkaiden palvelemisessa.

Vuoden 2006 alusta voimaan tulleella työllisyyspaketilla ja siihen liittyvällä kuntien ja valtion välisen toimeentulotuen rahoituksen uudistuksella on tarkoitus tukea pitkään työttömänä olleiden ja toimeentulotukea saavien työllistymistä ja näin parantaa toimeentulotukea saavien asemaa myös taloudellisesti.

Toimeentulotukilakia muutettiin 1.9.2006 alkaen siten, että toimeentulotuen perusosalla katettaviin menoihin ei enää lueta asumiskulujen 7 prosentin omavastuuta. Toimeentulotuen perusosien määrää ei alennettu, vaan omavastuuosuus jäi toimeentulotukiasiakkaan käytettäväksi muihin perusosalla katettaviin menoihin. Muutos paransi toimeentulotuen asiakkaiden mahdollisuuksia selviytyä paremmin muista toimeentulotuen perusosalla katettavista jokapäiväisistä menoistaan. Muutos paransi erityisesti kalliiden asumiskustannusten alueilla asuvien toimeentulotukiasiakkaiden tilannetta.

Toimeentulotukilain muutoksella (laki 1202/2007) lakiin lisättiin 14 a §, joka koskee toimeentulotukiasian käsittelyä. Kiireellisessä tapauksessa päätös on tehtävä käytävissä olevien tietojen perusteella samana tai viimeistään seuraavana arkipäivänä hakemuksen saapumisesta. muussa kuin kiireellisessä tapauksessa päätös on tehtävä viivytyksettä, kuitenkin viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä hakemuksen saapumisesta. Päätös on pantava täytäntöön viivytyksettä.

Samana lainmuutoksen mukaan toimeentulotukiasiakkaalle tulee järjestää mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan kanssa viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä sen jälkeen kun asiakas on tätä pyytänyt.

Toimeentulotukilaisissa vahvistettua tuen määrää muutettiin vuonna 2008 kuntien kaluusluokituksen poiston yhteydessä, jolloin II kuntaluokassa maksettava perusosa nostettiin I kuntaluokan tasolle (583/2007).

Toimeentulotuen perusosaa voidaan alentaa eräissä laissa säädetyissä tilanteissa. Vuoden 2011 alusta perusosaa voidaan alentaa sellaisen 18-24 vuotiaan kohdalla, jonka toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, ettei hän ole oikeutettu työttömyysetuuden kieltäytyttyään tarjotusta koulutuksesta tai keskeytettyään sen (1172/2010)

Hallitusohjelmassa on esitetty toimeentulotuen perusosaa korotettavaksi 6 prosentilla vuoden 2012 alusta alkaen. Lisäksi yksinhuoltajien toimeentulotuen korottamiseen on esitetty kohdennettavaksi valtionosuutena 5 milj. euroa. Toimeentulotukilain 9 §:n 1 momentin 1 kohtaa muutettiin siten, että vuonna 2011 maksettavan toimeentulotuen perusosan suuruutta korotettiin yksin asuvan aikuisen kohdalla kuudella prosentilla 1.1.2012 alkaen. Perheeseen kuuluvien muiden henkilöiden perusosat nousivat samassa suhteessa kuin niiden osuus on edellä mainitun yksin asuvan aikuisen

henkilön perusosan määrästä. Toimeentulotukea määrättäessä yksinhuoltajalle maksetaan 10 prosenttia korkeampaa perusosaa kuin yksin asuvalle aikuiselle henkilölle. Tätä koskeva säännös lisättiin lain 9 §:n 2 momenttiin (1184/2011)

Toimeentulotukeen suoritettiin vuoden 2013 alusta ylimääräinen osittain aikaistettu indeksikorotus (0,7 %), jonka tarkoituksena on tasata arvonlisäverokannan nousun vaikutusta. Aikaistettu korotus on voimassa vuoden 2013 ajan (709/2012).

Lailla toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta (1006/2012) on vuoden 2013 alusta etuoikeutettu henkilön ja perheen toimeentulotuessa heidän saamansa työttömyysturvan aktiivijajan korotusosat.

Toimeentulotuesta annettua lakia muutettiin lailla 940/2014 siten, että väliaikaisena voimassa ollut säännös, jonka mukaan tulona ei oteta huomioon vähintään 20:tä prosenttia ansiotuloista, kuitenkin enintään 150:tä euroa kuukaudessa, muutettiin pysyväksi (toimeentulotukilain 11 § 3 momentti). Samalla säännöstä muutettiin siten, että vähennys on tulonsaajakohtainen, kun se aiemmin oli kotitalouskohtainen.

Tavoitteena on parantaa toimeentulotukea saavien työssäkäyvien asemaa sekä tehdä pienten ansiotulojen hankinnasta entistä mielekkäämpää. Uudistus tuli voimaan 1.1.2015.

Lailla 868/2014 toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta muutettiin lain 9 §:n 1 momentin 1 kohta siten, että toimeentulotuen perusosan suuruus kuukautta kohti on yksin asuvalla henkilöllä 447,24 euroa. Lainmuutoksella toimeentulotuen osalta hallituksen kehyspäättös kansaneläkeindeksien 0,4 prosentin tarkistuksesta vuoden 2015 alusta. Myös toimeentulotuen perusosa on sidottu kansaneläkeindeksiin, mutta lainmuutoksella toimeentulotuen perusosaa nostettiin kuitenkin 1.1.2015 täysimääräisesti.

Toimeentulotukilakia muutettiin lailla 1312/2014 vastaamaan 1.4.2015 voimaan tulevaa sosiaalihuoltolakia toimeentulotukipäätöksen muutoksenhakuaikaa koskien.

Sosiaali- ja terveysministeriö jatkoi toimeentulotukilain uudistamiseksi asetetun työryhmän toimikautta siten, että työn tulee olla valmis 30.6.2015 sekä täsmensi sen toimeksiantoa ja muutti sen kokoonpanoa vastaamaan paremmin uuden toimeksianton mukaista asiantuntijuutta (STM057:00/2013).

Lausuman antamisen jälkeen on tehty useita toimeentulotukea koskevia uudistuksia, ja tuen kehittäminen jatkuu edelleen. Asia ei tältä osin anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Jaakko Ellisaari, ylitarkastaja

Työeläkeuudistus

HE 242/2002 vp — EV 298/2002 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 18.2.2003, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa selvitetään mahdollisuudet saattaa työttömyysturvan peruspäivärahaa saavat ansioeläkkeeseen oikeuttavan karttuman piiriin.

3. Eduskunta edellytti, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa hallitus uudelleen arvioi kansaneläkejärjestelmän uudistamistarpeet, erityisesti vanhuuseläkeikää ja varhennusvähennystä koskevilta osilta, jotta pientä työ- tai yrittäjäeläkettä saavilla olisi yhdenvertainen mahdollisuus jäädä eläkkeelle joustavasti 63 vuoden iästä alkaen nyt hyväksyttävien eläkelakien mukaisesti.

4. Eduskunta edellytti, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa selvitetään, miten valtion varoista suoritettavaa eläkkeen korvaamista lapsen hoidon ajalta voitaisiin laajentaa oikeudenmukaisella tavalla ottaen erityisesti huomioon lisääntyvät mahdollisuudet työn ja lastenhoidon erilaiseen yhdistämiseen ja epätyypillisten työsuhteiden lisääntyminen. Eduskunta edellytti, että muutosesitykset tehdään vielä ennen nyt hyväksyttävien lakien voimaantuloa.

5. Eduskunta edellyttää, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa selvitetään mahdollisuudet laajentaa valtion varoista suoritettavaa eläkkeen korvaamista varusmies- tai siviilipalveluun osallistuville sekä niille, jotka ovat keskeyttäneet opintonsa sairauden johdosta.

Yllä olevat lausumat liittyvät vuoden 2005 alusta voimaan tulleeseen työeläkeuudistukseen.

Hallitukset ovat kehittäneet työeläkejärjestelmää koko sen olemassaolon ajan kolmikantaisesti yhteistyössä keskeisten työmarkkinaosapuolten kanssa.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus valmistelee työlainsäädäntöön, työelämän kehittämiseen ja työelämän sosiaalivakuutukseen liittyvät linjaukset ja lainsäädäntömuutosesitykset yhteistyössä työelämän osapuolten kanssa. Hallitusohjelman mukaan hallitus toimii aktiivisesti työelämäasioiden kehittämisessä. Hallituksen tavoitteena on muun muassa nostaa keskimääräistä eläkkeelle siirtymisikää, lisätä muutoksiin liittyvää turvallisuutta, vahvistaa tasa-arvoa sekä parantaa perheen ja työn yhteensovittamista. Hallitusohjelmassa todetaan myös, että on löydettävä yhteisymmärrys pitkäjänteisestä ratkaisusta työurin pidentämiseksi, työeläkejärjestelmän rahoitukseen turvaamiseksi ja riittävän eläketurvan varmistamiseksi ja että työmarkkinajärjestöt ovat sitoutuneet neuvottelemaan ja toteuttamaan tarpeelliset toimet asetetun tavoitteen saavuttamiseksi.

Työmarkkinajärjestöt ovat 25.9.2014 tehneet sopimuksen seuraavasta työeläkeuudistuksesta. Eläkeuudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2017 alusta. Sosiaali- ja terveysministeriössä on aloitettu kolmikantaisesti eläkeuudistusta koskeva lainvalmistelu, jonka pohjana on työmarkkinajärjestöjen sopimus. Valmistelun aikana neuvotteluratkaisu työstetään hallituksen esitykseksi ja ratkaistaan vielä avoimeksi jääneet kysymykset.

Eläkeuudistuksen valmistelun yhteydessä selvitetään kansaneläkejärjestelmän uudistamistarpeet. Tällöin arvioidaan myös eläkeuudistuksen heijastusvaikutukset kansaneläkelainsäädännön vanhuuseläkeikään ja varhennettuun vanhuuseläkkeeseen. Eläkeuudistusta koskevan sopimuksen mukaan vanhuuseläkkeen alaikäraja nostetaan asteittain vuonna 1955 syntyneistä alkaen kunnes vanhuuseläkeikä on 65 vuotta. Vuoden 2025 jälkeen vanhuuseläkkeen alaikäraja sidotaan elinajanodotteeseen siten, että eläkeajan ja työssäoloajan suhde säilyy samana kuin vuonna 2025. Kun työeläkejärjestelmässä vanhuuseläkeikää nousee siten, että se lopulta vastaa kan-

saneläkejärjestelmän vanhuuseläkeikää, eivät lausuman 3. kohdassa mainitut tilanteet ole enää mahdollisia.

Vuoden 2005 eläkeuudistuksen jälkeen vähimmäiseläkkeisiin on tehty useita parannuksia. Kansaneläkkeisiin on tehty tasokorotus vuonna 2005, 2006 ja 2008. Lisäksi vuoden 2008 alusta kansaneläkkeessä luovuttiin kuntien kalleusluokituksesta ja kansaneläkkeen alentamisesta laitoshoidon vuoksi. Kansaneläkkeeseen tehtyjen tasokorotusten lisäksi 1.3.2011 otettiin käyttöön takuueläke, jolla on tarkoitus turvata pienimpien eläketulojen taso kohtuullisena. Takuueläke toteutetaan maksamalla eläkkeensaajan eläkkeeseen lisä, jos hänen kokonaiseläkkeensä jää alle tavoitellun tuloajan. Takuueläkkeen käyttöön ottaminen korotti vähimmäiseläkkeen 687 euroon kuukaudessa vuonna 2011. Kansaneläkkeisiin tehdyt tasokorotukset ovat vuosittain toteutettujen indeksikorotusten tapaan kasvattaneet myös verotuksessa tehtävien eläketulovähennysten määrää. Myöskään takuueläke ei ylitä verotuksessa tehtävien eläketulovähennysten rajamäärää.

Lausuman kohdat 1, 4 ja 5 liittyvät palkattomilta ajoilta karttuvaan eläkkeeseen ja valtion varoista suoritettavan *eläkkeen* korvaamiseen alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta. Vuoden 2017 eläkeuudistusta koskeva sopimus ei sisällä muutosehdotuksia näiden säännösten muuttamiseksi. Eläkeuudistuksen lakivalmistelun edetessä selviää, ehdotetaanko samassa yhteydessä muutoksia myös lausumassa mainittuihin asioihin.

Perhevapaaudistus tuli voimaan vuoden 2007 alusta. Perhevapaan ajalta lapsen vanhemmalle karttuu oman ansiotulon mukaista työeläkettä. Lisäksi vuoden 2010 alusta parannettiin työeläkkeen tulevan ajan eläkkeen perusteena olevaa ansiotasoa sellaisen vakuutetun osalta, joka hoitaa alle kolmivuotiaista lastaan kotihoidontuella. Kataisen hallitus on osallistunut työmarkkinajärjestöjen 13.10.2011 solmiman raamisopimuksen toteuttamiseen muun muassa siten, että se antoi eduskunnalle hallituksen esityksen, jonka mukaisesti perhevapaapäivien yhteismäärä lisääntyy kahdella toista arkipäivällä vuoden 2013 alusta. Näiltä lisäpäiviltä karttuu myös oman ansiotulon mukaista lisäeläkettä.

Sosiaali- ja terveysministeriö selvitti vuonna 2008 mahdollisuutta saattaa asevelvollisuus- ja siviilipalvelusaika ansioperusteisen työeläketurvan piiriin. Selvityksen mukaan yksityisten alojen työnantajat ja työntekijät eivät olleet halukkaita kustantamaan varusmiesten ja siviilipalvelusta suorittavien työeläketurvaa. Toisaalta ilmeni myös, että jos asevelvollisuus- ja siviilipalvelusaikainen työeläketurva toteutettaisiin, tältä ajalta karttuisi eläketurvaa vain muutama euro. Korotettu eläkekarttuma, joka perustuu 63 vuoden iän täyttymisen jälkeen tapahtuvaan työskentelyyn, antaa mahdollisuuden parantaa varusmiesaikana karttumatta jäänyttä työeläketurvaa. Sotilastapaturmalain mukainen järjestelmä puolestaan turvaa varusmiespalveluksen aikana työkyvyttömäksi tulleen toimeentulon.

Inka Hassinen, hallitussihteeri, STM

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut

HE 49/2002 vp — EV 299/2002 vp

Suuri valiokunta ja sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.2003, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusäännösten kokonaisuudistukseen sekä laitoshoidon että avopalveluiden osalta ryhdytään pikaisesti ja sen yhteydessä yhtenäistetään avo- ja laitoshoidon tulokäsité ja turvataan myös pitkäaikaisessa avohoidossa olevalle käyttövara. Eduskunta edellytti lisäksi, että uudistuksessa huolehditaan koko perheen toimeentulon turvaamisesta perheenjäsenen pitkäaikaisen avo- tai laitoshoidon aikana.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja koskevaan lainsäädäntöön on tehty eduskunnan lausuman edellyttämiä muutoksia usealla eri hallituskaudella. Ensimmäisenä toimenpiteenä oli lailla 1151/2007 toteutettu muutos kansaneläkkeen maksamisesta alentamattomana laitoshoidon vuoden 2008 alusta lukien. Tähän muutokseen perustuen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 7 c §:ää muutettiin siten, että pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevan henkilön asiakasmaksu voi olla (vuonna 2014) enintään 85 prosenttia hoidettavan nettotuloista. Jos maksu määräytyy puolisoiden yhteenlaskettujen tulojen perusteella, maksu voi olla enintään 42,5 prosenttia yhteenlasketuista nettotuloista. Hoidossa olevan henkilökohtaiseen käyttöön tulee kuitenkin aina jäädä kuukausittain vähintään käyttövara, jonka suuruus on sidottu indeksiin. Vuonna 2014 käyttövaran suuruus oli 105 euroa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muutoksella 387/2008, joka tuli voimaan 1.8.2008 toteutettiin asiakasmaksujen ja niiden perusteena olevien tulojen kustannuskehitystä vastaava tasokorotus. Uudistuksessa maksut ja tulorajat sidottiin indekseihin, jotka parhaiten vastaavat palveluja käyttävien asiakkaiden tulokehitystä ja palvelusta aiheutuvia kustannuksia. Maksukatto jätettiin tasokorotusten ulkopuolelle, mutta se on sidottu indeksiin. Maksuja ja tulorajoja tarkistetaan indeksien mukaan kahden vuoden välein. Avo- ja laitoshoidon rajanvedon poistamisen seuraava vaihe toteutettiin lailla 1050/2009. Vuoden 2010 alusta lukien vammaisetuksia on maksettu myös niille, joiden hoitajakso julkisessa hoitolaitoksessa kestää yli kolme kuukautta. Maksettavia etuuksia ovat alle 16-vuotiaan vammaistuki, 16 vuotta täyttäneen vammaistuki, eläkettä saavan hoitotuki sekä ruokavaliokorvaus.

Sosiaaliturvan uudistamiskomitean eli SATA-komitean työn yhteydessä selvitettiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja. Komitea ehdotti 18.12.2009, että ensimmäisessä vaiheessa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuihin tehdään sellaiset osittaiset muutokset, joilla korjataan maksujärjestelmän ilmeisimmät puutteet. Avohuollon palveluista komitea ehdotti palveluasumisen maksujen yhtenäistämistä. Muutoksen yksityiskohtainen valmistelu olisi komitean mukaan tarkoituksenmukaista toteuttaa sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa ikähoivatyöryhmässä. Lisäksi SATA-komitea ehdotti, että sosiaali- ja terveydenhuollon maksujärjestelmää yhtenäistetään kokoamalla sosiaali- ja terveydenhuollon maksuja koskevat säännökset samaan lakiin tarkoituksena lisätä maksujärjestelmän läpinäkyvyyttä. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 15.9.2009 työryhmän valmistelemaan ehdotukset ikäihmisten ympärivuorokautisen hoiva- ja hoitopalvelujen rakenteiden ja sisällön kehittämisestä sekä ikäihmisten asumispalvelujen asiakasmaksujen määräytymistä koskevista linjauksista.

Pääministeri Jyrki Kataisen ja pääministeri Alexander Stubbin hallituksen ohjelmien vuosille 2011–2015 mukaan asiakasmaksujärjestelmän kehittämistä tuli jatkaa, jotta sosiaali- ja terveydenhuollon maksut eivät muodostuisi palvelujen käytön esteeksi. Maksukattoja tuli hallitusohjelmien mukaan yhdistää ja uudistaa. Tavoitteena on luoda terveydenhuollon yhtenäinen maksukattojärjestelmä yhdistämällä kunnallisen terveydenhuollon maksukatto ja lakisääteisen sairausvakuutuksen lääkekustannusten enimmäisvuosiomavastuuosuus. Yhtenäisen maksukaton käyttöönotto edellyttää toimeenpanoon soveltuvaa sähköistä tietojärjestelmää. Sosiaali- ja terveydenhuollon maksusäännökset tulisi hallitusohjelmien kirjausten mukaan koota samaan lakiin maksujärjestelmän läpinäkyvyyden parantamiseksi.

Asiakasmaksujärjestelmän kehittämistyö on suunniteltu toteutettavaksi useammassa vaiheessa seuraavasti: Ensimmäisessä vaiheessa valmistellaan kunnan järjestämistä vastuulla olevan palveluasumisen maksuja koskevat muutokset. Kunnan järjestämistä vastuulla olevaan palveluasumiseen säädetään valtakunnallisesti yhdenmukaiset asiakasmaksujen määräytymisperusteet. Tehostetun palveluasumisen maksut yhtenäistetään ja säädetään asiakkaalle jätettävästä vähimmäiskäyttövarasta. Toisessa vaiheessa toteutetaan terveydenhuollon yhtenäinen maksukatto yhdistämällä kunnallisen terveydenhuollon maksukatto ja lakisääteisen sairausvakuutuksen lääkekustannusten vuosiomavastuuosuus. Kolmannessa vaiheessa sosiaali- ja terveydenhuollon maksuja koskevat säännökset kootaan samaan lakiin.

Hallituksen ohjelman mukaisesti palveluasumisen maksuja alettiin uudistaa siten, että kunnan järjestämistä vastuulla oleviin asumispalveluihin säädettäisiin valtakunnallisesti yhdenmukaiset asiakasmaksujen määräytymisperusteet. Lisäksi yhtenäistettäisiin tehostetun palveluasumisen maksut ja säädettäisiin tehostetun palveluasumisen vähimmäiskäyttövara. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 7.1.2013 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella kunnallisen palveluasumisen asiakasmaksuja koskevat uudistusehdotukset sekä tehdä selvitykset ehdotusten vaikutuksista kuntiin ja asiakkaisiin. Työryhmän toimikausi päättyi 31.10.2014. Työryhmän laatima luonnos hallituksen esitykseksi jatkovalmistellaan sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä siten, että hallituksen esitys voitaisiin antaa eduskunnalle kesällä 2015.

Johanna Huovinen, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

Kansaneläkelaitoksen järjestämä kuntoutus

HE 3/2005 vp — EV 67/2005 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

2. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa ja arvioi lakiehdotuksen 12 §:ssä tarkoitettua harkinnanvaraista kuntoutusta koskevien päätösten ja vaikeavammaisten lääkinnällistä kuntoutusta koskevien päätösten asianmukaisuutta ja tasapuolisuutta sekä valmistelee arvioinnin perusteella mahdollisesti tarvittavat säädösmuutokset.

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta selvityksiä vaikeavammaisten lääkinnällistä kuntoutusta ja harkinnanvaraista kuntoutusta koskevien päätösten kehityksestä. Kansaneläkelaitos on antanut asiasta sosiaali- ja terveysministeriölle selvityksiä vuodesta 2005 lähtien. Vaikeavammaisten lääkinnällisen kuntoutuksen hakemuksia on hylätty lakisääteisen kuntoutuspsykoterapian hakemusten ohella suhteellisesti muita kuntoutusmuotoja vähemmän. Hylkäysten suhteellinen osuus väheni kaikissa kuntoutusmuodoissa vuosien 2010 ja 2014 välillä jonkin ver-

ran. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa muuttuneiden kuntoutuspäätösten määrä on vastaavalla ajanjaksolla ollut laskusuunnassa.

Harkinnanvaraista kuntoutusta koskevat päätökset eri kuntoutujaryhmille perustuvat Kansaneläkelaitoksen laatimaan kolmivuotissuunnitelmaan Eduskunnan tarkoitukseen varaaman rahamäärän käyttämisestä. Kansaneläkelaitos antaa kolmivuotissuunnitelman perusteella soveltamisohjeet harkinnanvaraisen kuntoutuksen myöntämisestä. Harkinnanvaraisen kuntoutuksen varojen käyttöä ja kolmivuotissuunnitelman toteutumista on seurattu entistä tarkemmin, kun vuodesta 2005 alkaen Kansaneläkelaitos on toimittanut sosiaali- ja terveysministeriölle vuosittain varojen käyttöä koskevan selvityksen. Selvityksistä voidaan todeta, että kokonaisuutena varoja on käytetty kolmivuotissuunnitelmien painoalueiden mukaisesti.

Kansaneläkelaitoksen harkinnanvaraisena kuntoutuksena korvaama kuntoutuspsykoterapia on siirtynyt Kansaneläkelaitoksen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvaksi lakisääteiseksi toiminnaksi vuoden 2011 alusta. Kuntoutuspsykoterapiaa koskevien hakemusten hylkäysprosentit ovat vähentyneet selvästi toiminnan siirryttyä järjestämisvelvollisuuden piiriin. Vuonna 2011 harkinnanvaraisen kuntoutuksen hylkäysten suhteellinen osuus kasvoi psykoterapian lakisääteistämisen myötä väliaikaisesti hiukan. Kasvu johtui pääosin psykoterapiaratkaisujen siirtymisestä oman lakiperusteen alle. Vuonna 2012 harkinnanvaraisen kuntoutuksen hylkäysten osuus palasi lähes vuoden 2010 tasolle. Vuosina 2013 ja 2014 harkinnanvaraisen kuntoutuksen hylkäysten osuus on vähentynyt vuoden 2010 tasosta.

Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa edelleen lain toimeenpanoa Kansaneläkelaitoksessa. Kansaneläkelaitos laatii vuosittain kolmivuotissuunnitelman harkinnanvaraisen kuntoutuksen varojen käytöstä sekä varojen käyttöä koskevan selvityksen sosiaali- ja terveysministeriölle.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen (HE 332/2014 vp) vaikeavammaisten lääkinnällisen kuntoutuksen myöntämisedellytysten ja sisällön uudistamisesta vaativaksi lääkinnälliseksi kuntoutukseksi. Esityksessä ehdotettujen lakimuutosten on arvioitu lisäävän Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuulle kuuluvaan lääkinnälliseen kuntoutukseen oikeutettujen määrää.

Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Milja Tiainen, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toteutuminen

HE 234/2006 vp — EV 279/2006 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 2.2.2007, että hallitus seuraa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toteutumista uudistuksessa tarkoitetulla tavalla erityisesti ammatillisessa koulutuksessa olevien osalta ja arvioi mahdollisesti tarvittavat lainsäädäntömuutokset.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksessa (THL) on kehitetty Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmää (TedBM-hanke) säännöllisen seurantatiedon saamiseksi terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä mm. peruskouluissa, lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toteutumisesta. Tietoja kou-

lu- ja opiskeluterveydenhuollosta kerätään osana joka toinen vuosi toteutettavaa perusterveydenhuollon terveydenedistämisaktiivisuus -kyselyä. Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa on myös seurattu vuodesta 2007 säännöllisesti osana Opetushallituksen ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemissä selvityksissä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuodesta 1995 toteuttama Kouluterveyskysely laajennettiin koskemaan vuonna 2008 myös ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoita. Kysely sisältää kysymykset opiskelusta, koulukiusaamisesta, terveydestä, mielialasta, seksuaaliterveydestä, tupakoinnista, muista päihteistä, muista terveystottumuksista, koulutapaturmista, rikkeistä ja rikoksista, mediasta ja pelistä sekä kodista ja ystävistä. Vuodesta 2013 kouluterveyskysely toteutetaan koko maassa kerralla joka toinen vuosi.

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden ns. YTHS-mallin kolmevuotinen kokeilu Lappeenrannassa ja Seinäjoella loppui vuonna 2014. Kokeilun toteutti Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS). Kokeilu perustui opiskelijoiden vapaaehtoiseen terveydenhoitomaksun maksamiseen. Kokeilun seuranta ja arviointia varten on perustettu STM:öön ohjaus- ja seurantaryhmä, jossa ovat edustettuina sekä SAMOKin että SY-Lin edustajat. Kokeilun loppuarviointi valmistuu alkuvuodesta 2015. Arvioinnin perusteella tehdään lopulliset jatkotoimenpide-ehdotukset.

STM:ssä valmistui opiskeluterveydenhuollon selvitys vuonna 2012 STM antoi selvityksen tulosten perusteella jatkotoimenpide-ehdotuksia kunnille, THL ja Valviralle. Valtioneuvosto antoi keväällä 2011 uuden terveydenhuoltolain voimaantullessa uudelleen asetuksen neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011, aik. 380/2009). Asetuksella on taattu riittävät yhtenäiset ja alueellisesti tasa-arvoiset palvelut, vahvistettu terveyden edistämistä sekä tehostettu varhaista tukea ja syrjäytymisen ehkäisyä.

Asetuksen mukaisten palvelujen järjestämiseksi vuosien 2010 ja 2011 kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia korotettiin yhteensä 18,5 miljoonaa euroa, jotka jäivät pysyvästi kuntien saamiin valtionosuuksiin. Valtionosuuksilla on rekrytoitu noin 200 lääkäriä ja terveydenhoitajaa. Asetuksen seuranta toteuttaa THL. THL julkaisi asetuksen seurannasta erillisjulkaisut (Raportti 21/2011 ja 71/2012). Lisäksi THL tekee erilliselvityksen kouluterveydenhuollosta vuonna 2012. Valvontaa suorittavat Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ja aluehallintovirastot. Valvontaa varten Valvira ja aluehallintovirastot ovat valmistaneet valvontaohjelman vuosille 2012–2014. Opiskeluterveydenhuolto oli erityisenä valvontakohteena vuonna 2014.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa koskevaa lainsäädäntöä on uudistettu viime vuosina valtioneuvoston asetuksen ja terveydenhuoltolain avulla. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollolla on tällä hetkellä ajantasainen ja kattava säädösperusta. Opiskeluterveydenhuoltoon mahdollisesti kohdistuvat lainsäädännön muutostarpeet selviävät lähivuosina.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman opiskeluterveydenhuollon kehittämistyöryhmän tehtävänä on tehdä erityisesti ehdotuksia ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon kehittämiseksi. Työryhmän toimikausi oli 1.8.2012–31.3.2014. Työryhmä antoi toimenpide-ehdotuksia opiskeluterveydenhuollon kehittämiseksi keväällä 2014 (STM 2014:10). Toimenpide-ehdotukset kohdistuivat kuntien opiskeluterveydenhuolloille, THL:lle, TTL:lle, Valviralle sekä lainsäädännön osalta STM:lle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö valmistelivat oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013). Toisen asteen opiskelijat saivat vastaavat opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalvelut kuin perusasteen oppilaat.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

STM, Neuvotteleva virkamies Maire Kolimaa

Lääkehoidon kustannusten rajanvedon selkeyttäminen kunnallisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen välillä

HE 50/2004, 164/2004 vp — EV 160/2004 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 24.11.2004, että hallitus selvittää, miten kunnallisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen välistä rajanvetoa lääkehoidon kustannusten osalta voidaan edelleen selkeyttää, jotta perusteeton kustannusten siirto järjestelmien välillä estyisi.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 2.3.2006 selvitysmiehen kartoittamaan lääkkeiden kustannusvastuuseen liittyvää rajanvetoa. Toimeksiantonsa mukaisesti selvitysmiehen tuli kartoittaa tämänhetkiset lääkkeiden kustannusvastuun ongelmat ja selvittää muutostarpeet sekä tehdä ehdotukset, joilla selvennetään kustannusvastuuta koskevaa ohjeistusta tai täsmennetään lainsäädäntöä siten, että perusteeton kustannusvastuun siirtäminen järjestelmien välillä estetään lausumassa edellytetyllä tavalla. Selvitys valmistui vuoden 2006 lopussa.

Eduskunta on joulukuussa 2010 hyväksynyt ehdotuksen uudeksi terveydenhuoltolaiksi. Lain 68 § mukaan laitoshoidon aikana potilaalle annettavat lääkkeet kuuluvat hoitoa antavan yksikön vastuulle. Terveyskeskuksen, sairaalan tai muun toimintayksikön avovastaanotolla annettavat lääkkeet kuuluvat toimintayksikön vastuulle silloin, kun lääkkeen antaa lääkäri tai hammaslääkäri taikka lääkärin tai hammaslääkärin valvonnassa muu terveydenhuollon ammattihenkilö. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, milloin lääkkeen antaminen tapahtuu lääkärin tai hammaslääkärin valvonnassa.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettamana toiminut lääkekorvausjärjestelmän kehittämistyöryhmä tarkasteli vuoden 2012 aikana työssään toimeksiantonsa mukaisesti tulisiko potilaan tarkoituksenmukaisen lääkehoidon toteuttamiseksi kunnallisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen rahoitusvastuuta täsmentää erikseen määrätyissä tilanteissa, joissa vaihtoehtoina ovat kunnallisessa terveydenhuollossa annettava lääkitys tai sairausvakuutuksesta korvattava avohoidon lääkitys. Työryhmän näkemyksen mukaan erityisesti harvinaislääkkeiden kustannusvastuuta ja korvaamista olisi perusteltua selvittää tarkemmin. Työryhmä piti tärkeänä myös julkista terveydenhuoltoa ja sairausvakuutuksen lääkekorvausjärjestelmän kustannusvastuun jakautumista koskevan ohjeistuksen selkeyttämistä edelleen, jotta käytännöt olisivat yhdenmukaisia eri alueilla ja terveydenhuollon eri yksiköissä ja noudattaisivat sairausvakuutuslain ja terveydenhuoltolain sekä muiden asiaa käsittelevien lakien tarkoitusta.

Sosiaali- ja terveysministeriö 7.1.2013 asettaman työryhmän tehtävänä oli valmistella kunnallisen palveluasumisen asiakasmaksuja koskevat uudistusehdotukset sekä tehdä selvitykset ehdotusten vaikutuksista kuntiin ja asiakkaisiin. Lisäksi työryhmän

tehtävänä oli valmistella työsuunnitelma terveydenhuollon yhtenäisen maksukaton toteuttamisesta. Työryhmä on päät päättänyt työnsä. Työryhmä ei tule esittämään työsuunnitelmaa maksukattojen yhdistämisestä, koska monikanavarahoituksen purkamisen vaihtoehtoja selvitetään vielä sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä, eikä maksukattojen yhdistämisestä ole tässä vaiheessa perusteltua tehdä työsuunnitelmaa.

Kirsi Päivänsalo, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Lastensuojelu

HE 252/2006 vp — EV 309/2006 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

3. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin perhehoitoa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

4. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa lapsen huostaanottoa koskevan päätöksenteon toimivuutta ja että hallitus tarvittaessa ja mahdollisimman ripeästi valmistelee ehdotuksen sellaisen lastensuojelua tehostavan päätöksentekomenettelyn käyttöönotosta, että päätöksen tahdonvastaisesta huostaanotosta tekee moniammatillinen toimielin, joka perustettaisiin esimerkiksi kunta- ja palvelurakennemuutuksesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettujen kuntayhtymien yhteyteen.

3. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 23.4.2009 työryhmän tekemään esityksiä perhehoitolainsäädännön uudistamisesta sekä ohjaamaan valtakunnallisen perhehoidon toimintaohjelman toteuttamista. Työryhmän väliraportti ”Lainsäädännön muutostarpeet perhehoidossa, Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2010:15” valmistui keväällä 2010. Hallitusohjelman mukaan perhehoitolainsäädäntöä kehitetään edelleen ottaen huomioon myös väestön ikääntymisestä syntyvät tarpeet. Valmistelutyö on käynnissä. Hallituksen esitys perhehoitolainsäädännön uudistamisesta on annettu eduskunnan käsiteltäväksi. Perhehoitolain on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti sosiaalihuoltolain kanssa 1.4.2015.

HE 331/2010 vp eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain 50 §:n sekä perhehoitajalain ja omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta esiteltiin valtioneuvostossa tammikuussa 2011. Muutokset tulivat voimaan 1.8.2011 ja 1.1.2012.

3. Sosiaali- ja terveysministeriö on esittänyt näkemyksensä, että nykyinen päätöksentekojärjestelmä tulisi säilyttää. Vuonna 2008 voimaan tulleessa lastensuojelulaisessa uudistettiin vastentahtoisten huostaanottojen päätösprosessia siten, että aiempien kuntien sosiaalilautakuntien sijaan hallinto-oikeus ratkaisee viranhaltijan hakemuksesta ensimmäisenä asteena huostaanottoa tai siihen liittyvää sijaishuoltoon sijoittamista koskevan asian. Perusteluna hallituksen esityksessä oli se, että näin voidaan varmistaa päätöksenteossa tarvittava asiantuntemus ja puolueettomuus sekä parantaa asianosaisten oikeusturvaa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen vuonna 2012 julkaiseman tutkimuksen mukaan huostaanottoasioita koskevien valitusten määrä on lisääntynyt korkeimmassa hallinto-oikeudessa, mutta määrän kasvua selittävät muutkin tekijät kuin lastensuojelulain uudistus. Lapsen hyvinvoinnin ja oikeusturvan kannalta on olennaisen tärkeää, että sijaishuoltopaikka arvioidaan puolueettomasti. Kunta voi olla tässä tilanteessa päätöksentekijänä jäävi. Meneillään olevassa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutuksen yhteydessä lasten huostaanoton

järjestämiseen liittyvät vastuut tullaan kuitenkin määrittämään ja tässä yhteydessä voidaan etsiä keinoja myös huostaanottopäätösprosessin parantamiseen.

Marjo Lavikainen, neuvotteleva virkamies

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan työn tehostaminen ja muutoksenhakijoiden oikeusturvan parantaminen

HE 58/2008 vp — EV 59/2008 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta

2. Eduskunta edellytti, että muutoksenhakutarvetta sosiaalivakuutusasioissa pyritään vähentämään kehittämällä edelleen päätösten perusteluja ja asiakkaiden informointia ja että sosiaalivakuutusasioiden ensimmäisen asteen ratkaisujen oikaisumenettelyn toimivuus ja kehittämistarpeet selvitetään pikaisesti.

Valitusten käsittelyaikaan vaikuttaa sekä lautakuntaan saapuvien valitusten että ratkaistujen asioiden määrä. Lisäksi voidaan nopeuttaa valitusten käsittelyä lautakunnassa.

Lainsäädäntöä on selkeytetty työttömyysturvan, työeläkkeen, kansaneläkkeen, sairausvakuutuksen ja kuntoutuksen osalta ja sen arvioidaan vaikuttavan osaltaan muutoksenhakulautakuntaan saapuvien valitusten määrään. Valitusten vähentämiseksi 1.7.2011 tuli voimaan lainmuutos, joilla sosiaaliturvaetuuden myöntänyt vakuutuslaitos (mm. KELA) voi nykyistä yksinkertaisemmassa menettelyssä ratkaista asian uudelleen tietyissä tilanteissa. Muutokset vähentävät muutoksenhakulautakunnissa käsiteltävien poistoasioiden määrää ja keventävät työmäärää.

Vakuutuslääkärijärjestelmää kehittänyt työryhmä on loppuraportissaan 21.1.2014 esittänyt erilaisia toimenpiteitä, joiden tavoitteena on lisätä vakuutuslääkärijärjestelmän ja koko sosiaalivakuutusjärjestelmän läpinäkyvyyttä sekä kansalaisten luottamusta järjestelmään. Tarkoituksena on myös lisätä toimeentuloturvan muutoksenhaun avoimuutta.

Toimeentuloturvan muutoksenhakulautakuntaan liittyvänä ehdotuksena työryhmä esitti, että muutoksenhakulautakuntien jäsenten velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksistaan kirjattaisiin lakiin. Lisäksi työryhmä suositteli, että muutoksenhakulautakuntien lääketieteellistä asiantuntemusta voitaisiin lisätä perustamalla muutoksenhakulautakuntaan osa-aikainen lääkärinturva tai muuttamalla vahvennettua jaostoa koskevia säännöksiä siten, että kokoonpanossa voisi olla tarvittaessa useampi lääkäri. Myös suullisten käsittelyjen lisäämistä suositeltiin.

Työryhmä esitti myös toimenpiteitä päätösten perustelujen kehittämiseksi ja asiakkaiden informoimiseksi. Etuus- ja korvauspäätösten perusteluja tulisi pyrkiä parantamaan lisäämällä etuuslakeihin tarkentavia säännöksiä päätösten perustelemisesta. Päätösten perusteluja koskevat lakimuutokset on toteutettu ja ne tulivat voimaan 1.1.2015. Kansalaisten tietoutta sosiaalivakuutusjärjestelmästä on lisätty viestinnällä. Tarkoituksena on, että kansalaisten saatavilla on kootusti tietoa siitä, miten sosiaalivakuutuksen eri lajit toimivat ja minkälaisia vaiheita vakuutusasioiden käsittelyssä ilmenee.

Työryhmän esittämien toimenpiteiden tarkoituksena on myös osaltaan vaikuttaa suotuisasti muutoksenhakulautakuntaan saapuvien valitusten määriin ja muutoksenhakijoiden oikeusturvan parantumiseen.

Viime vuosina on tehty lainmuutoksia, joiden seurauksena muutoksenhakulautakuntaan on ollut mahdollista valittaa uusista etuusryhmistä (elatustuki, tulkkauspalvelut, psykoterapian lakisääteistäminen ja takuueläke). Nämä muutokset ovat osaltaan lisänneet valituksia. Osittain tämän vuoksi valitusmäärät eivät ole aiempina vuosina vähentyneet. Vuosina 2012–2013 valituksia saapui noin 21 000 asiaa vuodessa, kun vuosina 2008–2010 valituksia saapui noin 22 000 vuosittain ja vuonna 2011 jopa 23 400 valitusta. Vuoden 2014 aikana valitusten määrä näyttäisi jälleen lähteneen kasvu-uralle, varsinkin vuoden loppua kohden saapuneiden valitusten määrä kuukausitasolla lisääntyi huomattavasti edelliseen vuoteen nähden. Ainakin osin tämä johtuu yleisestä taloustilanteesta. Kaikkiaan asioita saapui lautakuntaan 23 989 asiaa.

Ratkaistujen valitusten lisäämiseksi muutoksenhakulautakunnan resursseja on lisätty vuodesta 2008 lukien. Lautakunnalla on ollut lisähenkilöstöä vuosina 2008–2010 10 henkilöä, vuonna 2011 20 henkilöä vakinaisten 48 henkilöiden lisäksi. Vuonna 2012 henkilöstöä vakinaistettiin 55 henkilöön ja lisäksi määräaikaisia henkilöitä oli 7. Vuodesta 2013 lukien lautakunnassa on 55 henkilöä. Sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt esityksen henkilöstömäärän lisäämiseksi määräaikaisesti vuodelle 2015 lisääntyneiden valitusten käsittelemiseksi.

1.8.2008 tehtiin lainmuutos, jolla asioiden käsittelyä kevennettiin muutoksenhakulautakunnassa: lautakunta jaettiin kahteen jaostoon, viisijäsenisessä kokoonpanossa käsiteltävien asioiden määrä on supistettu, yhden tuomarin kokoonpano on otettu käyttöön ja notaareille on annettu mahdollisuus esitellä yksinkertaisia valitusasioita. Lisäksi 1.1.2011 voimaan tulleella lainmuutoksella on lisätty niiden asiaryhmien määrää, jotka voidaan ratkaista yhden tuomarin kokoonpanossa.

Keskeistä toiminnan sujuvuuden kannalta on myös muutoksenhakulautakunnan sisäinen kehitystyö. Työprosessit auditoitiin Lappeenrannan teknillisen yliopiston toimesta ja prosesseja on kehitetty. Myös prosessien johtamiseen, henkilöstön koulutukseen ja työhyvinvointiin on muutoksenhakulautakunnassa kiinnitetty erityistä huomiota ja tehty toimenpiteitä näiden osalta.

Valitusten keskimääräinen käsittelyaika oli muutoksenhakulautakunnassa pisimmillään eli 18,4 kuukaudessa tammikuussa 2009. Koko vuoden 2009 keskimääräinen käsittelyaika oli 17 kuukautta. Tämän jälkeen keskimääräinen käsittelyaika on lyhentynyt 15,3 kuukauteen vuonna 2010 ja 11,8 kuukauteen vuonna 2011. Vuoden 2012 keskimääräinen käsittelyaika oli 9,7 kuukautta ja joulukuun käsittelyaika oli 9 kuukautta. Vuoden 2013 keskimääräinen käsittelyaika oli 8 kuukautta ja joulukuun 2013 käsittelyaika 7,76 kuukautta. Vuonna 2014 keskimääräinen käsittelyaika oli 7 kuukautta ja joulukuun käsittelyaika oli 6,4 kuukautta.

Muutoksenhakulautakunnan kohtuuttoman pitkät käsittelyajat ovat olleet myös oikeuskanslerinviraston tutkittavana vuodesta 2008 lukien. Kesäkuussa 2012 antamansa lausunnon perusteella apulaisoikeuskansleri katsoi, että asia ei enää anna aiheutta enempää toimenpiteisiin.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Susanna Grimm-Vikman, neuvotteleva virkamies, STM

Vammaisuuden perusteella järjestettävät palvelut ja tukitoimet

HE 166/2008 vp — EV 181/2008 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.2008, että hallitus seuraa uudistuksen toimeenpanoa ja vaikutuksia ja seurannan perusteella arvioi lainsäädännön toimivuutta ja kustannusvaikutuksia kokonaisuudessaan sekä mahdollisia täsmennystarpeita.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on toteuttanut vammaispalvelulain uudistuksen seurantaan laitoksen ja sosiaali- ja terveysministeriön välisessä tulossopimuksessa sovitulla tavalla... Lisäksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on toteuttanut sosiaali- ja terveysministeriön tilaaman vammaispalvelulain kustannusvaikutusten seurantatutkimuksen, jonka loppuraportti valmistui vuoden 2013 lopussa (Väisänen, Antti; Linnosmaa, Ismo; Nurmi-Koikkalainen, Päivi; Eskelinen, Janne (2013). Tutkimus vuoden 2009 vammaispalvelulain muutosten vaikutuksista asiakasmääriin ja kustannuksiin. THL. Raportti 1/2014). Tutkimuksen pääpaino oli henkilökohtaista apua koskevien lakimuutosten kustannusvaikutusten arvioinnissa. Lakimuutoksen vaikutuksia arvioitiin rakentamalla kuntakohtaisiin tietoihin perustuva tilastollinen malli, joka huomioi lakimuutosten lisäksi myös muut asiakasmäärän kasvua selittävät tekijät.

Vuoden 2009 lakimuutoksessa vaikeavammaisten henkilöiden subjektiivisten oikeuksien piiriin tulleen henkilökohtaisen avun asiakasmäärä on kasvanut selvästi. Vuonna 2013 henkilökohtaisen avun asiakkaita oli lähes 15 200, joka oli 9 700 enemmän kuin vuonna 2008. Suhteellisesti eniten on kasvanut yli 65-vuotiaiden asiakkaiden määrä. Tutkimuksen perusteella lainmuutosten vaikutuksesta henkilökohtaisen avun asiakkaiden määrä kasvoi 4 900 asiakkaalla ja kokonaiskustannukset 39 miljoonaa euroa vuosina 2008-2011. Kustannusten kasvu oli selvästi suurempi kuin hallituksen esityksessä arvioitu 25 miljoonaa euroa. Kustannusten kasvua kuitenkin hillitsi uusien asiakkaiden aiempia asiakkaita keskimäärin pienempi henkilökohtaisen avun tuntimäärä. Lakimuutoksen jälkeen henkilökohtaisen avun asiakas-kohtainen tuntimäärä ja asiakas-kohtaiset kustannukset ovat keskimäärin pienentyneet. Hajonta asiakkaiden välillä on kuitenkin suuri sekä saaduissa tunneissa että kustannuksissa.

Tutkimus osoittaa, että, että henkilökohtaisen apua saaneiden osuutta kunnan väestössä selittävät kunnan koko ja ikärakenne. Muita henkilökohtaisen avun suhteellista osuutta kunnassa selittäviä tekijöitä ovat vaikeavammaisten palveluasumisen asiakkaiden ja omaishoidon tuella hoidettavien alle 18-vuotiaiden määrä, jotka kasvattavat henkilökohtaisen avun piirissä olevien osuutta kunnassa. Henkilökohtaisen avun asiakasmäärä olisi kasvanut myös ilman lakimuutosta mm. väestön ikääntymisen ja laitoshoidon vähenemisen seurauksena. Kustannusarvioissa ei kuitenkaan arvioitu mahdollisia välillisiä vaikutuksia, joita esimerkiksi laitoshoidon purkaminen ja korvaaminen muilla palveluilla tuottaa.

Lisäksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on tehnyt kunnille vuotta 2013 koskevan erilliskyselyn (Vammaisten palvelut 2013 -kuntakyselyn osaraportti. THL. Tilastoraportti 15/2014). Vuodesta 2011 vuoteen 2013 vammaispalvelulain mukaisen henkilö-

kohtaisen avun saajien määrä kasvoin 34 prosenttia ja kustannukset arviolta 46 milj. euroa (47 %). Kunnan arvioivat kustannusten kasvun pienenevän merkittävästi vuonna 2014.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 3.5.2013 vammaisia henkilöitä koskevan sosiaalihuollon erityislainsäädännön uudistamista selvittävän työryhmän. Työryhmän tehtävänä on sovittaa yhteen nykyinen vammaispalvelulaki ja kehitysvammalaki uudeksi vammaispalveluja koskevaksi erityislaiksi eri vammaryhmien yhdenvertaisten palvelujen turvaamiseksi. Tehtävänä on myös selvittää vammaisia henkilöjä koskevan erityislainsäädännön muut uudistamistarpeet. Työryhmä tekee selvityksensä pohjalta hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen uudeksi vammaisten henkilöiden erityispalveluja koskevaksi laiksi ja arvioi uudistuksen kustannusvaikutukset 31.3.2015 mennessä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemää tutkimusta vammaispalvelulain muutosten vaikutuksista kustannuksiin hyödynnetään uutta erityislainsäädäntöä valmisteltaessa ja uudistuksen kustannusarvioita laadittaessa.

Asia ei anna enää aiheutta toimenpiteisiin.

Anne-Mari Raassina, neuvotteleva virkamies

Työkyvyttömyyseläkeläisten työhönpaluun edistäminen

HE 72/2009 vp — EV 105/2009 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.9.2009, että kokeilulain aikana 600 euron ansiorajan ja eläkkeen lepäämistä koskevan kahden vuoden enimmäisajan toimivuutta seurataan ja arvioidaan niiden muutostarpeet lainsäädännön jatkovalmistelussa.

Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettua määräaikaista kokeilulakia muutettiin 1.3.2011 lukien (1189/2010). Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisen ansaintarajaa korotettiin 600 eurosta 687,74 euroon kuukaudessa. Uusi ansaintaraja on samansuuruinen kuin samaan aikaan maksuun tullut takuueläke. Vanha 600 euron ansaintaraja oli kiinteä. Uusi ansaintaraja sidottiin kansaneläkeindeksiin. Vuoden 2015 alusta lukien ansaintarajan määrä on 746,57 euroa kuukaudessa. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 11 päivänä huhtikuuta 2012 osatyökykyisten työllistymisen edistämisen toimintaohjelmaa valmistelevalle työryhmän (STM021:00/2012), jonka toimikausi on päättynyt 31.10.2013. Sosiaali- ja terveysministeriö valmisteli yhteistyössä työryhmän kanssa hallituksen esityksen (HE 131/2013), jossa esitettiin työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettua määräaikaista lakia jatkettavaksi vuoden 2016 loppuun saakka. Hallituksen esityksen mukaan lain voimassaoloaikana on tarkoitus arvioida lain vaikuttavuutta työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työllistymiseen. Lakia esitettiin jatkettavaksi määräaikaisena, koska vuoden 2017 alusta on suunniteltu voimaantulevaksi merkittäviä työeläkelakien muutoksia. Laki on vahvistettu 13.12.2013 ja se on tullut voimaan 1.1.2014

Pia Nissinen, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

Maksujärjestelmän uudistaminen

HE 37/2008 vp — EV 50/2008 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

2. Eduskunta edellytti, että terveydenhuollon maksukattouudistus valmistellaan pikaisesti.

3. Eduskunta edellytti, että päivähoitomaksujen rakenteelliset ongelmat kartoitetaan päivähoitolain kokonaisuudistuksen yhteydessä ja ne pyritään korjaamaan – esimerkiksi tulo-rajoiden porrastusta lisäämällä – siten, että korkeinta maksua perittäisiin vain palkansaajien keskiansiot ylittäviltä perheiltä ja että maksut nykyistä tarkemmin määräytyisivät hoitoaikojen perusteella.

4. Eduskunta edellytti, että nyt hyväksyttävän maksu-uudistuksen vaikutuksia päivähoitohenkilöstön mitoittamiseen, pienten lasten äitien työsäkäläntien ja erityisesti eri asiakasryhmien palvelujen käyttöön seurataan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiikan ja maksujärjestelmän uudistamista on selvitetty sosiaali- ja terveysministeriössä. Tehtävää varten perustettu toimikunta tarkasteli vuonna 2005 valmistuneessa mietinnössään (STM julkaisuja 2005:10) kunnallisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen korvaaman hoidon maksukattojen yhdistämismahdollisuutta. Toimikunta totesi, että erillisistä maksukatoista aiheutuvan kokonaisrasituksen pienentäminen olisi asiakkaan näkökulmasta perusteltua ja tarpeellista. Sosiaaliturvan kokonaisuudistusta selvittäneen SATA-komitean eräänä tehtävänä oli osana laajempaa sosiaaliturvan kokonaisuudistusta selvittää maksukattojen yhdistämismahdollisuutta. Stakes laati SATA-komitealle maksukattojen yhdistämismahdollisuuksia koskevan selvityksen. Selvityksen tavoitteena oli arvioida erilaisia vaihtoehtoja maksukattojen yhdistämiseksi sekä sitä, millä muulla vaihtoehtoisella mallilla paljon kunnallisia palveluja ja lääkkeitä käyttävien asemaa voitaisiin parantaa oikeudenmukaisella tavalla. Eri vaihtoehtojen tarkastelun lähtökohtana oli kustannusneutraali lopputulos ja vaihtoehtojen toteuttamisen vaikutuksia tarkasteltiin palveluja käyttävien potilaiden sekä kunnallisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen kannalta. Stakesin selvityksen perusteella SATA-komitea ehdotti mietinnössään (STM selvityksiä 2009:62), että terveydenhuollon yhtenäinen maksukatto toteutettaisiin yhdistämällä kunnallinen terveydenhuollon maksukatto ja sairausvakuutuksen lääkekustannusten vuosiomavastuuosuus. Yhdistetyn maksukaton ulkopuolelle jäisi sairausvakuutuksen matkakustannusten katto. Jatkovalmistelun lähtökohtana tulisi olla kustannusneutraali tasakattomalli. Palvelusetelin omavastuu otettaisiin yhdistetyssä maksukatossa huomioon enintään vastaavan kunnallisen palvelumaksun suuruisena. Lisäksi jatkovalmistelussa arvioitaisiin tarve kunnallisen terveydenhuollon ns. välikatoille. Komitea totesi lisäksi, että yhtenäisen maksukaton toteuttaminen ei ole mahdollista ennen kuin Kelan ja kuntien käytössä on yhtenäisen maksukaton toimeenpanoon soveltuva toimiva sähköinen tietojärjestelmä.

Edellä mainitut SATA-komitean ehdotukset sisältyivät pääministeri Jyrki Kataisen ja pääministeri Alexander Stubbin hallituksen ohjelmiin vuosille 2011-2015. Asiakasmaksujärjestelmän kehittämistä jatketaan, jotta sosiaali- ja terveydenhuollon maksut eivät muodostuisi palvelujen käytön esteeksi. Asiakasmaksujärjestelmän kehittämissä työssä on suunniteltu toteutettavaksi useammassa vaiheessa seuraavasti: Ensimmäisessä vaiheessa valmistellaan kunnan järjestämisvastuulla olevan palveluasumisen maksuja koskevat muutokset. Kunnan järjestämisvastuulla olevaan palveluasumi-

seen säädetään valtakunnallisesti yhdenmukaiset asiakasmaksujen määräytymisperusteet. Tehostetun palveluasumisen maksut yhtenäistetään ja säädetään asiakkaalle jätettävästä vähimmäiskäyttövarasta. Toisessa vaiheessa toteutetaan terveydenhuollon yhtenäinen maksukatto yhdistämällä kunnallisen terveydenhuollon maksukatto ja lakisääteisen sairausvakuutuksen lääkekustannusten vuosiomavastuuosuus. Kolmannessa vaiheessa sosiaali- ja terveydenhuollon maksuja koskevat säännökset kootaan samaan lakiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 15.9.2009 työryhmän valmistelemaan ehdotukset ikäihmisten ympärivuorokautisen hoiva- ja hoitopalvelujen rakenteiden ja sisällön kehittämistä sekä ikäihmisten asumispalvelujen asiakasmaksujen määräytymistä koskevista linjauksista. Hallituksen ohjelman mukaisesti palveluasumisen maksuja uudistetaan työryhmän tammikuussa 2011 julkistamien ehdotusten pohjalta. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 7.1.2013 työryhmän, jonka tehtävänä oli koota jo olemassa olevat, taustavalmistelussa esitetyt asumispalvelujen asiakasmaksuja koskevat ehdotukset ja valmistella niiden pohjalta hallituksen esitys palveluasumisen asiakasmaksuista. Asiakasmaksuja koskevan säädösvalmistelun lisäksi työryhmän tehtävänä oli laatia suunnitelma uudistuksen toisen ja kolmannen vaiheen toteutukselle. Työryhmän toimikausi päättyi 31.10.2014. Työryhmän laatima luonnos hallituksen esitykseksi jatkovalmistellaan sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Työryhmä teetti keväällä 2014 tausta-aineistukseen selvityksen ”Terveydenhuollon kansallisen asiakasmaksukaton tietojärjestelmäselvitys”. Monikanavarahoituksen purkamisen vaihtoehtoja selvitetään vielä sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä, ja maksukattojen yhdistämistä voidaan arvioida tämän jälkeen.

Lasten päivähoiton asiakasmaksuja uudistettiin 1.8.2008 lukien. Maksuja määrääviä perheeseen käsitettä ja tulorajojen porrastuksia muutettiin. Samassa yhteydessä maksut sidottiin hintojen ja palkkojen indeksikehitykseen. Lasten päivähoitosta annettua asetusta muutettiin siten, että nopeampi päivähoitoikäisten lasten hoitoon pääsyn tavoite vanhempien työllistymiseen liittyvissä tilanteissa toteutuisi. Lasten siirtyminen osa-aikahoidosta kokopäivähoitoon tehtiin joustavammaksi.

Lasten päivähoitomaksuihin vuonna 2008 tehdyn uudistuksen vaikutuksia selvitettiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2012 ilmestyneessä loppuraportissa (Päivähoitonmaksu-uudistus, Tutkimus uudistuksen vaikutuksista maksuihin, kysyntään, käyttöön, kuntatalouteen ja henkilöstöresursseihin. THL 7/2012). Raportissa maksu-uudistuksen vaikutuksia tarkastellaan perheiden, kuntien ja valtion näkökulmasta. Raportissa kuvataan maksu-uudistuksen ja asetusmuutoksen vaikutuksia lapsiperheiden talouteen, maksujen progressiivisuuteen, kuntatalouteen ja päivähoiton henkilöstökehitykseen. Myös päivähoiton vaikuttavuuteen liittyvää uusinta tutkimustietoa käsitellään lyhyesti. Maksu-uudistus helpotti raportin tulosten perusteella joidenkin erityisryhmien kuten pienituloisten kahden huoltajan perheiden ja alle keskituloisten yksinhuoltajien asemaa. Asiakasmaksujen kasvusta suurimman osan rahoittavat hieman perhekohtaisen keskitulon ylittävät kahden huoltajan kotitaloudet.

Raportin osana tehdyn kuntakyselyn perusteella päivähoitoasetuksen muutoksella ei ole ollut merkittävää valtakunnallista vaikutusta, mutta kuntakohtaisia hajanaisia vaikutuksia päivähoitopaikan välittömään saantiin on havaittavissa. Myös päivähoiton kuntarahoitus on säilynyt reaalisesti jokseenkin ennallaan 2000-luvulla, mutta asiakasmaksujen osuus menoista on laskenut myös uudistuksen jälkeen.

Varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus siirtyivät sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön vuoden 2013 alussa.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa 22.6.2011 todetaan, että osapäiväisen ja osa-aikaisen hoidon maksu muutetaan määräytymään kunnan ja palvelun käyttäjän sopiman hoitoajan perusteella. Lisäksi ohjelmassa todetaan, että päivähoito säilytetään maksuttomana pienituloisille perheille eivätkä maksut muodosta työllistymiskynnystä. Erityisesti huomioidaan yksinhuoltajien asema.

Hallitus on 29.8.2013 antanut rakennepoliittinen ohjelman talouden kasvuedellytysten vahvistamiseksi ja julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi sekä 29.11.2013 päätöksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta. Rakennepoliittisessa ohjelmassa ja sen toimeenpanoa koskevassa päätöksessä ei ole mainintaa hoitoaikaan suhteutetuista maksuista. Sen sijaan rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanoa koskevan päätöksen liitteessä todetaan kuntien tulopohjaa vahvistavana esityksenä päivähoitomaksujen tarkistaminen, jonka vaikutus vuonna 2017 kuntien tuloihin on 25 miljoonaa euroa. Liitteen 2 mukaan päivähoitomaksuja korotetaan maltillisesti siten, että maksujen korotus painottuu suurituloisiin.

Valtioneuvoston 3 päivänä huhtikuuta 2014 antamassa Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2015–2018 ja siihen sisältyvässä valtiontalouden kehyspäätöksessä ei ole osoitettu määrärahoja hoitoaikaan suhteutettujen asiakasmaksujen toteuttamiseen. Sen sijaan kehyspäätöksessä todetaan, että päivähoitomaksun enimmäismaksua korotetaan.

Pääministeri Alexander Stubbin 24.6.2014 päivätyssä hallituksen ohjelmassa ei ole mainintaa päivähoitomaksuista. Opetus- ja kulttuuriministeriössä on käynnissä varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus. Uudistuksen ensimmäisenä vaiheena hallitus antoi 18.12.2014 esityksen eduskunnalle laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta (HE341/2014). Varhaiskasvatustalainsäädännön valmistelua jatketaan ja tässä yhteydessä on tarkoituksena myös valmistella uusi asiakasmaksuja koskeva laki opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle. Uudessa asiakasmaksulaissa otettaisiin huomioon sekä rakennepoliittiseen ohjelmaan liittyvä päivähoitomaksujen korotus (25 milj. euroa) että hallitusohjelmaan sisältyvät hoitoaikaan suhteutetut asiakasmaksut sekä lainsäädännön edellyttämät indeksitarkistukset.

Johanna Huovinen, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö ja Tarja Kahiluoto, neuvotteleva virkamies, opetus- ja kulttuuriministeriö

Apurahansaajien vakuuttamisvelvollisuus sosiaalivakuutuksessa

HE 92/2008 vp — EV 132/2008 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 11.11.2008, että hallitus selvittää mahdollisuudet laajentaa apurahansaajien vakuuttamisvelvoitetta niin, että peräkkäiset, yhteen laskettuina vähintään neljän kuukauden mittaiset, apurahat tulisivat pakollisen vakuuttamisen piiriin.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 5.9.2012 luovilla aloilla työskentelevien ja muiden itsensä työllistävien työryhmän paikantamaan näiden henkilöryhmien sosiaaliturvas-

sa ja sosiaaliturvaan vaikuttavassa verotuksessa mahdollisesti olevat epäkohdat ja tekemään tarvittavat muutosehdotukset epäkohtien korjaamiseksi (STM:n raportteja ja muistioita 2013:34). Työryhmässä käsiteltiin apurahansaajien osalta mm. alle neljän kuukauden mittaisten apurahajaksojen yhdistämisestä vähintään neljän kuukauden mittaisiksi vakuutusjaksoiksi. Tältä osin työryhmän raportissa todetaan, että aikaisemmin tehdyistä selvityksistä ilmenee, ettei yksittäisen apurahansaajan lyhyiden apurahojen yhdistämistä vähintään neljän kuukauden vakuutusjaksoiksi pakollisen MYEL-vakuuttamisen perusteeksi yleisesti pidetä tarpeellisena, tarkoituksenmukaisena tai toivottavana. Apurahansaajien neuvottelukunnassa mielipiteet asiasta jakautuivat ja myös työryhmässä esitettiin erilaisia mielipiteitä ja ajatuksia siitä, tulisiko ja millä tavoin lyhyet apurahat ottaa MYEL-vakuutuksessa huomioon. Kokonaisarvion jälkeen työryhmä ei päätenyt esittämään MYEL-vakuuttamisen perusteiden muuttamista kaikkien itsenäisesti tai tutkija- ja taiteilijaryhmässä työskentelevien apurahansaajien lyhyiden apurahojen osalta.

Työryhmä kuitenkin ehdotti, että tutkija- tai taiteilijaryhmässä työskenteleville apurahansaajille tutkija- tai taiteilijaryhmän tiettyyn projektiin myönnettyjä lyhyitä apurahoja voitaisiin apurahansaajaa MYEL-vakuutettaessa yhdistää MYEL-vakuutettuun aikaisempaan apurahajaksoon. Edellytyksenä olisi, että tutkija- tai taiteilijaryhmässä työskentelevälle apurahansaajalle olisi ensin myönnetty apuraha, joka täyttää MYEL-vakuuttamisen edellytykset. Vahvistettua vakuutusjaksoa voitaisiin jatkaa yhdistämällä siihen sitä keskeytyksettä seuraavat tutkija- tai taiteilijaryhmän työn jatkamiseen myönnetty alle neljän kuukauden apurahajaksot. Lisäksi apurahansaajan tutkija- tai taiteilijaryhmässä tekemän työn perusteella vahvistettuun MYEL-vakuutusjaksoon voitaisiin liittää ao. projektiin vahvistetulle vakuutusjaksolle kohdistuva myöhemmin myönnettävä lisärahoitus. Työryhmän ehdotus oli myös Apurahansaajien neuvottelukunnan enemmistön näkemyksen mukainen.

Luovilla aloilla työskentelevien ja muiden itsensä työllistävien sosiaaliturvatyöryhmän raportin ja siitä saatujen lausuntojen sekä Apurahansaajien neuvottelukunnan selvitysten pohjalta sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltiin vuonna 2014 hallituksen esitys (HE 226/2014 vp), joka annettiin eduskunnalle 6.11.2014.

Hallituksen esityksessä apurahansaajien MYEL-vakuutusta ehdotettiin muutettavaksi muun muassa alle neljän kuukauden mittaisten apurahojen osalta siten, että apurahansaajalle aiemmin vahvistettuun vakuutukseen voitaisiin tietyissä tilanteissa apurahansaajan hakemuksesta yhdistää sellaisella apurahalla työskentely, joka ei yksinään täytä työskentelyjakson lyhyden tai apurahan euromäärän pienuuden vuoksi apurahansaajan MYEL-vakuuttamisen edellytyksiä. Hallituksen esityksessä yhdistämismahdollisuus laajennettiin koskemaan tutkija- ja taiteilijaryhmässä työskentelevien apurahansaajien lisäksi myös itsenäisesti työskenteleviä apurahansaajia yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi. Esityksen mukaan uuden apurahan MYEL-vakuutukseen yhdistämisen edellytyksinä olisi, että uuden apurahan myöntäjänä on sama taho kuin vahvistetussa MYEL-vakuutuksessa jo huomioon otetun apurahan myöntäjätaho ja että uusi apuraha on myönnetty samaan työskentelyprojektiin kuin vakuutuksessa jo huomioon otettu apuraha. Lisäksi edellytettäisiin, että yhdistettävä apuraha on myönnetty samana päivänä tai sen jälkeen kuin vahvistetussa MYEL-vakuutuksessa jo huomioon otettu apuraha ja että apurahansaaja on hakenut yhdistämistä ennen yhdistettävällä apurahalla työskentelyn päättymistä. Yhdistämisen edellytyksenä olisi myös, että yhdistettävällä apurahalla tapahtuvan työskentelyn tulisi jatkua keskeytyksittä vahvistetussa MYEL-vakuutuksessa huomioon otettuun työskentelyjaksoon nähden tai sen tulisi tapahtua yhdenjaksoisesti osittain tai kokonaan samanaikaisesti vakuutuksessa jo huomioon otetun työskentelyjakson kanssa.

Lisäksi uudella apurahalla työskentelyn tulisi kestää yhdenjaksoisesti vähintään yhden kuukauden. Hallituksen esityksessä ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2015.

Apurahansaajien ansiosidonnaista sosiaaliturvaa koskevan lainsäädännön säätämisen jälkeen apurahansaajien eläkevakuuttamista on selvitetty alle neljän kuukauden mittaisten apurahojen osalta Melassa, Apurahansaajien neuvottelukunnassa sekä luovilla aloilla työskentelevien ja muiden itsensä työllistävien sosiaaliturvatyöryhmässä. Tehtyjen selvitysten perusteella ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi muuttaa apurahansaajien ansiosidonnaista sosiaaliturvaa siten, että se koskisi alle neljän kuukauden mittaisia apurahajaksoja laajemmin kuin mitä mainitussa hallituksen esityksessä on ehdotettu.

Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Hanna Tossavainen, hallitussihteeri, STM

Lääkkeiden annosjakelun korvaaminen

HE 134/2008 vp — EV 106/2008 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta

Eduskunta edellytti 4.11.2008, että lääkkeiden annosjakelutoiminnan sääntelyyn liittyvän selvitystyön yhteydessä annosjakelun korvattavuuden rajoitusten, kuten kuuden korvattavan lääkkeen rajan, tarkoituksenmukaisuus ja kokonaistaloudellisuus arvioidaan ja tehdään tarvittavat esitykset lainsäädännön muutoksiksi.

Sairausvakuutuslain (1224/2004) 5 luvun 10 §:n mukaan vakuutetulla, joka on täyttänyt 75 vuotta, on oikeus korvaukseen annosjakelun kustannuksista, jos hänellä on annosjakelun alkaessa vähintään kuusi annosjakeluun soveltuvaa sairausvakuutuslain mukaan korvattavaa lääkettä. Lisäksi edellytyksenä on, että vakuutetun lääkitys on tarkistettu tarpeettomien, keskenään yhteen

sopimattomien ja päällekkäisten lääkitysten poistamiseksi ja annosjakeluun siirtyminen on pitkäaikaisessa lääkehoidossa lääketieteelliseltä kannalta perusteltua.

Sosiaali- ja terveysministeriön johdolla toimi työryhmä, joka selvitti avohuollon apteekkitoiminnan kehittämistarpeita. Työryhmän keväällä 2011 valmistuneessa muis-tiossa oli useita ehdotuksia koneellisen annosjakelun kehittämiseksi. Eräs ehdotuk-sista oli annosjakelupalkkioiden korvauskriteereiden tarkistaminen tukemaan pitkäai-kaissairaiden asianmukaisen lääkehoidon toteutumista.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 18.11.2013 apteekkitoiminnan ja muun lääke-huollon kehittämiseksi työryhmän valmistelemaan, miten apteekkijärjestelmää ja muuta lääkehuoltoa kehitetään vastaamaan väestön lääkehuollon tarpeisiin sosiaali- ja terveyspalveluiden rakenteiden muuttuessa. Työryhmän toimikausi päättyi vuoden 2014 lopussa. Annosjakelutoiminnan kehittämistarpeita arvioitiin tässä työryhmässä ja tarvittavista, työryhmän ehdottamista säädösmuutoksista päätetään vuoden 2015 aikana. Työryhmä ei käsitellyt annosjakelun osalta sairausvakuutuskorvattavuuden mahdollisia kehitystarpeita.

STM, neuvotteleva virkamies Ulla Närhi

Eläkerahastoja koskeva kokonaisuudistus

HE 152/2008 vp — EV 8/2009 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.2.2009, että hallitus välittömästi valmistelee eläkerahastoja koskevan kokonaisuudistuksen, joka sisältää uudet lisäeläkejärjestelyt ja joka turvaa vakuutettujen ja työnantajien oikeudet ja velvollisuudet sekä eläkesäätiöiden ja kassojen toimintaedellytykset taroituksenmukaisella tavalla.

Lausuman taustalla on eduskunnan aikaisempi, lähes samankaltainen lausuma HE 156/2005 vp – EV 34/2006 vp, jonka johdosta sosiaali- ja terveysministeriö päätti helmi-/maaliskuulla 2008, että ensimmäisessä vaiheessa valmisteltaisiin kansainvälisesti kilpailukykyinen lisäeläkeuudistus, joka koskisi maksuperusteisia lisäeläkejärjestelyjä nykymuotoisissa eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa. Tarvittavat säännökset otettaisiin erillislakiin, ja nykyiset eläkesäätiölaki (1774/1995) ja vakuutuslaki (1164/1992) toimitettiin erillislain taustalakeina.

Uudistusta koskeva lait 173/2009, 174/2009 ja 175/2009 hyväksyttiin 27 päivänä maaliskuuta 2009 ja ne tulivat voimaan 1.4.2009.

Ministeriössä laadittu arviomuistio oli lausuntokierroksella keväällä 2013. Ministeriö asetti 30.5.2013 laajapohjaisen työryhmän valmistelemaan eläkesäätiö- ja vakuutuslainsäädännön kokonaisuudistusta. Työryhmän toimikausi päättyi 30.6.2015. Kokonaisuudistuksen valmistelua on kertomusvuonna jatkettu.

Euroopan komissio antoi 27.3.2014 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten toiminnasta ja valvonnasta KOM (2014) 167 (uudelleenlaadittu).

Uuden eläkesäätiö- ja vakuutuslainsäädännön valmistelussa tullaan huomioimaan EU:n sääntely ja siihen esitetyt edellä mainitut muutokset siinä määrin kuin se on taroituksenmukaista direktiiviehdotuksen käsittelyn ollessa Euroopan unionin toimielimissä vielä kesken. Nämä muutokset koskevat muita kuin lakisääteistä työeläkevakuutusta harjoittavia eläkesäätiöitä ja eläkekassoja. Eläkesäätiöitä ja eläkekassoja koskevien esitysten osalta ratkaisevana on pidettävä sosiaaliturvan tehokasta ja turvaavaa toimeenpanoa. Lisäksi erot työeläkelaitosten ja lisäeläkkeitä hoitavien eläkeläisten kilpailuolosuhteissa huomioidaan lainsäädäntöä valmisteltaessa.

Riitta Kokko-Herrala, neuvotteleva virkamies, STM

Palveluseteli

HE 20/2009 vp — EV 67/2009 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

2. Eduskunta edellytti, että maksukattojärjestelmää uudistettaessa selvitetään, millä tavoin palvelusetelin omavastuuosuus huomioidaan maksukaton kertymisessä.

Sosiaaliturvan uudistamiskomitean eli SATA-komitean työn yhteydessä selvitettiin myös sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja ja niihin liittyviä kehittämistarpeita. Komitea ehdotti 18.12.2009, että terveydenhuollon yhtenäinen maksukatto toteu-

tettäisiin yhdistämällä kunnallinen terveydenhuollon maksukatto ja sairausvakuutuksen lääkekustannusten vuosiomavastuuosuus. Yhdistetyn maksukaton ulkopuolelle jäisi sairausvakuutuksen matkakustannusten katto. Jatkovalmistelun lähtökohtana tulisi olla kustannusneutraali tasakattomalli. Palvelusetelin omavastuu otettaisiin yhdistetyssä maksukatossa huomioon enintään vastaavan kunnallisen palvelumaksun suuruisena. Lisäksi jatkovalmistelussa arvioitaisiin tarve kunnallisen terveydenhuollon ns. välikatoille.

Edellä mainitut SATA-komitean ehdotukset sisältyivät pääministeri Jyrki Kataisen ja pääministeri Alexander Stubbin hallituksen ohjelmiin. Asiakasmaksujärjestelmän kehittämistä jatketaan. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama asiakasmaksulain uudistusta valmistellut työryhmä esitti työryhmäraportissaan, että esimerkiksi asiakasmaksulainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä tulisi arvioida, mitä julkisen terveydenhuollon maksuja maksukaton tulisi koskea. Tässä yhteydessä tulisi arvioida myös palvelusetelin omavastuuosuuden kuulumista maksukattoon niiden palveluiden osalta, jotka kuuluvat maksukattoon.

Palvelusetelilainsäädännön vaikutusten seuranta ja arviointi käynnistyi sosiaali- ja terveysministeriössä vuonna 2012. Sosiaali- ja terveysministeriö antoi vuonna 2012 sosiaali- ja terveysvaliokunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon palveluseteliä koskevan selvityksen. Selvityksen liitteenä on Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti, jossa tarkastellaan palvelusetelin vaikutuksia tutkimustulosten pohjalta.

Nykyinen palvelusetelilainsäädäntö on ollut voimassa viisi vuotta. Toistaiseksi palvelusetelien osuus kuntien palvelutuotannossa on ollut vähäinen. Palvelusetelijärjestelmän merkitys tulee kuitenkin todennäköisesti kasvamaan. Eduskunnalle annettiin joulukuussa 2014 hallituksen esitys sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (HE 324/2014 vp). Ehdotuksen mukaan, että sosiaali- ja terveysalueiden ja tuottamisvastuisten alueiden järjestämissä päätöksissä määriteltäisiin myös keskeiset periaatteet palvelusetelin käytölle. Käytännössä tämä tulisi tarkoittamaan palvelusetelin käytön laajenemista.

Johanna Huovinen, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

Biopankkilainsäädännön toimivuus

HE 86/2011 vp — EV 78/2012 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 2.10.2012, että hallitus seuraa ja arvioi biopankkilainsäädännön toimivuutta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön tarkistamiseksi.

Valtioneuvosto päätti 29.11.2012 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Biopankkilaki vahvistettiin 30.11.2012. Laki tuli voimaan 1.9.2013. Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut yleistä ohjausta lain täytäntöönpanosta. Biopankkilainsäädännön operatiivinen toimeenpano kuuluu Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 27.11.2012 biopankkilainsäädännön ohjausryhmän ja virkamiestyöryhmän. Virkamiestyöryhmä valmisteli seuraavat biopankkilain nojalla annettavat alemmanasteiset säädökset STM:n asetus alueellisen eettisen toimikunnan ja valtakunnallisen lääketieteellisen tutkimuseettisen toimikunnan lau-

sunnoista perittävistä maksuista 650/2013, STM:n asetus biopankin tiedonannosta 649/2013 sekä valtioneuvoston asetus biopankin suostumusasiakirjasta 643/2013.

Biopankkilainsäädännön ohjausryhmän tehtävänä on seurata ja arvioida biopankkilainsäädännön toimivuutta ihmisperäisiä näytteitä käyttävässä tutkimuksessa sekä ohjata biopankkitoiminnan edellyttämän infrastruktuurin rakentamista Suomessa yhteistyössä tutkijoiden, rahoittajien, terveydenhuollon palvelujärjestelmän, asiantuntijalaitosten sekä muiden sidosryhmien kanssa. Ohjausryhmän toimikausi on 3.12.2012–31.12.2017. Ohjausryhmä antaa väliraporttinsa alkuvuodesta 2015 ja loppuraporttinsa vuoden 2017 loppuun mennessä. Raportin tulee sisältää ehdotukset mahdollisesti tarvittaviksi säännösmuutoksiksi ja muiksi ehdotuksiksi, joilla näytetutkimusta ja sen edellytyksiä voidaan edistää sekä näytteiden antajien oikeudet turvata.

Eurooppalaisia biopankkeja ja biologisia aineistoja koskeva tutkimusinfrastruktuuri-konsortio BBMRI-ERIC on uusi komission toimivallalla perustettu ERIC -muotoinen tutkimusinfrastruktuurikonsortio, jonka perustajana on 12 jäsenmaata ja isäntämaana toimii Itävalta. Suomi liittyi BBMRI-ERIC:n perustajajäseneksi 31.10.2013. Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi kansallisen BBMRI-yhteistyöverkoston toimintaa.

Pauliina Puustjärvi, suunnittelija

Työllistymisbonus

HE 115/2012 vp — EV 148/2012 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 12.12.2012, että työllistymisbonus mahdollisessa seuraavassa vaiheessa laajenee koskemaan myös palkkatuetta työtä.

Ns. työllistämiskokeilu on voimassa 1.1.2013–31.12.2015. Työllistymiskokeilu liittyy pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen tähtäävään kuntakokeiluun. Kokeilun vaikutuksia on tarkoitus arvioida hallituskauden lopulla. Tässä yhteydessä tulee arvioitavaksi myös työllistymisbonuksen kehittämistarpeet.

Pekka Paaermaa, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

Vanhuspalvelulain toteutuminen

HE 160/2012 vp — EV 162/2012 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 18.12.2012, että hallitus arvioi henkilöstömitoituksen toteutumisen vanhuspalvelulaissa tarkoitetulla tavalla vuoden 2014 aikana ja mikäli ympärivuorokautisessa hoidossa ei ole saavutettu suositusten mukaista henkilöstömitoitusta (vähintään 0,5), antaa eduskunnalle esityksen lain täsmentämisestä.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa ja arvioi lain tavoitteiden toteutumista ja vaikutusta erityisesti ikääntyneen väestön hyvinvointiin, terveyteen ja toimintakykyyn ja sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuteen sekä kunnille aiheutuviin kustannuksiin.

Valtioneuvosto päätti 27.12.2012 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Valvira ovat tehneet suunnitelmat järjestelmällisen tiedon tuottamisesta lain vaikutusten seurantaan ja arviointia varten. Seurannan tavoitteena on tuottaa tietoa lain keskeisten sisältöjen (mm. ikääntyneen väestön hyvinvointiin, terveyteen ja toimintakykyyn, osallisuuteen, sosiaali- ja terveystalouden saatavuuteen & laatuun) toteutumisesta, laadusta (mm. henkilöstömitoitukset) sekä kustannusvaikutuksista. Seuranta ja arviointia varten on koottu aineistot kunnista, kuntayhtymistä ja yhteistoimintaluodoilta sekä koti- ja ympärivuorokautisen hoidon toimintayksiköistä toukokuussa 2013 ja syyskuussa 2014. Osana alueellista terveys- ja hyvinvointitutkimusta (ATH) on tutkittu ikääntyneen väestön toimintakykyä ja koettua palvelutarvetta. Kaikkien em. kyselyjen tulokset on raportoitu julkisesti THL:n verkkosivuilla (www.thl.fi/vanhuspalvelulainseuranta) kunta-, alue- ja osin toimintayksikkötasolla. Seuranta tuottaa tietoa myös Valviran ja aluehallintovirastojen valvonnan, kuntien oman viranomaishallinnon ja lain edellyttämän omavalvonnan tueksi ja kohdentamiseksi.

Syksyllä 2014 toteutettujen kyselyjen tulosten perusteella todettiin, että henkilöstömitoitukset olivat pääsääntöisesti suositusten tasoisia ja vuotta 2013 selkeästi korkeampia. Suosituksen mukainen mitoitus on saavutettu noin 90 % toimipaikoista. Vähimmäismitoituksen toteuttamiseksi tarvitaan tutkimuksen mukaan noin 300 työntekijää.

Eduskunnan edellyttämä lain täsmentämisen valmistelu on käynnistetty.

Satu Karppanen, neuvotteleva virkamies

Ennalta ehkäisevät palvelut ja kotipalvelut sosiaalihuoltolain kokonaisuudistuksessa

HE 164/2014 vp — EV 195/2014 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa sosiaalihuoltolain kokonaisuudistuksen toimeenpanossa sosiaalihuollon painopisteen siirtymistä ennalta ehkäiseviin palveluihin ja erityisesti kotipalvelujen laadun ja saatavuuden toteutumista sekä uudistuksen kustannusvaikutuksia ja vaikuttavuutta.

Sosiaalihuoltolain kokonaisuudistus edellyttää kunnilta palvelurakenteen moninaista kehittämistä ja uudistamista. Muutostyötä tuetaan laajalla sosiaalihuoltolain koulutuskierroksella, teemakohtaisilla tiedotteilla ja lain soveltamisoppaalla. Ennalta ehkäisevien palvelujen saatavuutta, laatua, kustannusvaikutuksia ja vaikuttavuutta seurataan yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, aluehallintoviranomaisten ja Valviran kanssa. Kotipalvelun saatavuuteen on valmisteilla kuntakohtainen seuranta-kysely, joka toteutetaan vuoden 2015 aikana (THL). Omavalvonnan toimeenpanon valvonta on osa Valviran suunniteltua valvontaohjelmaa vuosille 2016 -2018. Myös lastensuojelun määräaikoihin ja asiakasmääriin ja sosiaalihuoltolain mukaisen palveluprosessin sujuvuuteen kiinnitetään valvonnassa erityistä huomiota.

Virva Juurikkala, erityisasiantuntija, sosiaali- ja terveysministeriö

Turvakotien rahoituslaki

HE 186/2014 vp — EV 208/2014 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lain toimeenpanoa ja arvioi turvakotitoiminnan järjestämisvastuun ja rahoituksen toimivuutta samoin kuin kriisiavun toimivuutta suhteessa sosiaali- ja terveystalouden järjestelmään.

Laissa todetaan, että viiden vuoden kuluttua arvioidaan nykyiset rahoitus- ja toimintamallien toimivuus suhteessa sosiaali- terveydenhuollon palvelurakenteeseen. Tätä seuranta pohjustaa vuotuinen toiminnan seuranta ja arviointi turvakotitoiminnan kehittämisen näkökulmasta.

Turvakotitoiminta pääsee kunnolla alkuun vasta siirtymäajan jälkeen 1.7.2015. Turvakotitoiminnan valtakunnallinen kattavuus on riippuvainen käytössä olevasta määrärahasta. Sosiaali- ja terveysministeriö esittää määrärahan nostoa kuluvan vuoden lisäbudjetissa ja asteittaista nostoa seuraavien vuosien kehyksiin. Tällä tavoin saadaan turvakotien perhepaikkamäärät nostettua lähemmäs kansainvälisiä suosituksia (1 perhepaikka/10 000 asukasta).

Heidi Manns-Haatanen, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

1.12 Talousvaliokunta

Käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituslaitos

Muut 7/2000 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.5.2001, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle selvityksen ennen rakentamislupaa myöntämistä tämän periaatepäätöksen jälkeen saadusta uudesta tutkimustiedosta ja teknisestä kehityksestä ydinjätteen loppusijoituksen turvallisuuden varmistamiseksi.

Posiva Oy:n hanketta koskevan periaatepäätöksen voimassaolo lakkaa, ellei ydinenergialain mukaista rakentamislupaa haeta valtioneuvostolta 18.5.2016 mennessä. Hakemus jätettiin työ- ja elinkeinoministeriöön 28.12.2012. Kertomusvuonna jatkettiin selvityksen valmistelua.

Jaana Avolahti, neuvotteleva virkamies, työ- ja elinkeinoministeriö

Luonnonvarapolitiikka

VNS 11/2010 vp — EK 49/2010 vp

Talousvaliokunta

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin luonnonvaroihin liittyvän omistusoikeussäätelyn täsmentämiseksi.

2. Hallitus lähetti 13.11.2014 eduskunnalle selonteon Suomi kestävä luonnonvaratalouden edelläkävijäksi 2050 (VNS 9/2014 vp). Selonteossa päivitettiin vuonna 2010

annetun luonnonvaraselonteon linjaukset, strategiset tavoitteet ja keskeiset luonnonvarataloutta kehittävät toimet. Luonnonvaroihin liittyvän omistusoikeussäätelyn täsmentäminen oli osa selonteon päivitystä. Omistusoikeussäätelyn näkökulmasta tarkasteltiin luonnonvaroihin liittyvää sääntelyä ja hallinnollisia menettelyjä erityisesti metsien, vesialueiden ja maaperän sekä niistä saatavien hyödykkeiden näkökulmista. Selonteon tämä osuus perustui pitkälti työ- ja elinkeinoministeriön luonnonvaraoiden tutkimusprofessori Jukka Similältä/Lapin yliopisto tilaamaan selvitykseen Luonnonvarat, omistusoikeus ja sääntely.

Asiakohdan ei katsota enää aiheuttavan toimenpiteitä.

Mika Honkanen, neuvotteleva virkamies, työ- ja elinkeinoministeriö

Energiamarkkinoiden manipulaatiota koskevat rangaistussäännökset

HE 50/2014vp — EV 75/2014 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 23.6.2014, että valtioneuvosto ryhtyy valmistelemaan tarvittavia lainsäädännön muutoksia, jotta energiamarkkinoiden manipulaatiota koskevat rangaistussäännökset saadaan vastaamaan finanssimarkkinoiden vastaavia säännöksiä.

Keskustelut eduskunnan lausuman johdosta on aloitettu työ- ja elinkeinoministeriön sekä oikeusministeriön välillä.

Arto Rajala, hallitusneuvos, työ- ja elinkeinoministeriö

1.13 Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunnan kirjelmä valtioneuvoston tulevaisuusselonteosta: kestäväällä kasvulla hyvinvointia

VNS 7/2013 vp — EK 32/2014 vp;

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta on hyväksynyt selonteon johdosta tulevaisuusvaliokunnan mietinnön mukaisen kannanoton:

1. Eduskunta yhtyy selonteon kannanottoihin ja linjauksiin, ja samalla
2. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee Suomelle tiedestrategian ja että hallitus saavuttaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (T&K&I) tavoitteeksi asetetun 4 prosentin bruttokansantuotetavoitteen yhdessä yksityisen sektorin kanssa.
3. Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii uuden kansallisen ennakointimallin toimeenpanoa sekä laatii ohjelman ja tekee periaatepäätöksen, joilla sitoudutaan poliittisesti kokeilujen edistämiseen.
4. Eduskunta edellyttää, että seuraavan hallitusohjelman keskeiseksi tavoitteeksi otetaan työelämän uudistaminen ja suomalaisten työllisty-

minen niin, että teema sisältää myös yrittäjyyden edistämisen, osatyökyvyn hyödyntämisen sekä sosiaaliturvan kehittämisen näitä tavoitteita tukevaan suuntaan. Toimenpiteissä on myös huomioitava varhaisen puuttumisen periaate: esimerkiksi oppimisvaikeudet ovat havaittavissa jo hyvin varhaisessa vaiheessa, ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten työhön kiinnittymistä on tuettava erityisillä toimenpiteillä.

5. Eduskunta edellyttää, että hallitus edistää kaikessa toiminnassa kestäväää kasvua, joka vauhdittaa taloutta samalla ratkaisten sosiaalisia ja ekologisia ongelmia. Tämä edellyttää esimerkiksi hallinnollisten esteiden karsimista, kokeiluhankkeita ja taloudellista ohjausta.

2. Tiedepolitiikka perustuu hallitusohjelmaan, koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan sekä tutkimus- ja innovaationeuvoston linjauksiin. Tutkimus- ja innovaationeuvosto hyväksyi marraskuussa 2014 linjauksen *Uudistava Suomi: tutkimus- ja innovaatiopolitiikan suunta 2015–2020*, joka sisältää keskeiset vuoteen 2020 ulottuvat tutkimus- ja innovaatiopolitiikan (T&I) politiikkalinjaukset. Asiakirja korostaa T&I-politiikan asemaa luotaessa kestäväää kasvua ja hyvinvointia. Sen rajallisista voimavaroista on saatava enemmän irti. Tässä onnistuminen vaatii tuoretta lähestymistä toimintatapojen ja rakenteiden uudistamiseen sekä avoimuuden ja kansainvälistymisen edistämiseen. Uudistamisohjelma kiteytetään asiakirjassa seuraaviin pääkohtiin:

T&I-politiikan tärkeimmät kehittämiskokonaisuudet ovat:

- korkeakoulujärjestelmän radikaali uudistaminen
- T&I-toiminnan tulosten hyödyntämisen ja vaikuttavuuden edistäminen
- uusien kasvulähteiden, aineettoman pääoman ja yritystoiminnan vahvistaminen.

Muu keskeinen kehittäminen kohdistuu:

- osaamistason laajapohjaiseen nostamiseen ja valikoivaan osaamisen kärkien tukemiseen
- julkisen sektorin uudistamiseen ja poikkihallinnolliseen yhteistyön tiivistämiseen
- T&K-rahoituksen riittävyteen ja kohdentamiseen.

Tutkimus- ja kehittämismenojen bruttokansantuoteosuudeksi vuonna 2013 muodostui 3,32 prosenttia. Tutkimus- ja kehittämismenojen arvioidaan vuonna 2014 laskevan edelleen, ja bkt-osuus jäänee 3,1 prosenttiin. Vaikka osuus on pudonnut viime vuosina, on se Suomessa edelleen maailman kärkeä. Valtionrahoituksen bkt-osuus on vuonna 2014 arviolta 0,96 prosenttia. Suomi on siten jäänyt jälkeen EU:ssa yhteisesti sovitusta julkisen T&K-rahoituksen yhden prosentin intensiteettitavoitteesta.

Tutkimus- ja innovaatiopolitiikan suunta 2015–2020 asiakirja linjaa, että T&K-rahoitusta vahvistetaan kansainväliseen kilpailuun vastaamiseksi, painottaen sen kohdentumista Suomen talouden, työllisyyden ja osaamisen uudistamiseen.

3. Tulevaisuusselontekohankkeen osana valmisteltiin ehdotus Yhteistä ja jatkuvaa ennakkointia: ehdotus kansalliseksi toimintatavaksi. Uusi ennakkointimalli on käynnis-

tynyt valtioneuvoston kanslian ja Sitran johtaman kansallisen ennakointiverkoston toimintana, johon kuuluu yhteisten tulevaisuuskuvien tekeminen, tiedon jakaminen, vuosittaisten ennakointifoorumien järjestäminen sekä ennakointimetodikoulutuksen ja asiantuntiluentojen järjestäminen. Valtioneuvoston kanslia on myös asettanut ns. ennakointiluotsin, jonka tehtäviin kuuluu varmistaa kansallinen ennakoinnin yhteistyö, ennakoinnin kehittäminen ja tunnettuuden lisääminen. Ennakointiluotsin erityistehtävänä on viedä ennakointitietoa osaksi keskeisiä päätöksenteon prosesseja.

Kokeilujen edistämiseksi on syksyllä 2014 solmittu tutkimussopimus, jonka kohteena on ohjauksen uudet työkalut ja kokeilukulttuuri. Hankkeessa kartoitetaan kansainväliset esimerkit, rakennetaan hyviä käytäntöjä sekä valmistellaan toimintamalli ja toimenpidesuosituksen. Hanke tuottaa aineistoa kokeilukulttuurista käytävään keskusteluun keväällä 2015, ja sen ehdotukset valmistuvat syksyllä 2015.

4. Ministeriöiden tulevaisuuskatsaukset julkistettiin syksyllä 2014. Niiden tavoitteena on tuottaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja hallitusneuvottelujen pohjaksi tilanne- ja kehitysarvioita yhteiskunnan tilasta ja poliittista päätöksentekoa edellyttävistä kysymyksistä. Tulevaisuuskatsauksien keskeisiä teemoja ovat hyvinvoinnin turvaaminen, kestävän kasvun lähteet ja talouden rakennemuutos sekä luottamus, turvallisuus ja osallistuminen. Kansliapäällikkökokous on valmistellut tulevaisuuskatsauksien pohjalta tilannekuvan kiperistä ongelmista hallitusohjelmaneuvoittelijoiden käyttöön.

5. Pääministerin aloitteesta perustettiin puolueiden yhteinen paremman sääntelyn ryhmä, joka kokoaa ehdotuksia ja kerää virkamiesarvioita. Työn on tarkoitus palvella päätöksentekijöitä kaikilla hallinnonaloilla ja -tasoilla.

Tulevaisuusselonteon valmistelun yhteydessä käynnistettiin useita ministeriöiden väliseen yhteistyöhön kannustavia kokeiluja. Kokeiluista on opittu ja monet kokeiluista jatkuvat edelleen. Ministeriöiden yhteisessä Muutoksenteijät -verkostossa vietään käytäntöön sektorin roolia kestävän kasvun mahdollistajana, uusien ajatusten ja toiminnan aloitteellisena omaksujana ja kokeilijana sekä hyvin toimintamallien skaalaajana. Verkosto haluaa tuoda virallisen valmistelukoneiston rinnalle uusia, kokeilevia ja nopeammin tuloksia aikaansaavia toimintatapoja.

Riitta Kirjavainen, neuvotteleva virkamies, valtioneuvoston kanslia

1.14 Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Tasa-arvoselonteko

VNS 7/2010 vp — EK 51/2010 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Eduskunta hyväksyi 2.3.2011 selonteon johdosta seuraavan kannanoton:

1. eduskunta yhtyy hallituksen linjauksiin tasa-arvon edistämiseksi ja edellyttää, että

2. hallitus valmistelee eduskunnalle esityksen tasa-arvolain muuttamisesta muun muassa siten, että palkkakartoitusvelvoitteita täsmenne-

tään, henkilöstön vaikutus- ja tiedonsaantimahdollisuuksia lisätään työpaikan tasa-arvosuunnitelmaa ja palkkakartoitusta tehtäessä, toiminnallinen tasa-arvosuunnittelu ulotetaan peruskouluihin ja lakiin lisätään sukupuolivähemmistöjen suojaa ja syrjintätapausten sovittelua koskevat säännökset;

3. naisiin kohdistuvan väkivallan vastaiselle toimintaohjelmalle osoitetaan valtion talousarvioissa riittävät, pitkäjänteisen toiminnan mahdollistavat määrärahat;

4. turvakotipaikkojen määrä ja alueellinen kattavuus nostetaan Euroopan neuvoston suositusten mukaiselle tasolle ja huolehditaan palvelujen saatavuudesta kaikille turvaa tarvitseville;

5. tasa-arvotyön voimavaroja lisätään:

– osoittamalla tasa-arvovaltuutetulle määrärahat lisähenkilöstön palkkaamiseen tasa-arvolain edistämismittareiden valvonta- ja ohjaustöiden hoitoon; ja

– vahvistamalla Tasa-arvotiedon keskus Minnan resursointia ja huolehtimalla keskuksen rahoituksen jatkumisesta myös vuoden 2012 jälkeen; sekä

6. hallitus antaa seuraavan tasa-arvopoliittisen selonteon eduskunnalle vuoden 2021 loppuun mennessä ja väliraporttina selonteon toteutumisen edistymisestä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle selvityksen suoritetuista toimenpiteistä ja tasa-arvon kehityksestä vuoden 2016 loppuun mennessä.

Valtioneuvosto päätti 6.4.2011 ryhtyä kannanotosta aiheutuviin toimenpiteisiin.

2. Tasa-arvolain uudistukset koskien palkkakartoitusvelvoitteiden täsmentämistä, henkilöstön vaikutus- ja tiedonsaantimahdollisuuksia työpaikan tasa-arvosuunnitelmaa ja palkkakartoitusta tehtäessä, toiminnallisen tasa-arvosuunnittelun ulottamista peruskouluihin ja sukupuolivähemmistöjen suojaa tulivat voimaan 1.1.2015 (EV 223/2014 vp – HE 19/2014 vp). Syrjintää koskeva sovittelu on tarkoitus sisällyttää seuraavan tasa-arvolain uudistuksen valmisteluun.

Johanna Hautakorpi, sosiaali- ja terveysministeriö

3. Ohjelman toimeenpanosta vastaavat ministeriöt (sisäasiain-, oikeus-, ja sosiaali- ja terveysministeriö) ovat vuosittain esittäneet ohjelmalle määrärahaa hallinnonalan sa talousarviossa. Ohjelman toimeenpanoa on sopeutettu resursseja vastaavaksi. STM myönsi vuodelle 2014 THL:lle Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelman toimeenpanoon 150 000 euroa jolla mm. rahoitettiin väkivaltariskin arvioinnin MARAK-hanketta. MARAK-toiminnan on tarkoitus laajentua valtakunnalliseksi v. 2015 loppuun mennessä.

Heidi Manns-Haatanen, sosiaali- ja terveysministeriö

Oikeusministeriö myönsi vuodelle 35 000 euroa rikksentorjunnan valtionapua hankkeelle, joka kohdistuu maahanmuuttajamiehiin mm. seksuaalirikosten torjumiseksi

Minna Piispa, oikeusministeriö

Sisäasiainministeriön poliisiosasto ja Poliisihallitus toteavat, että toimenpiteiden rahoituksen erittely jälkikäteen on mahdotonta, koska rahoitusta ei ole "korvamerkitty". Toiminta on tapahtunut osana poliisin päivittäistoimintaa, ja pääosa toimenpiteistä on tehty rakenteiden sisällä osana toiminnan kehittämistä tai muiden toimenpiteiden yhteydessä. Puolustusministeriö on rahoittanut vastuullaan olevia toimenpiteitä 60 000 eurolla v. 2014.

Vuoden 2014 loppuun mennessä ohjelman kaikkiaan 59:stä toimenpiteestä on toteutettu 28 ja käynnistetty 19. Viiden toimenpiteen toteuttamisesta on tehty suunnitelma. Toimenpiteistä seitsemän on edelleen aloittamatta, ja näistä suurin osa on erillisrahoitusta vaativia tutkimushankkeita tai seksuaalisen väkivallan uhreille tarkoitettuja palveluita. Seurannan perusteella voidaan päätellä, että toimenpiteiden toteuttaminen on edennyt sujuvimmin niissä ministeriöissä, joissa ohjelmalle on kohdennettu omia määrärahoja.

Minna Piispa, oikeusministeriö

4. Sosiaali- ja terveysministeriö teetti 2010 selvityksen "Lähisuhde- ja perheväkivallan uhreille tarjottavat turvakotipalvelut". Siinä kartoitettiin turvakotitilanne Suomessa ja annettiin suositukset tilanteen parantamiseksi. Pääasiassa turvakotipalvelut ovat järjestöjen ylläpitämiä, mutta myös muutamilta kunnilta löytyy tätä palvelua. Turvakotipalvelujen valtakunnallistaminen on edennyt hitaasti. Vuoden 2013 aikana laadittiin laatuksiteerit toiminnalle. Myös sosiaalihuoltolain kokonaisuudistusta pohtineen uudistamistyöryhmän loppuraportissa lähisuhde- ja perheväkivalta on mainittu sellaisen erillisen tuen tarpeen syynä, johon kuntien on vastattava. Rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanoon liittyen hallitus päätti 29.11.2013 siirtää turvakodit valtion vastuulle 1.1.2015 lähtien, mikä on linjassa myös Euroopan neuvoston sopimuksen naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi velvoitteiden kanssa. Turvakotien siirtäminen valtion vastuulle edellytti uutta lainsäädäntöä. "Valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle" koskeva lakiesitys annettiin eduskunnalle 9.10.2014. Laki (1354/2014) hyväksyttiin 30.12.2014 ja siihen liittyi eduskunnan lausuma määrärahan lisäämisestä turvakotitoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö esittää lisämäärärahaa valtion ensimmäisessä lisätalousarvioesityksessä 2015 ja kehyksissä tuleville toimintavuosille, jotta turvakotien paikkamäärää voitaisiin vähitellen kasvattaa lähemmäs kansainvälisiä suosituksia ja tarpeelliselle tasolle Suomessa.

Heidi Manns-Haatanen, sosiaali- ja terveysministeriö

5. Tasa-arvovaltuutetun toimisto siirtyi vuoden 2015 alusta sosiaali- ja terveysministeriöstä oikeusministeriön yhteyteen. Henkilöstö- ja toimintaresursseihin ei tässä yhteydessä tehty muutoksia.

Tasa-arvotiedon keskus Minna on siirretty 1.1.2013 alkaen pysyväksi toiminnoksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitokseen, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Resurssit ovat osana THL:n budjettia.

Riitta Martikainen, sosiaali- ja terveysministeriö

Tasa-arvolainsäädäntö, työelämä ja vanhemmuus

2. Eduskunta edellytti 5.4.2005, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vanhemmuudesta työnantajalle aiheutuvien kustannusten jakamiseksi yhteisvastuullisesti kaikkien työnantajien kesken.

4. Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii tasa-arvolainsäädännön toteuttamisen ja valvonnan edellyttämistä voimavaroista sekä turvaa tasa-arvotyötä tekevien kansalaisjärjestöjen mahdollisuudet tehdä pitkäjänteistä työtä tasa-arvon edistämiseksi.

2. Hallituksen esityksen 112/2006 tavoitteena oli parantaa naisten työmarkkina-asemaa tasaamalla työnantajille perhevapaista aiheutuvia kustannuksia sekä kannustaa isiä käyttämään enemmän vanhempainvapaata. Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta totesi käsitellessään hallituksen esitystä: ”Nyt hyväksyttävä työnantajakustannusten korvaamista koskeva muutos tasoittaa nais- ja miesvaltaisilla aloilla vanhemmuudesta aiheutuvien kustannusten räsitusä. Koska naisvaltaisten työpaikkojen työnantajille edelleen jää suurempi kustannusvastuu kaikilla niillä aloilla, joilla äitiysloman aikana on palkanmaksuvelvollisuus, pitää valiokunta tarpeellisena, että kustannusten tasaamista työnantajien kesken edelleen jatketaan” StVM 45/2006 vp).

Vaikka työnantajille perhevapaista koituvien kustannusten kompensointia on viime vuosina lisätty, jää työnantajille vielä jonkin verran suorita kustannuksia. Nämä kustannukset koskevat työnantaja, joiden alalla on sovittu työehtosopimuksessa palkallisesta äitiysvapaasta. Myös tilapäisestä hoitovapaasta (sairaalan lapsen hoito) aiheutuu työnantajille suorita kustannuksia. Niiden lisäksi työnantajilla on myös epäsuorita kustannuksia, jotka liittyvät esimerkiksi sijaisen rekrytoimiseen ja koulutukseen. Kustannusten on katsottu rasittavan erityisesti naisvaltaisia aloja.

Vanhemmuudesta työnantajalle aiheutuvia kustannuksia tarkasteli Vanhempainvapaatyöryhmä (STM 2011:12). Se mm. hahmotteli vaihtoehtoisia tapoja korvata nykyistä paremmin työnantajille aiheutuvia suorita kustannuksia. Sellaisia olisivat työnantajakorvausten parantaminen joko korotetun äitiysrahan maksukautta pidentämällä tai äitiysrahan tasoa korottamalla 56 ensimmäiseltä päivältä sekä tilapäisen hoitovapaan kustannusten korvaaminen. Ensi vaiheessa toteutettavista uudistuksista laajinta kannatusta saivat korotetun äitiysrahan maksukauden pidentäminen tai äitiysrahan tason korottaminen. Työryhmä keskusteli myös epäsuorien kustannusten korvaamisesta ja päättyi niiden osalta toteamaan, että arvioiminen on vaikeaa ja kustannukset vaihtelevat tilanne- ja alakohtaisesti.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan tavoitteena on lisätä isille merkittäviä vapaita, tehdä joustavammaksi isien perhevapaiden käyttöä ja mahdollistaa lapsen hoitaminen kotona vanhempainpäivärahan turvin nykyistä pitempään. Ansioperusteisen perhevapaajärjestelmän kehittämiseen liittyvät asiat valmistellaan kolmikantayhteistyössä työelämän osapuolten kanssa. Tavoitteena on lisäksi jatkaa työnantajille perhevapaista aiheutuvien kustannusten korvaamista korottamalla työnantajan lakisääteisestä sairausvakuutuksesta saamia korvauksia. Lisäksi arvioidaan perhevapaajärjestelmän päivärahaetuksien tasot erityisesti isien perhevapaiden käytön kannustavuuden näkökulmasta. Jatkotyössä arvioidaan ansioperusteisen perhevapaajärjestelmän rahoittamisen kehittämisvaihtoehdot ja kustannusten jako. Lainsäädäntömuutokset toteutetaan, kun rahoituksesta on sovittu.

Hallitusohjelmaan ja työmarkkinakeskusjärjestöjen ns. ”raamisopimukseen ”Suomen kilpailukyvyyn ja työllisyyden turvaamisesta liittyen hallitus antoi eduskunnalle esityksen isyysvapaan uudistamisesta (HE 111/2012). Eduskunnan hyväksymä lainmuutos tuli voimaan vuoden 2013 alusta (903/2012). Hallituksen esityksessä viitataan raamisopimukseen, jonka mukaan vanhempainpäivärahojen kustannusten jako säilyy ennallaan ja uudistuksen vaikutuksia sekä tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan kahden vuoden jälkeen uudistuksen voimaan saattamisesta. Hallituksen rakennepoliittiseen ohjelmaan liittyen on syksyllä 2013 selvitetty, missä määrin työnantajille aiheutuu vanhemmuudesta sellaisia kustannuksia, joita niille ei lainsäädännön perusteella jo korvata. Tehdyn selvityksen perusteella hallitus jatkaa arviointia vanhemmuuden kustannusten tasaamisesta yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa.

4. Hallituksen toimista tasa-arvolainsäädännön toteuttamisen ja valvonnan edellyttämien voimavarojen huolehtimiseksi raportoidaan uudemman lausuman VNS 7/2010 vp – EK 51/2010 vp yhteydessä.

Päivi Yli-Pietilä, sosiaali- ja terveysministeriö

Sukupuolten välistä tasa-arvoa ja yhteiskunnallista vaikuttamista edistävien naisjärjestöjen valtionavusta annettiin vuonna 2007 laki eräiden naisjärjestöjen valtionavusta (663/2007), jolloin lakisäateisen valtionavun piiriin tulivat Naisjärjestöjen Keskusliitto – Kvinnoorganisationernas Centralförbund ry ja Naisjärjestöt yhteistyössä – Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry. Vuonna 2010 lain piiriin liitettiin Monika-naiset liitto ry (1137/2010). Järjestöille myönnetään lain nojalla vuosittain valtionavustusta opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan momentilta 29.30.53 (valtionavustus järjestöille). Vuonna 2014 myönnettiin 330 000 euroa. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Kirsi Lähde, opetus- ja kulttuuriministeriö

Pekka Humalto, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Alle 25-vuotiaille ammatillista koulutusta vailla oleville työkokeilun ajalta maksettava kulukorvaus

HE 133/2012 vp — EV 163/2012 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Eduskunta edellytti 18.12.2012, että hallitus pikaisesti selvittää, miten alle 25-vuotiaiden ammatillista koulutusta vailla olevien nuorten jääminen työkokeilun aikaisten kulukorvausten ulkopuolelle vaikuttaa heidän tosiasiallisiin mahdollisuuksiinsa osallistua työkokeiluun ja vaarantaako säännös nuorten yhteiskuntatakuun toteutumisen erityisesti alueilla, joilla matkakustannukset ovat merkittäviä. Samalla eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi, onko kulukorvausten ikäsidonaisuus perusteltua kansalaisten yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta.

Työ- ja elinkeinoministeriö on arvioinut nuorille työkokeilun ajalta maksettavaa kulukorvausta koskevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta koskevan säännöksen muuttamisen vaikutukset. Valmisteltaessa hallituksen esitystä työttömyysturvalain, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta (HE 162/2014 vp) kulukorvausta koskevaa säännöstä oli tarkoitus muuttaa siten, että ammatillista koulutusta vailla olevilla nuorilla olisi oikeus

kulukorvaukseen työkokeilun ajalta samoin perustein kuin muillakin kokeiluun osallistuvilla. Muutosta ei kuitenkaan voitu toteuttaa valtiontalouteen liittyvistä syistä.

Jari Peura, ylitarkastaja, työ- ja elinkeinoministeriö

Sairauspäiväkarensien poistaminen vuosilomalaista

HE 203/2012 vp — EV 31/2013 vp

Työelämä ja tasa-arvovaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa vuosilomalain siirtämiseen liittyvien karensisäännösten (vuosilomalain 25 §) muuttamisesta johtuvia toiminnallisia, taloudellisia ja työllisyysvaikutuksia sekä toimittaa asiasta selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 31. päivään joulukuuta 2015 mennessä.

Hallitus seuraa vuosilomalain muutoksen vaikutusta ja tekee selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 31. päivään joulukuuta 2015 mennessä.

Hallitus antoi vuoden 2012 lopulla esityksen vuosilomalain muuttamisesta (HE 203/2012 vp). Esityksen tavoitteena oli saattaa vuosilomalain ns. sairauspäiväkarenssia koskeva sääntely vastaamaan Euroopan unionin tuomioistuimen työaikadiirektiivin (2003/88/EY) 7 artiklasta antamia tulkintoja (erityisesti C-78/11 (Anged)). Oikeus saada vuosiloma siirretyksi koskee lakisääteisen vuosiloman ajankohtaan sijoittuvia sairauspäiviä. Siirto edellyttää työntekijän nimenomaista pyyntöä loman siirtämisestä. Siirrettyjen vuosilomapäivien pitämiseen sovelletaan vuosilomalain 26 §:n säännöksiä. Pykälässä säädetään aikarajat sairauden vuoksi siirrettyjen lomapäivien antamiselle.

Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan karensisäännöksen poistamisesta johtuvia toiminnallisia, taloudellisia ja työllisyysvaikutuksia sekä antavan asiasta selvityksensä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2015 loppuun mennessä.

Lain muutos tuli voimaan lokakuun 1 päivänä 2013. Lain voimaantulosäännöksen mukaan työnantaja sai kuitenkin noudattaa työehtosopimuslain ja virkaehtosopimuslain nojalla ennen tämän lain voimaantuloa tehtyjä, laista poikkeavia työehto- ja virkaehtosopimusmääräyksiä sopimuskauden päättymiseen saakka, jollei työ- tai virkaehtosopimusta sitä ennen muutettu. Myös yleissitovaa työehtosopimusta noudattavalla oli sama oikeus noudattaa laista poikkeavia työehtosopimusmääräyksiä sopimuskauden loppuun. Näin ollen lain muuttamisen seuraukset ovat vaikuttaneet täydellä teholla vasta työehtosopimuskauden päätyttyä. Työ- ja elinkeinoministeriö teettää selvityksen sairauspäiväkarenssin poistamisen vaikutuksista. Selvityksen tulokset ovat saatavissa vuoden 2015 jälkipuoliskolla.

Tarja Kröger, hallitusneuvos, työ- ja elinkeinoministeriö

Työkokeilua koskevien säännösten muuttamisen vaikutus

HE 200/2013 vp — EV 28/2014 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Eduskunta edellytti vastauksessaan hallituksen esitykseen laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta (HE 200/2013 vp; EV 28/2014 vp), että hallitus selvittää, miten työkokeilun koskevien säännösten muuttaminen vaikuttaa työkokeilun järjestämiseen kuntatasolla ja erityisesti työpajoissa, sekä antaa asiassa selvityksen työ- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

Eduskunnan lausumassa tarkoitettu laki (390/2014) tuli voimaan 1.6.2014. Tämän jälkeen työsopimuslakia on muutettu vuoden 2015 alusta siten, että työsopimuslain mukaisesta työn tarjoamisvelvollisuudesta voidaan tietyin edellytyksin poiketa, kun työkokeilu järjestetään kunnan, kuntayhtymän, yhdistyksen tai säätiön työpajassa tai vastaavassa valmennusyksikössä. Työsopimuslain muutos (1367/2014) on voimassa väliaikaisesti vuoden 2016 loppuun.

Työ- ja elinkeinoministeriö antaa lausumassa edellytetyn selvityksen kesäkuussa 2015.

Tiina Korhonen, vanhempi hallitussihteeri, työ- ja elinkeinoministeriö

1.15 Ympäristövaliokunta

Öljysuojarahasto, rahoitus

HE 167/2009 vp — EV 231/2009 vp

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.2009, että hallitus selvittää mahdollisuuksia laajentaa öljysuojarahaston rahoituspohjaa sekä huolehtii öljysuojarahaston jatkuvuudesta ja sen toimintakyvyn turvaamisesta tarvittaessa talousarvioratkaisuin.

Hallitusohjelman mukaisesti öljysuojamaksun 1.1.2010 voimaan tullutta (1791/2009) määräaikaista korotusta on jatkettu (L 848 /2012). Korotus on kolminkertainen (1,50 €/tn) normaalitasoon nähden ja muutos on voimassa 31.12.2015 saakka. Myös rahaston pääomaraajojen korotusta on jatkettu 31.12.2019 saakka. Muutosten tarkoitus on ollut turvata öljysuojarahaston maksuvalmius tilanteessa, jossa sekä valtiolla että alueellisilla pelastuslaitoksilla on edelleen tarvetta korottaa öljyvahinkojen torjuntavalmiuttaan. Eduskunnan ympäristövaliokunta on käsitellessään lainmuutosten yhteydessä öljysuojarahaston tilannetta korostanut, että öljyntorjuntavalmiuden kehittäminen edellyttää myös valtion talousarviorahoitusta ja että öljysuojarahaston toimintakyky olisi turvattava tarvittaessa talousarvioratkaisuin (YmVM16/2004 vp, YmVM 11/2009 vp). Valtiontalouden voimakkaan heikentymisen ja valtiontalouden vajeen vuoksi ei kuitenkaan ole ollut mahdollista lisätä merkittävästi ympäristövahinkojen torjuntaan myönnettyjä määrärahoja. Taloustilanteen ei ennakoita muuttuvan lähivuosina juuri nykyistä paremmaksi. Ilman vuosina 2009 ja 2011 toteutettuja öljysuojamaksun korotuksia valtiolle myönnettävät harkinnanvaraiset korvaukset olisivat supistuneet, mikä käytännössä olisi johtanut supistuksiin myös valtion öljyntorjuntavalmiuden kehittämisessä.

Ympäristöministeriö on eduskunnan toiveen mukaisesti kartoittanut mahdollisuuksia laajentaa öljysuojarahaston maksupohjaa. Rahoituspohjan laajentamiseksi ei kuitenkaan ole todettu olevan toimivaa, taloudellisesti merkittävää ratkaisua.

Öljyala on esittänyt öljysuojamaksun keräämistä valmisteverona, jonka tuotto ohjattaisiin öljysuojarahastoon. Verot ovat kuitenkin yleiskatteellisia eikä niitä valtionvarainministeriön näkemyksen mukaan voida korvamerkitä tiettyyn käyttöön. Myös eduskunnan ympäristövaliokunta (YmVM 7/2012 vp – HE 120/2012 vp) selvitti valmisteveron soveltuvuutta öljysuojamaksun kantaan, mutta valtiovarainministeriön

esittämien periaatteellisten ja käytännön esteiden vuoksi vaihtoehdon tutkimista ei jatkettu enempää ja hallituksen esitys hyväksyttiin esityksen mukaisena.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on kuitenkin Suomenlahden alusöljyvahinkojen hallintaa ja vastuita koskevaa tuloksellisuustarkastuskertomuksessaan (2/2014) katsonut olevan vielä tarvetta selvittää tällaisen maksun mahdollisuutta.

Ympäristöministeriö teettää vuoden 2015 aikana selvityksen mahdollisuudesta laajentaa öljysuojarahaston rahoitus pohjaa ja kerätä öljysuojamaksu rahastoon ohjattavana valmisteverona.

Merja Huhtala, hallitussihteeri, ympäristöministeriö

Ympäristönsuojelun valvonta, valvontamaksu

HE 100/2009 vp — EV 6/2010 vp

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 26.2.2010, että hallitus ennakovalvonnan keventämishankkeessaan ryhtyy myös toimenpiteisiin ympäristönsuojelun jälkivalvonnan tehostamiseksi selvittämällä valvontamaksun käyttöönottamista ja jälkivalvonnan sisällöllistä kehittämistä.

Uusi ympäristönsuojelulaki (527/2014) tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 2014 ja siihen liittyvä valtioneuvoston asetus ympäristönsuojelusta (713/2014) 10 päivänä syyskuuta 2014. Ympäristönsuojelulain 205 ja 206 §:ssä säädetään valvonnan maksuista. Tarkempia säännöksiä valvonnan maksullisuutta varten annetaan mainitun asetuksen 36–38 §:ssä.

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2015 (1397/2014) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015. Siinä säädetään valvonnan suoritteiden maksujen suuruudesta.

Ympäristönsuojelun valvonnalla varmistetaan ympäristölainsäädännön ja viranomaismääräysten noudattaminen sekä haitallisten ympäristömuutosten estäminen tai poistaminen. Valvonnalla seurataan toimintojen lainmukaisuutta, toimintojen aiheuttamia ympäristövaikutuksia ja olo-suhteissa tapahtuvia muutoksia. Ympäristönsuojelulain 167 §:n mukaan valvontaviranomaisen on järjestettävä valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä, tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Valvonta suoritetaan suunnitelmallisesti ja toiminnassa pyritään keskittymään toimintoihin, joista arvioidaan olevan eniten vaaraa tai haittaa. Valvonta on tehtävä puolueettomasti, esteettömästi, avoimesti ja hyvää asiakaspalvelua noudattaen.

Jälkivalvonnan sisällölliseen kehittämiseen on ympäristöministeriö antanut ohjeen 7.11.2012. Ministeriö asetti 27.6.2013 työryhmän valmistelemaan valvontaohjeen muuttamista. Työryhmä on 14.1.2015 luovuttanut esityksensä ministeriölle.

Koska tämän lausuman sisältö on toteutettu YSL-muutoksella, lausuman voisi poistaa tämän vastauksen jälkeen.

Oili Rahnasto, hallitusneuvos, ympäristöministeriö

Vesilainsäädännön tarkistaminen ja ympäristöhallinnon resurssit

HE 277/2009 vp — EV 355/2010 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 11.3.2010, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin eräistä vesien käyttämistä varten myönnettävistä oikeuksista annetun lain (266/1961) kumoamiseksi siten, että lainsäädäntöehdotus annetaan eduskunnalle viimeistään vuonna 2017.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää pohjavesialueiden kartoitukseen, luokitukseen ja käyttöön sekä suojelusuunnitelmiin liittyvät lainsäädännölliset ja menettelylliset kehittämistarpeet.

3. Eduskunta edellytti, että hallitus pitää huolta ympäristöhallinnon toimivuudesta turvaamalla sille osoitettujen tehtävien hoitamiseksi riittävät resurssit ja ryhtyy toimenpiteisiin ympäristönsuojelun jälkivalvonnan tehostamiseksi selvittämällä valvontamaksun käyttöönottamista vesilain valvontatehtävissä.

1. Eräistä vesien käyttämistä varten myönnettävistä oikeuksista annetun lain (266/1961) kumoaminen merkitsee vesilain mukaisen käyttöoikeuksien perustamista koskevan järjestelmän uudelleenarviointia, joka ulottaa vaikutuksensa myös vesilain mukaiseen lupaharkintaan. Asiaa valmistelemaan on tarkoitus asettaa työryhmä keväällä 2015.

2. Ympäristöministeriö asetti 28.9.2011 työryhmän, jonka tehtävänä oli pohjavesien suojeluun liittyvän sääntelyn kehittäminen. Työryhmän raportin pohjalta valmisteltu hallituksen esitys (HE 101/2014 vp) annettiin eduskunnalle 21.8.2014. Esitykseen sisältyneet ehdotukset vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta hyväksyttiin 13.11.2014. Lainmuutos (1263/2014) tulee voimaan 1.2.2015.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

3. Ympäristöministeriö asetti 30.11.2011 ympäristönsuojelulain ja -asetuksen sekä eräiden muiden säädösten uudistamista valmistelevan hankkeen. Valvontamaksun käyttöönottamista vesilain mukaisissa valvontatehtävissä oli tarkoitus tarkastella tässä yhteydessä, mutta se ei aikataulusyistä ollut mahdollista. Vesilain valvonnan maksullisuutta koskevat lainsäädäntöehdotukset on tarkoitus valmistella maa- ja metsätalousministeriön, oikeusministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyönä työryhmässä, jonka maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2015 alkupuolella.

Antti Leinonen, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Hajajätevesiasetus ja haja-asutuksen jätevesien käsittely

HE 179/2010 vp — EV 288/2010 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 11.2.2011, että hallitus kumoaa voimassa olevan hajajätevesiasetuksen ja antaa uuden, tämän lainmuutoksen mukaisen asetuksen mahdollisimman pian tämän lainmuutoksen hyväksymisen jälkeen.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa lain toimeenpanoa ja antaa asiasta ympäristövaliokunnalle selvityksen ennen siirtymäajan päättymistä.

3. Eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee mahdollisimman pian valtakunnallisen viemäröintitukiohjelman riittävine määrärahasokorotuksineen vähintään tämän lain ja uuden asetuksen voimaanpanolle asetettavan siirtymäajan loppuun saakka.

4. Eduskunta edellytti, että hallitus yhteistyössä kuntien kanssa varmistaa riittävän ohjeistuksen kunnan viranomaisille lain tehokkaaksi toimeenpanemiseksi ja että hallitus turvaa kunnille riittävän neuvontamäärärahan kiinteistökohtaisen jätevesineuvonnan toteuttamiseen uuden asetuksen voimaanpanon siirtymäajan loppuun saakka.

5. Eduskunta edellytti, että hallitus nostaa korjausavustusmäärärahan myöntämisen perusteena olevia tulorajoja ja korjaus- ja energiaavustusmäärärahaa siten, että avustus edistää pienituloisten kotitalouksien jätevesien käsittelyn parantamistoimien toteuttamista.

Valtioneuvosto päätti 3.3.2011 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Valtioneuvosto teki eduskunnan edellyttämät muutokset lainsäädäntöön vuonna 2011. Ympäristöministeriössä on valmisteltu vuonna 2011 annetun hajajätevesiasetuksen siirtymäajan muuttamista siten, että ennen vuotta 2004 rakennettujen kiinteistöjen siirtymäaikaa jatkettaisiin kahdella vuodella maaliskuuhun 2018 saakka. Asetusehdotus on parhaillaan lausunnoilla. Ympäristöministeriö on lisäksi asettamassa työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella muutoksia talousjätevesien käsittelyä koskevaan ympäristönsuojelulain sääntelyyn ennen vuotta 2004 rakennettujen kiinteistöjen osalta. Työryhmän ehdotusten tulisi koskea ennen vuotta 2004 rakennettujen kiinteistöjen vapauttamista velvoitteesta tehostaa talousjätevesien käsittelyä siinä tapauksessa, että kiinteistö ei sijaitse ympäristösuojellisesti herkillä alueilla kuten esimerkiksi vesistöjen läheisyydessä tai pohjavesialueella. Lisäksi työryhmän työssä otetaan kantaa voimassa olevien poikkeussäännösten soveltamiseen ja riittävyteen sekä neuvonnan kehittämiseen.

2. Haja-asutusalueiden jätevesien neuvontahankkeiden, joille on myönnetty valtion avustusta, raportointi on ohjeistettu. Neuvontahankkeiden loppuraporteista kootaan määräajoin valtakunnallinen yhteenveto. Suomen ympäristökeskuksessa 2.10.2014 laadittu tiivistelmä vuoden 2014 neuvontahankkeiden tuloksista toimitettiin ympäristövaliokunnalle vuoden 2015 talousarvion kuulemisen yhteydessä. Haja-asutuksen uusittujen jätevesisäännösten toimeenpanon seuranta järjestetään hyödyntäen neuvontahankkeista saatua valtakunnallista yhteenvetotietoa ja vesien hoidon toimenpideohjelman toteutuksen seurantaa siten, että eduskunnalle voidaan antaa asiasta selvitys ennen vuoden 2015 loppua.

3. Maa- ja metsätalousministeriö laati yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa kansallisen viemäröintiohjelman, joka hyväksyttiin ministeriöiden toimesta 17.12.2012. Viemäröintiohjelman mukaan haja-asutusalueiden viemäröintihankkeiden vuosittainen valtion tuen tarve on 12 miljoonaa euroa, jolla saataisiin noin 30 000 kotitaloutta viemäröinnin piiriin vuoden 2016 loppuun mennessä. Ohjelman laatimisajankohdan avustustasolla viemäröintiä voitaisiin laajentaa noin 20 000 kotitalouteen. Maa- ja metsätalousministeriön viemäröintiohjelman toimeenpanon väliraportti valmistui

15.10.2014. Raportin mukaan näyttää todennäköiseltä, että mainittu 20 000 kotitalouden liittymistavoite tullaan saavuttamaan.

Haja-asutusalueilla on noin 330 000 vakituisesti asuttua kiinteistöä. Viemäröinnin laajentamisesta huolimatta jätevedet joudutaan vastaisuudessaakin käsittelemään kiinteistökohtaisesti pääosassa haja-asutusalueita.

Vuonna 2014 viemäröintiohjelman toteutusta edistettiin vesihuollon tuilla valtion talousarvion määrärahojen puitteissa. Viemäröintiohjelman toteutumista tehdään väliarvio vuonna 2014.

4. Haja-asutuksen jätevesihuollon tehostamista käsittelevät muuttuneet säännökset on otettu huomioon hallinnon tiedotuksessa koulutuksessa. Tiedote- ja koulutusmateriaali tehtiin pääosin vuonna 2011. Haja-asutuksen jätevedet Lainsäädäntö ja käytäntö – ympäristöopas 2011 on toimitettu kuntien viranomaisille. Hajajätevesineuvojien koulutusmateriaalia on päivitetty neuvonnasta saatujen kokemusten perusteella ajan tasalle. Neuvonnan koulutusmateriaali on kaikkien saatavilla ympäristöhallinnon kotisivuilla.

Vuonna 2014 käytössä olleilla määrärahoilla annettiin hajajätevesineuvontaa kaikkien ELY-keskusten alueilla yhteistyössä alueen kuntien kanssa yhteensä noin 10 000 kohteeseen. Neuvontatyön jakamiseksi järjestöt ja yhteisöt ovat jättäneet ELY-keskuksiin avustushakemukset joulukuun alkuun 2014 mennessä.

5. Korjausavustuksien myöntämiseen joko valtion talousarvion momentilla 35.20.55 (Avustukset korjaustoimintaan) tai valtion asuntorahastosta momentilla 35.20.60 (Siirto valtion asuntorahastoon) osoitetut määrärahat ovat olennaisesti pienentyneet vuoden 2011 jälkeen. Alentunut määrärahataso ei ole riittänyt pienituloisten kotitalouksien jätevesien käsittelyn parantamistoimien avustamiseen mainitun vuoden jälkeen.

Kohdat 1-4: Jorma Kaloinen, yli-insinööri, ympäristöministeriö

Kohta 5. Riitta Kimari, lainsäädäntöneuvos, ympäristöministeriö

Jätelain uudistuksen toimeenpano ja seuranta

HE 199/2010 vp — EV 360/2010 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti, että hallitus säätää asetuksilla riittävän kunnianhimoiset yhdyskuntajätteen, biojätteen, tuottajavastuujätteen, rakennus- ja purkujätteen sekä mahdollisuuksien mukaan muun jätteen kierrätystavoitteet, seuraa tavoitteiden toteutumista ja kiristää tavoitteita ottaen huomioon teknologisen kehityksen.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa lain tavoitteiden toteutumista kiinnittäen erityistä huomiota sekä jätteen synnyn ehkäisyyn että muutoinkin etusijajärjestyksen toteutumiseen.

3. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa jätehuollon järjestämistä koskevan vastuunjaon vaikutuksia yksityisten yritysten ja kuntien jäteyhtiöiden toimintaedellytyksiin sekä kuntien mahdollisuuksiin huolehtia niiden vastuulle säädetyistä tehtävistä.

Valtioneuvosto päätti 16.6.2011 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Vuoden 2014 aikana uudistettiin kolme jätealan valtioneuvoston asetusta. Pakkausista ja pakkausjätteistä annetulla valtioneuvoston asetuksella (518/2014) täsmennettiin jätelaissa jo säädettyä tuottajan velvollisuutta järjestää käytettyjen pakkausten erilliskeräys, uudelleenkäyttö, kierrätys ja muu jätehuolto. Asetuksessa säädetään muun muassa kiristyvistä pakkausjätteen kierrätystavoitteista, tuottajaa sitovista kierrätysvaatimuksista sekä alueellisten vastaanottopaikkojen määrästä, joka tuottajien on vähintään järjestettävä koko maahan palvelutason varmistamiseksi. Sähkö- ja elektroniikkalaitteista sekä paristoista ja akuista annetuissa valtioneuvoston asetuksissa (519/2014, 520/2014) säädetään vaatimuksista, jotka koskevat käytöstä poistettujen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden sekä paristojen ja akkujen erilliskeräystä, vastaanottoa, kierrätystä, muuta käsittelyä ja siirtoja toiseen maahan. Asetusten kanssa samanaikaisesti voimaan tulleella lailla jätelain muuttamisesta (410/2014) laajennettiin sähkö- ja elektroniikkalaitteita myyvien kauppojen velvollisuutta ottaa vastaan kaikki pieniä käytöstä poistettuja laitteita ilman uuden laitteen ostovelvoitetta.

2. Valtakunnallisen jätesuunnitelman toinen väliraportti (YMra 6/2014) julkaistiin maalikuussa 2014. Raportissa tarkastellaan tilastotietojen valossa, kuinka valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteiden saavuttamisessa on edistytty. Valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa on useita jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä muutoinkin etusijajärjestyksen toteutumiseen liittyviä tavoitteita ja toimenpideehtoja. Valituilla indikaattoreilla voidaan siten myös seurata jätelain tavoitteiden toteutumista. Väliraportin mukaan valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet ovat toteutuneet pääosin hyvin. Sen sijaan vuodelle 2016 asetettuja yhdyskuntajätteen määrän vähentämistä ja jätteen kierrätystä koskevia määrällisiä tavoitteita ei todennäköisesti saavuteta. Tavoitteiden toteutumisen seurantaan jatketaan vuonna 2014 käynnistetyn ja vuoden 2015 alussa valmistuvan jätemäärien ennakointi -hankkeen tulosten perusteella. Hankkeella tuotetaan taustatietoa vuosien 2015–2016 aikana toteutettavaa valtakunnallisen jätesuunnitelman tarkistamista varten.

3. Jätelain toimivuudesta julkaistiin ensimmäinen arvio toukokuussa 2014 (YMra 12/2014). Selvityksessä arvioitiin jätelain soveltamista ja toimivuutta yhdyskuntajätehuoltoa koskevien säännösten osalta. Jätelain lyhyen voimassaoloajan vuoksi jätelain konkreettisia vaikutuksia esimerkiksi etusijajärjestyksen toteutumiseen, ympäristönsuojelun tasoon tai kotitalouksien tai muiden jätteen haltijoiden jätehuoltokäytäntöihin on selvityksen mukaan toistaiseksi vaikea luotettavasti arvioida. Jätelain todettiin selventäneen oikeudellisesti julkisten ja yksityisten toimijoiden vastuita ja oikeuksia yhdyskuntajätehuollon järjestämisessä. Eräisiin lain säännöksiin liittyy kuitenkin tulkintaongelmia ja lain soveltamiskäytäntöjen katsottiin johtaneen osin kilpailuneutraliteettiongelmiin. Vaikutukset alan yksityiseen elinkeinotoimintaan eivät arvion mukaan olleet ainakaan vielä merkittäviä. Lain toimeenpanovaiheen muutostilanteet ovat kuitenkin tuoneet epävarmuutta ja heikentäneet alan yritysten investointihalukkuutta. Julkisten ja yksityisten toimijoiden väliset ristiriidat ovat myös heikentäneet yhteistyötä sekä innovaatioiden ja kilpailun edellytyksiä jätealalla.

Jätelain toimivuuden arvioinnin suositusten perusteella ympäristöministeriö on käynnistänyt oppaan valmistelun jätelain yhdyskuntajätehuoltoa koskevien säännösten tulkinnasta. Oppaan on määrä valmistua vuoden 2015 aikana. Työryhmän tehtävänä on lisäksi tunnistaa sellaiset mahdolliset jätelain säännökset, joiden toimivuutta ei ole mahdollista riittävästi varmistaa säännösten tulkintaa selventämällä ja joiden osalta

olisi harkittava lainsäädännön muuttamista. Suositusten mukaisesti ympäristöministeriö on myös muun muassa perustanut jätealan strategisen yhteistyöryhmän edistämään eri toimijoiden välistä vuoropuhelua ja yhteistyötä. Jätelain toimivuuden arviointia jatketaan vuoden 2015 aikana selvittämällä erityisesti tuottajavastuuta koskeviin säännöksiin liittyviä ongelmakohtia.

Riitta Levinen, ympäristöneuvos, ympäristöministeriö

Maankäyttö- ja rakennuslaki, sijainninohjaus kaavaratkaisuissa

HE 309/2010 vp — EV 365/2010 vp

Ympäristövaliokunta

2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarvioinnin yhteydessä mahdollista tarvetta säätää muiden toimintojen sijainnin ohjauksesta täsmällisemmin laissa ottaen huomioon valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden oikeudellisen aseman sekä selvittää maakuntakaavojen vahvistamismenettelyyn liittyviä käytännön näkökohtia ja kehittämistarpeita.

3. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa yleisesti lain täytäntöönpanon vaikutuksia palveluverkon ja palvelujen saatavuuden kehittymiseen ja kaupan kilpailuedellytyksiin, kehittää asianmukaisia tietojärjestelmiä sekä selvittää muiden, erityisesti taloudellisten, ohjauskeinojen käyttömahdollisuuksia tavoitteiden edistämiseksi.

4. Eduskunta edellytti, että lainsäädäntöä uudistettaessa maankäyttö ja rakentaminen sekä valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet saadaan nykyistä paremmin parlamentaariseen ohjaukseen. Alueiden kehittämisestä annetun lain (1651/2009) 5 ja 6 §:n mukaan maakunnan liitot vastaavat alueen kehittämisestä. Maankäyttö- ja rakennuslakia on arvioitava ja uudistettava kunnioittaen maakunnallista näkemystä kiinnittäen erityistä huomiota maakuntakaavojen vahvistamiseen. Suuria kaupakeskuksia koskevissa kaavamääräyksissä ja rakentamisnormeissa on painotettava ilmastonmuutoksen torjuntaa edistäviä keinoja, kuten puurakentamista.

2. Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarviointi valmistui vuoden 2014 alussa. Sen yhteydessä on tarkasteltu lausumassa esitettyjä alueidenkäytön suunnittelujärjestelmään liittyviä kysymyksiä sekä tehty niihin liittyviä päätelmiä huomioon otettavaksi jatkoselvittelyssä, toimintakäytäntöjen kehittämisessä sekä lain ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisessa. Lisäksi ympäristöministeriö on laatinut vuoden 2014 lopulla valmistuneen selvityksen, jossa on tarkasteltu maakuntakaavojen vahvistusmenettelyn toimivuutta, sen kehittämistä sekä vaihtoehtoisia menettelyjä. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

3. Lain täytäntöönpanoa seurataan hankkeista kertyvien kokemusten kautta ja kauppa on otettu huomioon myös seurantajärjestelmiä kehitettäessä. Ympäristöhallinnon verkkosivuille on koottu Suomen ympäristökeskus SYKEN ylläpitämää tietoaineistoa kaupan selvityksissä suunnittelussa ja vaikutusten arvioinnissa tarvittavista lähtöaineistoista. Sivustolta on saatavilla muun muassa aluerajauksia taajamien keskusta-alueista, alakeskuksista ja keskustojen ulkopuolisista kaupan alueista, rakennusten kerrosaloista kaupan alueilla ja keskusta-alueilla sekä kaupan työpaikkamääristä.

Ympäristöministeriö osallistui myös Tekesin Kestävä yhdyskunta -ohjelmaan sisältyvään Kaupan rakentamisen sääntely ja kaupan strategiat -tutkimushankkeeseen. Tutkimuksessa selvitettiin sekä Suomessa että Englannissa tapahtuneita muutoksia kaupan sääntelyssä ja niiden vaikutuksia markkinoiden rakenteeseen ja kilpailuun. Tutkimuksen keskeinen tutkimuskohde oli kaupan sääntelyn muutosprosessi julkisella sektorilla sekä yksityisen sektorin reagointi muutokseen. Hallitus antoi eduskunnalle esityksen (334/2014) laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta. Lakiesityksessä tuodaan muun muassa elinkeinoelämän toimivan kilpailun näkökulma maankäyttö- ja rakennuslain kaavoitussäännöksiin. Esityksen tavoitteena on, että yrityksille osoitetaan laadultaan ja määrältään riittävästi sijoittautumispaikkoja, mikä mahdollistaa myös uusien toimijoiden markkinoille tulon.

4. Rakentamista koskevan sääntelyn osalta valtuussäännökset on kahdella lain muutoksella saatettu vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarvioinnin jatkotoimena käynnistetään kaavoituksen sääntelyn säädöstason perustuslain mukaisuuden tarkistus, johon liittyy myös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden aseman arvioiminen normihierarkiassa. Työ kytketään lain eri osauudistusten ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisen yhteyteen läpimenevänä tarkasteluna. Ympäristöministeriössä on laadittu selvitys, jossa on tarkasteltu maakuntakaavojen vahvistusmenettelyn vaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia kaavajärjestelmän toimivuuteen. Selvitys on lausunnoilla, minkä jälkeen ryhdytään jatkotoimiin ja tarvittaessa säädösmuutoksiin.

Kohdat 2 ja 4: Timo Turunen, ympäristöneuvos, ympäristöministeriö
Kohta 3: Pekka Normo, ympäristöneuvos, ympäristöministeriö

Merenhoidon suunnittelu ja toimeenpano

HE 323/2010 vp — EV 297/2010 vp

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 9.2.2011, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin merenhoitoa koskevien suunnitelmien riittäväksi integroimiseksi päällekkäisyyksien välttämiseksi ja varmistaa riittävien resurssien turvaamisen merenhoidon suunnitteluun ja toimeenpanoon.

Valtioneuvosto päätti 24.3.2011 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Suomi laatii merivesiensä osalta yhden merenhoitosuunnitelman, jossa on kolme osaa. Merenhoitosuunnitelman valmistelusta ympäristöministeriö vastaa yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriön kanssa. Merenhoitosuunnitelman ensimmäinen osa meren nykytilan alustava arvio ja hyvän tilan tavoitteen määrittely on hyväksytty valtioneuvostossa vuonna 2012. Arviot on valmisteltu Suomen ympäristökeskuksen vetämänä laajassa yhteistyössä ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalojen kanssa. Eri alojen tutkimuslaitokset ja muut tahot ovat olleet mukana arviointityössä. Valmistelua on koordinoitu kiinteästi myös vesienhoidon suunnittelutyön kanssa. Lisäksi merenhoidon ja vesienhoidon järjestämisestä annetun lain (272/2011) ja asetuksen perusteella Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus (ELY) toimii merenhoidon suunnittelua ja toimeenpanoa yhteen sovittavana ELY-keskuksena. Ympäristöministeriö on asettanut sekä asiantuntija- että yhteistyöryhmiä, joilla varmistetaan meren- ja vesienhoidon riittävä integrointi.

Merenhoidon toinen osa, seurantaohjelma, valmisteltiin myös laajalla eri hallinnonalojen ja tutkimuslaitosten yhteistyöllä ja se hyväksyttiin elokuussa 2014. Merenhoidon kolmatta osaa, eli toimenpideohjelmaa on valmisteltu laajalla kokoonpanolla ja yhteistyössä vesienhoidon toimenpideohjelma valmistelun kanssa. Erityisesti maalta peräisin olevan kuormituksen ja haitallisten aineiden vaikutusten vähentämistoimet on pyritty yhtenäistämään niin, että valuma-alueella tehtävissä toimituksissa otetaan huomioon myös Itämeressä näkyvät vaikutukset. Merenhoidon toimenpideohjelma valmistuu siten, että julkinen kuuleminen käynnistyy 15.1.2015 ja se toimitetaan osittain samanaikaisesti vesienhoidon kuulemisen kanssa loka–maaliskuussa 2014–2015. Päätös merenhoidon toimenpideohjelmasta on tarkoitus antaa joulukuussa 2015.

Valtion vuoden 2013 talousarvion momentin 35.10.22 (Eräät ympäristömenot) määrärahasta kohdennettiin 300 000 euroa ja vuoden 2014 määrärahasta 400 000 euroa turvaamaan merenhoidon suunnittelua ja toimeenpanoa. Määrärahaa on käytetty mm. merenhoidon suunnittelun edellyttämiin selvitystehtäviin.

Maria Laamanen, neuvotteleva virkamies, ympäristöministeriö

Rakennusten energiatodistuslain toimeenpano ja seuranta

HE 161/2012 vp — EV 167/2012 vp

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 18.12.2012, että ympäristöministeriö seuraa rakennuksen energiatodistuslain täytäntöönpanoa ja energiatodistuksen hintatason määräytymistä markkinoilla sekä hintatason kohtuullisuutta suhteessa siitä saatavaan hyötyyn ja antaa valiokunnalle selvityksen tilanteesta sekä laatijoiden pätevyydestä ja todistusten laadusta sopivan ajan kuluessa lain voimaantulosta ottaen erityisesti huomioon mahdollisuuden tarkastella pientaloja koskevia käytäntöjä.

Olemassa olevien energiatodistusten hinnat olivat syksyllä 2013 energiatodistusten laatijoilta kerättyjen tietojen perusteella keskimäärin 520 euroa, jolloin hinta vastasi lain valmistelun aikana arvioituja kustannuksia (500–700 euroa). Syksyllä 2014 laatijoilta kerättyjen tietojen perusteella todistusten hinnat olivat laskeneet, ollen nyt keskimäärin 325 euroa. Keskimääräinen hinta oli siis huomattavasti lain valmistelun aikana arvioitua hintatasoa matalammalla tasolla.

Laissa on säädetty todistusten laatijoiden pätevyydestä ja sen toteamisesta. Pätevyyden toteajat toteavat energiatodistusten laatijoilta vaadittavan koulutuksen tai sitä korvaavan työkokemuksen olemassaolon sekä hyväksyvät tai hylkäävät pakollisen kokeen. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus valvoo todistusten laatua ja laatijoiden toimintaa. Valvonta tulee olennaisesti tehostumaan, kun kuluvana vuonna saadaan käyttöön uusi valvontaa palveleva energiatodistustietojärjestelmä.

Riitta Kimari, lainsäädäntöneuvos, ympäristöministeriö

Nahkiaissalon lisälaajennusalueen liittäminen Koloveden kansallispuistoon

HE 181/2012 vp — EV 40/2013 vp

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 16.4.2013, että hallitus selvittää Nahkiaissalon 100 hehtaarin alueen sisältämät luontoarvot ja muut suojelun laajentamiseen liittyvät seikat sekä arvioi tämän selvityksen perusteella, täyttyvätkö edellytykset alueen liittämiselle Koloveden kansallispuistoon.

Valtioneuvosto päätti 6.6.2013 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Metsähallitus teki vuonna 2013 120 hehtaarin laajuisella Nahkiaissalon selvitysalueella METSO-kartoituksen. Alueelta kerättiin tässä yhteydessä tai kirjattiin myös muuta luontotietoa, jota yhdessä METSO-kartoitus- ja metsätaloustietojen kanssa käytetään kansallispuistoon liitettävän alueen rajauksen määrittämisessä. Mainittujen tietojen perustella selvitysalueella on noin 79 hehtaaria sellaista aluetta, joka täyttäisi kansallispuistoon liittämisen edellytykset. Lopullinen rajausta on täsmentynyt 80 hehtaariksi. Valtioneuvosto on 4.12.2014 tekemällään päätöksellä (Dnro 2280/422/2014) hyväksynyt Metsähallituksen peruspääoman alentamisen tältä osin. Metsähallitus on hakenut luonnonsuojelulain (1096/1996) 22 §:n perusteella maanmittauslaitokselta kiinteistötoimitusta kyseisen alueen liittämiseksi lailla (402/2013) perustettuun Koloveden kansallispuiston suojelualuekiinteistöön. Koloveden kansallispuistoa koskevassa, 11.12.2014 hankeusjakotoimituksen kokouksessa Nahkiaissalon alue on lohkottu ja liitetty Koloveden kansallispuistokiinteistöön. Metsästysjärjestelyissä noudatetaan hallituksen esityksessä todettuja periaatteita.

Nahkiaissalon alue on liitetty edellä kuvatulla tavalla osaksi Koloveden kansallispuistoa ja tämän myötä lausuman edellyttämät toimenpiteet on saatettu loppuun. Ministeriö esittää, että lausuman seurannasta luovutaan.

Satu Sundberg, hallitusneuvos, ympäristöministeriö

Ympäristöluvut ja valvonta

HE 214/2013 vp; EV 67/2014 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa ympäristölupien joutuisaan käsittelyyn riittävät voimavarat sekä saattaa kiireellisesti valmiiksi uudistuksen, jolla ympäristölupamenettelyjä tehostetaan, kevennetään ja nopeutetaan sekä ympäristönsuojelulain muutoksenhakujärjestelmää uudistetaan selvittämällä valituslupan käyttöönoton mahdollisuus.
2. Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii valvontamaksuista kertyvien maksutulojen ohjaamisesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa tosiasiallisesti valvonnan käyttöön vähentämättä muuta valvonnan rahoitusta.
3. Eduskunta edellyttää, että hallitus saattaa mahdollisimman pian voimaan asetuksen, jolla säädetään tarkemmin ympäristönsuojelulain 13 §:ssä tarkoitettusta merkittävästä luonnontilan muutoksesta siten, että se vastaa valtioneuvoston 30.8.2012 hyväksymän soidensuojelua koskevan periaatepäätöksen liitteenä olevan luonnontilaisuusasteikon 0–2 luokan soita.

1. Ympäristölupahakemusten käsittelyyn aluehallintovirastoissa (valtion ympäristölupaviranomainen) on lisätalousarvion kautta saatu 700 000 euroa vuodelle 2015. Määrä vastaa yhteensä 10 htv työpanosta.

Valtioneuvosto antoi 20 päivänä marraskuuta 2014 hallituksen esityksen eduskunnalle ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain muuttamisesta (HE 257/2014), jolla edistetään ympäristölupamenettelyn tehostamista. Nykyisin suurin osa lupa-asioista tulee vireille, koska ympäristölupa ja sen määräykset täytyy aina tietyn määräajoin tarkistaa. Käytännössä automaattisesta tarkistamismenettelystä ehdotetaan luovuttavaksi ja sen korvaksi valvontaviranomaisen arvio siitä, täytyykö lupaa muuttaa. Arviointi ehdotetaan kytkettäväksi jo nykyisinkin tehtävään säännölliseen valvontaan. Toimintojen olennaisten muutosten käsittelyä ehdotetaan myös joustavoitettavaksi.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että maa-aineslakiin perustuva maa-aineslupa ja ympäristönsuojelulakiin perustuva ympäristölupa yhdistyvät, jolloin lupia voi hakea yhteisellä hakemuksella. Eläinsuojien ympäristölupamenettelyä ehdotetaan kevennettäväksi nostamalla eläinsuojien luvanvaraisuuskynnyksiä.

Ympäristöministeriö on 16. päivänä tammikuuta 2015 jatkanut ympäristönsuojelulain uudistamishankkeen toimeksiantoa sen kolmannelle vaiheelle, jossa selvitetään lupakäsittelyn käytäntöjen edelleen sujuvoittamista ja luvanvaraisuuskynnysten laajempaa nostamista. Lisäksi tarkastellaan edellytyksiä säätää nyt lupamääräyksissä ratkaistavista asioista toimialakohtaisissa valtioneuvoston asetuksissa ja lupamenettelyjen korvaamista toimintojen rekisteröintimenettelyllä.

Valituslupamenettelyn laajentamista ympäristönsuojelulain mukaisiin asioihin arvioidaan yhteistyössä oikeusministeriön kanssa ympäristöministeriön asettamassa ympäristömenettelyjen sujuvoittamishankkeessa 28 päivään helmikuuta 2015 mennessä.

2. Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2015 (1397/2014) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015. Siinä säädetään valvonnan suoritteiden maksujen suuruudesta.

Eduskunnan lausumaa vastaava teksti on kirjattu valtioneuvoston asetuksen perustelumuistioon ja esittelyasiakirjoihin. Ympäristöministeriö on kiinnittänyt työ- ja elinkeinoministeriön huomiota eduskunnan lausumassa ilmaistuun tahtoon ja seuraa alkaneen vuoden aikana sitä, valvonnasta saatavat tulot ohjataan lyhentämättömänä valvontaa tekeville vastuualueille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa.

3. Valtioneuvoston asetus ympäristönsuojelusta (713/2014) tuli voimaan 10 päivänä syyskuuta 2014. Sen 44 §:ssä säädetään suon luonnontilan muutoksen merkittävyydestä.

Pykälässä säädetään tarkemmin siitä, milloin suon luonnontilan katsotaan olevan ojituksen vuoksi merkittävästi muuttunut ja jolloin turvetuotanto voidaan sijoittaa suolle ympäristönsuojelulain 13 §:n 4 momentin mukaan saman pykälän 1 momentin estämättä. Asetuksen pykälässä määritelty merkittävä luonnontilan muutos vastaa valtioneuvoston 30 päivänä elokuuta 2012 tekemässä periaatepäätöksessä soiden ja turvemaiden kestävästä ja vastuullisesta käytöstä ja suojelusta määriteltyä soiden luonnontilaisuusluokittelun luokkia 0–2. Lain 13 §:ää ei siten sovelleta lainkaan luon-

nontilaisuusasteikon 0–2 luokan soihin ja mitään yhteensopivuusarviota ei tehdä, vaan soveltamispoikkeus on kategorinen.

Koska lausuman 3 kohta on toteutettu kokonaisuudessaan YSAlla, lausuman kohta voitaisiin poistaa (jos tällainen osittainen lausuman poistaminen on mahdollista).

Oili Rahnasto, hallitusneuvos, ympäristöministeriö

Rakennuksen energiatodistuksen sisällöllinen muuttaminen

EK 18/2014 vp; KAA 1/2014

Ympäristövaliokunta

Eduskunta on hylännyt kansalaisaloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen rakennuksen energiatodistuksesta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunta on kirjelmässään ilmoittanut hyväksyneensä seuraavat lausumat:

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy kiireellisesti toimenpiteisiin pientalojen energiatodistuksen sisällölliseksi muuttamiseksi helpommin ymmärrettäväksi poistaen energiamuotojen kertoimista aiheutuvat vertailtavuusongelmat.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus aloitteellisesti pyrkii rakennusten energiatehokkuusdirektiivin tarkistamiseen energiatodistuksen muuttamiseksi vapaaehtoiseksi vanhojen omakotitalojen osalta.

1. Valmistelutyö pientalojen energiatodistuksen sisällölliseksi muuttamiseksi on aloitettu syksyllä 2014 ympäristöministeriössä virkatyönä. Valmistelun jatkamiseksi on 2.12.2014 perustettu ympäristöministeriön työryhmä, jonka tehtävänä on selvittää vaihtoehtoisia tapoja kyseessä olevan lausuman toteuttamiseksi, arvioida vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuus ja ehdottaa toteutettavaa vaihtoehtoa. Työryhmän tulee saada työnsä valmiiksi 30.1.2015. Valmistelua jatketaan työryhmän työn pohjalta.

2. Asunto- ja kulttuuriministeri Pia Viitanen lähetti 27.5.2014 kirjeen rakennusten energiatehokkuusdirektiivin muuttamisesta vanhojen pientalojen osalta vapaaehtoiseksi energiakomissaari Günther Oettingerille. Ministeri ehdotti myös rakennusten energiatehokkuusdirektiivin sisällyttämistä komission REFIT-ohjelmaan, jonka tarkoituksena on tarkastella sääntelyn toimivuutta ja tuloksellisuutta. Ministeri vastaanotti komissaari Oettingerin 9.10.2014 päivätyn vastauskirjeen. Vastauksessa viitataan muun muassa direktiivin tavoitteisiin. Samalla todettiin, että REFIT-ohjelman osalta Ministeri Viitanen havainnot liitetään vuoden 2015 agendan valmisteluun ja julkaisutaan ohjelman yhteydessä. Direktiivi tullaan joka tapauksessa evaluoimaan 2017 mennessä siitä saatujen kokemusten ja yleisen kehityksen perusteella.

Riitta Kimari, lainsäädäntöneuvos, ympäristöministeriö



VALTIONEUVOSTON KANSLIA

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
p. 0295 16001
f. 09 1602 2165
julkaisut@vnk.fi
www.vnk.fi/julkaisut

ISBN PDF 978-952-287-163-3
ISBN Nid. 978-952-287-164-0
ISSN PDF 2323-962X
ISSN Nid. 2341-7129